L 9/14

V. BIĻĶINS

INDRIĶA LIVONIJAS CHRONIKA

Vidus laiku gara gaismā

1 9 3 1

Ģenerālkomisijā Rigā, Latvijas vidusskolu skolotāju kooperatīvā

214661

L 9/14

L/9

V. BIĻĶINS

INDRIĶA LIVONIJAS CHRONIKA

Vidus laiku gara gaismā

1 9 3 1

Ģenerālkomisijā Rigā, Latvijas vidusskolu skolotāju kooperatīvā

0304030450

LATVIJAS NACIONĀLĀ
BIBLIOTĒKA

Iespiests Kultūras fonda līdzekļiem.

Iespiests R. Eka, J. Kroņa un b-dru grāmatu spiestuvē Jelgavā, Mātera ielā 20. Tālr. 2-21

Izlietāto grāmatu saraksts.

Adam Bremensis, Gesta Hammaburgensis ecclesiae pontificum. Editio tertia. Recogn. B. Schmeidler, Hannoverae et Lipsiae, 1917. Citējumos: „Adam Bremensis."

Sancti Aurelii Augustini episcopi De civitate Dei libri XXII. Recogn. B. Dombart, Lipsiae, 1921. Cit.: „De civ. Dei."

Arnoldus, Chronica Slavorum; edid. J. Lappenberg, 1869. Cit.: „Arnoldus."

E. Bernheim, Mittelalterliche Zeitanschauungen in ihrem Einfluss auf Politik und Geschichtschreibung, T. I., Tübingen 1918. Cit.: „Bernheim."

A. Bielenstein, Die Grenzen des lettischen Volksstammes und der lettischen Sprache in der Gegenwart und im 13. Jahrhundert. St. Petersburg 1892. Cit.: „Bilensteins."

W. Bilkins, Die Spuren von Vulgata, Brevier und Missale in der Sprache von Heinrichs Chronicon Livoniae, Riga 1928. Cit.: „W. Bilkins, Die Spuren."

V. Biļķins, Kā jāsaprot chronista Indriķa vārdi „a Lyvonibus semper oppressi" (J. M. M. 1925., 6. burtn.), 597. l. p.

Breviarium Romanum, Pii V. jussu editum, editio IX. post typicam, Ratisbonae, 1902. Cit.: „Brev. Rom."

Caspar, E., Das Register Gregors VII, Buch I—IV, Berlin 1920. Citējumos: „Register."

B. Gaffrey, Der liber de unitate ecclesiae conservanda im Lichte mittelalterlicher Zeitanschauungen, Berlin 1921. Cit.: „Gaffrey."

Heinrici Chronicon Lyvoniae ex recensione Wilhelmi Arndt, in usum scholarum ex Monum. Germ. hist. reduci fecit G. H. Pertz, Hannoverae, 1874. Cit.: „H. Chr."

Hellman, S., Pseudo-Cyprianus de XII. abusivis saeculi (Texte und Untersuchungen zur Geschichte der altchristlichen Literatur, herausgegeben von A. v. Harnack und Karl Schmidt, Band IV).

Helmoldi presbyteri Bozoviensis Cronica Slavorum. Editio secunda. Recogn. B. Schmeidler, Hannoverae et Lipsiae, 1909. Cit.: „Helmoldus".

G. Herzfeld, Pabst Gregors VII. Begriff der bösen Obrigkeit im Sinne der Anschauungen Augustins uud Pabst Gregors des Grossen. Dissert. Greifswald 1914. Cit.: „Herzfeld".

Hildebrand, Die Chronik Heinrichs v. Lettland. Reval 1865.

Holzmann, Studien zu Heinrich v. Lettland. Neues Archiv 43. Hann. — Lpz. 1922.

J. Krodznieks, Latvijas vēsture, II. d.

B. Kumsteller, Der Bruch Zwischen „Regnum" und „Sacerdotium" in der Auffassung Heinrichs IV. und seines Hofes. Dissert. Greifswald 1912. Cit.: „Kumsteller".

Leges Saxonum und Lex Thuringorum von Claudius Freiherrn von Schwerin. Hannover und Leipzig 1918. Cit.: „Leges Saxonum".

Martyrologium sacri Ordinis ff. Praedicatorum, Thomae Hyacinthi Cipolletti ejusdem ordinis generalis magistri jussu editum, Romae, 1836. Cit: „Martyrologium."

Maschke, Der deutsche Orden und die Preussen, Berlin 1928. g.

Missale Romanum, Pii V. jussu editum, Polociae, 1826. Cit.: „Miss. Rom."

K. Nowatzki, Brunos liber de bello Saxonico im Lichte mittelalterlicher Zeitanschauungen. Dissert. Greifswald 1917. Cit.: „Nowatzki".

Ottonis episcopi Frisingensis Chronica sive Historia de duabus civitatibus. Editio altera. Recognovit A. Hofmeister, Hannoverae et Lipsiae, 1912. Cit.: „Otto ep. Fris."

Pauli Orosii Historiarum adversum paganos libri VII. ex recognitione Caroli Zangemeister, Lipsiae, 1889. Cit.: „Orozijs."

E. Pabst, Heinrich's von Lettland Livländische Chronik, Reval 1867, Cit.: „Pabst".

Pauli historia Longobardorum, ex Monum. Germ. hist. rec., Hannoverae, 1878. Cit.: „Paulus".

W. Reuter, Die Gesinnung und die Massnahmen Gregors VII. gegen Heinrich IV. in den Jahren 1080 bis 1085, diss. Greifswald 1913. Cit.: „Reuter".

Sulpicii Severi Opera omnia, Amstelodami, 1665.

A. Transehe — Roseneck, Die Entstehung der Schollenpflichtigkeit in Livland. Mitteilungen aus der livländischen Geschichte, 23. B, Riga, 1924—1926,

G. Werdermann, Heinrich IV. seine Anhänger und seine Gegner im Lichte der augustinischen und eschatologischen Geschichtsauffassung des Mittelalters. Dissert. Greifswald 1913. Cit.: „Werdermann".

Vita Anskarii auctore Rimberto, rec. G. Waitz, Hannoverae, 1884.

Priekšvārds.

Avots, no kuŗa smeļam datus vēstures pētīšanai, mums ir dziļi un vispusīgi jāpazīst, tāpat kā katrā zinātnē pamats, uz kuŗa grib dibināt stingri pārbaudītas atziņas. Šāda vajadzība sevišķi ir liela, kad izlietājam mūsu vēsturiskā laikmeta pirmo grāmatu — Indriķa Livonijas chroniku, jo tā ir vienīgais šāds dokuments par veselu gadsimteņa ceturksni, kad norisinās visai svarīgi vēsturiski notikumi, un kā vidus laiku darbam tai ir daudz īpatnības, kas mūsu dienās tiek viegli pārprastas, pie tam autors ir sveštautietis, kas raudzījies uz mūsu senčiem no savu tautiešu centienu viedokļa, radīdams ar to mūsu pētniekiem lielas grūtības. Gribēdams aizpildīt mūsu vēstures literatūrā sen jūtamu robu un atvieglot vēsturniekiem pūliņus, esmu centies šinī darbā aplūkot chronikas autora Indriķa redzes viedokli, atrisinot apcerējuma iekšējos pavedienus, lai būtu redzams, kā viņš, vadīdamies no tā laika idejām, ir izpratis un attēlojis šejienes vēsturiskos norisinājumus, un līdz ar to dot iespēju dziļāki izprast pašu chroniku un noskaidrot viena otra tēlojuma ticamību. Nepareizības, kas radušās no šīs chronikas izlietāšanas par vēstures avotu bez tās dziļākas izpētīšanas, sevišķi par mūsu senču vēsturi, ir bijušas arī pa daļai par pamudinājumu man ziedot laiku un pūliņus šai grāmatai.

Izsaku sirsnīgu pateicību prof. A. Tenteļa kungam un prof. L. Arbuzova kungam par vērtīgajiem aizrādījumiem un Kultūras fondam par atvēlētiem līdzekļiem grāmatas iespiešanai.

V. Biļķins.

Dzimtmisā,
1931. g. 25. jūnijā.

Ievads.

Vidus laiku sākumā, kad ar spēju kristīgās ticības izplatīšanos Eiropas dienvidos sakrita Romas sabrukšana un barbaru lielie panākumi karos ar tās karа spēku, kas radīja pagāniskās pasaules mācīto uzbrukumus jaunajai ticībai, apvainojot to, itkā tā esmot vainīga pie Romas nespēka, iznāca sv. Augustīna 22 grāmatas De civitate Dei, kur šis tā laika lielākais teologs, salīdzinādams abas pasaules, pagānisko un kristīto, un rādīdams lielo pretstatību, kas bija starp abām, centās atspēkot uzbrukumus jaunajai mācībai un deva arī cīņas ideoloģiju tiem, kas cīnījās pret pagānismu. Viņa duāliskās idejas, kam atbilda arī nemitīgās cīņas, kas norisinājās starp kristītiem un pagāniem, īsto, katoļu, ticību un herētismu, baznīcu un valsti, bija dzīvas visos vidus laikos, tapdamas par īpatnēju tā laika vēstures filozofiju, un ievijās visos tā laika vēsturiskos darbos, apgaismojot neparasti mūsu laikiem notikumus.

Greifsvaldes prof. Ernsts Bernheims un daudzi viņa skolnieki ar disertācijām ir apskatījuši šīs filozofijas atspoguļošanos vidus laiku vēsturiskos darbos, radīdami ar to šo darbu dziļāku izpratni un dodami daudziem notikumiem citu apgaismojumu. Apskatīsim īsumā sv. Augustīna idejas.

Aiz lepnības Lūcifers atkrita ar biedriem no Dieva un nodibināja velna valstību debesīs, un ievezdams pirmo cilvēku grēkā, radīja šo valstību virs zemes; otrs Ādams, Jēzus Kristus, ar kristīgo baznīcu nodibināja Dieva valstību virs zemes. Tā virs zemes Dieva valstībai stāv pretim velna valstība jeb Jeruzālemei Bābele; abas šīs valstības savā starpā nemitīgi cīnās. Pie pirmās valstības pieder tie cilvēki, kas secundum Deum jeb spiritum vivunt, kas quaerunt quae Dei sunt; pie otras pieder tie, kas secundum hominem jeb carnem vivunt uu qui sua quaerunt. Pirmie saucas par Dieva bērniem, otri par velna bērniem jeb velna kalpiem.

Dieva bērni, mīlēdami Dievu un viņam kalpodami, cenšas šeitan šinī dzīvē, kas ir tik ceļniecība, lai viņi pēc laicīgās nāves varētu ieiet īstajā, mūžīgajā dzīvošanā debesīs viņa valstībā; tas arī ir viņu šīs dzīves mērķis un uzdevums. Viņiem arī ir īstie tikumi; šo tikumu alga ir gaidāma pēc nāves*). Velna kalpi, ienīzdami Dievu un kalpodami velnam, tuvojas šinī dzīvē, aklībā maldīdamies, savai bojā iešanai. Viņiem arī nav un nevar būt īsti tikumi; viņu tikumi ir sine pietate un nav īsti, jo ar tiem viņi iegūst laicīgus labumus.

Dieva bērnu pats svarīgākais tikums ir humilitas. No tās izriet un ar to saistās amor Dei jeb caritas, justitia, oboedientia, veritas. Pazemības pretmets ir velna kalpu superbia, kas ir pirm-

*) De civ. Dei II 23: Nam si virtutibus animi et probitati vitae, cuius praemium post mortem speranda est . . .

grēks. No tās izriet visi citi netikumi, kā: amor sui, injustitia, inoboedientia un falsitas.

Dieva bērniem, lai viņi pēc ceļniecības šeitan varētu ieiet mūžīgajā dzīvošanā, iemantojot tur Dieva mieru (pax Dei, pax coelestis, perpetua etc.), kas ir augstākais labums un pat pati mūžīgā dzīvošana, jācenšas šinī dzīvē pēc īstā miera (pax justorum, pax justa jeb vera), izvairoties un pat jaucot bezdievju mieru (pax iniquorum, pax terrena), kas nav tīkams Dievam, nav nekāds miers, bet ir grēks. Miera jēdziens sv. Augustīna domu sistemā iejem centrālu vietu, ietverot sevī daudz dziļāku un plašāku domu par to, kāds tam bija klasiskajā laikmetā un ir bībelē, un aptver dzīvo un nedzīvo radību. Es ist der Zustand der Harmonie, des inneren und äusseren Gleichgewichts, in dem sich alles Geschaffene, wie es aus dem Willen Gottes hervorgegangen ist, befindet und zu seinem Teil, an seiner Stelle an der Einheit des göttlichen Seins in unbedingter Ein- und Unterordnung teilnimmt, und zu dem, soweit er gehemmt oder gestört ist, alles hinstrebt.*)

Bezdievji, kas ir sarāvuši vienību ar Dievu, dzīvo ārējā un iekšējā nemierā (perturbatio, disturbatio) un rada ar saviem darbiem visur nemieru, nesaskaņu, ķildas, kaŗus u. t. t.

Dieva bērniem, jebšu jādzenas savas dvēseles labad pēc miera, ir atļauts kaŗot un arī ir jākaŗo, lai nestu bezdievjiem īsto Dieva mieru, jaucot neīsto mieru, tāpat kā katram cilvēkam, rūpējoties, lai piemistu pašam īstie tikumi, jāraugās arī, lai citi negrēkotu, atturot no grēkiem vai sodot par tiem. Šāds kaŗš, kas arvien tiek iesākts aiz nepieciešamības un kur tiek kaŗots pret ļaunu, ir bellum justum; tas izriet no Dieva, un ar to tiek sodīti pazemojot un laboti grēcinieki. Velna kalpi mīl kaŗu; arī viņi kaŗojot cenšas pēc miera, bet tik pēc sava, t. i. laicīga miera.

Dievbijīgie valdnieki, amata personas, tēvi u. t. t., valdīdami savas un pakļauto dvēseles labad un paši Dievam kalpodami, pazemībā, mīlestībā, mierā un taisnībā pilda viņa uzliktos pienākumus un arī rūpējas, lai viņiem pakļautie pazemībā, mīlestībā u. t. t. ietu pa viņa ceļiem, pildīdami viņa baušļus. Taisnīgais ķēniņš (rex justus), mīlēdams, bīdamies Dievu un viņam kalpodams, pazemībā un taisnīgi valda, sodīdams par pārkāpumiem aiz nepieciešamības un labošanas labad. Viņš ar savu varu vairo Dieva godību un mūžīgās svētlaimības labad cenšas iegūt varu pār tautām, bet nevis aiz slavas un varas kāres. Viņa valstī valda miers, taisnība un brīvība. Miers un taisnība ir šāda valdnieka pazīme.

---

*) Skat. Bernheim, 29. l. p.

De civ. Dei XIX 13: Pax itaque corporis est ordinata temperatura partium, pax animae irrationalis ordinata requies appetitionum, pax animae rationalis ordinata cognitionis actionisque consensio, pax corporis et animae ordinata vita et salus animantis, pax hominis mortalis et Dei ordinata in fide sub aeterna lege oboedientia, pax hominum ordinata concordia cohabitantium, pax civitatis ordinata imperandi atque oboediendi concordia civium, pax caelestis civitatis ordinatissima et concordissima societas fruendi Deo et invicem in Deo, pax omnium rerum tranquillitas ordinis. Ordo est parium dispariumque rerum sua cuique loca tribuens dispositio.

Bezdievji (impii, mali, iniqui), kas paši ir atkrituši no Dieva un kalpo velnam, valda lepnībā, aiz varas un slavas kāres (libido dominandi un libido gloriandi), tura rokās varu ar varmācības līdzekļiem un nevada pakļautos pa taisnības ceļiem sev un pēdējiem par postu. Tiranni, netaisnīgie ķēniņi, ienīzdami Dievu un nevadīdami pavalstniekus mīlestībā pa viņa ceļiem, valda par pēdējiem aiz varas kāres kā par vergiem. Viņu valstī ir nemiers, netaisnība un verdzība. Nemiers un netaisnība ir šādu valdnieku pazīme.

Kāda nezināma autora darbs, t. s. Pseidocipriāna De duodecim abusivis saeculi, kas sacerēts septitā gadu simteņa otrā pusē un tika daudz lasīts, iespaidoja stipri vidus laiku uzskatus par rex justus un rex iniquus. Apskatīsim īsumā autora mācību par ķēniņiem.

Taisnība prasa, lai ķēniņš neapspiež nevienu netaisni ar savu varu, spriež bez maskas (t. i taisnīgi) tiesu, savalda zādzības, bezgožus nepaaugstina, bezdievīgos no zemes iznīcina, neļauj dzīvot nepatiesi zvērētājiem un tēva slepkavām, ieceļ taisnos valsts amatos, tura par padomniekiem gudrus, godprātīgus sirmgalvjus, izvairās no dusmām, aizsargā no ienaidniekiem tēviju varonīgi un taisnīgi, aizsargā baznīcu, par visām lietām palaižas uz Dievu, turās iekš Dieva pie katoļu ticības, nelepojas augstprātībā ar sekmēm, panes pacietīgi visas nelaimes. Tas valstij dod labklājību.

Ķēniņa taisnība ir tautu miers, tēvijas drošība, mazo ļaužu atspaids, cilvēku prieks, gaisa un jūras rāmums un zemes auglība.

Rex iniquus, kas nevalda valstī pēc šī likuma, tās labklājībai nodara daudz posta. Starp citu, tautu miers bieži tiek jaukts, ienaidnieku iebrukumi visur posta novadus, zemes auglība mazinājas, zvēri saplosa darba un ganāmos pulkus, negaisi traucē darbus uz sauszemes un jūras un pērkona spērieni izposta sējumus, koku ziedus un pumpurus.

Beidzot apskatīt sv. Augustīna un Pseidocipriāna mācības, vēl jāpiemetina, ka vidus laikos, kad reliģija bija noteicēja garīgā dzīvē, galveno vērību piegrieza cilvēka sirdij, nevis prātam. Vidus laiku stiprums ir sirds reliģiskās dzīves jautājumu, nevis prāta loģisko iztirzāšana. Tāpēc arī tā laika vēsturnieki, rakstot vēsturiskos darbus, raudzījās uz cilvēka sirdi, vai tā ir ar Dievu, un charaktrizēja personas, kas ņēma dalību notikumos, saskaņā ar to, vai viņu darbi viņiem šķita atbilst Dieva gribai, vai ne. Viņu tēlošanas meistarība izpaužas pretstatību raksturošanā, kādas tās viņiem šķita esam starp abām, Dieva un velna, valstībām un to piederīgiem.

Pieejot pie chronista Indriķa, jāsaka, ka arī viņš kā vidus laiku cilvēks ir sacerējis savu chroniku tā laika garā, smeldams savus uzskatus no tām idejām, kas ir izaugušas, kā redzējām, no sv. Augustīna mācībām. Man šķiet, viņš sv. Augustīna rakstus nav lasījis, jo chronikā nav daudzi šī baznīcas tēva termiņi, piem. bellum justum u. c., jebšu paši jēdzieni ir sastopami, un ir tik

viens citāts, kas nav visai drošs.*) Kā daudzi, kas nav lasījuši Darvīna rakstus, zin tomēr viņa mācības par izlasi, pieņērošanos u. t. t, tā arī mūsu chronists, jebšu sv. Augustīna darbus nebūtu lasījis, zināja pēdējā mācības, iepazinies ar tām no visas tās vidus laiku literatūras, kuŗu viņš tika lasījis vai dzirdējis lasam dzīvē vai jaunībā uz skolas sola (arī no sarunām ar citiem), jo visa tā laika gara dzīve bija zem stipra šī baznīcas tēva duālisko mācību iespaida. Mēs zinām, ka Indriķis ir lasījis Vulgātu, Breviāriju, Misāli, Martiroloģiju**) un arī, saprotams, citas katoļu rituāla grāmatas. No pirmās sv. Augustīns pats ir smēlis savas idejas; pēdējo trīs, sevišķi Breviārija, saturs ir sacerēts stipri viņa mācību garā. Ar sv. Augustīna idejām chronists Indriķis ir iepazinies arī no sv. Gregorija, kas bija ievērojamākais šo uzskatu paudējs; no šī baznīcas tēva rakstiem chronists ir jēmis daudz vairāk citātu kā no citiem.***) Galvenos vēsturiskos norisinājumus Livonijā, proti, cīņu starp kristītiem un pagāniem, Indriķim bija arī viegli pieskaņot Augustīna duāliskai sistemai.

Izvilkumi, kas jemti no vidus laiku literatūras, ir ievietoti šinī grāmatā vienīgi kā piemēri vienam otram ta laika uzskatam.

Šīs grāmatas pirmajā daļā apskatīšu vispārīgos vilcienos vidus laiku duāliskās sistemas ievīšanos chronista Indriķa uzskatos; otrā daļā pēc augstāko būtņu darbības attēlošanas apskatīšu, kā viņš ir charaktrizējis, raugoties no tā laika duālisma viedokļa, tautu un personu darbus un tikumus.

---

*) Skat. W. Bilkins, Die Spuren etc., 83. l. p.

**) Skat. ib.

***) Skat. ib.

Pirmā daļa.

Pieejot pie chronista Indriķa duālisko uzskatu apskatīšanas, vispirms jāmin, ka visai tai darbībai, kas norit Livonijā un kuŗas dalībnieks ir arī pats chronists, par vadošo motivu ir tā Kunga griba un pavēle, lai viņa vārds tiktu nests tautām*). To pašu vienīgi prasa arī sv. Jaunava**).

Apkārtējo zemju starpā Livonija vienīgi ir tā zeme, kur tiek pildīta šī griba un pavēle un kur valda īstie tikumi un taisnība. Pati tā ir veltīta sv. Jaunavai***) un ir terra matris jeb terra specialis beatae virginis Mariae[1]).

Livonijas iedzīvotāji, kā šejienieši, tā arī ienācēji, ir šīs Jaunavas servi un viņas „savēji"[2]).

Šie kalpi arvien fideliter ei (sv. Jaunavai) deserviunt (XXV 2), proti, nes viņas dēla vārdu tautām, un cīnoties par viņas godību, paplašina viņas zemes robežas un arī aizsargā šo zemi no ienaidniekiem. Viņu vadonis un tēvs[3]) bīskaps Alberts arvien bija rūpēs, ka viņas valstību promovere ac defendere (XIII 3).

Tie, kas brauca šurp uz viņas zemi, brauca, lai sētu Kristus vārdu un kalpotu sv. Jaunavai par godu. Meinards simpliciter pro Christo et predicandi tantum (chronists uzsveŗ) causa (I 2) nāca uz Livoniju, bet nevis citu nolūku labad, piem. laicīgās mantas labad. Dānijas ķēniņš bija apsolījies ar kaŗa spēku ierasties igauņu zemē, lai cīnītos ad beate Virginis honorem (XXII 1).

Sv. Māras kalpi vispirms mierīgā misijas ceļā izplata Kristus vārdu šejienes tautu starpā. Bīskapa Alberta brālis Engelberts, atbraucis šurp no Vācijas, še Christi nomen dilatare cepit in gentibus (VI 2). To pašu darīja arī Meinards; viņš, dabūjis atļauju no Polockas ķēniņa, audacter divinum opus aggreditur (I 3), t. i. sāka sēt Kristus vārdu lībiešu starpā.

Otrām kārtām, sv. Jaunavas kalpi nes tautām kristīgo vārdu ar kaŗiem. Šinīs kaŗos, kur viņi cīnās par godu sv. Jaunavai un

---

*) Skat. 67. l. p.

**) Skat. 66. l. p.

***) XI 4: Bīskaps Alberts cathedram episcopalem cum tota Lyvonia beatissime Dei genetricis Marie honori deputavit. Skat. arī XXIII 7.

[1]) XIX 7: . . . sic Lyvoniam, que est terra matris . . ., XXV 2: . . . abrenuncians (sc. miles Godescalcus) deinceps in terra beate virginis Marie regalem advocatiam un ib.: Sic, sic maris stella (sc. beata virgo Maria) s u a m semper custodit Lyvoniam, sic, sic mundi domina terrarumque omnium imperatrix specialem suam terram semper defendit . . .

[2]) XXV 2: Numquid (sv. Jaunava) non Suellegaten, nec non et alios quam plures Lettorum principes ac seniores per s e r v o s suos Lyvonenses interfecit? ib.: . . . dico Lyvones et Lettos, sive quoscunque neophytos, beate virginis s e r v o s . . .

ib.: Ecce Dei mater quam mitis circa s u o s . . .

[3]) Skat. 44. un 45. l. p.

viņas dēlam, tiek pagānu lepnās sirdis, kas, kā redzēsim, neticības cietībā pieķeŗas elkkalpībai, pazemotas pie ticības*). Prelāti, baznīcas vīri, Rīgas pilsoņi, tirgotāji, latvieši un lībieši saka, se ad honorem domini nostri Jesu Christi sueque dilecte genetricis hactenus prelia Domini preliari contra paganos (XXV 1). Tāpēc arī šinīs kaŗos latvieši, lībieši un citi jaunkristītie nomen Christi filii sui deportaverunt hactenus ad alias gentes, et adhuc portabunt (XXV 2). — Katrs kareivis, kas kaujā rāpjas uz pagānu pils valņa, kaŗo tam Kungam un sv. Jaunavai un vairo viņu slavu un godību. Pie Monas pils aplenkšanas katrs kaŗa vīrs steidzās, lai pirmais tiktu uz valņa, ut Jesu Christi sueque matris Marie gloriam et laudem exaltet (XXVIII 6). Pat vienkāršs uzbrukums pagānu jūŗas sirotājiem ir cīņa tā Kunga labad. Sastapuši uz jūŗas Visbijas tuvumā sirotājus no Sāmu salas, peregrīni steidzas ar tiem dimicare pro Christi nomine (VII 2).

Tie, kas krīt šinīs kaŗos, mirst par Kristu un viņa ticību**). Vāciešu kareivji, kad tiem tuvojās leišu sirotāji, lūdza savu vadoni, lai viņi varētu pirmie uzbrukt, apgalvodami, ka labāki ir ar slavu mortem pro Christo subire (IX 3) nekā bēgt. Ticīgais, kas mirst no neticīgā zobena, pats ir upuris tam Kungam. Tā kāds priesteris nepārtraukti turpināja dievkalpošanu baznīcā, se ipsum sacrificium Deo offerre iam non dubitans (XI 5), kad pa apkārtni siroja pagāni un draudēja iebrukums pašā dievnamā. Asinis, kas sv. Jaunavas kalpiem ir lijušas kaujās, ir lijušas tā Kunga labad un ar tām ir slacīta viņa baznīca. Modenas Vilhelms atbraucis atrada še plašu Dieva vīna dārzu et ecclesiam fidelium sanguine multorum irrigatam (XXIX 2). Tie, kas cieš, iedami Livonijas gaitās, cieš tā Kunga dēļ. Bīskaps Alberts nekād nebaidījās pro Deo pati (VII 1).

Sv. Jaunavas kalpi ar šiem kaŗiem, tāpat kā pati Jaunava un tas Kungs***), aizsargā jauno valsti no ienaidnieku uzbrukumiem[1]).

Tā kā šie kalpi kaŗo vienīgi sv. Jaunavai un tam Kungam, tad arī viņu kaŗa spēks ir tā Kunga kaŗa spēks, viņu kaujas — tā Kunga kaujas, uzvaras — ta Kunga uzvaras un viņu atriebība — dievišķīgā atriebība[2]).

Arvien post bella doctrina sequitur theologica (X 13). Pie uzvarētiem un ar tā Kunga kaŗiem pazemotiem nekristītiem ieradās Kristus vārda nesēji, un sapulcinājuši viņus kopā, doctrinam ewangelicam eis tradiderunt (XXIV 5) un aicināja viņus kalpot īstajam

---

*) Skat. 32. l. p.

**) X 8: Kad Salaspilī bija sapulcējušies atkritušie no Dieva lībieši, tad sv. Māras kalpi nolēma doties turpu ar kaŗa spēku, un viņiem šķita, ka (ut) melius esse pro fide Christi mori quam singulos cottidie cruciari.

***) Skat. 59. l. p.

[1]) XXVIIJ 1.: Sed qui erant constantes corde ad faciendam vindictam contra nationes et ad ponendum se murum pro domo Domini, non abierunt retrorsum, un citur tamlīdzīgi chronikā.

[2]) Skat. 59., 60. un 63. l. p.

Dievam*). Kad sēkla bija laidusi saknes un neticīgo sirdis piegrieztas Dievam, viņus kristīja**). Kristot viņus un pasniedzot viņiem donum baptismi, šo donum Dei***), sv. Jaunavas kalpi viņus šķīstīja no pagānisma grēka[1]), jo, kā redzēsim, pagānisms pats par sevi ir grēks. Un tā ar kristības dāvanu viņi izdziedināja pagānu dvēseles; tā brālis Teoderiķis kādu nekristītu lībieti in anima baptizando sanavit (I 10). Pašus viņus, slacīdami ar svēto atdzemdināšanas avotu,[2]) Jaunavas kalpi no jauna atdzemdināja[3]) un pārvērta viņus no tādiem, kas klīst tumsības maldos[4]), par Dieva dēliem[5]) jeb Dieva bērniem. Tā sv. Jaunavas kalpi ar tā Kunga kaŗiem un ar kristību tautas veda ad iugum Domini (X 13), kas nav smags un ir viegls un patīkams[6]). Ar atdzemdināšanas slacīšanu viņi tam Kungam dzemdēja prolem spiritualem, Deo dilectam sponsam novam ex gentibus (XXX 5)[7].)

Kad neticīgo dvēseles ar kaŗu bija piegrieztas ticībai un ar svēto atdzemdināšanas avotu no jauna atdzemdinātas, tad sv. Jaunavas kalpi arī turpmāk par viņām rūpējās, lai tās nestu labus augļus. Mūks Sīfrīds Salaspilī jaunkristīto lībiešu vidū curam animarum . . . devotissime peragit (VII 9). Rūpēdamies par jaunkristīto dvēselēm, viņi šos jaunos baznīcas locekļus kopa, pamācīdami vārdiem un rādīdami piemērus.[8]) Modenas Vilhelms, apmeklēdams jaunkristītos, semen evangelicam cunctis seminavit (XXIX 3) un ar paskubināšanas vārdiem[9]) fructumque bonum referre docebat (ib.) Tas pats Sīfrīds Salaspilī sue bone conver-

*) Cf. X 14.

**) Priesteris Dāniels ieradās Dabreļa pilī, un seminato ibidem verbi Dei semine, convertit et baptizavit eos (X 14.)

***) XXX 4: Sānieši donum sacri baptismi suis pessimis mentibus non meruerunt. XXX 6: Hec dona Dei (t. i. kristība) sunt gaudia nostra.

[1]) XXX 6: (Rīga) Per lavacrum purgans vitium . . . De civ. Dei I 27, p. 42, l. 27: . . . cum lavacro sanctae regenerationis abluti universorum remissionem acceperint peccatorum.

[2]) XXIV 1: . . . sacro regenerationis fonte rigabant.

[3]) XVI 4: . . . que sancti baptismatis fonte sunt renate.

[4]) Skat. 25. l. p.

[5]) Meinards apsolīja ikšķiliešiem uzcelt pili, si filii Dei censeri et esse decreverint (I 5).

[6]) XXIX 3: . . . sed iugum Domini leve ac suave . . .

[7]) Otto ep. Fris. IV, prologus libri quarti, p. 182, l. 6: . . . Christum ecclesiam suam, sponsam suam . . .

[8]) Jau sv. Augustīns raksta, ka kristīgā baznīcā atskan mācības, ar ko tiek laboti cilvēku tikumi; pagānu templos šādas mācības nedzird, kas labotu cilvēku, bet, otrādi, tur ar aktieru izrādēm tiek viņš ievilkts grēkā. Skat. De civ. Dei II, 28, II 25 un citur. Šādas pamācības bieži atrodam vidus laiku literatūrā. Pāvests Gregorijs VII saka, ka bīskapi tos, kas viņiem pakļauti, verbo et exemplo viam veritatis docere deberent (Register II 11).

Otto ep. Fris.: Gregorijs VII quod verbo docuit, exemplo demonstravit (L. VI 34, p. 303, l. 31.). Mūsu chronists pamāca soģus un varturus, lai viņi nav pārāk bargi pret jaunkristītiem. Crudelem quorundam mortem, qui subditis suis graves fuerunt, ante mentis oculos revocate, alta consideratione pertimescite (XXV 2)

[9]) XXIX 3: Modenas Vilhelms verbum exhortationis fideliter ministrando commonuit eos (t. i. jaunkristītos).

sationis exemplo (VII 9) lībiešus mācīja. Vārdiem un labiem piemēriem kopdami jaunkristītos, sv. Jaunavas kalpi viņiem rādīja ceļu uz mūžīgo dzīvošanu, kas ir katra ticīgā dzīves augstākais mērķis Priesteris Dāniels, kad bija kristījis Idumejā latviešus un idumiešus, manendo cum eis vitam eternam eis demonstravit (X 15). Tāpēc arī vārdi, kuŗus viņi sēja, ir pestīšanas vārdi.*)

Piegriezdami pagānus kristīgai ticībai un kopdami viņu dvēseles, sv. Jaunavas kalpi viņus izglābj no elles, jo visi, kas neatzīst Radītāju, nākošā dzīvē ir pazuduši. Ticīgais rūpējas nevien par savu dvēseli, bet arī par citu cilvēku dvēseles pestīšanu**.) Tālab arī bīskaps Alberts šinīs rūpēs neatļāva kareivjiem ieiet Dabreļa pilī, lai viņi tur neapkautu atkritušos no Dieva, kas atkal padevās un gribēja atgriezties pie Kristus ticības, ne multorum animas gehenne tradant (XVI 4). Tā tad Rīga, kur mīt sv. Jaunavas kalpi, vienmēr slaka ar atdzemdināšanas ūdeni tautas, dans regna polorum (XXX 6).

Tā kā sv. Jaunavas kalpi, kā redzējām, ir braukuši šurp Kristus labad un še, sējot viņa vārdu un cīnoties kaŗos par viņu piegriež ticībai un atdzemdina tos, kas klausa neīstiem dieviem, tad arī viņu, tāpat arī jaunkristīto, darbība ir Dei servitium, Dei negotium***) jeb divinum opus. Rīdzinieki izvilka no ūdens un apglabāja in Dei servicio interfectorum (XI 9) mirstīgās atliekas, t. i. to kareivju, kuŗus bīskaps Alberts bija aizsūtījis uz Koknesi kā palīga spēkus pret leišiem un kuŗus uz šīs zemes grēcīgā ķēniņa pavēli nokāva un iemeta Daugavā. Meinards, dabūjis atļauju no Polockas ķēniņa, divinum opus aggreditur (I 3). Sv. Jaunavas kalpu negocium sanctum erat (XXIII 4), jo viņi, kā redzējām, atgriežot pagānus pie ticības, dzemdēja ar to „garīgu augli", mīļoto līgavu Kristum. Tādi paši bija visi viņu nodomi; neviens viņus nevarēja atturēt a sancto proposito (I 10)[1]).

Piegriezdami pagānus mierīgā misijas darbā un ar kaŗiem kristīgai ticībai, sv. Jaunavas kalpi reizā ar to nes viņiem arī mieru. Šis miers ir pax veri pacifici,[2]) vera pax,[3]) pax perpetua[4]) un pax pia[5])

---

*) XXIX 3. Modenas Vilhelms sludināja verbumque salutis.

**) Piem. Vita Anskarii, 35: Sane, quia causa legationis eius (Anskarija) et cura qua alios salvare cupiebat multa iam diximus, qualis in semet ipso in axercitio salutis propriae animae extiterit, qualiterque corpus suum pro divino timore continue afflixerit, iam nunc tempus est enarrandi.

***) X 11: Ipse (bīsk. Alberts) autem aliquot quiescens diebus . . . ut a Dei negocio non desistat terra marique . . iterum se eisdem committit periculis . . . et . . . in Alimaniam vadit.

[1]) Vita Anskarii, 8: Cum itaque in hoc sancto proposito biennio aut eo amplius moraientur, contigit, iam dictum fratrem Autbertum infirmitatis gravari molestia.

[2]) XXIII 7: Sed pax non dabitur vobis, nisi pax veri pacifici . . .

[3]) XIX 6: Si perīdie vestre . . . volueritis arma deponere, et veram pacem, que Christus est, in vestrum castrum recipere . . .

[4]) XXIII 9: Si volueritis, inquit, nobiscum unum Deum colere fonteque sacri baptismatis irrigari . . . pacem vobiscum perpetuam faciemus.

[5]) XXX 1: Hic (sc. annus) erat ecclesia pace silente pia.

Šo īsto, svēto mieru nerada vis cilvēki, bet Jēzus Kristus, šis īstais miera radītājs, to abscedens cultoribus suis reliquit (XXIII 7). Tā tad šis miers ir dots vienīgi tiem, kas kalpo tam Kungam, nevis visiem cilvēkiem. Vienīgi Dieva kalpi arī bauda šī miera labumus.

Sv. Jaunavas kalpi, cīnīdamies tā Kunga kaŗos un nesdami viņa svēto mieru, nekad nepiekāpjas pagānu priekšā un nepiejem to mieru, ko piedāvā šie bezdievji. Ja pēdējie lūdz mieru, tad viņi, noraidīdami to mieru, kādu vēlas šie neticīgie, noliek ieročus vienīgi tad, kad viņi piejem nesto īstā miera radītāja mieru. Tā mestrs Rodolfs atbild Vironijas vecākiem, kas pēc piecu dienu kaŗa darbības ierodas pie kristītiem un lūdz mieru (pro pace petentes): Sed pax non dabitur vobis, nisi pax illius veri pacifici ... (XXIII 7).

Lai nu tiem, kas lūdz mieru, tiešam varētu dot šo īsto mieru, tad viņiem, atsakoties no elkkalpības, jātop ar kristību par Dieva bērniem un savā vidū jāuzjem tas, kas zemei šo mieru ir devis, uzkāpdams debesīs. Tā Dieva bērni Sēlpils aizstāvjiem, kas lūdz mieru, liek priekšā sekošus noteikumus: Si veram, inquiunt, pacem desideratis, abrenunciate ydolatrie, et verum pacificum, qui est Christus, in vestrum castrum recipite, baptizamini, et Lethones inimicos nominis Christi deinceps a castro vestro removete (XI 6).*)

Tie pagāni, kas tiešam gribēja iegūt īsto mieru un atgriezties pie Dieva, to arī ieguva. Tā šo mieru ieguva Vīlandes pils igauņi, kas griezās pie sv. Jaunavas kalpiem ar īstiem verbis pacificis:**) Cognoscimus Deum vestrum maiorem diis nostris, qui nos superando animam nostram ad ipsius culturam inclinavit. Unde rogamus, ut parcendo nobis, iugum christianitatis, sicut et Lyvonibus et Lettis, ita et nobis misericorditer imponetis (XV 1). Lai šis svētais miers varētu pastāvēt, tad, saprotams, jāatgriežas pie Dieva ex toto corde (XVI 4)***), jākalpo[1]) viņam uzticīgi un jāsarauj sakari ar visiem, kas ir sv. Jaunavas pretinieki,[2]) jo pēdējie var ievest grēkā, kas atkal atrautu no īstā Dieva.

Ja pagāni neatgriežas pie Dieva un netop par viņa dēliem, tad sv. Jaunavas kalpiem ar viņiem nekad nekāds miers nevar būt.[3]) Nekad nesalabs sv. Jaunavas kalpi ar tiem, kas ir Jaunavai pretinieki. Uz šādu neiespējamību kristītie latvieši aizrāda pagāniem igauņiem: Sed neque inter christianos et paganos

*) Volkvins atbild varboliešiem, kas lūdz mieru: Si volueritis, inquit, nobiscum unum Deum colere fonteque sacri baptismi irrigari . . . pacem vobiscum perpetuam faciemus (XXIII 9).

**) XIV 6: Unde castrenses (Odempes igauņi) . . . Bertoldum verbis pacificis in castrum recipiunt.

***) XXI 5: Nunc ergo revertimini fideliter ad Christum . . .

[1]) XXIII 9: Si volueritis . . . nobiscum unum Deum colere . . . De civ. Dei IXX 13: Pax hominis mortalis et Dei est ordinata in fide sub aeterna lege obedientia.

[2]) XIII 4: Ģercikas Visvaldim biskaps Alberts liek priekšā starp citu šādu noteikumu: Si paganorum consorcia deinceps vitare volueris . . .

[3]) Cf. Werdermann, 27. l. p.

unum cor et una anima neque forma pacis firma esse poterit ... XII 6); miers ir iespējams tik vienā gadījienā: nisi recepto nobiscum eodem iugo christianitatis et pacis perpetue, unum Deum colatis (ib.).

Šis īstā miera radītāja svētais miers samierina tos, kas bija klīduši tumsības maldos ar debesīm, atjaunojot saites starp Dievu un cilvēkiem, jo viņi atdzemdināti ar svēto atdzemdināšanas avotu, tiek vero pacifico reconciliati (XVIII 7), kas, kā redzēsim, savieno un samierina tos, kas ir virs zemes, ar debesīm.*) Tie, kas piejem šo īsto mieru, top par filii pacis**) jeb filii veri pacifici ***)

Tie, kas atgriežas pie Dieva un ar kristības sakramentiem atdzemdināti top par Dieva dēliem un reizā arī par miera dēliem, tiek uzjemti un arī turpmak dzīvo kopā ar citiem ticīgiem iekš perpetue fraternitatis consortium[1]) jeb iekš fraternitas perpetua[2]) un ir saistīti kopā vinculo pacis[3]). Tie, kas atrodas šinī sadraudzībā jeb brālībā, ir savā starpā brāļi[4]), un viņu starpā valda fraternus amor jeb fraternae caritatis dilectio.[5]) Tāpēc arī šī brālība ir fraternae dilectionis consortium.[6]) Tā kā miera bērnus vieno kopā mūžīga[7]) brālības mīlestība, tad viņiem ir visās lietās cor unum et anima una[8]), un viņu starpā valda concordia[9]) Savā starpā viņi nekad nekaŗo.[10])

---

*) Skat. 67. l. p.

**) Par nekristītiem Turaidas lībiešiem chronists saka, ka viņi filii pacis esse nescientes pacem omni tempore disturbabant (X 13). Saprotams, tie kas ir Dieva bērni un mīl mieru, ir filii pacis.

***) XX 6. Kristus kareivji atbild Ģervas iedzīvotājiem, kas lūdz mieru: Si volueritis. inquiunt, veram pacem, oportebit vos veri pacifici, qui est Christus, filios fieri . . . Tā tad tie, kas so mieru bauda, ir filii veri pacifici.

[1]) Kareivju brāļu mestrs saka uz Vironijas sūtņiem, kas lūdz mieru: Si ergo volueritis baptizari . . . et in perpetue fraternitatis nostre consorcium recipiemus (XXIII 7).

[2]) XX 6: . . . ut ipsius baptismate suscepto nostram possitis fraternitatem perpetuam adipisci.

[3]) XX 1: . . . et vos in fraternitatis caritate nobiscum vinculo pacis colligimus.

[4]) XVIII 7: Theuthonici vero, nichil aliud ab eis (Leoles pils aizstāvjiem) se requirere, nisi ut baptizentur, affirmant, et vero pacifico reconciliati, fiant eorum fratres tam in hoc seculo, quam in futuro.

[5]) XXX 6. Sāmiešiem, kas lūdza mieru, pax datur et fraternus amor. XIX 8: . . . vos (Sontaganas pils aizstāvjus) in fraternitatis nostre recipiemus amorem. XVI 4: . . . vos (Autīnas strīdus dalībniekus) in fraterne caritatis dilectionem recipiemus.

[6]) XXI 5. Nunc ergo revertimini fideliter ad Christum, et adhuc recipiemus vos in fraterne dilectionis nostre consorcium.

[7]) XIX 4: . . . ut veram pacem et perpetuam Theuthonicorum atque Lettorum dilectionem consequantur.

[8]) XVIII 3. Tālibalda dēli piejēma latiņu ticību, atmezdami krievu, lai tiem būtu cum Theuthonicis cor unum et anima una.

[9]) XVI 3. Biskaps Alberts centās samierināt Autīnas latviešus ar Cēsu kareivju brāļiem, ut sedando litem ad pristinam concordiam revocaret.
De civ. Dei IXX 13 Pax hominum: ordinata concordia.

[10]) De civ. Dei XV. Pugnant ergo inter se mali et mali, item pugnant inter se boni et mali, boni vero et boni si perfecti sunt inter se pugnare non possunt.

Nesot īstā miera radītāja mieru, sv. Jaunavas kalpi dod ar to arī zemei un tautām „miera drošību" (pacis securitas XXIII 8). Kad latvieši, lībieši, igauņi un citas tautas bija piejēmušas Kristus vārdu un apkārtējiem pagāniem ar tā Kunga kaŗiem bija iedzītas bailes, tad arī Lyvonum terra (sc. Lyvonia) tranquilla pace silebat (XXI I). Tad arī vairs nevajadzēja šīm tautām bēgt no iebrucējiem, bēgt, kā bēg zaķis no mednieka sejas, slapstīties pa mežu slēptuvēm, kur arī nav drošības no ienaidnieka, un sakot ar vienu vārdu, būt kā avīm vilku rīklē.*) Et exiverunt Estones de castris suis, reedificantes villas suas exustas et ecclesias suas, similiter et Lyvones nec non et Letthi de latibulis silvarum egredientes, in quibus annis iam plurimis tempore bellorum latitarunt, et rediit unusquisque in villam suam et ad agros suos, et arabat et seminabat in securitate magna... (ib.). Iedamas bez bailēm savās ikdienišķās gaitās, viņas varēja mierīgi baudīt miera laikus. Nunc ergo quiescebant, gaudentes in agris et laboribus suis, et non erat, qui exterreret eos... (ib.).

Et requievit omnis populus post Dominum... (ib.).

Nesdami ar tā Kunga kaŗiem īstā miera radītāja svēto mieru, kas samierina, kā redzējām, cilvēku ar debesīm un cilvēkus arī savā starpā, sv. Jaunavas kalpi, kā miera dēli, arī paši arvien pacem erant desiderantes (XII 2) un nealka pēc asinīm, kā piem. pagāni**). Vēlēdamies mieru, viņi arī priecājās, kad valdīja miers un bija klusums pēc ieroču trokšņa. Tā viņi, de pacis tranquillitate gaudentes (XXI 6), šādos laikos baudīja miera drošību.

Debesīs mīt īstais miera radītājs. Tāpēc arī sv. Māras kalpi, kas šeit bija cīnījušies svētā miera labad, pēc laicīgās nāves nonāk ad verum pacificum (X 14). Tur viņu dvēseles cum Christo requiescant in pace (XXVI 7). Saprotams, ka šis, mūžīgais, miers ir pats īstākais, kuŗu neviens, kas negrib būt par miera dēlu, nevar jaukt.

Sv. Jaunavas kalpi arī mīlē to Kungu, visās gaitās pildīdami viņa gribu un dzīdamies, kā redzējām, vienīgi pēc tā — izsakoties ar vidus laiku literatūrā bieži sastopamo frāzu — quae Dei sunt***). Tā jaunkristītie Kirjāns un Lajāns bija constantes in dilectione Dei (X 5). Mīlēdami to Kungu, sv. Jaunavas kalpi arī bīstas viņu; bīskaps Alberts in Dei timore (X 8) gaidīja ziņas par kauju, kas norisinājās pie Salaspils. Viņi arī arvien lūdz Dievu, piem. kareivju brālis Arnolds bija semper orans (XV 1).

Šī sv. Māras kalpu mīlestība izpaužas arī ar to, ka viņi tam Kungam vienmēr un visās lietās pieķeŗas ar visu sirdi, gaidīdami vienīgi no viņa palīdzību un atbalstu smagajā darbā, nesot viņa vārdu tiem, kas tumsībā klīst, un nekad nepalaižas uz saviem cilvēcīgajiem spēkiem un piļu stiprumu. Kad viņi, tā Kunga gaitās ejot, nevar iegūt vajadzīgās sekmes, tad viņi griežas pie viņa pēc padoma. Aplencot Tērbatas pili, viņi nevarēja to ilgi

*) Cf. XIII 4.

**) Skat. piem. Vita Anskarii, 31.

***) Phil. 2. 21.

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

030403045O

iejemt. Conveniunt itaque omnes christiani, consilia querentes a Deo (XXVIII 5). Tāpat viņi, kad nonāca grūtos apstākļos, spem totam ponebant in Domino (XXV 4) Kaujās viņi nekad, kā jau sacīju, nepalaidās uz saviem vājajiem cilvēcīgajiem spēkiem, bet uz Dievu. Aplencot Monas pili, viņi, lai gan viņus ilgi atsita, tamen in Domino confidentes (XXX 4), turpināja cīņu un arī iejēma pili. Par tā Kunga žēlsirdību ticīgie nekad nešaubījās. Peregrīni, kad bīskaps Alberts, baidīdamies no sakaušanas, negribēja viņiem atļaut uzbrukt sāmiešu jūras sirotājiem pie Visbijas, tad viņi, de Dei misericordia non diffidentes (VII 2), tomēr neļāvās pierunāt sevi atsacīties no šī nodoma. Nepalaizdamies uz saviem spēkiem, sv. Māras kalpi arvien priekš kaujas piesauc to Kungu, lūgdami viņa palīdzību. Tā viņi, invocato super se Dei omnipotentis auxilio (VIII 1), iesāka kauju pie Rīgas ar leišu un lībiešu karja spēku. Sevišķi grūtās kaujās, piem. kā pie Tērbatas, viņi vota vovent Domino et beate Virgini (XXVIII 5). Nekad sv. J. kalpi nelepojas ar sekmēm, kas gūtas kaujās, un nelielās, itkā viņi paši ar saviem spēkiem būtu tās izcīnījuši, bet zinādami, ka viss, kas notiek, nāk no tā Kunga, viņi slavē arvien viņu par piešķirtām uzvarām. Kad sāmiešu sirotājus bija izdzinuši no Metsepoles, viņi dalīja laupījumu, benedicentes Dominum, que per paucos operatus est victoriam de inimicis (XXI 7). Tāpat sv. Jaunavas kalpi slavē Dievu, kad pagāni piegriezti kristīgai ticībai, jo arī tas nav viņu pašu darbs. Pēc vironiešu atgriešanas no elkkalpības viņi, de gencium conversione laudes Deo deferentes (XXIII 7), atgriezās uz mājām.

Kad sv. Jaunavas kalpi stāv priekšā nezināmam liktenim vai kad viņiem draud briesmas, viņi atdodas tam Kungam. Kad bīskaps Alberts pirmo reiz atbrauca un nezināja, kā pret viņu izturēsies lībieši, viņš, se cum omnibus suis Deo commendans (IV 2), devās pa Daugavu uz Salaspili. Mirstot viņi savu garu atdod Dievam. Priesteris Segehards, in manus Domini spiritum commendans (XXIII 4), gaidīja nāvi no zemgaliešu zobena.

Pieķerdamies tam Kungam ar visu sirdi un zinādami, ka vienīgi no viņa nāk īstā palīdzība, ticīgie novēršas no pagānu dieviem. Kad Vestards prasīja no rīdziniekiem palīga spēkus karja gājienam uz leišu zemi, tad viņš starp citu arī aizrādīja, ka dievu lozes kritušas ar labu vēstījumu. Ad hec Rigensium seniores deorum suorum sortes non curantes (XII 2) bija pret palīga spēku došanu. Priesteris Dāniels, ydolatriam detestans (X 14), apgalvoja, ka sapnis, kur kādam lībietim bija parādījies viņu dievs un teicis, ka otrā dienā iebrukšot leišu karja spēks, ir tik daimonu triks.

Sv. Jaunavas kalpi mīlēdami to Kungu, mīl arī cits citu. Mēs jau redzējām, ka viņi dzīvo savā starpā brālīgas mīlestības sadraudzībā, tāpēc arī arvien viņu darbos ir redzama caritas. Kad kristīto karja spēks atgriezās no Harijas, viņš izdalīja visu laupījumu, kas bija iegūts in caritate (XX 2). Kad Raceburgas bīskaps ar krusta kareivjiem brauca pa jūru no Livonijas atpakaļ uz Vāciju, tad aptrūka pārtika un izcēlās bads. Un izdalīja bīskaps

visu, kas tam bija, in caritate (XIX 6). Kad bīskaps Alberts bija aizbraucis uz Romu, viņa mājā uzturējās krievu bij. ķēniņa Voldemāra sieva ar saimi, cui ministrabant omnes in caritate (XVIII 1).

Kā redzēsim, sv. Jaunava nepriecājas par lielajām nodevām, ko maksā jaunkristītie, un nav nolūdzama par dažādām apgrēcībām ar to, ka maksā naudu*) Arī viņas kalpi, viņai kalpodami, nedzenas nekad pēc laicīgā labuma, piem. pēc pasaulīgās mantas**), nemeklē — izsakoties ar vidus laiku literatūrā bieži sastopamo bībeles frāzu***) — que sua sunt Indriķis pats saka par sevi, ka viņš non . . . lucri temporalis gratia (XXIX 9) rakstījis chroniku. Sv. Jaunavas kalpi, noraidīdami Leoles pils aizstāvju piedāvāto naudu, apgalvoja, ka viņi nichil aliud ab eis se requirere, nisi ut baptizantur (XVIII 7). Tirgotāji uz savas pasaulīgās mantas vairošanu liek mazāku svaru kā uz Livonijas baznīcas drošību. Tā viņi, mercationes suas et negocia negligentes (XV 1), atlika braucienu uz Gotlandi, kad pienāca vēsts, ka pagāni pošas ceļā, lai uzbruktu Rīgai un to izpostītu, iekams nav ieradies no Vācijas bīskaps Alberts ar krusta karotājiem

Mantkārīgos nolūkos no jaunkristītiem sv. Jaunavas kalpi arī neievāc nodevas, jo pēdējās ir Dieva ievestas, nevis viņu. Tā bīskaps Hermans ugauniešiem de decima, semper a Deo statuta, competenter docendo proposuit (XXVIII 8). Šīs nodevas tiek dotas tam Kungam un ar to došanu tiek viņš godāts. Priesteris Alobrands, pamācīdams atkritējus lībiešus, saka: „Nu tagad nolūdzaties kungu bīskapu un decimas frugum vestrarum Deo et Dei servitoribus tribuatis . . .“ (XVI 4). Pārmezdams tiem pašiem lībiešiem, viņš saka: „. . . nekad ar jūsu desmitā nodošanu Deum honorare voluistis“ (ib.).

Arī jaunkristīto sodīšana ar naudu par dažādām apgrēcībām netiek darīta mantkārīgos nolūkos. Soda naudu, tāpat kā nodevas, jaunkristītie maksā tam Kungam. Bīskaps Alberts saka uz atkritējiem lībiešiem: Si . . . et satisfactionem[1]) dignam pro delictis (t. i. atkrišanu no Dieva) vestris tam enormibus Deo et nobis impenderitis . . . (XVI 4).[2]) Ka sv. Jaunavas kalpi nedzenas pēc laicīgās mantas, tas redzams arī no tam, ka viņi par dažādām apgrēcībām uzliek nelielu naudas sodu. Tā bīskaps Alberts no lībiešiem, kas bija atkrituši elkkalpībā, prasīja tik modicam summam argenti (XVI 4).

Kareivju brāļi, kad prasa no bīskapa Alberta sev jaunkristīto zemju trešo daļu, nedara to aiz mantkārīgiem nolūkiem, lai, piem., iegūtu meslu maksātājus, bet gan lai tie, kas nesuši karos un citos nepārtrauktos darbos dienas un karstuma smagumu, sajemtu

*) Skat. 66. l. p.

**) De civ. Dei 1 29: . . . familia summi et veri Dei . . . bonisque terrenis tamquam peregrina utitur nec capitur.

***) Skat. Registrum, II 77.

[1]) Ka vārds satisfactio apzīmē naudu, tas redzams no sekošiem Alberta vārdiem: . . . ideo modicam summam argenti, centum videlicet oseringos vel quinquaginta marcas argenti ab omni provincia vestra requirimus . . . (XVI 4).

[2]) Cf. XIV 5.

consolationem laboris sui, proti, denarium diurnum (XI 3). Bīskaps Alberts arī, vienīgi laboribus et expensis eorum respondere volens (ib.), piešķīra viņiem trešo daļu lībiešu zemes.*)

Jebšu sv. Jaunavas kalpi nedzenas pēc laicīgā labuma, tad tomēr viņu pasaulīgā manta aug un vairojas, jo viņus Dievs svētī arī šinī ziņā. Priesteris Alobrands saka uz atkritējiem lībiešiem, viņus pamācīdams: „Un vairos Dievs jums atlikušās deviņas daļas (kad desmitais nodoklis būs nodots Dievam un viņa kalpiem), ut magis abundetis in rebus quam ante et in pecuniis“ (XVI 4). Šāda svētība redzama arī pie Kirjavana. Viņš bija pats nelaimīgākais cilvēks visos savos darbos līdz tam laikam, kamēr nebija kristījies, bet kad tika kristīts, factus est homo felicissimus . . .**) et omnia prospera venerunt ei pariter cum baptismo (XXIII 7.)

Visās gaitās kalpodami tam Kungam, rūpēdamies par citu dvēseļu pestīšanu un nedzīdamies pēc pasaulīgās mantas, sv. Jaunavas kalpi attiecībā uz sevi ir vienīgi rūpēs par savu dvēseli, lai tā neietu bojā. Tā kareivji dabūja atļauju piedalīties zemgaliešu karā gājienā uz pagānu leišu zemi, ne in anima . . . periclitentur (XII 2). Šinīs rūpēs viņi centās, lai ar grēku piedošanu iegūtu dvēseles pestīšanu un līdz ar to sev mūžīgo dzīvošanu, kas vidus laikos katra ticīgā apziņā bija augstākais dzīves mērķis še virs zemes, kur cilvēks mīt tik kā ceļinieks, sagatavodamies, lai būtu cienīgs ieiet Dieva valstībā debesīs.***) Savu grēku dēļ sv. Jaunavas kalpi ir nākuši šurp uz Livoniju, lai ar kalpošanu tam Kungam iegūtu grēku piedošanu. Tā piem. Dānijas ķēniņš apsolījās nākt karot uz nekristīto igauņu zemi in peccatorum suorum remissionem (XXII 1). Še arī viņi iet tā Kunga gaitās, gan kopjot jaunkristītās dvēseles, gan cīnoties viņa karos, lai tiktu piedoti viņu grēki. Priesteris Alobrands cītīgi izpildīja soģa amatu Turaidā pro peccatis suis (X 15). Krusta karotāji griezās pie bīskapa Alberta, kad viņi Visbijas tuvumā ieraudzīja pagānu sirotājus, lai viņiem atļauj ar pēdējiem iesākt kauju un, viņu lūgumam piekrītot, hoc pro peccatis eorum ipsis dignetur iniungere (VII 2). Samērā ar pūļu lielumu un smagumu viņi arī iegūst atalgojumu. Bīskaps Alberts, aicinādams palikt vēl ilgāki Livonijā un aizsargāt to pret pagāniem, apsolīja krusta karotājiem, kas gribēja jau doties atpakaļ uz Vāciju, ob maioris laboris sui longam peregrinationem maiorem indulgenciam (XI 9). Tā sv. Jaunavas kalpi, iedami tā Kunga gaitās un nedzīdamies pēc laicīgā labuma un pasaulīgās mantas, cenšas iegūt debesu

*) Cf. XX 4.

**) De civ. Dei IV 33: [Deus] felicitatem vero non dat nisi bonis.

***) De civ. Dei I 29: Habet itaque omnis familia summi et veri Dei .., vitamque etiam ipsam temporalem minime paenitendam, in qua eruditur ad alternam, bonisque terrenis tamquam peregrina utitur nec capitur . . . Otto ep. Fris., Prologus l. VI: Cives ergo Christi non more reptilium salo mergi vel infidis eius procellis inprovide se credere, sed navi, id est ligno crucis, fide navigare manusque per dilectionem operando exercere in presenti oportet, ut per huius vitae viam ad portum patriae securi valeant pervenire.

mantu. Tirgotāji, likdami novārtā, kā redzējām, savas pasaulīgās intereses, celestia sibi desiderant mercari (XXX 1).

Sv. Jaunavas kalpi, šie īstā miera radītāja dēli, kas, kā redzējām, visās gaitās kalpo tam Kungam un nedzenas pēc laicīgā labuma, ir arī filii Dei[1]), Dieva electi[2]), Dieva populus[3]), Dieva „savēji“[4]), boni et Deum timentes[5]), Dieva oves[6]), Christiani nominis cultores[7]), Kristus cultores[8]), christiani nominis habitantes[9]), ecclesiae defensores[10]), murus pro domo Domini[11]), fideles Christi jeb vienkārši fideles[12]). Kā pretstatu pagāniem visbiežāki viņus chronists apzīmē ar vārdu christiani[13]).

---

[1]) I 5: Meinards apsola lkšķiles lībiešiem celt pili, si filii Dei censeri et esse decreverint. Tie, kas jau ir kristīti, saprotams, ir filii Dei.

[2]) VIII 4: Licet enim omnipotens Deus electos suos (t. i krusta karotājus, kam, braucot uz Vāciju, uzbruka uz jūras igauņi) in variis tribulationibus positos ... probare non desinat, nunquam tamen omnino deserit ...

[3]) XIX 2: Et susceperunt Rigenses peregrinos cum leticia, et benedixerunt Dominum, qui et in hac presenti tribulatione consolatus est populum suum ... XXIX 1: ... qui (Jēzus Kristus) ... misertus est residuo populo suo (t. i. par latviešiem un lībiešiem).

[4]) XII 5: De quorum (t. i. peregrīnu) adventu ecclesia adhuc parva quam plurimum letificata et confortata post tristia bella, gratias agebat Deo, qui semper suos in omni tribulatione non desinit consolari ...

[5]) XIV 4: Bīskaps Alberts bonis ac Deum timentibus dampna suorum conqueritur.

[6]) XIII 4: ... liberavit Deus oves suas Lyvones et Leththos iam baptizatos ...

[7]) IX 4: Plures eciam de Estonibus captivis, cum et ipsi essent inimicicias exercentes omni tempore contra christiani nominis cultores, in gladio occiderunt ...

[8]) XXIII 5: Et ait Rodolfus fratrum milicie magister (uz igauņu sūtņiem, kas lūdza mieru): si ergo volueritis baptizari ... pacem illam, quam Christus nobis dedit, quam abscedens cultoribus suis reliquit, vobis dabimus ...

[9]) XII 1: Bīskaps Alberts ecclesiam suam in Lyvonia Domino committens et peregrinis et omnibus christiani nominis in Lyvonia habitantibus...

[10]) XI 9: Bīskaps Alberts, kad bija pienākusi vēsts par vāciešu kareivju apkaušanu Koknesē, aicināja krusta kareivjus, kas bija sagatavojušies doties atpakaļ uz Vāciju, ut fiant ecclesie defensores.

[11]) XXI 1: Bīskaps Alberts aicina krusta kareivjus uz Livoniju, ut se murum pro domo Domini ponerent, un citur tamlīdzīgi chronikā.

[12]) X 3: Veniunt Lyvones (uz Polockas kņaza aicinājumu), non tantum voluntati regis obedire quantum perdicioni fidelium Christi deservire parati. Skat. arī II 3. X 9: Seniores autem Holmensium episcopus postea secum ducit in Theuthoniam, ut videntes et audientes ibidem christianorum consuetudines discant fieri fideles, qui semper fuerunt infideles.

[13]) Aprakstīdams (XXX 4) pēdējās pagānu pils, Monas Sāmu salā, krišanu, chronists izsaucas: Vox exultationis et salutis christianorum! Še ar vārdu christiani viņš apzīmē visus tos, kas jēma dalību šini kaŗa gājienā, proti, vāciešus, latviešus, lībiešus un igauņus. XXX 3 nodaļā viņš uzskaita visus šī kaŗa dalībniekus: Fabiani autem et Sebastiani festo peracto, conveniunt omnes Theuthonici, Rigenses, Lyvones cum Letthis, et Estones (kas jau bija kristīti) de cunctis provinciis suis, sequentes dominum venerabilem Lyvonensem episcopum, cum quo simul adest Semigallorum episcopus, et magister Volquinus cum fratribus suis et peregrinis, deferentes secum cibos et arma sua. XXVIII 1: Christiani vero, tam Theuthonici quam Lyvones et Letthi ... VII 3: Se quo magis augetur leticia christianorum ...

Minot pirmo reizi kādu šejienes tautu, viņš noteikti arvien piemetina, ka

Sv. Jaunavas valstība ir arī vinea Dei*) un domus Domini**). Visbiežāki chronists to nosauc par Lyvonensis ecclesia jeb vienkārši par ecclesia***). Rīga ir civitas Dei[1]).

Livonijas baznīca bija auglīga, jo tā paritura erat cottidie prolem spiritualem (XXIV 4), t. i. jaunus Dieva dēlus, jaunas baznīcas, jaunus tā Kunga vīna dārzus. Tā šī baznīca, piem., Igaunijas baznīcai bija vera et prima semper mater (XXVIII 4). Dzemdēdama katru dienu augli, Livonijas baznīca auga un izplētās arvien plašumā. Kad atbrauca šurp pāvesta sūtnis Modenas Vilhelms, viņš ecclesiam . . . in tantum dilatatam invenit, ut ramos suos ad decem dietas usque in Revalis extenderet, vel alia via in Plescekowe, vel iuxta Dunam usque Gerceke totidem alias dietas se dilataret (XXIX 2). — Nevien šī baznīca arvien auga, bet auga ar uzvarām kaŗos visa Dieva baznīca virs zemes,

---

tā ir nekristīta (I 1 Lyvones ydolatras, VII 1 paganos Estones de Osilia, X 3 Letthi vel Letthigalli, adhuc pagani, un tamlīdzīgi citur). Kad kādā notikumā jem kopīgu dalību kristītie un pagāni, tad arvien viņš abu kopīgumu atzīmē (II 2 quosque meliores tam paganos quam christianos coram se colligit, XXIII 4 Et congregaverunt se simul omnes, tam adhuc pagani, quam baptizati in ipsum castrum). Kad kristīgie pirmo reiz dodas kaŗa gājienā kopīgi ar kādu šejienes tautu, kas nupat kristīta, tad arī viņš tēlojumā iepin šo jaunumu (X 6: Alberts missis nunciis per universam Lyvoniam et Letthigalliam, qui se fidei coniunxerant christiane, convocant omnes in expeditionem). Arvien chronists kristītiem kā pretstatu min pagānus, pie tam bieži ir grūti vai nemaz nav iespējams pateikt, pie kādas tautības pieder pagāns vai kristītais (X 1 Peregrini murum civitatis in tantum exaltaverunt, ut deinceps paganorum non timeretur insultus. XXVI 1 Et tulerunt christiani boves et equos, et spolia multa). Minot parašas, viņš arvien tās nosauc par pagānu vai ticīgo, nevis par lībiešu, leišu, vāciešu u. t. t. parašām (V 3 sicut mos est paganorum, XVII 5 more paganorum, VII 9 suo more fidelium). Vienaldzīgi raudzīdamies uz etnogrāfisko pusi, chronists Ģervas svēto birzi min kā sāmiešu, lai gan ģerviešiem ar pēdējiem kopīgs vienīgs bija tik tas, ka viņi bija pagāni (XXIII 9 Et persequuti sunt eos (sāmiešus) Theuthonici (Ģervā) de villa in campum, occidentes eos per campos usque ad lucum ipsorum, et ipsam sanctam silvam ipsorum multorum interfectorum suorum sanguine maculaverunt).

---

*) XXIX 2: Congaudebat simul et ipse (scil. Mutinensis episcopus), et collaudabat Jesum Christum, eo quod vineam Dei tam gloriose plantatam . . . et in tantum dilatatam invenit, ut ramos suos ad decem dietas usque in Revalis extenderet, vel alia via in Plescekowe, vel iuxta Dunam usque Gercike totidem alias dietas se dilataret . . . IX 7: Volens ergo episcopus tantum virorum consilio et auxilio vinee Domini palmites extendere in gentibus . . .

**) XXI 1: . . . predictus antistes (scil. ep. Albertus) abiit in Theuthoniam . . . dampnumque suorum cunctis significans, ut se murum pro domo Domini ponerent viri fortes et nobiles . . ., un citur tamlīdzīgi chronikā.

***) XXVIII 1: Annus erat consecrationis antistitis Alberti vigesimus sextus, et nondum ecclesia siluit a bellis. Nam rex Viesceke disturbabat cum Tarbatensibus omnem terram in circuitu . . .

Chronists Indriķis ar ecclesia apzīmē kristīto draudzi un arī territoriju kuŗu tā apdzīvo (cf. Otto ep. Fris. III 45, p. 179, l. 20.).

[1]) IX 4: Inveniens . . . Theodericus Scilling Suellegaten, qui se civitatem Dei subversurum dixerat . . . Še gan chronists runā par Rīgu, bet tani laikā kristīto rokās Rīga vien arī bija. Tāpēc civitas Dei var attiekties arī tikpat labi uz visu Livoniju.

jo tā guva uzvaras un triumfēja par pagāniem per orbem ubique terrarum (XXIV 7) *)

Livonijas baznīca dzemdēja garīgu augli (prolem spiritualem XXIV 4), bet nevis laicīgu augli, kas dod laicīgus labumus, piem. meslus un jaunus mesliniekus. Šo augli, piem. Igaunijas baznīcu, tā genuerat per lavacrum regenerationis in fide Jesu Christi (XXVIII 4). Dzemdēdama augli Jesu Christo (XXVIII 5), Livonijas baznīca deva tam iespēju ieiet debess valstībā.

Sv. Jaunavas kalpiem pretim stāv viņas ienaidnieki**) Šie ienaidnieki ir tie, qui terram ipsius (t. i. sv. Jaunavas) invadere, sive qui fidem et honorem filii sui in terra ipsa conantur impedire (XXV 2). Tā tad sv. Jaunavas ienaidnieki ir tie, kas cenšas stāties ceļā viņas kalpu darbībai, proti, cenšas kavēt Kristus vārdu un viņa godību izplatīt un cenšas ar iebrukumiem jaukt īsto, svēto mieru.

Sv. Jaunavas ienaidnieku starpā vispirms ir jāmin pagāni. Jebšu taisni viņu pestīšanas dēļ Dieva dēli, pildot tā Kunga gribu, ir braukuši šurp, tad tomēr viņi visvairāk stājas ceļā šo sūtīto centieniem. Pagāni ir Kristus godības pretinieki jau ar to, ka viņi kalpo velnam***) un neatzīst savu Radītāju.[1]) Tāpat viņi stāv sakaros ar daimoniem. Kāds lībietis saka par savu sapni uz priesteri Dānielu: Vidi . . . deum Lyvonum, qui nobis futura predixit (X 14). Priesteris tomēr noprata, ka šī dieva parādīšanās sapnī ir bijusi daimona viltība. Stāvēdami sakaros ar velnu, pagāni pielūdz arī elkus, kas dažreiz ir vienkāršs klucis. Priekš kaujām viņi piesauc šos neīstos dievus, izlūgdamies ģeķībā viņu labvēlību un palīdzību. Tā piem. tas notikās priekš kaujas sākšanās pie Monas pils Sāmsalā: Clamant et illi (t. i. sāmieši), gaudentes in Tarapitha suo (XXX 4). Tā viņi nemus . . . invocant (ib.) Kurši priekš uzbrukšanas Rīgai auxilium deorum suorum et tempus oportunum sortibus suis requirebant (XIV 5). Kad pagāniem jāizšķiras par vienu vai otru lietu, tad viņi ar lozi cenšas izzināt dievu gribu. Sāmieši sorte deorum suorum requirebant voluntatem (XXIII 7), vai ar dāņiem cīnīties pie Rēveles, vai Ģervā iebrukt.

Pielūgdami neīstos dievus, pagāni nicina īsto Dievu. Kristītie, piesolīdami brālības mīlestību un mieru, aicināja Vīlandes pils igauņus atmest elkus un kopā ar viņiem ticēt Dievam. At illi Deum ac nomen christianorum omnino audire dedignantes

*) Tāpat ar optimista skatu raugās Freisingas biskaps Ottons: Vide regno Christi crescente regnum mundi paulatim imminui (Otto ep. Fris. IV 5, p. 191, l. 12.).

**) XXV 2: . . . qualiter ipsa (sv. Jaunava) semper defendit eos a cunctis inimicis suis. Jb.: . . . ipsam crudelem vindicatricem de inimicis suis placatam vobis reddite.

***) Tas redzams no tam, ka viņi kristoties atsakās no velna, tā piem. Lielvārdes lībieši, sajemdami kristības dāvanas, diabolo et operibus eius abrenunciant (X 14).

[1]) XVI 3: Et ait episcopus (uz lībiešiem, kas bija atkrituši elkkalpībā): . . . cognoscite creatorem vestrum!

(XV 1), noraidīja mieru. Viņi arī izdomā par to Kungu dažādas aplamības. Kad kurši, uzbrūkot Rīgai, izdzirda lielā zvana skaņas, viņi dicebant, se ab illo Deo christianorum commedi atque consumi (XIV 5). Sakši koka zarā bija iegriezuši cilvēka galvu, quod Lyvones Saxonum deum putantes et ex hoc inundanciam et pestilenciam sibi immittere credentes (II 8), šo galvu nojēma no koka un aizsūtīja pa jūŗu pakaļ kristītiem. Tā tad pagāni domā, ka tas Kungs viņiem uzsūta plūdus un ļaunas sērgas un pat, ka viņš tos var apēst.

Nicinādami to Kungu un pieķerdamies saviem viltus dieviem, pagāni, kā jau sacīju, cenšas visiem spēkiem aizkavēt Kristus vārdam izplatīties viņu starpā. Tā piem. Ikšķiles lībieši fidem suscipere detrectant (I 6). Ugaunieši negribēja pat audire verba salutis (XIII 5). Dieva dēli Leoles pils pagāniem paziņoja, ka viņi grib no tiem vienīgi, lai kristās un lai būtu viņiem brāļi šeitan un arī nākošā dzīvē. Quod adhorrentes (XVIII 7), šie bezdievji noraidīja pestīšanas vārdus. Tā pagāni, in perfidia sua durantes (X 12), nerūpējās par to, kā viņi izbēgs no Dieva dusmām,*) un nedomāja nemaz par savas dvēseles pestīšanu.

Atsakoties no velna un viņa darbiem, jaunkristītam jāpieķeŗas īstajam Dievam ar visu sirdi,**) jāpaliek arī pie viņa un jākalpo viņam uzticīgi. Meinards apsolīja ikšķiliešiem uzcelt pili, ja viņi tapt par Dieva dēliem un arī esse decreverint (I 5). Bīskapa Bertolda sūtņi prasa Salaspils lībiešiem, vai viņi piejemtu ticību un susceptam servare decernant (II 4.). Maz šo jaunkristīto tautu starpā bija tādu, kas, kā Kirjāns un Lajāns, bija constantes in dilectione Dei (X 5), un neatkrita no Dieva, kas, kā daži lībieši, in sua steterunt fidelitate (XVI 4), strādādami tā Kunga vīna dārzā, kas, kā latvieši, nunquam . . . baptismi sacramenta violaverunt (XXIX 3) un kas, kā Kaupo, relictis eis (t. i. pagānus, X 13), nekad vairs ar šiem bezdievjiem nestaigāja kopīgus takus.

Bet daudz bija to, kas, lai gan ar muti bija atsacījušies no velna, tomēr bija duplici corde et inconstantes (XVI 4), ārēji piederēja pie sv. Jaunavas valstības, bet sirdī kalpoja velnam, qui licet baptizati, tamen rebelles (pret Dievu) erant et increduli (IX 11). Šie divkosīgie, perfidie sue felle repleti (XIV 5), arvien atkrita elkkalpībā, tāpat kā mēdz canes ad vomitum redire (IX 8). Šie atkritēji, pieķerdamies velnam un immemores sacramentorum susceptorum, obliti baptismi, fide obiecta (X 6), gāja atkal pa tumsības un maldu takiem, hircos et cetera animalia diis paganorum immolantes (XVI 4). Viņi nevien savu Radītāju izmeta no sirds, bet pat ārpus sevis centās iznīcināt sv. atdzemdināšanas sacramentu pēdas. Viņi, atkrizdami elkkalpībā, domāja no savas miesas notīrīt sv. baptismatis aquam ar vienkāršu aqua fluminis (II 8) un arī savā apkārtnē iznīcināt kristīgās ticības pēdas, domos suas et castra lavantes aquis et scopis purgantes (XXVI 8).

*) Priesteris Alobrands prasa apostantu sūtņiem: . . . qualiter effugere poteritis iram Dei (XVI 4).

**) XVI 4: . . . si v e r e ad Deum converti volueritis . . .

Pagānisms pēc būtības ir grēks*). Salīdzinot ar Kristus ticību, kas ir gaisma, tad pagānisms ir tenebrae un grēka somnus**). Šinī tumsā maldas visi, kas nesaredz īsto gaismu un nekalpo Dievam.

Pagānu sirds ir ļaunuma pilna***), tāpat ļauns ir viņu prāts[1]). Viņu darbi ir scelera[2]) un opera nefanda[3]), nevis, kā Dievu dēlu, svēti; viņu ieroči ir neticības ieroči[4]).

Šie svētās Jaunavas ienaidnieki, pagāni, ir arī christiani nominis inimici[5]), hostes Christi[6]), infideles)[7], perfidi[8]), impii[9]), rebelles[10]), gentilitas[11]) kā pretstats populus Dei, persecutores

---

*) XXX 6: Rīga kristīja tautas. Per lavacrum purgans vitium . . .

**) IX 13: Lībieši relictis gentilitatis sue tenebris veram lucem, qui Christus est, per fidem intuetur. Otto ep. Fris., Prologus l. IX, p. 180, l. 17: . . . fidem, qua ab errorum tenebris discedendo ad veram lucem cognoscendam veniret . . .

I 1 Dievišķīgā paredzēšana ar savu mīlestības uguni pagānus ab . . . peccati sompno . . . excitavit.

***) XIII 2: . . . quando cordis sui maliciam adimpleret. Še gan ir runāts par sv. Jaunavas ienaidnieka Vikberta sirds ļaunumu, bet šis ļaunums ir tik pat labi attiecināms arī uz pagāniem, jo nekristītie taču nevar būt labāki par viņas kristītiem ienaidniekiem.

1) XXX 4: Sāmieši donum sacri baptismi suis pessimis mentibus non meruerunt.

2) XXX 4: Bīskaps Alberts un citi kristītie gribēja slēgt mieru ar Monas pils igauņiem, sed impediebant eos fraudes et scelera eorum.

3) XXVI 7: Completo opere tām nefando (t. i. sv. Jaunavas kalpu apkaušanu Vilandē), Vīlandes igauņi gumdīja arī citus igauņus atkrist elkkalpībā.

4) XIX 8: Vācieši sacīja uz Sontaganas pils igauņiem: Si perfidie vestre . . . volueritis arma deponere . . .

5) XIX 8: Festo itaque nativitatis dominice peracto, Lyvonibus et Lettis indicitur, ut sint parati, ut congregentur ituri contra christiani nominis inimicos (pret rotaliešiem). XI 6: . . . et Lethones inimicos nominis Christi a castro vestro removete. XIV 1: . . . Curones, nominis Christi inimici . . .

6) Priekš kristīto kaŗa spēka sadursmes ar sāmiešiem Ģervā Saksijas Alberts vaicā: Numquid nam ipsi sunt hostes Christi? Et ait quispiam: Ipsi sunt. XI 3 Priekš kaujas ar leišiem kāds vāciešu kareivis lūdza bruņinieku Konradu, ut ipsi primum cum hostibus Christi prelium ineant.

7) X 9: Bīskaps Alberts aizved uz Vāciju sagūstītos Salaspils lībiešu vecākos, lai viņi tur discant fieri fideles, qui semper fuerunt infideles.

8) XVIII 7: Baptizatur Lembitu perfidissimus . . . X 15: Gens enim Lyvonum quondam erat perfidissima . . .

9) Eodem anno mortuo Theoderico, venerabili Estiensi episcopo, qui gladiis impiorum in Revele iugulatus in martyrum . . . consortium transivit . . . Otto ep. Fris. VIII 17, p. 416, l. 13: . . . impii, id est infideles . . .

10) XXX 6: Gloria . . . beate Marie virginis servis suis Rigensibus in Osilia talia dedit gaudia! Vincere rebelles . . . Ar vārdu rebelles še apzīmēti ir tie sāmieši, kuŗus kristītie ar ieročiem uzvarēja. Viņi nav vis rebelles pret vāciešiem, kam līdz šim nekad nebija padevušies, bet pret Dievu, kam viņi pretojas, nepiejemdami viņa vārdu. XIX 8: Rotalienses vero adhuc rebelles, christianorum leges adhuc recipere contradicunt.

11) IX 14: . . . per bella plurima que sequuntur convertenda erat gentilitas . . .

christianorum*), lupi**) kā pretstats Dieva avīm un Bābele***).

Sv. Jaunavas ienaidnieki ir arī tie ķēniņi un tautas, kas iebrūk viņas zemē un ar to kavē izplatīties viņas dēla vārdam un godībai. Vispirms še jāmin Pliskavas ķēniņš Voldemārs, divi Novgorodas ķēniņi, Ģercikas ķēniņš Visvaldis, Kokneses ķēniņš Vesceka, dāņu un zviedru ķēniņi, kas jau sajēmuši sv. Jaunavas sodu par saviem grēcīgajiem darbiem[1]) vai kam jābīstas no viņas, viņa jāgodā un jāpadara atkal sev laipnīga.[2])

Sv. Jaunavas ienaidnieki, trešām kārtām, ir arī tie, kas viņas zemē savās rokās turēdami dominium et advocatias (XXV 2, p. 176. med.), apspiež nabagus (garā!), proti, lībiešus, latviešus un citus jaunkristītos un kam par to jābīstas no briesmīgās nāves,[3]) t. i. tās, kas ieved mūžīgā pazušanā.

Še sv. Jaunavas ienaidnieki, vai nu iebrukdami viņas zemē, vai arī pildīdami tur dažādus pienākumus, dzenas, pretēji viņas kalpiem,pēc laicīgā labuma — izsakoties ar pazīstamo bībeles frāzu — meklē quae sua sunt, non quae Jesu Christi.[4]) Krievu ķēniņiem bija parašņa, iekaļojot kādu tautu, viņu ad solvendum sibi tributum et pecuniam subiugare (XVI 2), bet nevis piegriezt kristīgai ticībai. Saprotams, to pašu viņi darīja, kad iebruka tur, kur darbojās sv. Jaunavas kalpi. Kad Novgorodas ķēniņš Misteslavs aplenca Varboles pili, viņam pils aizstāvji apsolīja ut recederet septingentas marcas nagatarum, et reversus est in terram suam (XV 8).[5]) Kā redzējām, sv. Jaunavas kalpi līdzīgā gadījumā noraidīja naudu, ko piesolīja pagāni. Kāds zviedru hercogs nekristīja pagānus pat tad, kad viņi paši to gribēja. Kad viņš kopā ar citiem bija trīs dienas laupījis Vironijā un šīs zemes iedzīvotāji uzsāka sarunas par kristīšanos, tad viņš, accepto po-

*) XXX 5: Qui (sāmieši) quondam persecutor christianorum . . . Tāpēc arī Lundas archibīskaps pa Rēveles aplenkšanas laiku paganorum persecutionibus non modicum examinatus (est) . . . (XXV 1.).

**) X 16: Qui (t. i. sāmieši) quondam lupus, modo fit agnus (pēc padošanās).

***) 1 1: Divina providencia, memor Raab et Babilonis, videlicet confuse gentilitatis . . . Otto ep. Fris. I 4, p. 42: Haec est illa Babylon, figurans eam, cuius sunt cives omnes, qui ordinationi Dei superbe resistere conantur ac per hoc confusione digni ab aeterno iudice reputantur.

[1]) Skat. 64. l. p.

[2]) XXV 2: Animadvertite et videte principes Ruthenorum sive paganorum sive Danorum sive quarumcunque gentium seniores, ipsam tam mitem matrem misericordie timete, ipsam Dei matrem adorate, ipsam tam crudelem vindicatricem de inimicis suis placatam vobis reddite, terram ipsius deinceps impugnare nolite . . .

[3]) Ib: Crudelem quorundam mortem, qui subditis suis graves fuerunt, ante mentis oculos revocate, alta consideratione pertimesite.

[4]) Phil. 2, 21. De civ. Dei IV 1 Dieva valstības ienaidnieki — qui terrena gaudia consectantes rebusque fugacibus irhiantes. Otto ep. Fris. VII 23, p. 447, l. 5: Alii vero amorae pecuniae . . . plus quam iustitiae pacem eum (sc. Rogerium) sectari dicunt. Gregorijs VII. saka, ka grūti ir atrast kādu laicīgu firstu, qui praeponat . . . justitiam lucro (Register II 49.)

[5]) Cf. VII 7.

tius tributo ab eis (I 13), uzvilka būras un aizbrauca. Laicīgā labuma labad brauca šurp arī Zviedrijas ķēniņš Jānis; viņš ieradās Rotalijā, proti, cupiens aliquas partes in Estonia ac dominatum adipisci (XXIV 3). Šī ķēniņa laicīgā labuma labad še darbojas arī dāņu priesteŗi un Lundas archibīskaps Andrejs. Nevīžīgi kristīdami pagānus igauņu zemē, šie priesteŗi totam terram ad manus regis Danorum preoccupare studebant (XXIV 2). Archibīskaps Andrejs teica, ka visa igauņu zeme esot regis Dacie (ib.).

Arī to starpā, kas bija nākuši šurp no Vācijas, bija daudz tādu, kas vairāk rūpējās par laicīgo mantu, dodami sirdī vietu grēkam. Daži soģi, izpildīdami savu amatu, vairāk rūpējās pro burse sue impletione (X 15) kā par taisno Dieva tiesu. Tā soģis Godfrīds, tiesu spriezdams, pecuniam et munera collegit plurima (XI 4), atdodams maz bīskapam, sibi plura retinuit (ib.). Arī Vikberts vairāk ar sirdi tiecās ad amorem seculi (XIII 2). Arī pagāni vairāk dzinās pēc laicīgā labuma nekā pēc dvēseles pestīšanas. Salaspilieši, piem., apsolīdamies kristīties, de dolis lucra reportant (I 7), t. i. Meinarda celto pili.

Sv. Jaunavas ienaidnieki, dzīdamies pēc pasaulīgā labuma, nevien paši nerupējas par pagānu pestīšanu, bet pat stājas ceļā viņas kalpiem, kad tie nes viņas dēla vārdu neticīgajiem, cenzdamies ar to kavēt viņa ticībai un godībai izplatīties. Polockas ķēniņš Voldemārs ar glaimiem un draudu bardzību gribēja piespiest bīskapu Albertu, ut a Lyvonum baptismate cessaret (XVI 2). Pat Lundas archibīskaps, nosūtījis sūtņus uz Rīgu, pavēlēja, nec sacerdotes suos in angulis Estonie ad predicandum mitterent (XXIV 2) Tāpat Kristus vārdam stājas ceļā pagāni, un nekristīdamies paši, neļāva arī citiem tapt par Dieva dēliem. Mežotnes Zemgaļi sacīja bīskapam Albertam, ka viņi neuzdrošinoties kristīties propter aliorum Semigallorum et Letonum ferocitatem (XXIII 3) Kristus vārda ienaidnieki nevien kavēja sēt Kristus vārdu pagānu zemē, bet pat ar saviem grēcīgajiem darbiem atvilka jaunkristītos elkkalpībā. Modenas Vilhelmam, apceļojot jauno vīna dārzu, bija jāaizrāda kareivju brāļiem un citiem vāciešiem, lai viņi lībiešiem, latviešiem un citiem jaunkristītiem uzlūkotu vieglu un patikamu Kristus jūgu un arī citās lietās viņus saudzē, ne gravati nimium ad infidelitatem redirent (XXIX 3). Nekristītie lībieši spieda Kirjānu un Lajānu fidemChristi postponere et Theuthonicis renunciare (X 5).

Sv. Jaunavas ienaidnieki, kā pagāni, tā arī kristītie, nevien centās kavēt Kristus vārdam un godībai izplatīties, bet gribēja šo vārdu un līdz ar to pašus vārda nesējus izdzīt no Livonijas un iznīcināt arī jauno vīna dārzu, jauno baznīcu Kā Dieva dēliem — kā redzējām — bija viena sirds un viena dvēsele, strādājot tā Kunga vīna dārzā, tāpat kristītā vārda ienaidnieki apvienojās savā starpā, ut essent cor unum et anima una (XIV 8). Tik šiem bezdievjiem bija vajadzīga viena sirds un viena dvēsele, lai viņi spētu sekmīgāki cīnīties contra nomen christianorum (ib.). Vēršoties pret kristīto vārdu, kā jau sacīju, sv. Jaunavas ienaid-

nieki grib to iznīcināt*) vai izdzīt no savas zemes. Visa igauņu zeme un Sāmsala tika kādreiz kūdīta, lai kaŗotu pret dāņiem un vāciešiem. Et ejecerunt nomen christianum de omnibus finibus suis (XXVI 8). Šie paši ļaunie nodomi kristītā vārda ienaidniekiem ir arī pret Kristus vārda nesējiem Lībieši un Autīnas latvieši, kad bija atkrituši no Dieva, visus vāciešus de terra Lyvonum expellere cogitabant (XVI 3).**) Paklausot grēcīgā Polockas ķēniņa uzaicinājumam, lībieši ieradās pie Ogres uz apspriedi perdicioni fidelium Christi deservire parati (X 3).***) Līdz ar kristītā vārda izdeldēšanu sv. Jaunavas ienaidnieki gribēja, kā jau sacīju, izpostīt jauno baznīcu. Krievi sazvērējās ar igauņiem un meklēja ceļus, qualiter . . . Lyvonensem ecclesiam destruerent (XXI 1).

Sv. Māras kalpi ar tā Kunga kaŗiem nes īstā miera radītāja svēto mieru, kas samierina zemi ar debesīm, bet viņas ienaidnieki, kam arvien pievienojas apostanti,[2]) jauc šo mieru un nes disturbatio.

Dieva dēli, kā redzējām, savā starpā ir brāļi; viņi dzīvo brālīgā mīlestībā un viņu starpā valda saskaņa. Viņu pretinieku starpā parasti valda nesaskaņa. Lībieši, diferentes et deliberantes aput se (XVI 4), nevarēja vienoties par to, kā paturēt sev kaŗā salaupīto un kā bīskapam Albertam neatlīdzināt to, kas viņam pēc taisnības nāktos[3]). Jā starp sv. Jaunavas kalpiem atgadas kāds viņas ienaidnieks, tad viņš ir tamquam lupus inter agnos (XIII 2), kas jauc saskaņu un sēj nesaskaņu. Grēcīgais kareivju brālis Vikberts inter fratres multas ipse discordias seminavit (ib.).

Nesadzīvodami savā starpā saskaņā, sv. Jaunavas ienaidnieki, kaŗodami pret to Kungu, kā jau sacīja, jauc īstā miera radītāja mieru un rada disturbatio. Neticīgie turaidieši pacem omni tempore disturbabant (X 13)[4]). Savā sirds ļaunumā Kristus ienaidnieki iet pat tik tālu, ka nekautrējas vissvētākā vietā, dievnamā,

---

*) XXVI 4: Et confortaverunt (sāmieši) Estones in omnibus provinciis, ut iugum Danorum a ce reicerent, et nomen christianum de terra delerent . . .

**) ib.: . . . sed fidem christianam cum Theuthonicis omnibus extirpare de terra cogitabant. X 5. Salaspils lībieši apspriedē pie Ogres cum suis compatriotis de christianorum ejectione tractant, un citur tamlīdzīgi.

***) XIV 5. Kurši, igauņi, lībieši, leiši, zemgaļi un krievi sūtīja viens uz otru sūtņus, querentes omne consilium, qualiter Rigam delerent et Theuthonicos omnes dolo tenerent et occiderent.

[1]) XIV 7: Lyvonensis itaque ecclesia tunc in multis tribulationibus constituta, utpote in medio plurimarum nationum ac Ruthenorum, qui omnes consilium fecerunt in unum ut eam destruerent.

[2]) XV 5: . . . si quando fidelitatis sue obliti, infidelium se consiliis inmisceant . . .

[3]) II 2. Salaspilieši strīdējās, kā nogalināt bīskapu Bertoldu: . . . alii in ecclesia concremare, alii occidere, alii submergere concertabant . . . XVI 4. Dabreļa pilī, kad aizstāvju spēki jau bija salauzti, uzsūtīja sv. Māras karogu, quod ab aliis elevatur, ab aliis proicitur.
Cf. Herzfeld, 44, 45. un 46. lap. p.

[4]) Kareivju brāļu mestrs Rodolfs jautā vironiešu vecākiem, kas lūdz mieru: „Vai tad nu vēlaties mieru, qui pacem nostram bellis vestris sepe turbastis“ (XXIII 7)?

jaukt mieru, proti, Kristus mieru. Sakalieši, kad bija atkrituši no Dieva un nokāvuši vairākus ordeņa brāļus Vīlandes pilī, sanāca pie baznīcas, meklēdami asinis izliet, bet ne Dievu lūgt, vēlēdamies nevis mišu sakramentus, sed requiem Jesu Christi disturbare (XXVI 5). Sv. Jaunavas ienaidnieki pat pāvesta kūrijā cenšas Livonijas baznīcas lietās ienest disturbatio. Dānijas ķēniņa sūtņi non modicum negotium ecclesie Lyvonensis in curia Romana disturbabant (XXIV 4). Nevien pagāni, bet arī citi sv. Māras ienaidnieki ar iebrukumiem viņas zemē nesa disturbatio. Bijušais Kokneses ķēniņš, kas savā varā bija dabūjis Tērbatu, disturbabat cum Tarbatensibus omnem terram in circuitu (XXVIII 1). Tāpat Dānijas ķēniņš Livonijas baznīcu dominio suo turbare voluit (DXV 2)*).

Sv. Jaunavas ienaidnieki nevien paši jauc īstā miera radītāja mieru, bet arī citus uzmudina to darīt. Bīskapa Alberta sūtņi, Polockā ieradušies nolūkā slēgt ar ķēniņu mieru un draudzību, atrod tur priekšā lībiešu sūtņus, kas e contrario**) nec eos pacem velle nec servare proclamant, bet vēl vairāk: ... magis ad bella struenda quam ad pacem faciendam cor et animam regis incitant (X 1).

Pat nedzīvā dabā šie bezdievji ienes nemieru. Ar mūziku un dziesmām kristītie dodas kaujā pie Kaupo pils, bet pagāni, sāmieši, rēvelieši un rotalieši, turpat ejot uzbrukumā, clamoribus suis aerem turbant (XV 3).

Nemīlēdami to Kungu, sv. Jaunavas ienaidnieki, pretēji viņas uzticīgajiem kalpiem, kas, kā redzējām, ir saistīti cits ar citu mīlestības saitēm, nemīlē arī savus brāļus. Kad lībieši Kirjāns un Lajāns atsacījās Kristus ticību niecināt un neatteicās no kristīgo sabiedrības un brālības, tad viņu agrākos biedros tantum in eos excrevit odium, ut exinde maius esset odium amore, quo ante dilexerunt (X 5.). Sv. Jaunavas kalpi kaŗā iegūtās mantas, kā redzējām, savstarpīgi mīlestībā sadalīja, bet Tālibalda dēli, kādā ar vāciešiem kopīgā kaŗa gājienā salaupījuši trīs Livonijas sudraba talentus, omnia retulerunt in Beverin (XVIII 5), nedalīdamies mīlestībā ar citiem kaŗa dalībniekiem. Redzams, viņu sirdīs nav mitusi caritas.

Pagāni, kā redzējām, ir kristīta vārda ienaidnieki, tāpat šī vārda ienaidnieki ir arī citi sv. Māras pretinieki, kas ar iebrukumiem kavē viņas dēla ticībai un godībai izplatīties. Tā Ģercikas Visvaldis bija kristītam vārdam semper inimicus (XIII 4), jo kopā ar leišiem bieži uzbruka Rīgai, kristītiem lībiešiem un latviešiem. Sv. Jaunavas ienaidnieki, pretēji viņas kalpiem, kas, kā redzējām, bija miera dēli, neprata filii pacis esse (X 13), nesdami arvien nemieru.

Kā sv. Jaunavas ienaidnieki, kas dzenas, kā redzējām, tik pēc laicīgā labuma, ir pretstats viņas kalpiem, kas dzemdē Kristum garīgu augli, tāpat daudzas baznīcas ir pretstats Livonijas

*) Polockas ķēniņš semper Lyvonensem ecclesiam querebat disturbare (XIX 10).

**) Vārdi e contrario še ir labs piemērs, no kuŗa redzams, ka chronists grib rādīt kontrastu starp sv. Māras kalpiem un viņas ienaidniekiem: pirmie grib mieru, bet otri, e contrario, grib radīt disturbatio.

baznīcai. Pretstatību, piem., redzam no attiecībām ar Igaunijas baznīcu. Livonijas baznīca, kā redzējām, ir auglīga un ir Igaunijas baznīcai īstā un pirmā māte, kas to ir dzemdējusi Jēzum Kristum ar atdzemdināšanas svēto avotu; turpretim citas plures... matres (XXVIII 4) to nav dzemdējušas un tāpēc netaisnā ceļā to grib iegūt sev, proti, falso*) filiam hanc usurpantes, mentientes*) semper attraxerint (ib.). Visnetaisnākā ir mater Ruthenica, kas nav vis auglīga, bet ir sterilis semper et infecunda (ib.) un kas, pretēji Livonijas baznīcai, non spe regenerationis in fide Jesu Christi, sed spe tributorum et spoliorum terras sibi subiugare conatur (ib.). Dzīšanās pēc laicīgās mantas, kā redzējām, ir sv. Jaunavas ienaidnieku pazīme. Pie „daudzajām baznīcām" pieder, saprotams, arī Dānijas un Zviedrijas baznīca. Arī tās Igaunijas baznīcu nav dzemdējušas un, kā vēlāk redzēsim, netaisnīgi cenšas to — Dānijas baznīca pat pašu Livonijas baznīcu — iegūt sev, un arī tāpat to dara pasaulīgo labumu dēļ.

Kā pretēji ir sv. Jaunavas kalpu un ienaidnieku centieni un darbi, tāpat pretēji ir viņu tikumi.

Pēc sv. Augustīna mācībām Dieva bērnu galvenais tikums ir pazemība (humilitas). Tā izriet no amor Dei un ir saistīta ar pēdējo. No pazemības izriet visi citi ticīgo tikumi. Velna kalpu galvenais netikums lepnība (superbia, arrogantia, elatio etc.), kas ir saistīta ar amor sui Lepnība ir pirmgrēks**), un no tās izriet visi citi grēcīgo netikumi. Lepnais nekalpo Dievam, bet velnam***). Lepnos Dievs pazemo[1]).

---

*) Kā vēlāk redzēsim, falcitas un melošana ir sv. Jaunavas ienaidnieku piederumi.

**) Bīstams pat ir aliquid latentis infirmitatis, quae posset in superbiae fastum . . . extolli (De civ. Dei I 28).

***) Skat. E. Bernheim, 27. l. p.

Pazemība un lepnība vidus laiku literatūrā tiek ļoti bieži minētas, pie tam gandrīz arvien abas reizā, rādot ar tām Dieva bērnu un velna kalpu pretstatību. Otto ep. Fris. VIII 4, p. 397, l. 23: Jēzus Kristus ir dominus humilitatis. Arī ķēniņam jābūt pazemīgam. Jb. VI 28, p. 392, l. 2: Ķēniņš Konrads II bija humilitate, quae regem decebat, adornatus. Cilvēkam, jācenšas būt pazemīgam. Jb. VII 24, p. 348, l. 10: Quae varietas humanarum rerum ex ubertate gratiae Dei descendens ad vitandam superbiam ac humilitatem appetendam nos incitare debet. Arnoldi Chronicon Slav. I 11. Krusta kaŗotaji, kuŗus vadīja Gotfrīds, vienojās ar neticīgajiem izšķirt cīņu pie Aniko ar divkauju. No pirmo puses apjēmās cinities Drogo, Gotfrīda māsas dēls; neticīgie sūtija Eliju, kādu agrāko Gotfrīda kalpu, kas bija pārgājis musulmaņu pusē. Et ecce occurrit ei (t. i. Drogo) Golyas superbus, Helias videlicet apostata ab humili David (t. i. Drogo) in nomine Domini deiciendus . . . Pauli Historia Longobardorum IV 26. Ecce quantae humilitatis vir iste (sv. Gregorijs) fuit, qui, cum esset summus pontifex, se servum nominavit. Vita Rimberti, 24, p. 99: Rimberts, dzīvs būdams, humilitatis intuitu praecepit, ne in ecclesia sepelitur. Jb. 15, epistola Rimberti: Curandum itaque est, ut omni custodia mens servetur a superbiae tumore. Adam Bremensis Gesta Hammaburgensis ecclesiae pontificum, III 48: Bernardus enim dux tam avitae humilitatis quam paternae religionis oblitus primo quidem per avariciam gentem Winulorum crudeliter opprimens ad necessitatem paganismi coegit. Deinde per superbiam beneficiorum immemor totam secum ad rebel landam cesari movit Saxoniam.

[1]) Cf. De civ. Dei, praefatio: Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam.

Pazemību un lepnību sastopam arī mūsu chronikā.

Pazemīgi ir tie, kas nepretojas sv. Jaunavas kalpiem, un gribēdami iegūt dvēseles pestīšanu un atzīdami savu Radītāju, sponte — kā mēdz sacīt chronists — un bez kaŗa spaidiem.*) piejem svētās kristības dāvanas, un tapuši par Dieva dēliem, ir nelokāmi mīlestībā uz to Kungu un neatkrīt nekad paganismā. Tā tad pazemība ir šejienes dažu tautu tikums, kas sekmē sv. Jaunavas kalpu darbību, sekmē viņiem pildīt tā gribu, kas viņus sūtījis šurp.

Kad tā Kunga kareivji iejēma Sāmsalu, lai arī turienes pagāniem nestu Kristus vārdu, tad daži sāmsalieši, nepretodamies tam, kas šos kareivjus sūtījis, ieradās paši labprātīgi kristīties. Kareivji nu slavēja to Kungu, kas viņiem piešķīris prieku baptizare sponte et venientes humiliter (XXX 6). Šie sāmsalieši nu arī bija pazemīgi**) Lepnības dzīti Valdijas pils sāmsalieši no sākuma gribēja pretoties Dievam, bet kad redzēja Monas pils izpostīšanu un tās aizstāvju nāvi, tad, timore Dei concepto, viņi humiles se reddunt (XXX 3), runāja miera vārdus un lūdza kristību. Šie sāmsalieši tik vēlāk tapa pazemīgi, kad tas Kungs viņiem bija iedvesis bailes***).

Tas, kas grib no elkkalpības atgriezties pie Dieva, noliec savu galvu. Tā pēc cīņām ap Dabreļa pili atkritēji no Dieva padevās un bīskapam colla sua subiciunt[1]) (XVI 4), t. i. tapa pazemīgi un supplicantes (ib.).

Pazemīgie, atsacījušies no velna, paliek arī arvien pie tā Kunga un neatkrīt vairs paganismā. Tā vironieši un ģervieši, kas bija homines simplices et humiliores aliis Estonibus (XXVI 5), nepaklausīja sāmsaliešiem un citiem igauņiem, kas viņus gumdīja viņiem sekot un atkrist elkkalpībā, palika pie tā Kunga un pasargāja arī savus priesteŗus no atkritēju rokas.[2])

---

*) Cf. XXXIX 3.

**) Arī vendi nepretojās tam Kungam, bet priecājās, kad pie viņiem ieradās priesteris. Tāpēc arī viņi humiles erant (X 14).

***) Tapdami pazemīgi un par Dieva dēliem, viņi arī pārvērtās pilnīgi par pretstatu tam, kādi viņi bija agrāk, kad kalpoja neīstajiem dieviem un velnam. Jb.: Fiunt Osiliani Waldienses filii obedientie, qui quondam filii superbie. Qui quondam lupus, modo fit agnus. Qui quondam persecutor christianorum, modo fit confrater . . .

[1]) Arī Mežotnes zemgalieši, kas jau bija kristīti un pēc tam atkal atkrituši paganismā pēc cīņām ar tā Kunga kaŗa spēku colla subiciunt (XXIII 8).

[2]) Par Kristus vārda nesēju pazemību chronists tiešā veidā nerunā. Netiešā veidā izteiktu šo viņu tikumu mēs varam bieži saskatīt chronikā. Vispirms, viņi, kā mēs zinām, visās lietās ir padevīgi tam Kungam, un pieķerdamies viņam ar visu sirdi, pilda viņa gribu un nes viņa vārdu pagāniem; otrām kārtām, viņi arvien pēc slavenām uzvarām slavē to Kungu, jo viņš tās viņiem ir piešķīris, un nekad nelielās, itkā viņi paši ar saviem cilvēcigajiem spēkiem būtu tās izcīnījuši. No tam mēs redzam, ka viņi ir pazemīgi, jo tas, kas ir apveltīts ar šo tikumu, pieķeŗas tam Kungam un zin, ka viņš vienīgi visas lietas vada un izšķir.

Cf. De civ. Dei V 19: Et ideo virtutes habenti magna virtus est contemnere gloriam, quia contemptus eius in conspectu Dei est, iudicio autem non aperitur humano. — Brev. Rom., Dominica Passionis, L. VII. (Homilia s. Gregorii papae 18. in Ev.): Coelestem patriam desiderare veritas jubet . . . mundi gloriam declinare . . . (Skat. W. Bilkins, Die Spuren, 83. l. p.)

Pazemīgie, kas, kā redzējām, labprātīgi kristās un pēc kristības paliek pie Dieva, ir arī nabagi (pauperes). Tā nabagi bija vendi*), kas priecājās, kad pie viņiem ieradās Kristus vārda sludinātāji, un arī libieši, latvieši un citi jaunkristītie**), kas uzticīgi kalpoja sv. Jaunavai, nesdami viņas dēla vārdu tautām.

Lepni ir tie, kas kavē Kristus ticībai un viņa godībai izplatīties, neticības cietībā pieķerdamies neīstajiem dieviem un novērsdamies no kristītā vārda. Tā tad lepnie stājas ceļā sv. Jaunavas kalpu darbībai, un viņi ir ar kaŗa spēku jāpiespiež kristīties. Lepni ir arī tie, kas iebrūk sv. Jaunavas zemē.

Valdijas pils sāmsalieši līdz tam laikam, kamēr tas Kungs viņiem nebija iedvesis bailes un viņi jutās droši no viņa kaŗa spēka, bija filii superbie (XXX 5). Harijas igauņiem, kamēr tā Kunga kaŗa spēks viņus nebija uzvarējis un piespiedis kristīties, bija superba ... corda (XXIII 10). Novgorodas krievi bija homines elationis tumore repleti (XXI 1). Negribēdami ar vāciešiem slēgt mieru un in superbia sua nimium arrogantes (ib.), viņi sazvērējās ar igauņiem un posās iebrukt Livonijā.

Dievs, kas ir visvarens, stāv pretim lepniem un viņus pazemo. Viņš pazemo tos, kas cīnās pret viņu un no lepnības negrib piejemt viņa vārdu un iet pa viņa ceļiem; viņš pazemo un padara par ticīgākiem arī tos, kas, jebšu piejēmuši kristības žēlastības dāvanas, grib lepnības dzīti no viņa atkrist un atgriezties pie saviem elkiem. Viņš pazemo arī tos lepnos, kas iebrūk vai pošas iebrukt viņa valstībā, lai iznīcinātu to un arī izdeldētu viņa vārdu šinī zemē.

Tā tas Kungs superba Harionensium corda ad fidem christianam humiliavit (XXIII 10). Libieši, jebšu bija kristījušies, nepieķērās Dievam ar visu sirdi un pazemībā negāja pa viņa takiem, bet arvien savā sirds ļaunumā atkrita elkkalpībā. Un tāpēc arī humiliavit Deus perfidiam ipsorum in magna parte ..., ut deinceps fideliores efficerentur (XV 1). Kādreiz Livonijā iebruka sāmieši, rēvelieši un rotalieši, bet tā Kunga kaŗa spēks viņus smagi sakāva. Et ita quiescere fecit Dominus superbiam eorum, et arroganciam forcium humiliavit (XV 3). Bīskaps Alberts lūdz Dānijas ķēniņu palīgā pret igauņiem, ut magis humiliati Estones Lyvonensem ecclesiam cum Ruthenis impugnare cessarent (XXII 1)***).

---

*) X 14: Wendi autem humiles erant ... et pauperes ...

**) XXV 2: ... ne pauperes nimium opprimatis, pauperes dico Lyvones et Lettos, sive quoscunque neophytos, beate Virginis servos, qui nomen Christi filii sui deportaverunt hactenus ad alias gentes, et adhuc portabunt nobiscum.

***) Kā pretstatu sv. Māras kalpu padevībai tā Kunga priekšā un viņa slavēšanai par veiktajiem ar viņa palīdzību lielajiem darbiem jāmin še viņas ienaidnieku nostāšanās pret tā Kunga gribu un pavēli un lielīšanās ar saviem darbiem, kas itkā būtu veikti ar pašu cilvēcīgajiem spēkiem. Tā Polockas ķēniņš Voldemārs pateica, ka in sua esse potestate (XVI 2) lībiešus kristīt vai atstāt nekristītus un nevis Visuvarenā varā. Rūsiņš, atgriezies ar citiem kristītiem Beverīnā no kaujas lauka, lielījās, ka nākošās paaudzes vēl runāšot par to, que operatus est Russinus (XII 6) sakaliešu zemē. Še abos gadījumos netiešā veidā rādīts lepnības gars.

Svētais Augustīns un citi vidus laiku autori bieži min, ka Dieva ienaidnieki aiz lepnības nicina visu, kas saistās ar Dievu*). Šo netikumu ļoti bieži sastopam arī mūsu chronikā.

Sv. Jaunavas ienaidnieki nicina, vispirms, Dievu. Vīlandes pils igauņi, Deum . . . dedignantes (XV 1), noraidīja kristīto uzaicinājumu atmest neīstos dievus un kalpot īstajam Dievam. Nicinādami Visvareno, sv. Jaunavas ienaidnieki, saprotams, nicina arī visu to, kas saistās ar viņu. Šie bezdievji nicinādami izsmej Kristus ticību. Tā lībieši fidem Christi irridebant (IX 8). Atkrizdami no sava Radītāja pagānismā, viņi izsmej kristības žēlastību un nicina svētos kristības sakramentus. Mežotnes zemgaļi — šī gens praevaricatrix — baptismi gratiam irrisit (XXIII 8). Raceburgas bīskaps Filips cenšas lībiešus pierunāt, ne baptismatis sacramenta contempnerent (XVI 3). Sv. Jaunavas ienaidnieki nicina arī kristīto mieru, kas, kā redzējām, ir īstā miera radītāja miers un kas viņus vienīgi var samierināt ar debesīm. Tā grēcīgais ķēniņš Vesceka un viņa kalpi contempnebant pacem christianorum (XXVIII 3). Sv. Jaunavas ienaidnieki nicina arī Livonijas baznīcu. Pēc tā Kunga kaŗa spēka iebrukuma krievu zemē cessavit opprobrium Ruthenorum adversus Lyvonensem ecclesiam (XXV 5). Nicinādami Dievu, viņa vārdu, mieru un baznīcu, sv. Māras ienaidnieki dara to pašu arī ar viņa ļaudīm. Igauņi pēc kādas savas uzvaras, improperantes christianis (XIV 8), atgriezās uz mājām. Salaspils lībieši zobojās par bīskapu Bertoldu: egestatem adventus sui causam esse improperabant (II 2). Šie bezdievji nicina arī ta Kunga kaŗa spēku; tā Vīlandes igauņi clamore suo exercitum subsannando irrident (XV 1). Tāpat rīdzinieku sūtņi bieži atgriezās no igauņu zemes contempti et irrisi (XII 6).

Otrs ievērojams Dieva dēlu tikums ir paklausība (oboedientia). Šī tikuma pretmets ir bezdievju nepaklausība (inoboedientia).

Paklausība ir tik ievērojams tikums, ka upuris, kas bez paklausības ir nests tam Kungam, ejot viņa gaitās, neatsveŗ šo tikumu. Bīskaps Alberts kādreiz piekāpās krusta kaŗotāju priekšā un pret savu gribu atļāva viņiem uzbrukt kristītā vārda ienaidnie-

---

*) De civ. Dei XIV 18 in. Fecerunt itaque civitates duas amores duo: terrenam scilicet amor sui usque ad contemptum Dei, coelestem vero amor Dei usque ad contemptum sui; denique illa in se ipsa, haec in Domino gloriatur. Tā tad amor sui ir saistīta ar contemptus Dei, amor Dei ar contemptus sui. No pirmās mīlestības izriet velna (terrena) valstība, Dieva nicināšana un pašslavēšana; no otras izriet Dieva (coelestis) valstība, Dieva slavēšana un pašnicināšana. Tas, kas pieder pie velna valstības, nicina Dievu; tas, kas pieder pie Dieva valstības, nicina pats sevi. — Šo uzskatu mēs varam ļoti bieži sastapt vidus laiku literatūrā. Otto ep. Fris. VIII 15, p. 412, l. 25: . . . mundus . . . (Jēzu Kristu) elata . . . mente contempserat. Jb. II 14, p. 83, l. 4: Quis haec audiens (par Kīra nāvi) non stupeat? vel cuius vel saxeum pectus factum tam mirabile quam miserabile ad amorem Dei contemptum que mundi non emoliat? Ib. VII 9, p. 320, l. 29: . . . alii (sc. cives Christi) contemptis suis pro Christo ac militiae cingulum se non sine causa gestare considerantes Hierusalem tendunt . . . — Gregorijs VII saka, ka grēcīgie valdnieki apostolica decreta contempnunt (Register II 45). — Leges Saxonum, capitulatio de partibus Saxoniae IV: Si quis sanctum, quadragensimale ieiunium pro despectu christianitatis contempserit et carnem comederit, morte moriatur.

kiem, lai viņi, paklausot savu vadoni, iesāktu kauju, cum melior sit obedientia quam victima (VII 2). Ja viņi būtu bez bīskapa piekrišanas, t. i. viņam nepaklausīdami, uzbrukuši pagāniem, tad arī viņi būtu nesuši upuri Dievam, bet līdz ar nepaklausību viņi būtu devuši sirdī vietu grēkam. Tāpēc arī paklausība ir labāka par upuri, jo tam, kas paklausa, ir Dievs sirdī.

Sv. Jaunavas kalpi arī ir paklausīgi. Bīskaps Alberts aizliedza kaŗa spēkam ieiet Dabreļa pilī, kad pils aizstāvji padevās. Et obediens fideliter exercitus (XVI 4) pārtrauca kauju. Ja cilvēku pavēle ir pretrunā ar Dievu, tad sv. Māras kalpi klausa Dievam, nevis cilvēkiem. Bīskaps Alberts magis Deo obediendum iudicavit quam hominibus, magis regi celesti quam terreno (XVI 2) un noraidīja grēcīgā Polockas ķēniņa prasību pārtraukt lībiešu kristīšanu, jo Dievs ir pavēlējis kristīt visas tautas. Tāpēc arī peregrīni bija ar mieru paklausīt tanīs lietās, quibus Deo servire poterant (XIII 3).

Kristus ienaidnieki, kad piejem viņa vārdu, top paklausīgi. Kad pēc Monas pils izpostīšanas kristīto kaŗa spēks tuvojās Valdijas pilij, tad šīs pils aizstāvjus pārjēma bailes no Dieva*) un viņi tapa pazemīgi**). Fiunt Osiliani Waldienses filii obedientie (XXX 5), t. i. viņi tapa paklausīgi. Tā tad tas, kas bīstas Dievu un ir pazemīgs, ir arī paklausīgs. Turaidas lībieši kristoties eis (t. i. Dieva dēliem) per omnia obedire promittunt (X 13).

Sv. Jaunavas ienaidnieki ir nepaklausīgi. Lībieši, kas arvien bija kā odžu dzimums un divkosīgi un arvien atkrita no tā Kunga, kādā kaŗa gājienā, mandatum seniorum transgredientes (XXIII 9), izlaupīja rēveliešu zemi, kas jau bija dāņu kristīta. Apspriedē, ko sasauca pie Ogres Polockas ķēniņš, ieradās lībieši, non tantum voluntati regis obedire (X 3), cik būdami gatavi palīdzēt iznīcināt Kristus ticīgos. Nevis aiz paklausības viņi gāja uz apspriedi, bet gan savas ļaunās un grēcīgās sirds dzīti.

Dieva dēlu tikums ir arī viņu simplicitas. Viņi nekad nav divkosīgi. Kad viņi, piem., ir atsacījušies no velna un tapuši par Kristus ticīgiem, tad viņi arī mīlē to Kungu no visas sirds un nekad vairs neatgriežas pie agrākiem dieviem. Tā homines simplices (XXVI 5) bija vironieši un ģervieši, jo viņi pēc tam, kad bija kristījušies, nepaklausīja atkritēju gumdījumiem un neatkrita no Dieva, bet palika arvien uzticīgi sv. Jaunavas kalpi. Šis ticīgo tikums redzams arī no tam, ka viņi par daudz uzticas Kristus vārda ienaidniekiem un nenojauš viņu divkosību, domādami, ka šo bezdievju sirdī nemīt viltus. Kad bruņinieks Meinards ar citiem bruņiniekiem un latviešiem bija iejēmis Ģerciku, tad leiši no otra Daugavas krasta lūdza pārsūtīt viņiem kuģus, lai varētu pārcelties pāri uzsākt sarunas par miera atjaunošanu. Šiem vārdiem nimium creduli simplices (XVIII 9) to arī darīja. Kad leiši bija pārcēlušies pāri Daugavai, tad viņi vis nerunāja par mieru, bet uzbruka kristītiem un daudzus apkāva. Lai iz-

*) XXX 5: timore Dei concepto.

**) Ib: humiles se reddunt.

viltu Kristus kareivjus no baznīcas un viņus apkautu, sakalieši, kas bija atkrituši pagānismā, solījās slēgt mieru. Soģis Mauritijs nimium credulus infidelibus (XXVI 5) iznāca pirmais no baznīcas un arī krita no grēcīgās rokas.

Jebšu Dieva dēlu sirdī nemīt viltība un viņu darbi un vārdi ir bez viltus, tad tomēr dažreiz, kalpojot tam Kungam, viņiem ir jājem viltība palīgā. Tomēr šī viltība ir pius dolus, jo ar to, nedodot sirdī vietu grēkam, tiek darīts darbs Dieva labā. Brālis Teoderiķis, kad bīskaps Meinards viņu sūtīja uz Romu, lai aizietu no lībiešu zemes un nekristu šo bezdievju rokās, apģērbās garīdznieka tērpā un jāja ar svētīto ūdeni un grāmatu rokās itkā slimnieku apraudzīt, un tā viņš pio dolo (I 12) pārvarēja lībiešu lamatas.

Sv. Jaunavas ienaidnieki, turpretim, ir divkosīgi un viltīgi. Šie genimina viperarum*) un praevaricatores**) arvien uz āru izrāda ko citu, bet sirdī slēpj ko citu; viņi ārīgi piejem tā Kunga vārdu, bet sirdī dod vietu grēkam. Tāpēc viņi ir duplici corde,***) bet nevis simplices, kā Dieva dēli.

Ar sv. Māras ienaidnieku divkosību saistās viņu viltība. Šī viltība nav vis pius dolus, bet dolus perfidiae[1].) Viltīgs, kā to redzēsim, ir velns; saprotams arī tie, kas viņam kalpo, ir viltīgi. Viltība rodas un izaug cilvēka grēcīgajā sirdī[2]). Sirds ir tā, kur mīt visa ļaunuma sakne uu kas cilvēku dzen uz ļauniem darbiem.

Ja jau sv. Jaunavas ienaidnieka sirdī mājo viltus, tad arī viņa sirds nodomi ir viltus pilni. Šādi nodomi bija Vīlandes sakaliešiem. Viņi dolosas cordium suorum cogitationes (XXVI 5) pret kareivju brāļiem nespēja savaldīt, uzbruka viņiem un daudzus nokāva. Tādi pasi ir viņu plāni. Tā piem. krieviem un igauņiem bija consilia . . . omni dolo plena (XXII 8). Šie viltus plāni arvien ir slepeni. Grēcīgajam Polockas ķēniņam bija occulta consilia (X 2) pret tā Kunga baznīcu[3]). Tāpat sv. Māras ienaidnieku nodomu machinācijas ir viltus pilni. Dieva dēliem bija jābaidās de Lyvonum et Estonum dolosis malarum cogitationum machinationibus (XVII 1).

Viltus nodoms, ja ir iemeties cilvēka sirdī, aug arvien pla-

*) XVI 4 Priesteris Alobrands saka uz atkritēju lībiešu sūtņiem: Genimina vipperarum, qualiter effugere poteritis iram Dei . . .

**) XXVI 13 Pēc igauņu, kas bija atkrituši velnkalpībā, sakaušanas nocirta galvu visiem sagūstītiem vīriešiem, ut fieret vindicta de prevaricatoribus et in infidelibus illis nationibus.

***) Alobrands saka uz atkritēju lībiešu sūtņiem: . . . ut qui hactenus duplici corde . . . fuistis . . . (XVI 4).

[1]) XVIII 7. Lembits ar saviem ļaudīm apsolījās kristīties. Quam promissionem tamen postea perfidie sue dolis violaverunt.

[2]) XI 8: Kokneses ķēniņš ar bīskapa Alberta kareivjiem leta quidem facie, licet dolos meditaretur in corde, revertitur in Kukenoys. XVI 4 Et mittunt (atkritēji lībieši) alios meliores prioribus, et episcopo verba quidem plana referunt, sed fraudes in corde meditantur.

[3]) Sv. Jaunavas ienaidnieka viltība, kā redzējām, ir dolus perfidiae, tāpat arī viņu plāni ir consilia infidelitatis. XIII 5: . . . qui (Turaidas lībieši) infidelitatis sue consilia cum Estonibus adhuc semper habuerant occulta . . .

šumā un lauztin laužas uz āru, tā kā to nevar savaldīt un apslēpt. Sakalieši, savas sirds viltīgos nodomus pret kareivju brāļiem iam amplius dissimulare non valentes (XXVI 5), uzbruka pēdējiem un daudzus apkāva.*)

Kā jau redzējām, sv. Māras ienaidnieku nolūks ir, cīnoties pret to Kungu, viņa vārdu un šī vārda nesējus iznīcināt vai izdzīt no savas zemes. To viņi grib panākt ar viltu. Lībieši, kurši, igauņi, leiši, zemgalieši un krievi sūtīja sūtņus savā starpā, querentes omne consilium, qualiter Rigam delerent et Theuthonicos omnes dolo tenerent et occiderent (XIV 5).**) Kokneses grēcīgais ķēniņš kareivjus, kuŗus tam uz viņa paša lūgumu bija atsūtījis bīskaps Alberts, dolo ac fraude nimia mortificavit (XIII 1). Tāpat arī grēcīgais Polockas ķēniņš pret tā Kunga baznīcu dolum machinatur (X 3). Kad Kokneses pils pēc ķēniņa aizbēgšanas uz Krieviju bija atjaunota, tad bīskaps Alberts lika saviem kareivjiem to rūpīgi apsargāt, ne qua Letthonum subtilitas vel Ruthenorum ficta dolositas eos sicut antea defraudaret (VIII 1).

Kad sv. Jaunavas ienaidnieki piedāvā mieru Dieva dēliem, tad viņi to nedara no tīras sirds, bet ar viltu. Rēvelieši un harieši nosūtīja vecākos pie dāņu ķēniņa verbis pacificis in dolo (XXIII 2). Arī mieru viņi slēdz ar viltīgiem nodomiem. Tā Ikšķiles lībieši slēdza ar vāciešiem uz trim dienām mieru, sed dolose (IV 2).

Kristus ienaidnieki arvien dzenas pēc laicīgā labuma. To viņi cenšas iegūt ar viltu. Tā Salaspils lībieši Meynardum circumvenientes, facto sibi castro de dolis lucra reportant***) (I 7).

Kad neticīgie kādu uzjem pie sevis, tad viņi to dara ar liekulīgiem glaimiem, bet Dieva bērni ar īstu prieku[1]). Tā Ikšķiles lībieši bīskapu Bertoldu primo blande suscipiunt (II 2) un tūlīt arī meklēja ceļus, kā viņu nogalināt. Garīdzniekus, kas ierodas pie viņiem, lai koptu viņu dvēseles un sagatavotu tās debess priekiem, viņi apsveic kā Jūdasi viltīgi ar muti, bet ne ar sirdi. Kad priesteris Salomons ieradās Vīlandē, et receptus est a quibusdam salutatusque est salutatione oris et non cordis, qualiter Judas Dominum salutavit (XV 9). Salaspils lībieši Meinardu salutatione et animo Jude salutant (I 11).

Sv. Jaunavas ienaidnieku runa ir melu un viltus pilna. Lībieši pie Polockas ķēniņa bija nosūtījuši sūtņus, qui . . . quecunque dolose fingere aut dictare poterant contra episkopum et suos,

*) Tāpat Kokneses ķēniņš perfidie sue dolos iam diucius in corde suo abscondere non potuit (XI 9).

Otto ep. Fris. VII 10, p. 322, l. 5 At Alexius imperator perfidissimus iam diu conceptam corde malitiam celare amplius non valens . . . Cf. ib. VI 34 p. 303, l. 14.

**) XVI 1: Nam Lyvones quidam perfidi . . . querebant omne consilium, qualiter fratres militie . . . dolo tenerent et defraudarent, ut ipsis eiectis de terra facilius familiam episcopi cum aliis Theuthonicis expellerent.

***) Atkritēji lībieši pa mieru laiku, kad tika vestas sarunas par atgriešanos ticībā, differentes et deliberantes aput se et dolos querentes, qualiter in bello rapta obtineant (XVI 7).

[1]) Skat. 49. l. p.

blanda ac fraudulenta locutione proponebant (X 1). Tāpēc arī šo bezdievju vārdi ir viltīgi, piem. rīdzinieki brīdina zviedrus, lai viņi igauņu dolosis verbis (XXIV 3) pārāk neuzticoties, un viņu mēle ir blandiloqua (XVI 3).

Viltība pavada arī neticīgo solījumus, tā sakalieši, dodami in dolo (XXVI 5) roku, piesolīja kristītiem mieru. Tāpēc arī šo bezdievju solījumi ir pilni visādām viltus machinācijām*). Solījumus viņi nekad nepilda un arvienu pārkāpj tos. Lembits ar saviem ļaudīm kristīdamies bija solījies kristības likumus mūžīgi sargāt Quam promissionem tamen postea perfidie sue dolis violaverunt (XVIII 7), atgriezdamies atkal elkkalpībā. Tāpat Kristus ienaidnieki nepilda zvērastu. Lībieši bija zvērēdami solījušies kristīties, bet kad viņiem pils bija uzcelta, oblita iuramenti mentita est iniquitas sibi (I 9), neviens nepiejēma kristības dāvanu.

Kā viļ sv. Jaunavas ienaidnieku vārdi, tā arī viļ viņu āriene; seja laistas itkā nevainīgā priekā, bet sirdī slēpjas velns. Kokneses ķēniņš leta quidem facie (XI 8) atgriežas ar bīskapa Alberta karja vīriem no Rīgas uz savu zemi, licet dolos meditaretur in corde (ib.). Polockas ķēniņš ārēji in columbe specie (X 3), bet iekšēji viņš ledit ut anguis in herba (ib.).

Ar mieru tuvu kopā saistās taisnība (justitia). Pēdējās jēdzienam sv. Augustīns ir devis daudz plašāku un dziļāku saturu par to, kāds tam bija klasiskajā laikmetā un ir bībelē. Taisnība ir tāds tikums, kas katram piešķiŗ savu.**) Šis tikums piemīt, tāpat kā visi citi tikumi, tik tam, kas mīlē un godā to Kungu un viņam kalpo, jo viņš ir taisnības avots.***) Cilvēkam, kam Dievs sirdī, tam gars, kalpodams Dievam, taisnīgi valda pār miesu un pakļāvīgais Dievam tam Kungam prāts, kas mīt šinī garā, taisnīgi valda pār kārībām un citiem grēkiem[1]). Ja cilvēks Dieva vadībā savalda taisnīgi kārības un citus grēkus, piešķirdams katram savu, Dievam to, kas ir viņa, un cilvēkiem to, kas ir viņu, tad viņš ir taisnīgs, un reizā ar to saplūdis vienībā ar Dievu. Viņš pēc šīs dzīves iemantos mūžīgo, svēto mieru. Šī miera dēļ cilvēkam ir jācenšas, lai viņam piemistu šis tikums[2]).

Bezdievis nav un arī nevar būt taisnīgs. Viņš, nemīlēdams,

---

*) XVI 4 Et displicuit sermo iste tam in oculis episcoporum quam aliorum discretorum virorum, timentium ipsorum promissionem plenam esse omni fallacia et dolorum machinatione.

**) De civ. Dei XIX 21: Justitia porro ea virtus est, quae sua cuique distribuit.

Cf.: Pax omnium rerum est tranquillitas ordinis. Ordo est parium dispariumque rerum s u a s u i q u e l o c a t r i b u e n s d i s p o s i t i o. (ib. XIX 13).

***) Jb. I 5: . . . fons iustitiae Deus . . .

[1]) Jb. XIX 21: Serviens autem Deo animus recte imperat corpori, inque ipso animo ratio Deo Domino subdita recte imperat libidini vitisque ceteris. Ib. XIX 27: Hic itaque in unoquoque justitia est, ut oboedienti Deus homini, animus corpori, ratio autem vitiis etiam repugnantibus imperet vel subiugendo vel resistendo . . .

[2]) De civ. Dei XIX 27: In illa vero pace finali, quo referenda et cujus adipiscendae causa habenda est ista iustitia . . .

negodādams to Kungu un viņam nekalpodams, nepiešķiŗ savam Radītājam to, kas ir viņa, bet, kalpodams velnam, piešķiŗ pēdējam to, kas tam nepieder;*) viņa gars arī nespēj taisnīgi valdīt pār miesu un cilvēcīgais (t i. kas Dievam nav pakļāvīgs) prāts par grēkiem. Ja atsevišķam cilvēkam nepiemīt šis tikums, tad, saprotams, tas nemīt arī tur, kur ir daudz šādu cilvēku kopā,**) piem. tautā, valstī u. t. t.

Ja valdnieks un viņa kalpi ir Dieva bērni, kas mīlē un bīstas to Kungu no visas sirds, tad viņi rūpējas, lai valstī valdītu taisnība. Reizā ar taisnību šinī valstī valda miers. Rūpēšanās par taisnību un mieru rāda, ka valdnieks ir īsts Dieva vīrs.***) Ja valdnieks un viņa kalpi ir bezdievīgi, tad valstī nav taisnības.[1])

Arī sv. Māras kalpi, mīlēdami no visas sirds Dievu un pildīdami viņa gribu, staigā pa taisnības ceļiem un māca jaunkristītos taisnīgi dzīvot[2]). Livonijā arī valda taisnība.

---

*) Ib. XIX 21: Quae igitur iustitia est hominis, quae ipsum hominem Deo vero tollit et inmundis daemonibus subdit? Hocine est sua cuique distribuere? An qui fundum aufert eius, a quo emptus est, et tradit ei, qui nihil habet in eo iuris, iniustus est; et qui se ipsum aufert dominandi Deo, a buo factus est, et matignis servit spiritibus, iustus est?

Ib.: Quapropter ubi homo Deo non servit, quid in eo putandum est esse iustitiae? quando quidem Deo non serviens nullo modo potest iuste animus corpori aut humana ratio vitiis imperare.

**) Ib.: Et si in homine tale non est ulla iustitia, procul dubio nec in hominum coetu, que ex hominibus talibus constat.

***) De civ. Dei II 21: . . . vera autem iustitia non est nisi in ea republica, cuius conditor rectorque Christus est, t. i. kristīgo valstī. Helmoldus I 9: Rex Otto . . . fecit iudicium et iustitiam populo suo. Io. I 67; Fecitque (comes) iustitiam populo suo . . . oppressos liberans de manu potentiorum.

[1]) De civ. Dei IV 4: Remota itaque iustitia quid sunt regna nisi magna latrocinia? Piem., šādas valstis cenšas iznīcināt un iekaŗot citas valstis un tautas, un šada iznicināšana un iekaŗošana ir laupīšana. Ib. IV 6: Inferre autem bella finitimis et in cetera inde procedere ac populos sibi non molestos sola regni cupiditate conterere et subdere, quid aliud quam grande latrocinium nominandum est?

Vidus laiku literatūrā netaisnība bezdievju valstī tiek ļoti bieži minēta. Atzīmēšu vienīgi še dažus piemērus, kur to apzīmē ar vārdiem furtum un latrocinium. Paulus III 1: Est enim omnis populus (Gallijas iedzīvotāji) periuriis deditus, furtis obnoxius, rapinis intentus, homicidiis prumptus; in quibus non est, iustitiae fructus: non decimae dantur, non pauper alitur, non tegitur nudus non suscipitur hospitio peregrinus. Bet longobardo valstī nulla erat violentia, nullas struebantur insidiae; nemo aliquam iniuste angoriabat, nemo spoliabat; non erant furta, non latrocinia; unusquique quo libebat securus sine timore pergebat (ib. III 16) — Otto ep. Fris. VI 29, p. 284 kāda grēciga Štīrijas firsta pēcnācēji furtis et latrociniis inservientes miseram vitam mendicando transigant.—

Versus de vita Vicelini (ed. Schmeidler), 12—15 pants:

Doctorem mirum Deus advexit Vicelinum
Istas in partes, Sathanas ubi triverat artes,
Instituens furtis homines utique rapinis
Et sceleru n morbis, quibus impius interit orbis.

Helmoldus I 47: Tres autem sunt Nordalbingorum populi: Sturmari, Holzati, Thetmarki, nec habitu nec lingua multum discrepantes, tenentes Saxonum iura et Christianum nomen nisi quod propter barbarorum viciniam furtis et latrocinis operam dare consueverunt.

[2]) Chronists Indriķis par taisnību runā diezgan bieži, bet diemžēl īsiem un stereotipiskiem izteicieniem un tāpēc nav iespējams sniegt izsmelošu apskatu par viņa uzskatiem par taisnību.

Atdzemdinādami pagānus, Dieva dēli nes viņiem leges christianas*) un christianitatis iura.**) Šīs leges un iura ietver sevī visu to, kas jaunkristītiem (arī vispāri kristītiem) jādara, lai viņi dzīvotu pēc Dieva taisnības***). Lai jaunkristītie zinātu, kas viņiem jādara, lai viņi dzīvē un darbā būtu taisnīgi, tad viņiem jārāda taisnas dzīvošanas ceļš un arī jāmāca šīs leges un iura. Priesteris Alobrands Turaidā, rīkodamies secundum iura christianoram (X 15), lībiešiem, kas priekš kristīšanās bija staigājuši pa netaisnības ceļiem, starp citu piesavinādamies svešu mantu, viam iuste vivendi demonstravit (ib.). Mežotnes zemgalieši lūdza, lai bīskaps Alberts viņiem dod līdz vīrus, kas varētu viņus kristīt un leges docere christianorum (XXIII 3). Šīs leges un iura starp citu prasa, lai ticīgais dotu desmito. Bīskaps Alberts, samazinot lībiešiem nodevas, noteic, ja viņi atkal atkritīs elkkalpībā, (ut) ad decimas solvendas et c e t e r a iura christianitatis deinceps integraliter teneantur (XV 5). Vārds cetera rāda, ka desmitā došana pieder pie iura christianitatis. Desmitais, kā redzējām, ir Dieva iecelts, un to dod Dievam; dodot desmito, dod Dievam, kas ir viņa. Kas dod šo nodevu, tas dara to, ko prasa šīs leges un iura.[1])

Rādīdami tiem, kas līdz šim bija klīduši pa grēku ceļiem, kā jāstaigā pa taisnības ceļiem, Dieva dēli paši savos darbos ir taisnīgi. Viņi ar Salaspils lībiešu vecākiem, aizvedot pēc padošanās viņus uz Rīgu un metot cietumā, apgājās taisnīgi, proti, prout meruerunt (X 9), jo viņi bija lībiešus sagumdījuši atkrist no Dieva pagānismā un pastrādājuši citus grēku darbus. Bīskaps Alberts apsolīja lībiešiem, kad viņi žēlojās par bruņiniekiem, kas bija atjēmuši viņiem laukus, pļavas un naudu, restitutionem omnium iniuste ablatorum (XVI 3), bet to, ko bija pajēmuši bru-

*) Biskaps Alberts saka Mežotnes zemgaliešiem: Si baptizari volueritis et leges accipere christianas . . . (XXIII 3).

**) XXIII 7: Et placuit eis (vironiešiem) verbum, et statim promiserunt omnia christianitatis iura cum baptismo Rigensium se fideliter accepturos. Lembits ar saviem ļaudīm apsolījās se christianitatis iura perpetua fidelitate custodire (XVIII 7). Chronists Indriķis lietā izteiciena christianitatis iura vietā iura christianorum, piem.: sāmieši un jūrmalas igauņi apsolījās se sacerdotes cum omni iure christianorum recepturos (XXIX 4). No piemēriem redzam, ka chronists jēdzienus legas christianas un christianitatis iura nešķiro un lieta līdzīgos gadījumos te vienu, te otru.

***) X 15 Ir bijuši daudz tādi soģi no laju vidus, qui magis pro burse sue impletione quam i u s t i t i e D e i intuitu huiusmodi advocacie officium exercuerunt. Saprotams, soģi, ticīgie un jaunkristītie, kam Dievs sirdi, dzīvo pēc Dieva taisnības (iustitia Dei).

[1]) Mūsu chronista leges un iura apzīmē apm. to pašu, ko longobardu vēsturnieka Paula izteiciens iustitiae fructus. Pauli III. 1: . . . in quibus (t. i. Gallijas iedzīvotājiem) non est iustitiae fructus: non decimae dantur, non pauper alitur, non tegitur nudus, non suscipitur hospitio peregrinus (tāpat šis zemes tauta ir furtis obnoxius, rapinis intentus u. t. t.). Abi citāti no X 15 un citāts XXIII 3 rāda, ka Indriķa uzskatos vārdi iura christianorum daudz vairāk ko aptver nekā vienkāršu jaunkristīto piedalīšanos karā un nodevu došanu, kā to domā Transehe-Roseneks (Die Entstehung der Schollenpflichtigkeit in Livland, 495. l. p., Mitteilungen, 23 Band), jo abi šie pienākumi neizsmeļ taisnas dzīvošanas ceļu un to prasīšana nav saskaņojama ar vārdu docere.

ņinieki par viņu pārkāpumiem, sicut ea iuste demeruerunt, ita nec restitui promittebantur (ib.). Apsolīdams lībiešiem atdot, kas tiem bija netaisni atjemts, un bruņiniekiem atstāt to, ko viņi taisnīgi bija pajēmuši no lībiešiem par pēdējo pārkāpumiem, bīskaps gribēja taisnīgi dot katram to, kas ir viņa.

Kā Dieva tiesa ir taisna, tā arī viņa kalpu tiesa ir taisna. Rūpēdamies par taisnu tiesu, priesteris Alobrands aizrāda grēcīgajam soģim Voldemāram: Oportebat te . . . iudicia iusta iudicare et vera . . . (XVIII 2). Cēsu bruņinieki bija dažiem Autīnas latviešiem nodarījuši zaudējumus, atjemot bišu kokus un laukus. Kad pēdējie par to sūdzējās Rīgā, tad tika izraudzīti tiesneši, et data est sententia, ut Letti suas arbores apum, iuramento dato, reciperent in suam possessionem, fratres vero milicie agros iuramento obtinerent, et pro lesione, data pecunia sufficienti, Lettis satisfacerent (XVI 6). Ar šo lēmumu cietušo latviešu sūdzība ir izšķirta taisnīgi: viņi sajēma atpakaļ savus bišu kokus un par laukiem, kas tika atstāti bruņiniekiem, viņi sajēma pietiekoši lielu summu naudas, lai viņi būtu apmierināti*).

Sarežģījumos ar kaimiņu valdniekiem un tautām Dieva dēli strīdīgos jautājumus apskata un cenšas izšķirt no taisnības viedokļa. Bīskaps Alberts ar saviem vīriem, kareivju brāļiem, latviešu un lībiešu kungiem un citiem devās uz Ģerciku, kur viņu uz apspriedi bija aicinājis Polockas ķēniņš, lai viņš atbildētu par lībiešiem, kas agrāk viņam bija meslus devuši, saprototies nodrošinātu tirgotājiem ceļu pa Daugavu, un atjaunojot mieru, viņi spētu vieglāki leišiem atturēties pretim, un ieradies pie ķēniņa, viņs un viņa ļaudis ceperunt ea, que iusticia dictabat, cum eo retractare (XVI 2). Piem., zinādams, ka iustitia dictabat, ka katram jādod tas, kas ir viņa, ka, Dievam dodot, kas ir viņa, jāpilda viņa griba un jāatgriež ar atdzemdināšanu pagāni, jo viņš ir pavēlējis, ka visas tautas jāmāca un jākrista, un ka arī jāklausa viņam vairāk kā cilvēkiem, bīskaps noraidīja netaisno ķēniņa prasību pārtraukt lībiešu kristīšanu, bet, turpretim, zinādams arī, ka taisnības dēļ ķēniņam jādod, kas ir ķēniņa, viņš necēla iebildumus pret to, ka šai tautai jāmaksā mesli ķēniņam, jo viņi to jau agrāk bija darījuši. Tāpat sv. Jaunavas kalpi pēc ilgiem kariem ar igauņiem apspriedē Turaidā ar pēdējo sūtņiem centās taisnīgi izķirt strīdus jautājumu, requirentes, que iusta sunt (XVI 1), un noslēgt taisnu mieru.

Sv. Jaunavas ienaidnieki, turpretim, nav taisnīgi dzīvē un darbos. Viņi piesavinās un cenšas paturēt to, kas pieder citam. Šis netikums lielā mērā piemita lībiešiem: unusquisqae proximo suo quod habebat auferebat (X 15), un pie viņiem arvien bija sastopamas violencia, rapina, furta et hiis similia (ib.). Grēcīgais soģis Godfrīds paturēja sev to, kas bija jādod bīskapam: modicum

*) XIII 2: Kareivju brāļi Vikbertu, kas nokāva mestru Vennonu un priesteri Jāni, per civile iudicium, sicut meruerat, crudeli morte interemerunt. Šī tiesa, lai arī Vikbertam piesprieda bārgu sodu, tomēr bija taisna, jo tā sprieda, sicut meruerat.

afferens episcopo sibi plura retinuit (XI 4). Pie viņa tika atrastas 19 sudraba markas, furtive collectis (ib.).

Kur par tiesnesi ir bezdievis, tur taisnības tiesā nav. Šis pats Godfrīds, izpildīdams soģa amatu Turaidā, (quia) inique egerat pervertendo iudicium et pauperes opprimendo et iniquos iustificando et neophitos corrodendo (XI 4).

Neticīgie, cīnīdamies pret to Kungu un viņa kalpiem, cīnās arī pret taisnību. Tā viņi, piem. rotalieši, gribēdami būt arvien pret Dievu rebelles un negribēdami iet pa taisnības takiem, christianorum leges . . . recipere contradicunt (XIX 8). Dieva dēli apspriedēs, kā redzējām, acīs arvien patur taisnību, bet kristīta vārda ienaidnieki turpretim, neskatoties uz to, ka no jautājuma izšķiršanas atkaŗājas, vai būs miers, vai kaŗš, neliek uz taisnību nekādu svaru. Ugaunieši, kad ieradās pie viņiem ticīgo sūtņi requirere que iusta sunt (XII 6), nichil iuris impenderunt (ib.). Polockas ķēniņš Ģercikas apspriedē, par ko jau runājām, kad lībieši, negribēdami diviem kungiem kalpot, proti, krieviem un vāciešiem, centās panākt, lai viņus bīskaps atbrīvotu no krievu jūga, verborum iustis rationibus non acquiescens (XVI 2), piedraudēja ar kaŗu. Lībieši, kad bīskaps Alberts pieprasīja, lai viņi par to, ka bija atkrituši elkkalpībā, samaksā nelielu summu sudraba un atdod kareivju brāļu zirgus un apbruņojumu, centās ar viltu panākt, qualiter episcopo nichil predicti iuris inpendant (XVI 4).

Mīlēdami taisnību, Dieva bērni mīl arī patiesību, piem. Modenas Vilhelms, rerum veritatem summo pontifici rescribendo (XXIX 2), nosūtīja uz Romu ar sūtņiem ziņas par stāvokli Livonijā. Pagāni turpretim, nemīlēdami taisnību, nav arī patiesi savos vārdos, piem. daži lībieši, kad pie viņu pils ar citiem lībiešiem Raceburgas bīskaps Filips un citi ticīgie apspriedās, lai taisnīgi*) izlīdzinātu viņu konfliktu ar kareivju brāļiem, mendaciter nunciabant (XVI 3), ka pēdējie ar kaŗa spēku laupot viņu zemē.

Pie sv. Jaunavas kalpu tikumiem pieder arī cītība (diligentia). Viņi, vispirms, cītīgi lūdz Dievu. Raceburgas bīskaps erat orans die ac nocte (XIX 5), arī kareivju brālis Arnolds erat . . . semper orans (XV 1).

Cītīgi un pat dedzīgi ir Dieva dēli darbā, kad viņi strādā Dieva vīna dārzā. Meinards, ieradies lībiešu zemē un dabūjis no Polockas ķēniņa atļauju .kristīt lībiešus, audacter (I 3) ķērās pie dievišķīgā darba. Bīskaps Alberts uzlikto pienākumu atgriezt no elkkalpības pagānus studiose (VIII 1) pildīja**). Kad priesteris Dāniels ieradās Sidegundē, viņš statim (X 14) sasauca tautu klausītīes Dieva vārdus. Priesteris Indriķis ar Teoderiķi, nesteigdamies un per singulas villas maiores moram facientes (XXIV 5), rūpīgi sēja Dieva vārdu pagānu sirdī. Kristības dāvanas sv. Jaunavas kalpi dalīja rūpīgi, prasīdami, vai nekristītie tiešam grib atsacīties

*) Ib.: . . . retractantes que pacis erant et iustitie.

**) Vita Anskarii, 15; Interim quoque dominus et pastor noster (sc. Anskarius) in dioecesi sibi commissa et in partibus Danorum s t r e n u e suum implebat officium . . .

no velna un viņa darbiem, un tad tik kristīja, kad bija dabūjuši apstiprinošu atbildi. Priesteris Godfrīds prasīja pagāniem: Si, inquit, abrenunciare volueritis ydolatrie, et in unum Deum christianorum credere (XIX 8). Tad, kad atbildēja: „Gribam", viņus kristīja. Kad pagāni ir atgriezti no elkkalpības pie Dieva, tad sv. Jaunavas kalpi cītīgi kopj viņu dvēseles, lai tās nestu labus augļus. Mūks Sīfrīds, izpildīdams priestera pienākumus Salaspilī curam animarum . . . devotissime peragit (VII 9), un in Dei servicio die ac nocte persistens (ib.), ar savas labās dzīves piemēru lībiešus mācīja. Raceburgas bīskaps, izpildīdams bīskapa Alberta vietu, Livonijas baznīcu summopere verbis et exemplis illuminavit (XVIII 1). Kristus ticīgie ir cītīgi arī, kad viņi tā Kunga kaŗos cīnās ar viņa ienaidniekiem. Kaupo tā Kunga kaujas un kaŗa gājienus numquam neglexit (XXI 1). Kareivju brālis Arnolds, nocte et die laborans (XI 1), neatlaidīgi jēma dalību kaujās, kas norisinājās pie Vīlandes. Lielvārdes Dāniela kareivji Kokneses ķēniņa mantu, kas pēc pils iejemšanas bija savāktas vienkopus, diligenter conservant (XI 8).

Sv. Jaunavas kalpu dedzību mēs redzam arī no tam, ka viņu sirdis pārjem rūgtums un viņi lej asaras, kad pagāni savā cietībā negrib atmest neīstos dievus un pieķerties ar visu sirdi īstajam Dievam un kad kristītā vārda ienaidnieki visiem spēkiem traucē darbu Dieva vīna dārzā. Non differt lacrimas amaritudo cordis (I 11), kad Meinardu lībieši, apsolīdamies kristīties, bija atrunājuši no braukšanas prom uz Vāciju un kad viņi šo solījumu nepildīja, pieķerdamies arvien saviem elkiem. Kad grēcīgais Kokneses ķēniņš savā pilī bija apkāvis vāciešu palīga spēkus, bīskaps Alberts peregrīniem, cenzdamies pēdējos atrunāt no braukšanas prom uz Vāciju, ecclesie dampna lacrimando indicat (XI 9). Ticīgo dedzība izpaužas arī ar to, ka viņi priekā lej asaras, slakot jaunatgrieztos ar svēto atdzemdināšanas ūdeni. Viņi Sāmu salā, pre gaudio lacrymantes (XXX 5), kristīja atgrieztos pie Dieva sāmiešus.

Sv. Jaunavas ienaidnieki, kas savtīgos nolūkos iebrūk zemēs, kur jau strādā viņas kalpi, ir nevīžīgi un nolaidīgi tā Kunga darbā. Novgorodas un Pliskavas ķēniņi, kad bija iejēmuši Odempi, solījās turp sūtīt priesteŗus kristīt turienes pagānus, quod tamen postmodum neglexerunt (XIV 2). Dāņu priesteŗi, pretēji rīdzinieku priesteŗiem, kas, kā, redzējām, ilgi uzkavēdamies nekristīto ciemos un sēdami Dieva vārdus pagānu sirdīs, ar rūpību atdzemdināja viņus par Dieva dēliem, nolaidīgi izdarīja kristīšanas darbu Vironijā, aquam benedictam per manus rusticorum mittentes, et mulieres ac parvulos aspergere iubentes (XXIV 2)*) un necenzdamies nemaz pašus maldos klīstošos redzēt un iededzināt viņu sirdīs īsto gaismu.

Dieva dēlu tikums ir arī constantia. Viņi, vispirms, kā piem. lībieši Kirjāns un Lajans, ir constantes in dilectione Dei (X 5), kas ir pats svarīgākais cilvēkam. Šo viņu mīlestību mēs redzam arī no visiem viņu darbiem: arvien viņi kalpo tam Kungam, un

*) Skat. arī XXIV 5.

strādādami viņa vīna dārzā, slaka to savām asinīm. Mīlēdami arvien Dievu, Kristus kalpi ir pastāvīgi ticībā. Tādi bija daži lībieši, qui . . . in sua steterunt fidelitate (XVI 4); viņi nesekoja apostantiem un neatkrita pagānismā. Strādādami tam Kungam, ticīgie ir neatlaidīgi darbā; nekad viņi nepiekāpjas dažādu grūtību priekšā. Meinards ab incepto non desistit (I 6), jebšu arī jaunkristītie arvien no Dieva atkrita elkkalpībā. Arī bīskaps Alberts (ut) a Dei negocio non desistat terra marique (X 11).*) Tādu pašu neatlaidību mēs redzam, kad Dieva izraudzītie cīnās tā Kunga kaŗos ar viņa ienaidniekiem. Peregrīni, oportune inportune instantes (VII 1), lūdza bīskapu Albertu, lai viņš atļauj uzbrukt sāmiešu jūŗas sirotājiem, kuŗus viņi bija sastapuši pie Visbijas, un kad bīskaps bija pret to, viņi animum suum a proposito nolunt reflectere (ib.). Bīskaps, redzēdams viņu constanciam (ib.), piekāpās un atļāva uzbrukt. Kad kādreiz kristītie dzinās pakaļ pagāniem, kas bija iebrukuši sv. Jaunavas zemē, tad tie, qui erant constantes corde . . . non abierunt retrorsum (XXVII 1) un neatlaidīgi turpināja vajāt ienaidnieku. Neatlaidīgiem arī jābūt cilvēkiem, ejot pa tā Kunga takiem. Priesteris Alobrands, pamācīdams lībiešus, saka . . . nunc sitis constantes in viis vestris (XVI 4).

Sv. Jaunavas ienaidnieki, turpretim, savās gaitās ir nepastāvīgi. Priesteris Alobrands aizrāda atkritējiem lībiešiem, ka viņi arvien ir bijuši inconstantes (XVI 4). Arī krīstīgo starpā daudzi ir tādi, kam piemīt šis netikums. Kamēr bīskapa ļaudis, citi kareivji un latvieši pēc triju nedēļu gaidīšanas uz leišu atgriešanos no krievu zemes devās pa ceļu uz Pliskavas pusi, meklēdami šos Kristus ienaidniekus, tikmēr kareivju brāļi tedio affecti redierunt in Rigam (XXV 4), nedomādami nemaz par savas dvēseles pestīšanu.

Dievs ir žēlsirdīgs un sv. Jaunava ir žēlsirdības māte.**) Arī ticīgie ir žēlsirdīgi. Krusta kareivji, braucot atpakaļ no Livonijas uz Vāciju, uzjēma pie sevis uz kuģiem piecdesmit kristītos, kas bija cietuši avariju jūŗā, cum quibus misericorditer agentes (VIII 4), dalījās ar pārtiku. Kad sv. Jaunavas kalpi ieradās iegauņu zemē un aplenca Lones pili, pie viņiem atnāca dāņi, kas ļoti cieta cīņās ar pagāniem, un pateicās, eo quod miserti eorum venerint eis in auxilium (XXVII 6). Mežotnes zemgalieši pēc sīvām cīņām lūdza mieru. Quorum misertus episcopus (XXIII 8) nosūtīja pilī svēto krusta zīmi un pārtrauca kaŗa spēka uzbrukumu. Svētās Jaunavas ienaidnieki, turpretim, ir, kā redzēsim, nežēlīgi.***)

Pavēles sv. Jaunavas kalpi arvien izteic lēnīgā garā. Bīskaps Alberts, kad viņa rokās nāca Koknese, iussitque et rogavit eundem montem mundari ac renovari (XIII 1).

---

*) Vita Anskarii, 33. Quod factum cum domni episcopi (sc. Gauzberti) animum nimio affecisset maerore, nequaquam tamen a coepta retrahi potuit voluntate.

**) Skat. 64. l. p.

***) Skat. 51. l. p.

Kristītā vārda ienaidnieki, turpretim, ar draudiem cenšas piespiest izpildīt viņu gribu. Grēcīgais Polockas ķēniņš minarum asperitatibus(XVI 2) centās iespaidot bīskapu Albertu, lai viņš pārtrauc lībiešu kristīšanu. Tāpat ar draudiem rīkojās dāņi: propter comminationem Danorum (XXIV 1) Vironijas igauņi neuzdrošinājās uzjemt pie sevis rīdzinieku garīdzniekus.

Sv. Jaunavas kalpi ticīgos, kas pie viņiem ierodas, uzjem ar lielu laipnību, pagodināšanu u. t. t. Pāvests Kaupo, benignissime recipiens (VII 6)*), to noskūpstīja. Rīdzinieki krusta kareivjus, kad viņi no Vācijas atbrauca Rīgā, honorifice suscipiunt (VII 4)**). Lundas archibīskaps, bīskaps Nikolajs un citi peregrīni devotissime suscipiuntur (X 13). Bīskaps Alberts parādīja Kokneses ķēniņam lielu uzmanību, benignissimo eum... procurans affectu (XI 8), kad pēdējais pie viņa lieldienu laikā ieradās Rīgā.

Ticīgie, kā to jau zinām, lūdz arvienu dedzīgi Dievu. Tāpat arī, ar jūtām vārdiem līdzdzīvojot, viņi izlūdzas no cilvēkiem to, kas viņiem vajadzīgs. Kaupo cum lacrimis supplicabat (XVI 3), lai otrreiz sūtītu Raceburgas bīskapu pie lībiešiem pierunāt viņus atgriezties pie Dieva. Tie, kas, pārkāpdami pāvesta aizliegumu un tirgotāju lēmumu, brauca tirgoties uz Zemgali, no visiem tirgotājiem affectuose rogantur (IV 7) to nedarīt. Bīskaps Alberts ar citiem ticīgajiem ieradās pie Dānijas ķēniņa, suppliciter rogantes (XXII 1), lai viņš sūtītu uz igauņu zemi kaŗa spēku turienes pagānus pazemināt.

Valdnieks, kas mīlē Dievu, ir valstij tas pats, kas ģimenei tēvs. Viņš tēviškīgi, kā tēvs par bērniem, rūpējas par saviem pavalstniekiem***). Tas pats sakāms par bīskapu Albertu kā Livonijas valdnieku. Viņš Livonijas iedzīvotājiem ir itkā tēvs. Tāpēc arī kareivju brāļi, dalot lībiešu zemi, viņam tamquam patri primam concedunt electionem (XI 3). Visvaldis, bīskapu in patrem eligens (XIII 4)[1]), sajēma no viņa kā lēni savu agrāko valsti. Lībiešu sūtņi bīskapu Albertu uzrunā par tēvu. Quid... a nobis pater satisfactionis requiris? XVI 4). Viņš arī rūpējās kā tēvs par saviem apakšniekiem. Viņš paterna pietate suos fovere desiderans (XV 5), atviegloja lībiešiem nodevas[2]). Livonijas iedzīvotāji ir itkā viņa bērni. Tāpēc viņš, kad lībieši gribēja atkal atgriezties pie Dieva, uzklausīja viņu lūgumu, recepitque eos in filios (XVI 4). Savā starpā Livonijas iedzīvotāji ir brāļi. Bīskapi skubināja ticīgos, ub fratribus suis Lyvonibus subveniant (XV 3) un izdzen igauņus, kas postīdami bija iebrukuši viņu zemē. Sa-

*) Vita Anskarii, 33. Quem (sc Rimbertum) cum ad illas partes pro Christi nomine destinasset, benigne ibi a rege et a populo susceptus...

**) Vita Anskarii, 14. Praedictus itaque Gauzbertus... ad partes veniens Sueonum, honorifice et a rege et a populo susceptus est...

***) Skat. E. Bernheim, 49. l. p.

[1]) XVII 4: Milites interea de Kukenoys, Maynardus, Johannes, Jordanus cum aliis, incusantes Wyssewaldum, regem de Gercike, eo quod non veniret ad episcopi p a t r i s sui presentiam.

[2]) Bīskaps Alberts kareivju brāļus moro patris fovere... desiderans, terciam partem Lyvonie tocius eis concessit.

kalieši, kas jau bija pievienoti Livonijai, bija confratres nostri (XXIII 7).

Kā katrā valstī, kur dievbijīgs valdnieks valda pār pavalstniekiem kā tēvs par bērniem, mājo brīvība un katrs kalpo brīvi un nepiespiesti*), tā arī Livonijas baznīcā, kur bīskaps Alberts ir itkā tēvs saviem pakļautiem un pēdējie savā starpā ir itkā brāļi, ko saista brālīga mīlestība, valda brīvība un katrs pilda savus pienākumus nepiespiesti. Tā piem. peregrīni parati erant (XIII 3) paklausīt un strādāt pie Rīgas mūru paaugstināšanas un citiem darbiem, ar ko Dievam viņi varētu kalpot.

Valdnieks, kas nekalpo Dievam, ir velna un savu grēku vergs un valda pār pavalstniekiem kā pār vergiem, un viņa valstībā mājo verdzība. Tapēc arī Polockas ķēniņš Voldemārs saka uz bīskapu Albertu, ka viņa varā esmot, proti, s e r v o s suos Lyvones (XVI 2) kristīt un nekristīt. Kā tiranni šie bezdievji ar varmācības līdzekļiem piespiež pakļautos pildīt viņu grēcīgās prasības. Bijušais Kokneses ķēniņs Vesceka, kad viņš valdīja Tērbatā, ievāca no apkārtējiem iedzīvotājiem nodevas, et quicunque tributa non prebebant, exercitum contra eos direxit (XXVII 5).

Sv. Jaunavas ienaidnieki, kā redzējām, ir kristīto vajātāji un viņu uzbrukumi ir vajāšana (persecutio)**), tāpēc arī pēdējiem, tā Kunga vīna dārzā strādājot, Kristus vārda dēļ jācieš vajāšanas***) un jāpārdzīvo grūti brīži. To, vispirms, piedzīvoja baznīcas pašas. Erat itaque tunc Estiensis ecclesia multis bellorum incommodis exposita, que fuit tamquam mulier pariens, que tristitiam et dolorem magnum habet, donec pariat. Cuius eciam partum draco persequitur, Behemoth videlicet ille, qui fluvium absorbens fiduciam adhuc habet, quod Jordanis influat in os eius (XXVIII 4)[1]). Tāpat daudz cieta Kristus vārda nesēji. Kareivju brāļi Modenas Vilhelmam attēloja omnia mala, que propter fidem christianam ibidem ab Estonibas perpessi sunt (XXIX 3). Kristīto lībiešu sūtņi, Rīgā ieradušies, vēstīja omnes miserias, quas a paganis passi sunt Lyvones et Letti (X 3). Priesteris Teoderiķis a paganis plura passus est vite pericula[2]) (I 10). Daudz ticīgo, kā vēlāk redzēsim, mira lielās ciešanās svētmocekļu nāve[3]).

Ciešanas no pagānu vajāšanām, kas sv. Jaunavas kalpiem, strādājot tā Kunga vīna dārzā, jāpanes, nāk šiem Dieva izraudzītiem par labu, jo tās viņus pārbauda un norūda. Bīskaps Alberts skuma par savējiem, kas bija krituši kaujā ar pagāniem kuršiem, sciens quia sit utilis persecutio pacienti, cum beati sint qui per-

*) Skat. E. Bernheim. 40. l. p.

**) Skat. 51. l. p.

***) Brev. Rom., dominica passionis, Sermo s. Leonis papae 9. de quadrag.: Omnes, qui pie volunt vivere in Christo, persecutionem patientur.

[1]) XIV 8: .... condolebat eis tota ecclesia (sc. Lyvonensis), que tunc erat tamquam Arcturus, qui semper tunditur... tamquam archa Noe, que magnis quidem fluctibas elevatur... navicula Petri, que undis quatitur..., mulier, quam draco persequitur...

[2]) Indriķa chronikā ir daudz tamlīdzīgu piemēru.

[3]) Skat. 83. l. p.

secutionem paciuntur propter iustitiam (Mat. ev. 5, 10), eo quod vasa figuli probat fornax et viros iustos temptatio tribulationis (Ecclesiasticus 27, 6). Tāpat par labu sv. Jaunavas kalpiem nāk visas citas likstas un klizmas, jo tās tāpat viņus pārbauda*). Svētīgu iespaidu, piem., atstāja ciešanas, ko radīja pagānu vajāšanas, uz Lundas archibīskapu Andreju. Viņš bija licis šķēršļus ceļā bīskapam Albertam un rīdzinieku priesteriem misijas darbā**) grēcīgā Dānijas ķēniņa labā, bet pēc tam, kad fuerat in obsidione castri Revelensis paganorum persecutionibus non modicum examinatus (XXV 1), viņš labojās, negāja vairs pa šiem grēcīgajiem ceļiem, tapa par sv. Jaunavas kalpu draugu, promittens se Lyvoniam in pristinam reducere libertatem (ib.), t. i. atbrīvot to no ķēniņa varas***).

Ejot tā Kunga gaitās, Dieva dēli, kā redzējām, pagānu vajāti daudz cieš; viņiem arī vispāri jāpārdzīvo visādas likstas, klizmas, uztraukuma pilni, grūti brīži. Tomēr nekad viņus nepārjem izmisums, jo Dievs viņiem stāv arvien klāt un sūta viņiem mierinājumu, un tā viņi consolati sunt in omnibus tribulationibus suis (XX 1).[1]) Dieva dēliem, strādājot tā Kunga vīna dārzā, bieži bija jāizbauda arī bēdas. Bet viņus nevien sagaidīja pēc

*) VIII 4: Licet enim omnipotens Deus electos suos in variis tribulationibus positos, quasi aurum in igne, probare non desinat . . .

**) Skat. XXIV 2.

***) Kristīgo dzīvē ciešanām ir liela loma. Pie krusta ciešanās mira Jēzus Kristus, ciešanās mira arī daudzi apustuļi, svētie, misionāri un dažādos laikmetos daudzi kristīgās baznīcas locekļi. No tam zem bībeles iespaida radās ar laiku nevien svētmoceklības, bet arī vispār ciešanu ideālizēšana. Pēc sv. Augustīna mācībām ciešanas ir tikai mala temporalia (De civ. Dei I 8, p. 13, l. 10) jeb mala transitoria, kas sliktu, no kuŗa būtu ar visiem spēkiem jāizvairās, nenes, jo tās labos, kam Dievs ir sirdī, nepazudina, kaut arī viņi nomirst no tām vai turpina dzīvot šinī pasaulē. Cietējus nepazudināmas, tās pat viņiem atnes labu, jo viņus pārbauda, norūda, labo un dod iespēju viņiem iegūt augstāko algu debesīs — mūžīgās līksmības priekus; ļaunu tās atnes tikai ļauniem. Tāpēc mums jāraugās vienīgi uz to, kāds ir tas, kas cieš, bet nevis kādas ir pašas ciešanas. Ib II 25: . . . mala transitoria, quibus boni, seu vivant seu moriantur, perire non possunt. Ib. I 8: Interest autem plurimum, qualis sit usus vel earum rerum, que prosperae, vel earum quae dicuntur adversae. Ib.: Nam sicut sub eadem tribula stipulae comminuuntur frumenta purgantur, nec ideo cum oles amurca confunditur, quia eodem preli pondere exprimitur: ita una eademque vis inruens bonos probat purificat eliquat, malos damnat vastat exterminat. Ib.: Tantum interest, non qualia, sed qualis quisque patiatur. Ib. I 29: (familia summi et veri Dei) malis autem aut probatur aut emendatur. Ib. . . . ille (Deus) cum me adversis rebus exagitat, aut merita examinat aut peccata castigat mercedemque aeternam pro toleratis pie malis temporalibus servat . . . Skat. arī Otto ep. Fris. III 43.

Līdz ar ideālizēšanu raudzījās uz ciešanām kā uz tādām, kas rakstos līdzīgi labiem tikumiem ir daudzināmas un izpušķojamas, bet nevis noklusējamas un mīkstināmas. Šādā garā sacerētus ciešanu aprakstus mēs sastopam visā vidus laiku literatūrā, piem., Martiroloģijā, Breviārijā, Misālē, svēto dzīves aprakstos un arī vēsturiskos darbos, kas vēsturniekiem ir sevišķi svarīgs. Cf. Helmoldus I 52, I 55, I 84, Vita Anskarii, 29. un citur.

[1]) XIV 8: Post hanc enim tribulationem secuta est consolatio . . .
De civ. Dei I 29: Habet itaque omnis familia summi et veri Dei consolationem suam, non fallacem nec in spe rerum nutantium vel labentium constitutam . . .

laicīgās nāves mūžīgās līksmības prieki debesīs, bet arī še, šinī bēdu pasaulē, viņi jau tapa bieži vien iepriecināti, jo arvien post tristitiam dedit Deus leticiam (XIX 8). Šis prieks viņiem arvien augtin auga.*) Viņi tāpēc arī ar priecīgu sirdi gāja visās Dieva gaitās, visu viņi darīja ar prieku, visur viņiem sekoja prieks un arī citiem viņi nesa prieku.

Priecīgi kristīgie devās tā Kunga kaŗa gājienos, tā piem. viņi uz Rotaliju exiverunt cum leticia (XVIII 5). Priecājās viņi priekš kaujām,**) un priecīgi, percusso tympano leticie (XV 3), devās cīņā. Priecājās viņi arī, kad mērojās ar neticīgajiem ar ieročiem uz kaŗa lauka, piem. mestrs Volkvins preliabatur prelia Domini cum leticia (XIII 2). Priecājās Dieva dēli, kad no kaŗa nāca uz mājām, piem. pēc kāda iebrukuma igauņu zemē viņi in Lyvoniam cum gaudio redierunt (XV 7). Tāpat viņi priecājās, kad kaŗā bija pagāniem atmaksājuši par viņu netaisnību. Et facta est leticia magna de vindicta facta in Curonibus (XIV 3). Kristītie, kā zināms, ir miera bērni, kas grib, lai būtu miers, un kas arī nes mieru ar kaŗiem, tāpēc viņi arī priecājās, kad valda miers.***)

Sv. Jaunavas kalpi priecājas, kad viņiem ir izredzes atgriezt pagānus no elkkalpības pie īstā Dieva. Tā piem. tas bija priekš sāmiešu atdzemdināšanas. Gaudent (rīdzinieki) et Lyvones Lettique et Estones baptizati, ut ad Osilianos non baptizatos deferant eciam nomen christianorum (XXX 1). Priecīgi[1]) viņi arī nesa pagāniem Jēzus Kristus priecas mācību.[2]) Priecājas viņi arī, kad atdzemdināja pagānus. Sāmsalā priesteŗi pilīs kristīja visus vīriešus un sievietes cum letitia magna (XXX 5) Pagānu atdzemdināšana ir Dieva dēlu prieks: Hec dona Dei sunt gaudia nostra (XXX 6). Kristot priecājas viņi tāpēc, ka ar to viņi dzemdēja garīgu augli, Dievam mīļoto līgavu.[3])

Priecājas ticīgie kristot arī tāpēc, ka viņi ar šo darbu iegūst grēku piedošanu sev.[4])

Tie nekristītie, kas bija pazemīgi un kas, tiekdamies pēc dvēseles pestīšanas, gribēja atraisīties no velna nagiem, priecājās, kad pie viņiem ieradās Kristus vārda nesēji un ar prieku uzjēma šo vārdu. Tā vendi gavisi sunt de adventu sacerdotis (X 14). Priecas mācību nesēji Valdijas pilī cum gaudio ducuntur, ut Christum predicent (XXX 5). Letgaļi, kad pie viņiem ieradās priesteris, cum gaudio verbum Dei recipiunt (XI 7).

---

*) VIII 8: Sed quo magis augetur leticia christianorum . . .

**) XXX 4: Tā viņi piem. priecājās priekš uzbrukuma Monas pilij: Gaudet exercitus christianorum, exclamant . . .

***) XXI: Et reversi sunt ipsi in terram suam, de pacis tranquillitate gaudentes.

[1]) XXIX 3: . . . qui (t. i. latvieši) nomen domini nostri Jesu Christi ad Estones et ad alias gentes l e t e portantes . . .

[2]) Ib.: Modenas Vilhelms cum letitia letam eis (latviešiem) domini Jesu Christi doctrinam predicavit.

[3]) Skat. 13. l. p.

[4]) XXX 5: . . . gavisi sunt et ipsi, sperantes eundem laborem (t. i. kristīšanu) in suorum remissionem peccatorum.

Prieks tā Kunga kalpus pavada arī citās viņu gaitās. Kad viņi ierodas pie citiem ticīgiem, tad viņus uzjem tur ar prieku. Kad Lovenburgas (Lowenborch) Alberts ieradās Livonijā, tad viņš susceptus est cum leticia magna*). Viņi tos, kas no viņiem dodas uz savu zemi, atlaiž ar prieku. Bīskaps Alberts Kokneses ķēniņu cum gaudio remittit ad castrum suum (XI 8)**).

Kristus ienaidniekus, turpretim, cīņā ar Dieva dēliem pārjem apjukums, izmisums, un šie bezdievji iemanto vienīgi bēdas. Pēc kaŗa darbības Ŗotalijā kristītie priecīgi atgriežas uz Livoniju, bet Kristus ienaidnieku gara stāvoklis ir gluži pretējs. Et confuse sunt gentes, et fecerunt ploratum et ululatum magnum. Estonia quoque plorans filios suos, consolari non potuit . . . (XVIII 5). Kad bija kritusi Monas pils, tad prieks bija kristītiem, bet pagāniem bēdas. Vox in Rama! ploratus et ululatus confusionis et perditionis paganorum (XXX 4). Dieva dēli, kad atgriežas no kaŗa gājiena uz mājām, arvien priecājas, bet krievi, kas bija sv. Māras ienaidnieki, kad bija devušies ceļā, lai atbrīvotu Tērbatu, cum dolore vehementi et indignatione reversi sunt in civitatem suam (XXVIII 6). Dānijas ķēniņa kalps Godeskalks pēc tam, kad viņam nebija izdevies dabūt savās rokās soģa amatu Livonijā, aizbrauca confusus a Lyvonia (XXV 2). Jo vairāk aug kristīto prieks, eo amplius dolet et confunditur multitudo paganorum (VIII 3).

Pretējas ir sv. Jaunavas kalpu un viņas ienaidnieku attiecības pret kaŗu. Pirmie, kas ir miera dēli, mieru mīlēdami un pēc tā dzīdamies, nekad neiesāk kaŗu bez taisnīga iemesla. Viņi ķeŗas pie ieročiem tikai tad, kad pēdējie, pret Dievu cīnīdamies, viņus uz to spiež, ar saviem netaisnajiem darbiem dodami iemeslu uzbrukt. Iedami kaŗā Kristus ienaidnieku spiesti, viņi, var sacīt, iet aiz nepieciešamības.***) Sv. Jaunavas kalpu kaŗa gājiens ir vienīgi vindicta[1]) pa taisnību, ir ultio divina.[2]) Tā viņi, piem., memores omnium iniuriarum a Thoredensibus adhuc paganis sibi illatarum et pacis sepius interrupte (X 10), aicināja zemgaliešus palīgā in ultionem inimicorum (ib.).[3]) Tā kā Turaidas pagāni bija

*) Cf. XXVIII 1.

**) Cf. XXIV 2, XXIX 4 un citur.

***) De civ. Dei IV 15: Proinde belligerare et perdomitis gentibus dilatare regnum malis videtur felicitas, bonis necessitas.

[1]) XX 5. Kristītie igauņi ar bīskapa vīriem un kareivju brāļiem, igne et gladio suas iniurias vindicantes, ielauzās Novgorodas apkārtnē, apkāva daudz ļaužu un nodarīja krieviem daudz cita ļauna. XXX 1. Modenas Vilhelms, sēdams Dieva vārdu, aicināja kristītos doties krusta kaŗā ad faciendam vindictam de perversis Osilianis. XII. 6. Pēc sekmīga latviešu kaŗa gājiena Sakalā visi ticīgie slavēja Dievu, eo quod per noviter conversos Dominus tantam fecerit vindictam eciam ceteris in nationibus,

[2]) Skat. 63. l. p.

[3]) Chronists Indriķis līdzīgi šim piemēram arvien min iemeslus kristīgo kaŗa gājienam. XI 6. Bīskaps Alberts castrum Selonum, quod erat eis (sc. paganis) egredientibus et ingredientibus in refugium omni tempore, destruere cogitabat. XI 8: Nam rex idem (Kokneses), cum plura inferret hominibus istius incommoda et sepius ammonitus a tali inquietatione non cessaret, servi ipsius Danielis surgentes nocte, cum eo propere festinant ad castrum regis un

daudz nodarījuši netaisnības Dieva dēliem un mieru jaukuši, tad pēdējiem nekas neatlika, ka, izsākoties Freisingas bīskapa Ottona vārdiem, iuste arma*) jemt rokās, doties kaŗā un nest dievišķīgo atmaksu šiem bezdievjiem par netaisnībām. Sv. Jaunavas kalpi ir tā Kunga kareivji un viņu kaŗš tā Kunga kaŗš, tā tad, lietājot sv. Augustīna apzīmējumu, ir bellum justum.

Kā jau zināms, sv. Jaunavas kalpi ar kaŗiem piegriež kristīgai ticībai pagānu sirdis un paplašina Livonijas baznīcas robežas un arī aizsargā to no ienaidnieku uzbrukumiem. Viņi arī aizsargā jaunkristītos, sniedz viņiem palīdzību**) pret ienaidniekiem un izpestī viņus no ienaidnieka rokām, ja pēdējais ir ielauzies viņu zemē***) vai viņus sagūstījis kaujā[1]), sekodami arī šinī ziņā tam Kungam, kas kā redzēsim[2]), savu baznīcu aizsargā, viņu atbrīvo no ienaidniekiem un palīdz kaŗos saviem kaŗa vīriem.

Kā kareivji sv. Jaunavas kalpi ir viri virtutis[3]) un fortes viri[4]), kas arvien ir ad bella parati[4]). Viņiem arvien ir, piem. bīskapa Alberta sadursmē ar Polockas ķēniņu, desiderium magnum... pugnandi (XVI 2). Nekad viņi priekš kaujas nepagriež muguru Kristus ienaidniekiem un nebēg no viņiem. Kad zemgalieši gribēja bailēs kristītos pierunāt bez kaujas atkāpties no leišu zemes

to iejēma. XVIII 5. Bīskaps Alberts ar citiem ticīgiem deliberavit de expeditione facienda in Estoniam, eo quod non venirent nec pacis inovationem curarent, quin pocius semper destructionem Lyvonensis ecclesie desiderarent.

Kristus ienaidnieki nevien katrā atsevišķā gadījienā, kad norisinās kaŗš, ir vainīgi pie tā izcelšanās, bet viņi arī savā sirds ļaunumā ar saviem grēcīgajiem darbiem pašā sākumā spieda ķerties pie krusta kaŗa, lai atbalstītu mierīgu misijas darbību. Jau Meinardam lībiešu ļaunība rādīja, ka viņam jāķeŗas pie krusta kaŗa, lai gūtu sekmes šinī neticīgājā tautā. IV 5: Episcopus (sc. Meinhardus) autem sciens Lyvonum maliciam et videns, se sine auxilio peregrinorum in gente illa non posse proficere, fratrem Theodericum de Thoreida pro litteris expeditionis Romam mittit. Tie, kas divkosībā bija solijušies kristīties un pie Dieva turēties, bet šo solījumu, dodami sirdi vietu velnam, nepildīja, ir vainojami par to, ka pāvests izsludināja krusta kaŗu. Kad pāvests no brāļa Teoderiķa bija izzinājis jaunkristīto skaitu, non eos deserendos censuit, sed ad observationem fidei, quam sponte promiserant, cogendos decrevit. Remissionem quippe omnium peccatorum indulsit omnibus qui ad resuscitandam illam primitivam ecclesiam accepta cruce transeat (I 12).

*) Otto ep. Fris. VII 20, p. 338, l. 12.

**) XXIII 3. Bīskaps Alberts saka Mežotnes zemgaliešiem: Si baptizari volueritis et leges accipere christianas, tunc vobis auxilium prebebimus... Tāpat viņš saka Visvaldim: (Ja viņš būs piejēmis prasības) tunc... fidele auxilium tibi semper prestabimus (XIII 4).

***) XXI 7. Piem., sacerdos Godefridus, qui succinxit se armis bellicis suis et induit se lorica sua, tamquam gygas, oves suas luporum faucibus eripere cupiens, devās ciņā un izpestīja lībiešus no sāmiešu rokām, izdzīdams pēdējos no Metsepoles. Skat. arī XV 3.

[1]) Piem., pēc leišu sirotāju sakaušanas captivos omnes (t. i. ko sirotāji bija sagūstījuši) amicis suis liberos remittunt (XI 5).

[2]) Skat. 59. l. p.

[3]) Kad leiši, Lielvārdes un Aizkraukles lībieši aizdzina rīdzinieku lopus, tad viri virtutis circa viginta de civitate hostes insecuti pecora requirunt (VIII 1).

[4]) Ikšķiles Konradam atstāja pils aizsardzībai quosdam viros fortes et ad bella paratos (IX 11).

uz mājām, tad sv. Jaunavas kalpi varonīgi atbildēja: Absit... rem hanc facere, ut fugiamus ab eis et inferamus crimen genti nostre, sed eamus ad adversarios nostros... (XII 2). Dieva dēli arī nebīstas, kad ienaidnieku ir daudz*), bet steigdamies**), gribēdami viens otram tikt priekšā***), brūk virsū, parati aut mori fortiter aut vincere (XIV 5). Vīrišķīgi viņi arī cīnās uz kaujas lauka[1]). Kad Saksijas hercogam priekš sadursmes ar sāmiešiem Ģervā tika sacīts, ka pēdējie ir Kristus ienaidnieki, tad viņš varonīgi teica: Nunc ergo accedamus ad eos! Et statim cum fratribus milicie simulque cum aliis Theuthonicis et Letthis properaverunt ad eos, et irruentes per medium eorum, interfecerunt a dextris et sinistris, et cadebant ex eis ex omni parte tamquam fenum, quod coram metente se cadit in terram (XXIII 9). Kad ienaidnieka spēki salauzti, tad viņu vajā pa laukiem, mežiem, purviem, omnes vias et omnia loca sanguine (paganorum) colorantes (XVIII 5)[2]). Viņu gars nekad neapkūst cīņā ar pagāniem. Cogitabant (piem. latvieši) enim eos tam diu debellare, donec aut pro pace et baptismo venirent qui residui erant, aut omnino eos extirpare de terra (XIX 3). Dieva bērnu pūliņi uz kaujas lauka nekad nepaliek bez sekmēm, eo quod... sine victoria nunquam reversi sunt inanes, eo quod sagitta Jonathe nunquam abiit retrorsum, nec declinavit clypeus eius in bello, et gladius Saul non est reversus inanis (XXVII 6). Vos semper sequitur victoria clara triumphi! (XXX 6).

Vīrišķīgi ir arī tā Kunga kareivji, kad jaunkristītiem jāsniedz palīdzība pret ienaidniekiem. Šādos gadījienos viņi nekad nenoraida jaunkristīto lūgumu, cum eis vivere ac mori promittentes (XX 3)[3]).

Slavenās uzvaras par ienaidnieku, kam arvien, kā redzēsim, ir liels daudzums kareivju, tā Kunga kalpi iegūst semper in paucitate virorum (XXIX 9). Kaujās viņi nokauj ļoti daudz sv. Jaunavas ienaidnieku, ut fere implerent numerum millenarium (XXI 3), bet paši bieži atgriežas uz mājām sine lesione alicuius (XXV 5). Kaŗa gājienos ienaidnieka zemē viņi arvien iegūst lielu laupījumu[4],) piem. daudz tūkstošus zirgus[5]). Laupījumu viņi, kā jau īsti Dieva bērni, arvien equaliter inter se diviserunt (XV 3)[6]).

---

*) XI 5: Quorum (leišu sirotāju) clamorem et multitudinem non verentes christiani et in Deo confidentes, elevatis vexillis subito irruunt in ipsos...

**) Ib.:... christiani ad prelia Domini festinantes in primo mane hostes insequuntur...

***) XIV 1: Quod videntes peregrini de coggonibus exeunt, minores naves intrant, ad paganos accelerant, et minus provide festinantes unaqueque navis aliam antecedit ut hostes prima attingat; XXVIII 6: Festinat unusquisque (uzbrūkot Tērbatas pilij) ut primus adscendat...

[1]) X 10 Christiani autem viriliter impugnantes castrum, tandem desuper fortiter ascendunt...

[2]) Cf. XII 6.

[3]) Skat. arī XXI 7.

[4]) XV 7. Piem. latvieši cīnīdamies Ugaunia, spolia multa tulerunt.

[5]) XV 3:... equos diripiunt, quorum erant ibi multa milia...

[6]) Cf. XV 7. XX 2 un citur.

Uz ienaidnieka zemi viņi iet, ordinate incedentes (XI 6), un nāk uz mājām, per viam cantantes (XXII 3).

Ja Dieva dēlus spiež apstākļi cīnīties ar citiem Dieva dēliem, piem. pēdējo valdnieka vai vadoņa grēcīgie darbi, tad viņi kristītā vārda dēļ cenšas mazāk izliet asinis, ļaudami vairāk izbēgt un sajemdami gūstā. Kad sv. Māras kalpi iejēma Koknesi, ko aizstāvēja kristītie krievi, tad viņi pēdējos propter nomen christianitatis non audent interficere, sed gladiis suis eis comminantes quosdam in fugam convertunt, alios captivando vinculis deputant (XI 8)*).

Dieva bērni, kaujās ejot, kā mēs to jau redzējām, piesauc to Kungu un cīnoties paļaujas vienīgi uz viņu, zinādami, ka viņš par viņiem kaŗo, tā arī par gūto uzvaru un nesto ienaidniekiem atriebību viņi pateicas viņam, jo viņš tās ir piešķīris; nekad viņi nelielās un neklāsta savus darbus citiem, nemeklēdami slavu cilvēku vidū un zinādami, ka Dievs visu redz un ka tas viņiem piešķirs taisnīgi algu pēc nopelniem**).

Sv. Jaunavas ienaidnieki, kā redzējām, ar saviem grēcīgiem darbiem piespiež Dieva dēlus ķerties pie ieročiem un ar ieročiem rokā nest viņiem sodu un atmaksu. Šie viņu darbi, starp citu kaŗa darbība pret tiem, kas mīl to Kungu, ar ko viņi piespiež ticīgos iesākt kaŗu, ir iniuria***), jo tie netop iesākti aiz taisnīgiem iemesliem un darīti taisnības vārdā. Piespiezdami ticīgos iesākt kaŗu, viņi arvien ir vainīgi pie tam, kad izceļas kaŗš.

Nolūki, kuŗu dēļ sv. Jaunavas ienaidnieki kaŗo, ir pretēji viņas kalpu nolūkiem. Pagāni, cīnīdamies pret Dievu, kaŗo ar viņa dēliem, lai viņus izdzītu no savas zemes vai nokautu un kristīto vārdu savā zemē izdeldētu. Tāpēc viņi arī ir, kā redzējām, kristīto vajatāji un viņu kaŗi ar pēdējiem persecutio[1]). Pārējie sv. Jaunavas ienaidnieki kaŗo, lai iegūtu meslus, naudu vai varu pār zemēm[2]).

Kaŗā sv. Jaunavas ienaidnieki izturās pretēji Dieva dēliem, un arī kaŗa sekas viniem ir pretējas tām, ko pēdējie iegūst kaŗā. Kaŗot viņi arvien mīl[3]), jo viņi ir agiles ad bellum (XI 5) un viņu kājas, piem. Salaspils lībiešiem, ir veloces ad effundendum sanguinem (X 7). Tāpat arī uz Polockas ķēniņa aicinājumu gavisi Thoredenses statim conveniunt ad regem (X 12), lai viņa vadībā dotos kaŗā pret Rīgu.

Tā kā Kristus vārda ienaidnieki vispāri ir nežēlīgi (crudeles)[4]),

*) X 9: Ceteris autem, qui in castro (Salaspilī) erant propter sacramentum baptismi, quod iam dudum receperunt, parcitur et nichil mali deinceps infertur. Skat. arī XVIII 4 un XXX 2.

**) Skat 17. un 18. l. p.

***) Skat. X 10 Post hec Rigenses, memores omnium iniuriarum a Thoredensibus... sibi illatarum et pacis sepius interrupte... un citur tamlīdzīgi chronikā.

[1]) XXV 1: Lundas archibīskaps, qui fuerat in obsidione castri Revelensis paganorum p e r s e c u t i o n i b u s non modicum examinatus . . .

[2]) Skat. 26. un 27. l. p.

[3]) De civ. Dei IV 15: Proinde belligerare et perdomitis gentibus dilatare regnum malis videtur f e l i c i t a s . . .

[4]) Piem., rēvelieši un harieši arvien bija aliis crudeliores (XXII 2) Skat. Gaffrey, 75. l. p.

tad viņi, iebrūkot sv. Jaunavas zemē, pastrādā še daudz briesmu darbus, apkaujot visus, kas nāk viņu rokās, lielus un mazus, sadedzinot ticīgos uz sārta*) u. t. t., ar vienu vārdu, kā piem. lībieši, fecerunt omnia mala que potuerunt (X 8 un citur tamlīdzīgi). Leišu sirotāji, ieraudzījuši Daugavā divus bīskapa zvejniekus, quasi lupi rapaces in ipsos seviunt (V 4). Viņu nežēlība izpaužas arī ar to, ka viņi nomoca visādiem moceklības veidiem Dieva vīrus, kas pildīdami Visvarenā gribu, nes viņa vārda gaismu tiem, kas maldas tumsā, atdzemdinādami un sagatavodami viņus mūžīgās dzīvošanas līksmības priekiem. Tā piem. sāmieši nomocīja Cellas Frederiku ar viņa mācekli, caput et dorsum utriusque clavis suis percucientes. Post hec acuentes ligne dura et sicca, et incutientes inter ungues digitorum ipsorum et carnem, et membratim et punctatim laniantes, ignum apposuerunt, et crudeliter cruciaverunt. Et tandem securibus suis inter medium scapularum eos secantes interfecerunt . . . (XVIII 8). Nokāvuši tā Kunga kalpus, viņi tos neapbedīja, bet, piem. kā Vilandes igauņi, canibus corrodenda per campos proiciunt, ponentes, sicut scriptum est (Ps. 78, 2. 3), morticinia servorum tuorum escas volatilibus celi, carnes sanctorum tuorum bestiis terre, fundentes sanguinem ipsorum tamquam aquam, et non erat, qui sepeliret (XXVI 5). Iebrukdami sv. Jaunavas zemē, apkaudami un nomocīdami viņas ļaudis, Kristus ienaidnieki arī apgāna dievnamus un ticīgo kapus. Tā Sontaganas igauņi ecclesias incenderunt et nequitias multas circa ecclesias et sepulchra mortuorum christianorum immolaticiis suis exercuerunt (XIV 10). Tāpat sakalieši un ugaunieši, in ecclesia nocte locantes equos suos (XXVII 1), apgānīja ticīgo svētumu. Kristītā vārda ienaidnieki arī pastrādāja varmācības un nešķīstības pie gūstekņiem, sevišķi sievietēm un jaunavām. Tā sāmieši multas miserias et nequitias cum captivis et mulierculis et virginibus exercere solebant omni tempore, illudentes eas, et copulantes alias sibi in uxores, tres unusquisque vel duas vel plures, un tā licitantes sibi illicita, cum non sit coniunctio convenieus Christi cum Belial, nec pagani copula congrua cum christiana (XXX 1).

Priekš kaujām pagāni piesauc, kā mēs jau to zinām, arvien savus neīstos dievus, bet nevis īsto, visspēcīgo Dievu. Kamēr ticīgie, tuvojoties ienaidniekam, ar priecas litaurām un dziesmām izlūdzas tā Kunga žēlastību, tikmēr šie bezdievji clamoribus suis aerem turbant (XV 3). Dieva dēli, kā jau redzējām, cerē un palaižas arvien cīņās uz to Kungu, bet sv. Jaunavas ienaidnieki, ponentes spem in castri sui firmitate (XXX 4), palaižas uz cilvēku roku darinājumu**). Kādreiz arī Māras kalpi palaidās, ar to apgrēkodamies, uz vājajiem cilvēka spēkiem, bet nevis uz Dievu uzticēdamies pagānu kaŗa vīru lielajam skaitam. Viņi bija iebrukuši kopā ar neticīgajiem zemgaliešiem leišu zemē. Erat enim Semigallorum infinita multitudo, de quibus confidebant Theutho-

*) Cf. XIX 3.

**) Cf. XXVIII 3.

nici... (XII 2). Par šo apgrēkošanos vācieši arī sajēma Dieva sodu — leiši viņus sakāva*).

Lai gan Kristus ienaidnieki ātri ķeras pie ieročiem, lai dotos karā, tad tomēr kaujās viņi nav drošsirdīgi. Ātri viņus pārjem bailes Piem., kad Kaupo ar kristīto un zemgaliešu karaspēku tuvojās savai agrākai pilij, tad pils aizstāvji, kas bija pagāni, videntes exercitum subito et ex improviso venientem, timore percussi, pauci ex eis gatavojās aizstāvēt pili. Plures ex eis atstāja pili un metās bēgt uz mežu un kalniem (X 10)**. Ja viņi arī karsti metas kaujā, tad savā ģeķībā viņi vienīgi dod ar to Dieva dēliem gadījumu viņus apkaut***). Parasti Kristus ienaidnieki, tā kā viņi sicut agiles ad bellum, sic veloces efficiuntur ad fugam (XI 5), pagriež muguru un bēg, atstādami, kā redzējām, uz kaujas lauka daudzus tūkstošus kritušus. Arī bēgot innumerabiles (XXI 3) krīt no kristīgo zobena. Viņu numerosa multitudo[1]) aiziet uz karu, bet nedaudzi tik atgriežas uz savu zemi[2]). Ticīgie, kā redzējām, pārnāk no kara, dziedādami un priecīgi slavēdami to Kungu, bet neticīgie cum pudore (XXVII 1) atgriežas uz savu zemi. Ātri viņi ķeras, kā redzējām, pie ieročiem, tāpat velociter in terram suam revertuntur (XV 2)[3]).

Tā šie Kristus ienaidnieki, consternati animo et mente confusi (XVI 4)[4]), ir spiesti atteikties no cīņas, atzīt, ka tas Kungs ir lielāks par viņu neīstiem dieviem[5]), un piejemot viņa vārdu, pievienoties viņa baznīcai.

Dieva dēli, kā zinām, arvien lūdz Dievu. Viņu lūgšanas tiek arī uzklausītas, un tās tāpēc palīdz cilvēkiem dažādās nelaimēs un klizmās[6]). Brālis Teoderiķis Turaidā ar lūgšanu izdziedi-

*) Vidus laikos parasti kristīgo sakaušanu karā pret pagāniem uzskatīja kā Dieva sodu par grēkiem. Skat. E. Bernheim, 34. l. p. Freisingas bīskaps Ottons raksta (VII 30): ... in ipsa sacrosanctae nativitatis Christi sollempnitate lugebre et miserabile ex peccato Christiani populi accidit in oriente piaculum (kristīto pilsēta Edesa krita musulmaņu rokās) Citi sv. Māras kalpi no šī soda arī mācījās: Et orantes in celum omnes seniores et discreti viri iudicabant deinceps in multitudine paganorum non esse confidendum ... sed in Domino sperandum ... (H. Chr. XII 3).

**) Skat. arī XV 3.

***) XIX 8: Estones namque nimium audacter ad dimicandum prosilientes (aizstāvot Sontaganas pili), et quasi magis locum dantes balistariis, plures vulneratos et plures interfectos recipiunt.

[1]) X 8: Stupent primo nimis christiani (uzbrūkot Salaspilij) propter eorum paucitatem... hostiumque erat numerosa multitudo... XXIII 9: ... vidimus omnem eorum multitudinem adversum nos repente venientem... XIV 5. Peregrīni ieraudzija Daugavas grīvā daudz kuršu sirotāju kuģus — apparet totum mare quasi nube tenebrosa perfusum.

[2]) XV 3: ... et pauci ex eis in terram suam ... evaserunt.

[3]) XV 7: Sakalieši un ugaunieši celeriter in terram suam redierunt.

[4]) Skat. arī IX 13.

[5]) Cf. XV 1.

[6]) Otto ep. Fris. IV 25: Anno imperii Theodosii XXX terrae motus horribilis Constantinopoli fuit. Ob eam causam AYOC · O THEOC · AYOC · YCKYPΩC · AYOC · AΘANAΘΩC · ELEYFON · YMAS, hoc est: *Sanctus Deus, sanctus fortis, sanctus immortalis, miserere nobis,* dum a populo cum Proculo episcopo suo caelesti commonitione caneretur, terrae motus cessavit.

nāja kādu ievainotu lībieti. Viņš autem herbas contundens, nec tamen herbarum effectum sciens, sed invocato nomine Domini ipsum (t. i. lībieti) et in corpore . . . sanavit (I 10)*) Ar lūgšanu krusta kareivji izglābās no briesmām, kas viņiem draudēja, kad viņu kuģiem, kas bija vētras iedzīti kādā Sāmu salas ostā, sāmieši plūdināja virsū degošus kokus. Kad nebija vairs cerības pašu spēkiem izglābties, tad Raceburgas bīskaps, kas brauca līdz krusta kareivjiem, pacēlis rokas un acis uz debesīm, orabat ab igne presenti liberari. Et vidimus omnes, et ecce subito ventus australis conversus est in orientalem . . . et removit ignem a nobis... (XIX 5)**). Lūgšanas arī pasargā dievnamu no ienaidnieka iebrukuma. Leišu sirotāji, kas uz saviem ātrajiem zirgiem jādelēja ap Kubezeles baznīcu no vienas puses uz otru, kamēr garīdznieki baznīcā, svinot dievišķīgo oficiju, pēc nobeigtas sekvences lasīja evaņģeliju, Deo suos conservante ecclesiam non intrant (XI 5). Kad miša bija nobeigta un noslēpti altara sega un amata tērpi, tad arī paši garīdznieki paslēpās. His autem vix completis, ecce inimicorum quidam veniens in ecclesiam (ib.) meklēja, ko varētu nolaupīt.

Kristīgie tam Kungam pieķeras ar visu sirdi, viņu bīstas, godā un mīlē, tāpēc viņi ir viri religiosi***), daži pat pii, benigni un omnibus virtutibus repleti[1]). Viņi zin, kas tiem jādara, tā Kunga vīna dārzā strādājot, tāpēc viņi ir sapientes[2]), prudenti viri[3]) un discreti viri[3]). Cīņā ar bezdievjiem tā Kunga kaujās viņi nav bailīgi un dzenami, bet gan viri virtutis[4]), viri fortes et ad bella parati[5]), nevis laiski, bet devoti[6]), nevis gļēvi, bet strenui[7]). Starp viņiem ir viens otrs, kas, piem. bīskapa Alberta brālis Jānis,

---

*) Paulus III 2. Kādam kareivim sastinga roka tanī momentā, kad viņš to izstiepa, lai nocirstu ar zobenu galvu Dieva viram Hospitijam. Ipse (sc. vir Dei Hospitius) vero inposito salutis signo arens sanitatis restituit.

**) Vita Rimberti, 10. p. 96: Stāsta, ka Rimberts tempestatem maris orationibus suis sedasse.

***) XII 5: Eodem tempore misit Deus ad consolationem ecclesie sue viros religiosos quam plures in Dunam . . . VI 2: Bīskapa Alberta brālis Engelberts bija homo religiosus.

[1]) XIII 3: Et sepulto . . . fideli ac pio magistro suo Wennone . . ., non minus pium ac benignum et omnibus virtutibus repletum Volquinum in locum suum restituerunt.

[2]) XXIX 3: . . . et fuit cum eo (Modenas Vilhelmu) venerabilis Rigensis episcopus et Johannes ecclesie beate Marie prepositus, et alii quam plures sapientes et discreti viri.

[3]) XXI 3: Et prudentum virorum consilio pueros ipsorum episcopus obsides requirebat . . .

[4]) VIII 1: . . . viri virtutis circa viginti de civitate (t. i. Rīga) hostes insecuti pecora requirunt . . .

[5]) IX 11: Bīskaps Alberts nosūtīja uz Ikšķili Konradam līdz viros fortes et ad bella paratos.

[6]) XVII 1: Theodericus frater militie, vir fortis et devotus . . .

[7]) XI 8: Bīskaps Alberts nosūtīja uz Koknesi viros strenuos viginti cum armis . . .

ir miles preclarus (XXVIII 6). Pēc sabiedriskā stāvokļa un dzīves daudzi ir nobiles, honesti viri*) un venerabiles**).

Tie turpretim, kas ienīst to Kungu un viņam nekalpo, ir impii***) un perversi[1]). Viņi nezin, kas tiem jādara, lai viņi būtu sāva Radītāja īsti bērni, tāpēc viņi ir stulti[2]). Viņi arvien, pēc asinīm alkdami, uzbrūk kristītiem, tāpēc viņi ir filii sanguinarii[3]). Pēc saviem darbiem viņi ir malefactores[4]), malefici, interfectores, traditores un malorum consiliorum inventores[5]). Viņi pat dēvējami par vāraviem[6]) un begemotiem[7]).

Kā sv. Jaunavas kalpos un ienaidniekos, viņu centienos, darbos, tikumos un darbības veidā ir redzama pretstatība, tāpat arī pretstatība ir redzama viņu nāves veidā.

Pēc vidus laiku uzskatiem dzīve šeitan, dzīve virs zemes, ir tik ceļniecība, kad cilvēkam ir jāpieliek visi spēki, lai viņš iegūtu dvēseles pestīšanu un pēc laicīgās nāves ieietu debesīs, kur nu iesākas tik īstā dzīve. Kas šinī dzīvē ir bijuši gudri, ir mīlējuši to Kungu no visas sirds un visās gaitās viņam vienīgi ir kalpojuši un arvienu ir bijuši īsti viņa bērni, tie mirst dabīgā vai laimīgā nāvē, piejemot svētos sakramentus, un ieiet debesīs Dieva valstībā; kas turpretim, ģeķībā kalpodami velnam, nav rūpējušies par savu dvēseli, tie mirst nožēlojamā vai kauna kārtā, piepežā, rūgtā vai briesmīgā nāvē un ieiet mūžīgā pazušanā. Vai nāve ir laimīga, vai nelaimīga, to nosaka tas, kurp ved aizgājēja ceļš pēc

---

*) XI 1: Rigensis vero antistes in pentecoste Rigam veniens... cum quo venit... et alii quam plures peregrini, nobiles et honesti viri... Skat. arī VII 1.

**) I 2: Fuit vir vite venerabilis et venerande caniciei Meynardus... XXIII 1: ... venit... Lundensis ecclesie venerabilis archiepiscopus Andreas...

***) XXIII 11: Eodem anno mortuo Theoderico, venerabili Estiensi episcopo, qui gladiis impiorum in Revele iugulatus...

[1]) XXX 1: ... ad faciendam vindictam de perversis Osilianis.

[2]) XXIII 8: Et veniunt stulti quidam ex nobis, quorum infinitus est numerus, et rapientes seniores eosdem (t. i. Mežotnes vecākos), qui de castro descenderant, occidunt ex eis centum et plures... XXIX 3: Modenas Vilhelms docebat eos (kareivju brāļus) ne subditis suis, stultis Estonibus illis... nimium graves existerent, ne per talem occasionem iterum ad paganismum redire cogantur.

[3]) XVI 1: Nam Lyvones quidam perfidi, qui erant adhuc filii sanguinarii, lacerantes ubera matris ecclesie...

[4]) XXVIII 5. Pie Tērbatas pils aplenkšanas, ko aizstāvēja bij. Kokneses ķēniņš, bija arī klāt advocatus peregrinorum... qui dicebat: Oportet, inquit, castrum istud violenter ascendendo comprehendi, et vindictam de malefactoribus ad terrorem aliorum vindicari.

[5]) XXVIII 3: Et collecti fuerant in eodem castro (Tērbatā) cum rege eodem (bij. Kokneses) omnes malefici de provinciis vicinis et de Saccala, qui fuerant traditores et interfectores fratrum suorum, fratrum militie et mercatorum, et malorum consiliorum inventores contra Lyvonensem ecclesiam.

[6]) XXX 6: Quo completo, quo facto, populo videlicet cuncto baptizato, Tharapita eiecto, Pharaone submerso, captivis liberatis, redite cum gaudio Rigenses.

[7]) XXVIII 4: Erat itaque tunc Estiensis ecclesia multis bellorum incommodis exposita, que fuit tamquam mulier pariens, que tristitiam et dolorem magnum habet, donec pariat. Cuius eciam partum draco persequitur, Behemoth videlicet ille...

laicīgās nāves. Ja viņš ieiet debesīs, tad viņa nāve ir laimīga, jebšu arī viņš ir miris, ciezdams vissmagākās laicīgās sāpes; ja turpretim viņš ieiet mūžīgā pazušanā, tad viņa nāve ir nelaimīga, jebšu arī viņš ir miris mierīgi un bez sāpēm*). Vidus laiku chronisti parasti savos darbos mēdz minēt to, kādā nāvē ir miris viens vai otrs ievērojams vīrs. Nāves veids nu rāda, kāds pēc autora uzskatiem ir bijis aizgājējs savā dzīvē, kam viņš ir kalpojis, Dievam vai velnam**).

Šos divus nāves veidus mēs sastopam arī mūsu chronista darbos. Laimīgā nāvē mira Salaspils draudzes gans, mūks Sīgfrīds, kas rūpīgi kopa savu ganāmo pulku. Viņš, Deo felicem terminum vite sue imponente (VII 9), nomira. Kaupo, kas bija pats ticīgākais jaunkristīto starpā, pēc kādas kaujas ar pagāniem, kur viņu ievainoja, sumptisque dominici corporis sacramentis, in sincera confessione christiane religionis (XXI 4), izlaida garu. Laimīgā nāvē miris ir arī tas, ko paši eņģeļi aiznes uz debesīm. Kāds slims lībietis nebija velti lūdzis brāli Teoderiķi viņu kristīt: jebšu arī viņa cerība ar kristību iegūt miesas veselību nepiepildījās un viņš nomira, tad tomēr viņš ar kristības sakramentiem bija ieguvis dvēseles veselību — kāds jaunkristītais viņa dvēseli ab angelis in celum deferri vidit (I 10)***).

Laimīgā nāvē mirst arī tie, kas krīt par kristīto vārdu cīņā ar pagāniem, jo viņu dvēseles debesīs atpūšas īstajā mierā kopā ar Kristu. Kādā kaujā krita divi latvieši un vācieši, un viņu dvēseles pēc šīs pasaules cīņām requiescant in Christo (XXIII 9)[1]). Tādā pat nāvē mirst arī visi mocekļi, kas krīt par to Kungu, jebšu arī viņu miesai ir jāizcieš visbriesmīgākās laicīgās sāpes. Jāsaka, ka viņi mirst pat ļoti laimīgi, jo nav jāšaubas, ka viņi ieiet Dieva valstībā debesīs. Kāds erēmīts, kas bija apmeties uz Daugavas salas un mira kā moceklis no pagānu sāmiešu rokas, feliciter et indubitanter in sanctorum communionem transmigravit (XXII 8)[2]).

Še Livonijā mirušo mocekļu dvēseles debesīs ir svēto dvēselēm līdzīgas. Vairāki sv. Jaunavas kalpi, braucot uz Mežotni tā Kunga vīna dārzu stādīt, krita no Vestarda kareivju rokas, un sunt eorum anime sanctorum in celis coequales (XXIII 4).

Sv. Jaunavas ienaidnieku nāve kā jau minēju, ir gluži pretējas dabas. Grēcīgais Polockas ķēniņš Voldemārs, kāpjot kuģī, lai dotos karā pret Livonijas baznīcu, subito cecidit et exspiravit

---

*) De civ. Dei I 11: Mala mors putanda non est, quam bona vita praecesserit. Neque enim facit malam mortem, nisi quod sequitur mortem. Non itaque multam curandum est eis, qui necessario morituri sunt, quid accidat ut moriantur, sed moriendo quo ire cogantur.

**) Skat. Werdermann, 30, 32 un 34. l. p; Gaffrey, 31. l. p.; Kumsteller, 17. un 41. l. p. un Nowatzki, 30 un 42. l. p.

***) Cf. W. Bilkins, Die Spuren von Vulgata etc., 94. l. p., I 10.

[1]) XXV V: Kaujā ar pagāniem leišiem krita trīs vācieši, quorum anime cum Christo requiescant in pace.

[2]) Adamus Bremensis, IV 9.: Kāds misionars feliciter migravit ad Christum. Vita Anskarii, 20, p. 45: kāda ticīgo sieviete feliciter migravit ad Dominum.

et mortuus est morte subitanea et improvisa (XIX 10), nepaspēdams nožēlot grēkus un atgriezties pie Dieva. Daži mirst savu grēku dēļ briesmīgā nāvē. Indriķis brīdina grēcīgos vartuļus un soģus. Crudelem quorundam mortem, qui subditis suis graves fuerunt, ante mentis oculos revocate, alta consideratione pertimescite (XXV 2). Grēcīgais soģis Godfrīds, kas sprieda netaisnu tiesu, morte turpissima defunctus est (XI 4). Kādā sadursmē uz jūŗas ar tā Kunga ļaudīm daži bezdievji no igauņu sirotāju kuģa, kas tika nogremdēts, miserabiliter*) (VIII 4) noslīka, daži paši no otra kuģa, kas ar dzelzs āķiem tika vilkts pie kristīto kuģa, ielēca jūŗā un gāja bojā in periculo mortis (ib.).

Daudzi sv. Jaunavas ienaidnieki, kam laimējās izbēgt no kristīto zobena, tomēr nespēja izglābties no rūgtas un nedabīgas nāves. Tie lībieši, kas peldus bija izglābušies pie Salaspils no Kristus kareivju rokām, oculeos vermium non efugerunt (X 8). Daudzi pagāni, kas kādā kaŗa gājienā bija no kristīto kaŗa spēka iebēguši mežā vai glābušies jūŗā uz ledus, tomēr frigore congelati perierunt (XIV 10). Igauņi, kas bija paglābušies no zobenu cirtiena, amare mortis pestem (kas plosījās Sakalā, Ugaunijā un citur) evadere non potuerunt (XV 7). Leiši, kas kādreiz kopā ar krieviem bija iebrukuši Livonijā, submersi sunt in Duna, aut se ipsos in silvis suspenderunt (XXV 4). Tas bija tā Kunga sods, jo sv. Jaunavas dēls vindictam retribuit (ib.) par to, ka viņi bija postījuši viņas zemi.

Pēc laicīgās nāves sv. Jaunavas kalpu un viņas ienaidnieku liktenis ir arī pretējs. Dieva dēlu dvēseles, piem. uz sārta nomocītā Tālibalda, priecājas in eterna leticia (XIX 3)**). Šī viņu dzīve ir dibināta uz stipra akmens***) un norit vietā, kas ir nemainīga un stipra[1]).

Sv. Jaunavas ienaidniekus sagaida Dieva dusmas[2]) un viņi, ellē ieiedami, perditi sunt . . . in futura vita (XVIII 5).

Livonija, šī sv. Jaunavas zeme, tā Kunga vīna dārzs, viņa nams un baznīca, un tās iedzīvotāji, Dieva dēli un sv. Jaunavas kalpi, kas visās gaitās, gan ar kaŗiem, gan ar misiju, dara tā Kunga svētu darbu, nedzīdamies pēc pasaulīgās mantas, atbilst sv. Augustīna Dieva valstībai virs zemes. Livonijai naidīgās zemes, sv. Jaunavas un viņas kalpu ienaidnieki, kas cenšas kavēt

*) Paulus III 2. Daži longobardi, qui eius (sv. Hospitija) verba (proti: Dieva) despexerant, in ipsa Provincia miserabiliter perierunt.

**) Cf. W. Bilkins, Die Spuren von Vulgata etc. 41. l. p., XIX 3.

***) XIX 6: . . . reduxisti nos (Domine) super . . . firmam petram.

[1]) Ib.: Dedit ergo Deus ei (Raceburgas biskapam) locum, quem optavit, firmum et stabilem in petra.

Otto ep. Fris. II 25, p. 98, l. 26: Civitas autem Christi fundata supra firmam petram malis ac tempestatibus mundi non concutitur, immobilisque ac inconcussa manens aeternaliter regnare . . . Ib. VII 24, p. 348, l. 16: Mirstīgo bēdīgais stāvoklis mūs sūta ad eternorum stabilitatem, quae nec mutatur nec transit.

[2]) Alobrands saka uz lībiešiem, kas atkrituši elkkalpibā: . . . qualiter effugere poteritis iram Dei (XVI 4).

Kristus ticībai un godībai izplatīties šinī zemē, kalpodami velnam, neīstiem dieviem un dzīdamies pēc pasaulīgā labuma, atbilst sv. Augustīna velna valstībai virs zemes un velna kalpiem.

Indriķa uzskatos bezdibens starp sv. Jaunavas kalpiem un viņas ienaidniekiem ir daudz dziļāks par bezdibeni, kāds ir mūsu dienu uzskatos starp politiskām galējībām, jo vidus laiku dziļā reliģiozitāte daudz varenāki atsaucās uz fantaziju nekā mūsu dienu materiālās vai varas intereses.

Raudzīdamies no sv. Jaunavas kalpu viedokļa, Indriķis viņu darbus reliģiskā pacilātībā vērtē kā svētus, kas tiek darīti Dieva labā un viņa vadībā; šo kalpu pretinieku, proti, pagānu, atkritēju elkkalpībā, krievu, zviedru un dāņu, šo sv. Jaunavas, Jēzus Kristus un Dieva ienaidnieku, darbus viņš vērtē kā Dievam naidīgus, kā noziedzību, kuŗu attēlošanai visas tumšās krāsas ir atļautas.

Otrā daļa.

Notikumos, kas norisinās Livonijā, jem dalību arī augstākās būtnes. Šīs būtnes sadalās divās grupās. Pie pirmās pieder Dievs, sv. Jaunava, Jēzus Kristus un Dieva eņģeļi, kas darbojas Livonijas labā un vada visu to, kas tur notiek; pie otras grupas pieder velns, daimons, pagānu dievi un sāmiešu dievs Tarapita, kas valda Livonijai naidīgās zemēs un vada to likteni.

Viss, kas notiek Livonijā, izsakoties līdzīgi Freisingas bīskapam Ottonam*), izriet no Dieva, nevis no nejauša gadījuma, tāpat kā viss, kas notiek pasaulē; viņš visu vada, un viss norit pēc viņa gribas un prāta. Viņš arī nosaka laiku, kad jānotiek visam, kam jānotiek, un bez viņa ziņas nekas nenotiek.

Viņš ir verus Deus**), unus Deus***), bonus Deus[1]), Deus omnipotens[2]), visuzinošs[3]) un žēlsirdīgs Dievs[4]).

Livonija, kā redzējām, ir viņa baznīca, viņa vīna dārzs. To viņš arī aizsargā, ja tai uzbrūk ienaidnieks. Tā Polockas ķēniņš Voldemārs, kad uzbruka Ikšķilei un Salaspilij un arī taisījās uzbrukt Rīgai, neko nepanāca, jo pret viņa nodomiem nostājās Dievs, qui ecclesiam suam . . . eciam hac vice defendit ab inimicis (X 12). Dievs arī savu baznīcu atbrīvo, kad tā nokļūst ienaidnieka rokās. Kādreiz jaunkristīto latviešu zemē iebruka leišu karaspēks, bet tas tika sakauts un izdzīts un tā Dominus ecclesiam suam a paganorum impugnatione liberavit (XI 6). Tāpēc veltas ir to pūles, kas karo pret Livonijas baznīcu, eo quod non sit sapientia, neque consilium contra Dominum (XXX 4). Lai arī kāds ir šo ienaidnieku spēks un viltība, arvien ad nichilum redegit Dominus consilium eorum (XIX 3). Jebšu arī ienaidnieku ir daudz, Dievs tomēr in medio gencium . . . suam semper conservat ecclesiam (X 13).

Karaspēks, kas karo Livonijas labā, ir exercitum Domini[5]), un šī karaspēka kaujas — proelia Domini[5]). Dievs ir visur

*) Otto ep. Fris. I 20, p. 54, l. 15: Non fortuitis casibus, sed Dei providentiae dividentis inter lucem et tenebras asscribendum reor . . .

**) XV 1: Si . . . nobiscum in Deum verum credere volueritis . . .

***) XVI 4: Si . . . ex toto corde vestro ad unius Dei culturam reversi fueritis . . . X 14: . . . unum Deum . . . esse predicat . . .

[1]) XXIII 7: . . . qui petebat a nobis (Theuthonicis) bonum deum sibi dari..

[2]) VIII 1: . . . invocato super se Dei omnipotentis auxilio . . .

[3]) XXVI 1: Kaujā ar tatāriem krita daudz krievu, quorum numerum Deus solus novit . . . XXVIII 8: Et adscendit — qui primus obvenerat, nescio, Deus scit . . .

[4]) XXVIII 6: . . . pro victoria sibi a Deo collata laudantes eum in celum, quoniam bonus, quoniam in seculum misericordia eus (Ps. 105, 1).

[5]) XIII 2: Hic (sc. Volquinus) postea . . . in omni expeditione exercitum Domini docendo atque regendo, preliabatur prelia Domini . . .

klāt savam kaŗa spēkam un vienīgi viņš ir darījis visu to, ko ir veicis kaŗa gaitās viņa kaŗa spēks. Kad šis kaŗa spēks dodas uz ienaidnieka zemi, tad tam (si) Dominus prosperum concederet iter (XXIII 4). Iedzīdams kaujās ienaidniekam bailes, viņš to piespiež atstāt kaujas lauku un bēgt. Pie Jumeras tilta tā Kunga kaŗa spēkam virsū ar lielu sparu devās igauņi, bet exterrebat eos (i. i. igauņus), qui quondam exterruit Philisteos, ut fugerent coram David (XXVII 1), un šie Dieva ienaidnieki, muguru pagriezuši, bēga. Kaujās arī cīnās Dievs savu kareivju vietā, un tie bez viņa palīdzības ar saviem cilvēcīgājiem spēkiem neko nepanāktu. Kādā kaujā ar pagāniem leišiem viņa kareivji non poterant... propter paucitatem suorum pugnare cum eis, sed pugnavit ille, qui quondam fecit, ut unus persequitur mille et duo fugarent decem milia (Deut. 32, 30. H Ch. XXV 4). Viņš nevis šoreiz vien, bet arvien — verum omni tempore pro eis pugnavit in Lyvonia (XXVII 1). Dievs tāpēc, ka viņš iedzen ienaidniekam bailes un cīnās savu kareivju vietā, ir vienīgi tas, qui... operatus est victoriam de inimicis (XXI 7). Uzvaras, ko iegūst tā Kunga kaŗa spēks pār ienaidnieku, ir tāpēc victoria Domini*). Šīs uzvaras bieži ir slaveni triumfi. Tā viņš, piem., savam kaŗa spēkam pie Kaupo pils gloriosam de paganis triumphum concessit (XV 2). Dievs palīdz savam kaŗa spēkam nevien cīnās uz atklāta kaujas lauka, bet arī cīnās, kas norisinās ap pilīm un pilsētām. Nevis kaŗa spēks uzvarēja varboliešus, ģerviešus un citus pagānus, tos aizdzina un atbrīvoja Rēveli, bet gan convertit Deus Estones in fugam (XXVI 11). Kaujās viņš nodod ienaidnieku pilis savu kareivju rokās; tā, piem., viņš tradidit castrum (sc. Leole) in manus eorum (XVIII 7). Pat katrs kareivis, kas uzbrukuma laikā rāpjas uz ienaidnieka pils vaļņa, ir Dieva sūtīts. Aplencot Monas pili Sāmsalā, pirmajam kareivim, kas bija uzrāpies uz vaļņa, cīnoties, Deus secundum misit et tertium (XXX 4) turp augšā.

Kā visam Dievs noliek laiku, tā arī viņš noliek laiku, kad ienaidnieka pilij jākrīt viņa kareivju rokās, un veltas ir visas viņu pūles, ja šis laiks vēl nav nācis. Aplencot Tērbatas pili, viņa kaŗa spēks pielika daudz pūļu, lai to iejemtu, sed omnis labor frustratur, eo quod adhuc tempus vindicte Dei non venit (XXVIII 5).

Savu valstību Dievs aizsargā un pār ienaidniekiem gūst uzvaras in manu paucorum (X 12 un XXIII 9), bet nevis ar lielu kareivju daudzumu. Viņš ir visvarens Dievs, qui solus omnia regna superavit (XII 3)**).

Dievs, raudzīdamies arvien uz cilvēku iekšieni, ar saviem kaŗiem un uzvarām stāv pretim viņu lielākajam netikumam — lepnībai. Viņš kaujās pazemo lepnos, kā tos, kas iebrūk Livo-

*) XIII 2: ... victoria Domini semper erat cum eis.

**) Cf. De civ. Dei I 36: ... in cuius (sc. Dei) potestate sunt regna omnia ...

nijas baznīcā, tā arī tos, kas taisās iebrukt*), un tā viņš pasargā savu valstību no ienaidniekiem. Viņš ar saviem kaŗiem pazemo arī pagānus, kas lepnībā negrib viņam kalpot un cīnās pret viņu**). Uzvarēdams un pazemodams kristītā vārda ienaidniekus, Dievs piegriež viņu dvēseles sev un padara viņus par saviem kalpiem. Vilandieši pēc veltīgas pretošanās saka uz tā Kunga kareivjiem: „Atzīstam par mūsu dieviem lielāku jūsu Dievu, qui nos superando animam nostram ad ipsius culturam inclinavit“ (XV 1). Un tā tas Kungs ar saviem kaŗiem, rūpēdamies de ecclesie profectu (XI 6), vairo ticīgo skaitu un ar to paplašina savas baznīcas robežas.

Šīs zemes pagānus Dievs nebija aizmirsis, jebšu arī ļāva viņiem savā neizdibināmā prātā līdz šim gulēt elkkalpības un grēka miegā**), bet arvien viņš bija memor Raab et Babilonis, videlicet confuse gentilitatis (I 1). Paturēdams prātā arvien šīs sajukušās tautas, Dievs nosaka laiku, kad tās jāuzmodina no elkkalpības miega, un uzmodinātas viņas tiek vienīgi no viņa žēlastības Ja laiks, kad viņš par tām grib apžēloties, nav nācis, tad tās arī nevar tikt uzmodinātas. Tā kādreiz viņa kaŗa spēks nevarēja tikt virzīts uz kuršu zemi, lai turp nestu atmodu, jo adhuc non venit tempus, quo Deus illius gentis vellet misereri (XVIII 5). Dievs arī predestinē, kam jātiek uzmodinātam no elkkalpības, tāpat kā viņš, kā redzējām, nosaka laiku, kad šai uzmodināšanai jānotiek. Tā Sidegundē lībieši no priesteŗa Dāniela baptizantur quotquot predestinati erant a Deo (X 14). Neaizmirst viņš šīs sajukušās tautas, kas guļ elkkalpības un grēka miegā, apžēlojas par tām un uzmodina tās tāpēc, ka viņš tās mīl ar savas mīlestības uguni. Lībiešus, piem., viņš no šī miega uzmodināja igne sui amoris (I 1). Viņš arī ir tas, qui dat verbum ewangelizantibus (VI 2).

Dievs stāv saviem kalpiem arvien klāt, tāpat kā viņš stāv klāt savam kaŗa spēkam. Priesteris Alobrands pamācīdams saka uz apostantu lībiešu pārstāvjiem: . . . si vere ad Deum converti volueritis, Deus erit utique vobiscum . . . (XVI 4). Ja Dievs ir ar tiem, kas no elkkalpības atgriežas īstā ticībā, tad viņš, saprotams, ir arī ar tiem, kas viņam kalpo ar visu sirdi un nekad neatkrīt pagānismā. Stāvēdams arvienu saviem kalpiem klāt, Dievs vada viņu gaitas, un viss, kas vien notiek viņu dzīvē, izriet no viņa. Pat tas, ja divi viņu kuģi sastopas ceļā, ir viņa roku darbs. Kādreiz krusta kareivji, braucot atpakaļ uz Vāciju, sastapa, Deo sic agente (VIII 2), Rīgas ostas priekšā trīs peregrīnu kuģus, kas brauca viņiem pretim.

Viņš izrauga savus kareivjus un sūta tos šurp tad, kad pienācis ir īstais laiks. Tā, piem., Lovenburgas Albertu Dominus... posuerat in pharetra sua, tamquam sagittam electam (Is. 49, 2), ut tempore oportuno mitteret eum in Lyvoniam (XXI 1). Viņš

*) Skat. 32. l. p.

**) Skat. 25. l. p.

***) I 1: . . . Lyvones ydolatras ab y d o l a t r i e et peccati sompno... excitavit.

arī viņus ceļā uz jūras vada un pasargā no ienaidnieku uzbrukumiem. Kādreiz peregrīni ceļā uz Livoniju sastapa sāmiešu jūras sirotājus, bet Deo eos ducente (VII 1), veseli un neaiztikti sasniedza viņi Visbiju. Tā viņš gādā, lai viņa kareivju skaits arvien augtu*).

Kā Dievs pasargā ceļā savus kareivjus, kas dodas uz Livoniju kaŗot, tā viņš arī tos pasargā niknās kaujās no ienaidnieka ieroču asmeņa. Kareivis, kas pirmais uzrāpās uz Monas pils vaļņa, nevis ar saviem cilvēcīgajiem spēkiem spēja pasargāties no sāmiešu šķēpiem un akmeņiem, bet gan viņu solus Deus inter tot hostes furentes illesum conservavit (XXX 4). Kad viņa kareivji kaujās nonāk kritiskā stāvoklī un viņiem draud briesmas, tad viņš tos atbrīvo no ienaidnieku rokām. Kādreiz šie kareivji sadūrās ar daudz lielāku Pliskavas un Novgorodas ķēniņu armiju, bet Dievs reduxit eos, et liberavit de manibus inimicorum (XXII 3).

Kā Dievs pasargā savu valstību un savus kareivjus, tāpat viņš arī pasargā savas valstības pilsoņus no ienaidnieku uzbrukumiem. Dabreļa pils igauņi pēc cīņām pievienojās Livonijas baznīcai un kārtīgi pildīja, maksādami desmito, pilsoņu pienākumus, un tāpēc arī custodivit eos Dominus . . . ab omni impetu paganorum vel Ruthenorum (XVI 5). Viņš stāv savas valstības pilsoņiem klāt, pasargādams viņus, nevien tad, kad viņiem uzbrūk ienaidnieki, bet arī tad, kad viņi nokļūst dažādās likstās un klizmās, ex omnibus malis eos eripiens (VIII 4).

Dievišķīgā providencija, kas ir tik brīnišķīga, visus apstākļus iegroza tā, ka tie, jebšu dažreiz arī izrādās nelabvēlīgi Livonijas baznīcas pilsoņiem, tomēr beigās atrisinās pēdējiem labvēlīgā kārtā. Tā abats Teoderiķis, kad viņš bīskapa Alberta uzdevumā bija ieradies Polockā, lai tur ar ķēniņu Voldemāru nodibinātu draudzīgas attiecības, izzināja, uzturēdamies telpās, kuŗas viņam bija pavēlēts neatstāt, no ķēniņa ļaudīm, ka ķēniņš, lībiešu sūtņu sagumdīts, slepeni pošas uzbrukt Dieva kareivjiem Livonijā. Te nu mira Dei providentia abbati obviat res tendens ad meliora (X 2): viņš, Deo donante (ib.), izzināja kādu nabadzīgu vīru, kas bij no Salaspils, un ar viņa palīdzību paziņoja uz Rīgu par draudošajām briesmām. Sajēmuši šo ziņu, peregrīni un bīskaps Alberts atlika braukšanu uz Vāciju, un ar to tika izjaukts ķēniņa ļaunais nodoms.

Tā Dievs semper suos in omni tribulatione non desinit consolari (XII 5); arvien savējiem post tristitiam dedit Deus leticiam (XIV 8). Stāvēdams saviem ļaudīm klāt, Dievs arī svētī viņu laicīgo mantu**). Arī klizmas un likstas, kas Livonijas baznīcas pilsoņiem ir dažreiz jāpiedzīvo, saprotams, ir Dieva uzliktas; ar tām viņš grib savus ļaudis labot un rūdīt viņu spēkus, lai tie būtu stiprāki cīņā pret ļaunu***).

*) XI 5: Factum est autem . . . ut augeret Dominus de die in diem numerum et familiam fratrum milicie . . .

**) Skat. 20. l. p.

***) Skat. 45. un 46. l. p.

Dievs nevien piešķiŗ cilvēkiem labu un uzsūta viņiem klizmas un likstas, bet arī soda, ja viņi pretojas viņa gribai un pārkāpj viņa baušļus. Viņš ir dusmīgs Dievs, un no viņa dusmām neviens neizbēgs*). Un viņa tiesa ir taisna**). Soda viņš par grēkiem tos, kas zina viņa vārdu, tā piem. firsts Bernhards a Deo castigatus (est***)). Tāpat viņš arī soda atriebdamies tos, kam nes viņa vārdu, ja tie iebrūk viņa zemē vai pretojas viņa prātam. Kristīto kaŗa spēks, Cēsu Bertolds un priesteris Indriķis, sagaidījuši Beverīnā atgriežamies no Sakalas latviešu kareivjus, kas tur bija iebrukuši, lai atriebtos par iebrukumu savā zemē, pateicās Dievam, eo quod per noviter conversos Dominus tantam fecerit vindictam . . . in nationibus (XII 6). Tā kunga kareivju atmaksa Livonijas baznīcas ienaidniekiem ir ultio divina. Pēc visas igauņu zemes padošanās, pretojās vēl zem grēcīgā ķēniņa Vescekas vadības atkritusē Tērbatas pils, de quo remanebat ultio divina (XXVIII 1)[1]).

Kā visam Dievs noliek laiku, tā arī viņš noliek laiku, kad jāizbeidzas cilvēka dzīvei še virs zemes. Tā mūks Sīfrīds Salaspilī pēc pūļu pilnas dzīves beidza savas gaitas, Deo felicem terminum vite sue imponente (VII 9).

Dievs vada un nosaka nevien katru cilvēka soli, bet viņš arī lemj par to, kas notiek nedzīvā dabā. Viņš ir tas, qui imperat ventis et mari (IX 6). Valdīdams pār jūŗu un vēju, viņš savā neizdibināmā prātā arī ar šiem elementiem vada savējo gaitas. Tā kādreiz viņiem per contrarium ventum Deus repellendo abire (uz Vāciju) non permisit (XI 8), citreiz atkal viņiem ceļā uz Gotlandi dedit Dominus . . . ventum prosperum (XIX 6).

No Dieva izriet nevien tas, kas notiek viņa baznīcā, bet arī tas, kas notiek neticīgo zemē. Arī bezdievju soļus vada Dievs. Pildīdami savu dievu gribu, pagāni patiesībā rīkojas pēc īstā Dieva neaptveŗamā prāta. Pagāni sāmieši, iebrukdami Ģervā, pildīja Dieva gribu, jo misit eos Deus (XXIII 9), bet nevis savu dievu gribu, jebšu arī ar lozi no pēdējiem bija izzinājuši, ka viņiem jāiebrūk šinī zemē. Pēc Dieva gribas norit pat lozēšana, ar ko neticīgie grib izzināt savu dievu gribu. Turaidas lībiešu zirgs, kam bija jārāda, vai priesteris Teoderiķis būs dieviem patīkams upuris, vai ne, spēra nutu Dei (I 10) pār šķēpu dzīvības kāju.

Livonijas baznīcas kareivjiem un pilsoņiem visās kaŗa gaitās un savā dzīvē bija jāpalaižas vienīgi uz to Kungu un jāmeklē pie viņa palīdzība un glābiņš — quod non erat consilium et

---

*) XVI 4: Priesteris Alobrands prasa atkritējiem lībiešiem: Genimina vipperarum, qualiter effugere poteritis i r a m D e i . . .

**) XI 4: Et quia inique egerat (grēcīgais soģis Godfrīds) . . . i u s t o i u d i c i o D e i factum est, ut ad terrorem aliorum talem incurreret verecundiam, et sicut a quibusdam relatum est postea morte turpissima defunctus est.

***) XV 4.

[1]) Otto ep. Fris. III 18, l. 12: . . . u l t i o d i v i n a . . . iam in populum impium (Judeos) exardescere debuit.

auxilium . . . nisi divinum (XIX 5). Tāpēc arī arvien, gan priekš kaujām, gan pēc kaujām, gan vētrā uz jūŗas, gan mieram valdot, atskanēja slavas dziesmas tam, cui est honor et gloria in secula (XII 5.)

Līdz ar Dievu Livonijas baznīcas labā darbojas sv. Jaunava. Viņa, šī pasaules valdniece, ir Livonijas patrone, jo šī zeme ir viņai veltīta*). Kā patrone viņa galvenām kārtām aizsargā Livoņiju no ārējiem ienaidniekiem, bargi sodīdama tos, kas iebrūk viņas zemē; iebrukumos ienaidnieka zemē viņa maz piedalās. Viņas darbība ir vairāk vērsta pret valdniekiem, retāki pret tautu pašu**).

Viņa ir Dei mater***), regina coeli, mundi domina, terrarum omnium imperatrix, maris stella[1]) un ticīgiem māte[2])

No dabas sv. Jaunava ir lēnīga (mitis)[3]) un žēlsirdīga, jo viņa ir žēlsirdības māte[4]). Viņa ir lēnīga tik pret savējiem, kas viņai uzticīgi kalpo Livonijā[5]), bet pret tiem, kas iebrūk viņas zemē vai kavē tur izplatīt kristīgo ticību un viņas dēla godību, viņa ir barga[6]). Viņa ir ienaidniece un barga atriebēja tiem, kas viņai ir ienaidnieki[7]).

Sv. Jaunava, kā jau sacīju, ir Livonijas galvenā patrone un tāpēc viņa suam semper custodit Lyvoniam un šo specialem suam terram semper defendit.

Kā debess ķēniņiene viņa terrenis regibus imperat. Nonne imperat, jautā chronists, quando reges multos contra Lyvoniam pugnantes exacerbavit? Šīs bargās atriebējas sodu sajēma Polockas ķēniņš Voldemārs, divi Novgorodas ķēniņi, Ģercikas ķēniņš Visvaldis, Kokneses ķēniņš Vesceka, zviedri, kas iebrukā viņas zemē Rotalijā, Dānijas ķēniņš, Svelgats un citi leišu vecākie, Ako ar citiem lībiešu vecākiem, Rūsiņš, visi Turaidas vecākie, visi Sāmsalas un Rotalijas vecākie, Lembits, Vitamas un

---

*) Skat. 11. l. p.

**) Chronists Indriķis visus sv. Jaunavas darbus ar retiem izņēmumiem ir aprakstījis vienkopus chronikas XXV 2, tāpēc viņas darbība nav veikli savīta ar attēlotiem norisinājumiem, un viņas vadošā loma pēdējos neizpaužas tik dabīgi kā Dieva.

***) XXV 2: Ecce Dei mater . . .

[1]) Ib: Sic, sic maris stella . . . sic, sic mundi domina terrarumque omnium imperatrix . . . sic, sic regina celi terrenis regibus imperat.

[2]) Ib: . . . ut ipsa (sc. beata Maria) sit vobis mater . . .

[3]) Ib: . . . Ecce Dei mater quam mitis . . .

[4]) Ib: . . . ipsam tam mitem matrem misericordie timete . . .

[5]) Ib.: Ecce Dei mater quam mitis circa suos, qui fideliter ei deserviunt in Lyvonia . . .

[6]) Ib.: (Ecce Dei mater) . . . quam crudelis circa illos qui terram ipsius invadere, sive qui fidem et honorem filii sui in terra ipsa conantur impedire!

[7]) Ib.: (Dei mater) . . . que fuit hactenus semper inimica suis inimicis, et affligentes suos in Lyvonia magis ipsa semper afflixit.

visi citi igauņu vecākie*). Ecce quot et quantos reges ipsa exacerbavit, ecce quot perfidorum et paganorum principes ac seniores de terra delevit! . . Un visi valdnieki, kas vien ir iebrukuši viņas zemē vai kavējuši izplatīties viņas dēla ticībai un godībai, ir gājuši bojā, sajemdami viņas sodu. Et quis unquam regum aut paganorum, sive Danorum sive quarumcunque gentium, contra Lyvoniam pugnavit et non interiit?

Sodīdama ienaidniekus, viņa, turpretim, savus kalpus, kā vāciešus**), tā jaunkristītos***), kas viņai uzticīgi kalpo, ipsa semper defendit . . . a cunctis inimicis suis (XX 2) un viņus hactenus liberavit ab omnibus angustiis suis usque in hodiernum diem(XIX 5).

Kaujās arvien sv. Māra victoriam suis de inimicis concessit (XXV 2). Pie tam viņa pati tieši jem kaujās dalību. Iedama pa priekšu vai sekodama savam karogam, viņa to aizsargā un piešķiŗ tam triumfus: Semper enim hactenus vexillum suum in Lyvonia et preeundo et subsequendo defendit ac de inimicis triumphare fecit (ib.). Daudz varenāka sv. Jaunava ir kaŗā par ķēniņiem, kā par tiem — kā to jau redzējām — kas cīnās pret viņu, tā arī par tiem, kas kaŗo viņas dēla godības labad. Quod reges hactenus non potuerunt (piem. iejemt Sāmu salu) hec beata Virgo (per servos suos Rigenses) breviter et leniter ad honorem sui nominis adimplevit (XXX 6).

Arī uz jūŗas[1]) sv. Jaunava ir naidīga tiem, kas cīnās pret viņu, un labvēlīga tiem, kas tai uzticīgi kalpo. Viņa Godeskalkam, kas, nostādamies pret viņu[2]), bija ieradies Livonijā, lai tur Dā-

*) Nonne exacərbavit, quando regem magnum Woldemarum de Plosceke venientem in Lyvoniam cum exercitu subitanea morte percussit? Numquid non regem magnum Nogardie, qui Lyvoniam prima vice despoliavit, regno suo statim privavit, ut a civibus suis turpiter expelleretur, et alium regem Nogardie, qui secunda vice Lyvoniam depredavit per Tartaros occidit? Numquid non regem Wissewaldum de Gercike, qui Rigenses spoliavit igne et gladio satis humiliavit? Numquid non rex Viesceka, qui viros episcopi in Kukenois quondam mortificaverat, crudeli morte postmodum, sicut infra dicetur, in Tharbete interiit? Suecos eciam, numquid audebo dicere, qui Rotalienses provincias beate Virginis vexillo subiugatas intraverunt, numquid non ipsi ab Osiliensibus interfecti sunt? Numquid eciam non regem Danorum, si dicere fas est, qui Lyvoniam dominio suo turbare voluit, longa et mirabili per manum paucorum captivitate turbavit? Numquid non Suellegaten, nec non et alios quam plures Lettorum principes ac seniores per servos suos Lyvonenses interfecit? Nonne Ako, Lyvonum in Holme quondam perfidorum princepes, cum aliis quam plurimis a Rigensibus interfectus cecidit? Nonne Russinus, Lettorum senior, in castro Dabrelis occubuit? Nonne omnes seniores Thoreidenses, qui perfidi dicebantur, tempore pestilentie ceciderunt et mortui sunt? Numquid non omnes seniores Osilie, nec non et Rotaliensium provinciarum apud Thoreidam a Rigensibus interfecti ceciderunt? Numquid non Lembitus, Vytamas cum aliis senioribus suis perfidis in Sackala a Rigensibus interfecti ceciderunt, et quicunque tunc superfuerunt et postmodum in perfidia sua duraverunt, numquid non omnes interierunt?

**) XXV 2: Numquid non Suellegaten . . . per servos suos Lyvonenses interfecit?

***) Ib: . . . sive quoscunque neophytos, beate Virginis servos . . .

[1]) Še viņa ir maris stella (XXV 2).

[2]) XXV 2: . . . eo quod Mariam matrem ejus offenderat . . .

nijas ķēniņa vārdā izpildītu soģa amatu, ipsa certam . . . viam non ostendit (XXV 2), kad viņš pēc veltām pūlēm brauca atpakaļ uz savu zemi, un viņu uz jūŗas svaidīja pretēji vēji. Turpretim, kad Raceburgas bīskaps, kam ar peregrīniem vētrā uz jūŗas uzbruka sāmsalieši, piesauca Jaunavu vārdiem: Monstra te esse matrem, monstra te esse matrem, tad arī viņa revēra monstravit se esse matrem (XIX 5). Daži pašu uzbrucēju kuģi sadūrās savā starpā un nogrima, kas radīja apjukumu uzbrucējos. Un tā savus kalpus liberavit... in illa die beata Virgo (ib.).

Kā Dievs ar saviem kaŗiem, kā to jau redzējām, vienīgi grib pagānu sirdis piegriezt kristīgai ticībai, tā arī sv. Jaunava simpliciter hoc exigit ab eis (scil. neophytis), ut credant in nomine eius (sc. filii), et cognoscant eum cum Patre Deum verum esse et unum, et credentes vitam habeant in nomine eius (XXV 2). Tāpat kā Dievs nevis meslu un nodevu labad jaunas tautas pievieno Livonijas baznīcai, tā arī sv. Jaunava no jaunkristītiem, kas dzīvo viņas zemē, nevēlas laicīgus labumus. Non enim beata Virgo censu magnu, quem dare solent neophyti, delectatur, non pecunia diversis exactionibus ipsis ablata placatur . . . (ib.).

Redzot visus šos sv. Jaunavas darbus, ķēniņiem un vecākiem jābīstas no šīs žēlsirdības un lēnīgās mātes un viņa jāgodā, jāpadara viņa atkal laipnīga un jāatmet griba iekaŗot viņas zemi, lai viņa taptu viņiem pašiem par māti*).

Sv. Jaunavas aizsardzību bauda arī jaunkristītie, jo arī tie ir viņas kalpi, kas Kristus vārdu citām tautām nes un viņai kalpo uzticīgi. Viņa ir naidniece arī tiem, kas ir naidnieki šiem viņas kalpiem. Tāpēc arī viņas zemes valdniekiem un soģiem ir jāuzmanās un jāraugās, lai neapspiestu pārāk šos jaunkristītos. Tas viņiem jādara sevis pašu labā. Prāta acu priekšā viņiem jāatsauc un augstā apcerē jābīstas no tās briesmīgās nāves, ar ko miruši tie, kas saviem pakļautiem bijuši smagi**).

Livonijas un Dieva bērnu gaitās jem dalību arī Jēzus Kristus. Viņa darbība aprakstītos chronikā norisinājumos maz ir iepīta, un arī viņa līdzdalība kristīto kaŗos ir reti redzama. Viņš cilvēku, kas maldas pa ekkalpības maldu takiem, ved pie Dieva; viņa darbības ierocis ir viņa vārds, mazāk šķēps.

---

*) XXV 2: Animadvertite et videte principes Ruthenorum sive paganorum sive Danorum sive quarumcunque gentium seniores, ipsam tam mitem matrem misericordie timete, ipsam Dei matrem adorate, ipsam tam crudelem vindicatricem de inimicis suis placatam vobis reddite, terram ipsius deinceps impugnare nolite, ut ipsa sit vobis mater . . .

**) Ib: Attendite eciam et videte, qui tenetis dominium et advocatias in terra ipsius, ne pauperes nimium opprimatis, pauperes dico Lyvones et Lettos, sive quoscunque neophytos, beate Virginis servos, qui nomen Christi filii sui deportaverunt hactenus ad alias gentes et adhuc portabunt nobiscum. Crudelem quorundam mortem, qui subditis suis graves fuerunt, ante mentis oculos revocate, alta consideratione pertimescite.

Jēzus Kristus ir vera lux*), vera pax**) un verus pacificus***).

Kā īstais miera radītājs, coniungens et pacificans terrena celestibus (XXIII 7)[1]), Jēzus Kristus atgriež un padara par Dieva kalpiem tos, kas, staigādami pa elkkalpības tumsas un grēku ceļiem un kalpodami velnam, bija viņam (t. i. Dievam) pretojušies. Viņš cilvēkus, kam būtu jāiet mūžīgā pazušanā, ieved istā gaismā un dod viņiem iespēju ieiet debesīs. Tāpēc viņš ir tautām expectatio et salvator un rex, pēc kuŗa tās ilgojas[2]).

Jēzus Kristus grib, lai viņa vārdu un ticību nes tautām[3]), un viņš pat precepit discipulis suis, dicens: Ite, docete omnes gentes, baptizantes eos (XXIII 7). Šīs pavēles pildīšana ir kristīto augstākais uzdevums Livonijā; no tās viņi vadās visās savās gaitās. Šī pavēle stāv pār laicīgā ķēniņa pavēlēm, un ticīgie arī neklausa, ja ķēniņš, nostādamies pret Jēzu Kristu, prasa to nepildīt. Piem., bīskaps Alberts šīs pavēles dēļ noraidīja Polockas ķēniņa prasību pārtraukt lībiešu kristīšanu[4]). Jēzus Kristus arī īsto, Dieva mieru[5]) abscedens cultoribus suis reliquit (XXIII 7).

Kā īstā gaisma un miera radītājs viņš ar aicināšanu, ar vārdu, cilvēku atgriež no maldu takiem pie Dieva, bet nevis ar kaŗa spēku un kaujas karogu. Tā lībieši, kas bija nenomākta tauta un ļoti turējās pie pagāniskām parašām, Christo vocante (IX 13), tika pamazām vesti pie tā Kunga jūga. Jēzus Kristus ar aicināšanu pagānus piedabū pie miera slēgšanas ar ticīgiem. Kurši non timore belli sed vocatione Christi (V 3) sūtīja sūtņus miera slēgšanas dēļ uz Rīgu.

Jēzus Kristus ir arī palīgs kristītiem viņu grūtajā darbā tā Kunga vīna dārzā. Visi lielie un slavenie darbi ir padarīti, ipso (sc. Jeso Christo) cooperante et confirmante (XXIX 9); ar viņa palīdzību tik talia sunt operata (ib.). Ne ar saviem spēkiem ir gūtas lielās sekmes kaujās, bet gan Jēzus Kristus tot victorias magnas et gloriosas de paganis semper concessit suis in Lyvonia (ib.). Viņš arī savējos ir pasargājis no ienaidnieku ieroču asmeņa

*) IX 13: . . . et relictis gentilitatis sue tenebris veram lucem, qui Christus est, per fidem intuetur.

**) XIX 8: Si . . . veram pacem, que Christus est, in vestrum castrum recipere . . .

Brev. Rom., offi. Pretiosissimi Sanguinis D. N. J. C., Rp. ad L. III: Ipse (sc. Christus) enim est pax nostra . . .

***) XI 6: Si . . . verum pacificum, qui est Christus, in vestrum castrum recipite . . .

[1]) Brev. Rom., ib: Ipse (Christus) enim est pax nostra, qui fecit utraque unum. Complacuit per eum reconciliare omnia in ipsum, pacificans per sanguinem crucis ejus sive quae in terris, sive quae in coelis sunt.

Otto ep. Fris. II 51, p. 129, l. 17 un 18: . . . qui vere pacificus omnia, quae in caelo et quae in terra sunt, pacificavit Christus Jesus . . .

[2]) XXIII 7: Qui (sc. Jesus Christus) de celo desideratus gentibus rex descendit, exspectatio et salvator eorum.

[3]) XXIX 9: . . . qui (Jesus Christus) fidem et nomen suum portari vult ad omnes gentes . . .

[4]) Skat. XVI 2.

[5]) Skat 14. l. p. un tāļāk.

un semper eos sanos et incolumes deducit et reducit in omnibus expeditionibus suis (XXVII 6).

Arī Jēzus Kristus ir bargs pret tiem, kas ir ienaidnieki Livonijai, un soda tos, kas iebrūk šinī zemē. Leišu sirotāji, kas bija izglābušies no kristīto zobena, noslīka Daugavā vai pakārās mežā, lai neatgrieztos uz savu zemi. Šis liktenis leišus bija ķēris tāpēc, ka viņi bija izlaupījuši sv. Māras zemi, cuius filius vindictam retribuit (XXV 4).

Livonijas labā darbojas arī Dieva eņģeļi, palīdzēdami pārvarēt grūtības kristītiem cīņā pret Kristus vārda ienaidniekiem. Pa Monas pils aplenkšanas laiku kāds kristīto kareivis tika vairākas reizas no vaļņa atsists atpakaļ, beidzot viņš angeli Dei utique sublevatione supremam devenit in munitionem*) (XXX 4). Kad šis kareivis jau bija augšā, tad citi pa trepēm, citi pie virvēm turēdamies, immo per angelum Domini sublevati sursum perveniunt (ib.).

Arī pēc ticīgo laicīgās nāves šie eņģeļi ir kopā ar viņiem un aiznes viņu dvēseles uz debesīm. Tā kāds neofīts redzēja ab angelis in celum deferri (I 10) kāda kristīta lībieša dvēseli**).

Kristītā vārda ienaidnieki, kas nekalpo Dievam un neseko viņa baušļiem, stāv sabiedrībā ar velnu, kas ir visu neticīgo un grēcinieku valdnieks un galva***).

Viņam ir arī palīgi — daimoni, kas ir viņa eņģeļi[1]). Kāds daimons misijas darbā stājās ceļā priesterim Dānielam Sidegundē. Kad priesteris aicināja lībiešus sapulcēties, lai klausītos Dieva vārdu, tad kāds uo viņiem teica, ka viņi neuzdrošinājoties to darīt, jo esmot parādījies viņam sapnī lībiešu dievs un teicis, ka rītu iebrukšot leišu kaŗa spēks. Sacerdos autem intelligens demonis hanc esse illusionem (X 14), jo slikto rudens ceļu dēļ leiši nevar iebrukt, piesauca par palīgu to Kungu. Daimons, lai lībieši nedzirdētu Dieva vārdu, un pieķerdamies Dievam, neatkristu no velna, bija centies viņus atbaidīt no sapulcēšanās. Še arī parādās viņa daba — viltība[2]). Ar viltību, parādīdamies

*) Cf. De civ. Dei IV 17: Mūžības ķēniņš sūta angelum suum et faciat vincere quem voluerit.

**) Martyrologium d. 30. Oct.: ... cujus animam in hora obitus ejus ab Angelis in coelum ferri sanctus Benedictus aspexit.

***) Tāpēc arī pagāni, nākot pie Dieva, diabolo et operibus eius abrenunciant (X 14). Tāpēc arī Ģercika, kur valdīja kristītā vārda ienaidnieks Visvaldis, bija quasi in dyabolum magnum omnibus in ipsa parte Dune habitantibus (XIII 4).

Brev. Rom., Dominica I. Quadrag, L. VIII., hom. s. Gregorii papae 16. in Ev.: Certe iniquorum omnium caput diabolus est et huius capitis membra sunt omnes iniqui ... Otto ep. Fris., Prologus libri III, p. 130: ... quia a primo homine ad Christum totus pene orbis ... sub principe mundi diabolo militasse invenitur. Skat. Gaffrey 46. l. p.

[1]) De civ. Dei V 9: Angelorum ... malorum, quos angelos diaboli vel etiam daemones appellamus.

[2]) De civ. Dei III 7: Nam daemones ad decipiendum semper vigilantissimi, quod potuerunt, fecerunt. Otto ep. Fris., I 26., p. 60. l. 30: Demones quippe multa tam ex subtilitate naturae quam ex antiquitate temporis et experientia rerum permissu Dei scire ac posse, unde non solum cives mundi decipiant, sed et civibus Christi ... noceant ...

lībietim sapnī kā lībiešu dievs un baidīdams ar leišu iebrukumu, viņš gribēja panākt savu ļauno nolūku.

Pagānu dzīvē iejaucas arī viņu dievi. Kā pretmets īstajam, labajam Dievam šie ir dei falsi*) vai deus malus**); kā pretmets Kristum — vienkāršs nemus***).

Šie dievi, vispirms, parāda ar lozi, vai upuris, ko grib ziedot, viņiem patiks, vai ne. Kad Tērbatas igauņi zīlēja, vai dievi grib par upuri sev vērsi, vai priesteri Hartvigu, tad cecidit sors super bovem (XXVI 7). Priesteris secundum deorum voluntatem (ib.) arī netika upurēts. Šie dievi ar lozi izpauž arī, vai viņi grib, ka pagāni dodas kaŗa gājienā, vai ne. Kad Harijas igauņi zīlēja, vai viņiem dzīties pakaļ kristīto kaŗa spēkam, kas no viņu zemes atgriezās uz savu zemi, tad cecidit sors deorum ipsorum in partem contrariam (XX 2).

Pagānu dievi ir vājāki par kristīto Dievu[1]). Viņu gribas izpaudums, kas notiek ar lozi, patiesībā notiek pēc Dieva prāta[2]). Veltīgi ir palaisties uz neīstajiem dieviem un veltīgi ir priekš kaujām tos piesaukt, jo uzvar nevis tie, kas šos dievus pielūdz, bet tie, kas pielūdz īsto Dievu. Priekš kaujas sākšanās pie Monas pils sāmsalieši piesauca Tarapitu[3]), ticīgie Jēzu Kristu. Tomēr Tarapitas piesaukšana nelīdzēja: pili iejēma kristītie, kam palīdzēja Dievs[4]), un Tarapitas kalpi tika apkauti. Nespēja Tarapita[5]) un citi dievi arī paši sevi aizstāvēt, un viņu liktenis nebija labāks par viņu kalpu likteni. Pēc Monas krišanas paši pagāni veda uz savām pilīm priesteŗus, qui Tharapitha cum ceteris paganorum diis eiciant (XXX 5). Tāpat šie dievi, pretēji īstajam Dievam[6]),

*) XV 1: Si, inquit, renunciaveritis cultore deorum vestrorum falsorum..., un citur tamlīdzīgi chronikā.

**) XXIII 7: ... Kyriawanus ... petebat a nobis bonum deum sibi dari, dicens, se malum deum hactenus habuisse. Cf. Helmoldus I 52, p. 103.

***) XXX 4: Illi (sc. Osilienses) nemus, hii Jesum invocant ...

1) XV 1: Vīlandes pils pagāni saka uz kristītiem: Cognoscimus Deum vestrum maiorem diis nostris ...

2) Skat. 63. l. p. Cf. De civ. Dei II 26: ... et si aliquid in his rebus daemones possunt, tantum possunt, quantum secreto omnipotentis arbitrio permittuntur ...

Ar to, ka neīsto dievu gribas izpaušanās notiek pēc Dieva prāta, ir izskaidrojams, varbūt, tas, ka šo dievu vēstījumi ir arvien labvēlīgi sv. Jaunavas kalpiem. Kad Turaidas igauņi lozēja, vai upurēt priesteŗi Teoderiķi, vai ne, un Tērbatas igauņi, vai upurēt priesteri Hartvigu, vai vērsi, tad loze izglāba abus priesteŗus (skat. I 14 un XXVI 7). Kad letgaļi zīlēja, kam dievi piekrit, vai lai piejem kristību no Pliskavas krieviem, vai latīņiem, t. i. sv. Jaunavas kalpiem, tad cecidit sors ad Latinos (XI 7).

3) XXX 4: Gaudet exercitus christianorum, exclamant, Deum exorant. Clamant et illi, gaudentes in Tarapitha suo. Illi nemus, hii Jesum invocant ...

4) Piem. kareivim, kas bija pirmais uzrāpies uz pils apcietinājuma, palīgā Deus secundum misit et tertium (XXX 4).

5) Šis dievs, pretēji īstajam Dievam (cf. XVI 3), nav vis savus kalpus radījis, bet pats pēc pēdējo vārdiem dzimis viņu zemē. Vironijā bija mons et silva pulcerrima, in qua dicebant indigene magnum deum Osiliensium natum, qui Tharapita vocatur, et de loco illo in Osiliam volasse (XXIV 5).

6) XI 5: ..., Lethones velocitate equorum deferuntur hac et illac circa ecclesiam et Deo suos conservante ecclesiam non intrant ...

nespēj aizstāvēt savas svētās vietas no ienaidnieku kareivjiem. Viņu svētais mežs Ģervā tika aptraipīts ar viņu nokauto pielūdzēju pašu asinīm*).

Pagānu dievu falsitas redzama arī no tam, ka to vēstījumi dažreiz ir pretrunīgi. Vestards, lūdzot no rīdziniekiem palīga spēkus iebrukumam leišu zemē, aizrādīja, ka viņš agrāk gājis ticīgiem pats palīgā, insuper et deorum suorum sortes in meliorem partem cecidisse insinuat (XII 2). Kad nu zemgalieši ar vāciešiem jau bija leišu zemē, tad šo dievu vēstījums bija pretrunīgs pirmajam vēstījumam. Et cecidit sors, et famam pervenisse et Lethones ad bellum paratos esse (ib.). To laiku kaŗa apstākļos, ja ienaidnieks, sevišķi ja viņš bija stiprs, bija pamanījis, ka viņa zemei tuvojas kaŗa spēks, un bija kaujai sagatavojies, tad bija maz cerības uz sekmīgu kaŗa gājiena izdošanos. Iebrucējus arī tiešām leiši sakauj, tā tad dievi pirmo reizi bija vēstījuši gluži aplam**).

Apskatījuši augstāko būtņu darbību, pāriesim pie cilvēkiem un aplūkosim atsevišķi katras tautas un personas tikumus un darbus, ar ko viņi kalpo tam Kungam, nesdami viņa vārdu tiem, kas klīst tumsā, un arī netikumus un noziedzības, ar ko viņi kavē Kristus ticību izplatīt un viņa godību celt augstumos.

Apstājoties vispirms pie v ā c i e š i e m, jāsaka, ka viss tas, kas jau ir teikts par Dieva dēliem, ir sakāms arī par viņiem, jo viņi ir sv. Jaunavas zemē visu ticīgo sāls. Še aprakstīsim galvenām kārtām to, ar ko viņi atšķiras no citām tautām, sevišķi kristītām.

Kristīto tautu starpā vācieši ir visčaklākie strādnieki tā Kunga vīna dārzā. Viņi cenšas vienīgi Jēzus Kristus slavu un godību celt augstumos un nedzenas pēc laicīgā labuma. Modenas Vilhelmam Gotlandē sējot Dieva vārdu un aicinot kristītos jemt krusta zīmi un doties kaŗā pret pagāniem sāmiešiem, vienīgi obediunt Theuthonici, crucem recipiunt (XXX 1), bet citas tautas, piem. dāņi, Dieva vārdu pat neuzklausīja.

Vāciešu dedzība strādāt Jēzum Kristum redzama arī no šāda gadījuma. Bīskapa Meinarda laikā kāds zviedru hercogs, vācieši un goti (Gotlandes iedzīvotāji) trīs dienas siroja Vironijā. Kad šīs zemes iedzīvotāji sāka prasīt, lai viņus kristī, tad hercogs, sajēmis ar patiku meslus no viņiem aizbrauca in molestiam Theutonicorum (I 13). Pēdējiem, ka redzam, vairāk kā citiem bija pie sirds pagānu atdzemdināšana ar kristības sakramentiem Jēzum Kristum.

---

*) Kristītie Ģervā vajāja sāmiešus, occidentes eos per campos usque ad lucum ipsorum, et ipsam sanctam silvam ipsorum multorum interfectorum suorum sanguine maculaverunt (XXIII 9). Cf. De civ. Dei I 4 Ipsa ... Troia ... sacratis locis deorum suorum munire non potuit cives ab ignibus ferroque Graecorum ...

**) XXIV 5: Vironijas igauņi paši ar savām acīm dabūja pārliecināties par savu dievu falsitas. Kad priesteris nocirta viņu dievu tēlus, mirabantur illi, quod sanguis non effluueret.

Krievi, dāņi un zviedri, kaŗodami še, kā vēlāk redzēsim, centās iegūt pasaulīgus labumus, sakot pāvesta Gregorija VII. vārdiem*), Dei honorem negligendo, bet vācieši, turpretim, vienīgi gribēja atdzemdināt pagānus un nest viņiem dvēseles pestīšanu. Uz Leoles pagānu naudas piedāvājumu par aiziešanu no viņu pils vācieši vero, nichil aliud ab eis se requirere, nisi ut baptizantur, affirmant, et vero pacifico reconciliati, fiant eorum fratres tam in hoc seculo, quam in futuro (XVIII 7). Tā tad par viņiem nevar teikt, ka viņi — izsakoties ar vidus laikos iemīļoto Vulgātas frāzu**) — še quaerunt quae sua sunt non quae Jesu Christi.

Cīņā ar sv. Jaunavas ienaidniekiem vācieši bija varonīgāki par visām citām tautām. Viņi arvien bija gatavi iet nāvē par Kristu. Kad leiša Svelgata sirotāji, nākot no Igaunijas, tuvojās vāciešiem un zemgaļiem, kas gribēja viņiem aizkrustot ceļu atpakaļ uz Lietavu, tad daudz zemgaļu, redzēdami ienaidnieka lielo pulku un neuzdrošinādamies cīnīties, bailēs atkāpās uz drošāku vietu, bet quidam ex Theuthonicis Conradum aggrediuntur militem instanter deprecantes, ut ipsi primum cum hostibus Christi prelium ineant, asserentes magis expedire gloriose mortem pro Christo subire quam ad confusionem gentis sue inhoneste fugam capessere (IX 3)***). Vācieši bija arī varonīgāki par saviem pastāvīgiem kaŗa biedriem — latviešiem un lībiešiem. Kad igauņi pie Jumeras no paslēptuvēm devās uzbrukumā pret vāciešiem, latviešiem un lībiešiem, tad kareivju brālis Arnolds, pajēmis karogu: Conveniamus, inquit, fratres Theuthonici, et videamus, si pugnare queamus, et non fugiamus ab eis, et non inferamus crimen genti nostre (XIV 8), bet lībieši (un arī latvieši), atstādami kaujas lauku, bēga, et Theuthonici soli remanserunt (ib.)[1]).

Tos vāciešus, kas darbojas Livonijas baznīcas labā un pa lielākai daļai dzīvo Rīgā, chronists bieži nosauc par Rigenses, sevišķi tos, kas pulcējas ap bīskapu Albertu.

Rīdzinieki krietnībā pārspēj zviedrus, dāņus un krievus. Tā viņi, nosūtījuši uz Rotaliju pie zviedru ķēniņa Jāņa, zviedru bīskapiem un citiem zviedriem sūtņus un, jebšu arī šie krisīgie, sludinot un kristot laicīgā labuma pēc jau atgrieztos šīs zemes iedzīvotājus, bija centušies kavēt sv. Jaunavas dēla godību celt augstumos, viņus brīdināja rūpēs par viņu dzīvību, ne dolosis verbis Estonum perfidorum nimium confidentes, minorem circa se curam adhiberent (XXIV 3). Ar tādu pašu krietnību rīdzinieki izturējās pret dāņiem, proti, miserti eorum venerunt eis in auxilium (XXVII 6), atlikuši paši nodomāto uzbrukumu Tērbatai, iebruka Harijā un aplenca Lones pili, jebšu arī šie ticīgie dažas igauņu zemes, kur tā Kunga vīna dārzs jau bija statīts ar rīdzinieku pūliņiem centās iegūt savam ķeniņam[2]). Rīdzinieku kriet-

*) Skat. Register IV 2.

**) Phil. 2, 21.

***) Skat. XII 2.

[1]) Skat. XXII 3.

[2]) Skat. XXIV 2.

nību sajuta arī tie, kam kristību nesa. Rotalieši, laipni uzjemdami priesteri Salomonu, apsolījās Rigensi semper ecclesie libenter deservire, Danorum vero dominium sive baptismum se nunquam accepturos. (XXIV 6)*).

Tas pats rīdzinieku pārākums redzams, salīdzinot viņus ar krieviem. Krievu ķēniņu lielais un stiprais kaŗa spēks nekad nevarēja pat vienu pili, to iekaŗojot, piegriezt kristīgai ticībai, turpretim viņu sūtņi dabūja pabrīnīties, eo quod Rigenses sine victoria nunquam reversi sunt inanes, eo quod sagitta Jonathe nunquam abiit retrorsum, nec declinavit clypeus eius in bello, et gladius Saul non est reversus inanis**).

Kristus kareivju ordeni dibināja ad multiplicandum numerum fidelium et ad conservandam in gentibus ecclesiam (VI 6), bet nevis lai ar tā palīdzību iekaŗotu zemes un iegūtu jaunus mesliniekus. Ordeņa brāļi, strādādami tā Kunga vīna dārzā, arī in bellis et in aliis laboribus continuis portabant pondus diei et estus (XI 3).

Livonijas zemju trešo daļu viņi neprasīja vis sev, iekārodami pasaulīgo mantu, bet ut . . . reciperent consolationem laboris sui (ib.) un lai dabūtu par saviem pūliņiem denarium diurnum (ib.), jo viņiem šķita, ut, sicut accresceret eis in personis et labore, sic accrescere deberet et in rebus it in bonis (ib.).

Cīņā ar kristītā vārda ienaidniekiem Kristus kareivju brāļi tomēr nebija tik neatlaidīgi kā bīskapa ļaudis. Kādreiz pēc triju nedeļu gaidīšanas noliktās lamatās uz leišu sirotājiem, kas bija kopā ar krieviem aizgājuši uz Pliskavu, fratres militie tedio affecti redierunt in Rigam (XXV 4), bet bīskapa ļaudis ar latviešiem un citiem kareivjiem devās pa Pliskavas ceļu, meklēdami vēl septiņas dienas sirotājus.

Rīdzinieku priesteŗu krietnība izpaužas nevien ar to, ka viņi, kā mēs jau redzējām***), neatlaidīgi, ar rūpību un dedzību un nesteigdamies strādāja, sējot pestīšanas vārdus pagānu sirdīs un atdzemdinot šos maldos klīstošos, un kopa vēlāk ar uzupurēšanos un dzīvības briesmām jaunkristīto dvēseles, lai tās nestu labus augļus, bet arī ar to, ka viņi, pretēji dāņu priesteŗiem, nekristīdami pa otram lāgam, necentās iegūt Rīgas baznīcai tos, kas bija jau dāņu vai zviedru priesteŗu kristīti. Kad Indriķim un Teoderiķim Reineveras ciema igauņi pateica, ka dažus viņu ciemā kristījuši dāņu priesteŗi, dažiem pēdējie devuši līdz svētīto ūdeni, ar ko viņi mājās slacījuši sievas un bērnus, tad abi šie priesteŗi, to dzirdot, modicum subridentes, et excusso pulvere pedum in eos ad alias villas festinantes (XXIV 5), atstāja šos jaunkristītos dāņiem.

Īsti Dieva izraudzītie bija arī peregrīni. Uz sv. Jaunavas zemi viņi brauca vienīgi ar nolūku ecclesiam defendere et stare pro domo Domini in die prelii (XXIII 1). Atbraukuši šurp,

*) Skat. XXVIII 2.

**) 2. Reg. 1, 22.

***) Skat. 41., 42. un 43. l. p.

viņi visur, kur Dievam kalpot varēja, obedire parati erant (XIII 3). Kaujās iedami, viņi nepalaidās uz saviem cilvēcīgiem spēkiem, bet uz Dievu, de Dei misericordia non diffidentes (VII 2).

Arī vāciešu tirgotāji bija īsti Dieva dēli. Viņi brauca uz sv. Jaunavas zemi nevis laicīgās mantas dēļ, nevis meklēdami, izsakoties ar vidus laikos iemīļoto Vulgātas frāzu, quae sua sunt, bet gan quae Dei sunt*). Kad pāvesta sūtnis Modenas Vilhelms Gotlandē aicināja kristītos jemt krusta zīmi un doties kaŗā pret pagāniem sāmiešiem, tad vāciešu tirgotāji, kas celestia sibi desiderant mercari (XXX 1), apgādājušies ar zirgiem un ieročiem, brauca uz Rīgu, lai kopā ar citiem sv. Jaunavas kalpiem ietu kaŗot uz šo neticīgo zemi. Mēs jau redzējām, ka viņi, likdami mazāku svaru uz savu laicīgo mantu kā uz sv. Jaunavas zemes drošību, kad pienāca ziņa, ka pagāni pošas uzbrukt Rīgai, novārtā likdami savas tirdznieciskās intereses, atlika braucienu uz Gotlandi**).

Bija starp tirgotājiem arī tādi, kas, nerūpēdamies par savas dvēseles pestīšanu, pasniedza pasaulīgās mantas labad roku velnam. Pāvests bija aizliedzis iebraukt tirgošanās nolūkā zemgaliešu ostā; šim aizliegumam ar kopēju lēmumu pievienojās tirgotāji. Radās tomēr tādi, kas, apostolici mandatum non attendentes et commune mercatorum decretum (lepnībā) parvipendentes (IV 7), devās kuģī pa Daugavu uz leju, lai brauktu uz zemgaļu ostu. Par to arī kuģa vadītāji mira crudeli morte (ib.).

Starp vāciešiem, šiem cītīgākajiem strādniekiem tā Kunga svētos darbos, bija daudz arī tādu, kas nedomāja par savas dvēseles glābiņu un par briesmīgo grēcinieku nāvi.

Viņi, kādreiz kopā ar zemgaliešiem iebrukuši leišu zemē un atraduši tur ienaidnieku jau kaŗa gatavībā, negribēja atgriezties atpakaļ uz mājām, jo zemgaliešu bija bezgala liels daudzums, de quibus confidebant Theuthonici (XII 2), aizmirsdami, ka jāpalaižas nevis uz cilvēka spēkiem, bet vienīgi visās lietās uz Dievu, jo viņš, kā redzējām, ir vienīgais palīgs. Cilvēku spēks arī nelīdzēja, un ienaidnieks šos grēciniekus sakāva. Kad daudzi atkritušo pagānismā mežotniešu vecākie, pazemībā noliecot galvu, nokāpa kauju pārtraukuma laikā no pils, lai atgrieztos atkal pie īstā Dieva, tad radās stulti quidam ex nobis (sc. Theuthonicis), quorum infinitus est numerus XXIII 8), kas sagrāba viņus, un nedomādami par savas, ne arī par atkritēju dvēseles glābiņu, nokāva kādu simtu vai vairāk. Daudzi to starpā, kuŗu rokās bija kungu un soģu vara, bija subditis suis graves (XXV 2). Tā kā šie grēcinieki augstā pacilātībā bija jābrīdina: Attendite . . . et videte . . . ne pauperes nimium opprimatis, pauperes dico Lyvones et Lettos, sive quoscunque neophytos . . . Crudelem quorundam mortem . . . ante mentis oculos revocate, alta consideratione pertimescite! (ib.). Grēkoja arī tie vācieši, kas rūpēs par pasaulīgo mantu aizmirsa savu dvēseli un ķildojās savā starpā

*) Phil. 2, 21.

**) Skat. 19. l. p.

vienas otras zemes pēc. Tā litigantibus (t. i. tiem, kuŗu rokās bija dominium) . . . pro terrarum dominatibus (XXIV 5) tumsības valdnieks varēja priecāties par savas sēklas dīgšanu. Dažādu grēcīgu darbu dēļ arī pāvesta legāts Modenas Vilhelms vāciešiem daudzreiz izteica brīdinājumus, mājienus, skubināja viņus laboties un pamācīja, kas viņiem kā Dieva dēliem jādara. Vispirms viņiem pašiem jādzīvo savā starpā mierā, jo tas, kas rada nesaskaņu un dara ļaunu otram, ir velna kalps. Tā viņš, piem., Odempē Theuthonicosque fideliter exhortando, commonitos habebat, quatinus benigne commorantes, mala non suscitarent ad invicem (XXIX 3). Tāpat viņš izteica tiem mājienu, lai viņi ar saviem grēcīgiem darbiem neatrauj jaunkristītos no Dieva, bet lai viņus ar pamācībām saista tuvāku pie viņa. Piem., Koknesē viņš commonendo semper Theuthonicos, ne subditos suos gravaminibus aut exactionibus indebitis nimium lederent, sed fidem Christi sedulo docendo, consuetudines christianas inducerent et ritus paganorum abolerent, et tam exemplis eorum bonis quam verbis eos instruere docerent (XXIX)*).

Pārejot pie atsevišķām personām, vispirms jāsaka, ka īsts Dieva dēls bija pats chronikas autors. To mēs redzam no viņa darbiem. Viņš savu chroniku rakstīja ad laudem . . . domini Jesu Christi (XXIX 9), tāpat kā sv. Jaunavas kalpi par godu tam Kungam cīnījās uz kaŗa lauka. Viņš aprakstīja humili scriptura (ib.) tā Kunga slavu, t. i. viņš raudzījās pazemīgi uz savu darbu, tāpat kā visi ticīgie uz saviem ieguvumiem kaŗos. Ar savu pazemīgo rakstu Indriķis gribēja sniegt lasītājiem pamācību un paskubinājumu, proti, ut et ipsi laudem Deo tribuant et ponant in eo spem suam, et non obliviscantur operum Dei, et mandata eius exquirunt (ib.), tāpat kā visi Kristus vārda sējēji pamācīja un skubināja uz labiem darbiem jaunkristītos un citus ticīgos. Viņš, kā visi Dieva dēli, nedzinās pēc laicīgā labuma, bet pēc dvēseles pestīšanas: Et non hec adulationis aut lucri temporalis gratia conscripsimus, sed potius in delictorum nostrorum remissionem . . . (ib.). Kopjot latviešu dvēseles, jebšu bija plurimis periculis expositus (XI 7), tomēr viņš nākošās dzīves svētlaimību viņiem non desiit demonstrare (ib.), tāpat kā daudzi citi Kristus kalpi neatkāpās no iesāktā svētā darba, jebšu viņiem bija jāizcieš vajāšanas. Indriķis pa kaujas laiku ap Beverīnu, zinādams, ka Dievs savējus arvien pasargā no ienaidnieku ieročiem un tāpēc igauņu uzbrukumam modicum attendens (XII 6), bezbailīgi uzkāpa uz pils apcietinājuma un mūzikas instrumenta pavadībā dziedāja, Dievu lūgdams.

Dieva bērns bija pirmais bīskaps Meinards. Viņš simpliciter pro Christo et predicandi tantum causa (I 2) ieradās lībiešu zemē, bet nevis pašlabuma vai pasaulīgās mantas dēļ, kā tas varētu izlikties kādam no tam, ka viņš kopā ar tirgotājiem šurp

*) XXIX 3: . . . docebat eos (fratres militiae) ne subditis suis aut in decimis accipiendis aut in aliis quibuscunque causis nimium graves existerent, ne per talem occasionem ad paganismum redire cogantur.

atbraucis. Kristus dēļ viņš atbrauca un Kristum bija veltīta visa viņa darbība še. No pagāniem viņš vienīgi prasīja, lai viņi top par īstiem Dieva bērniem un tapuši, lai tādi arvien paliktu, apsolīdams par to viņiem pat laicīgus labumus. Tā viņš Ikšķiles lībiešiem castra fieri pollicetur, si filii Dei censeri et esse decreverint (I 5). Kristus labā viņš ar dedzību strādāja. Sajēmis no Polockas ķēniņa piekrišanu sludināt Dieva vārdu lībiešiem, viņš audacter divinum opus aggreditur (I 3). Arī ar to izpaužas viņa dedzība strādāt tā Kunga labā, ka viņam sāp ļoti sirds, kad lībieši negrib kristīties un taisās atkrist pagānismā tie, kas jau kristījušies. Turbatur nimirum predicantis animus (I 9), salaspiliešiem nepildot solījumu kristīties un turpinot kalpot tumsības valdniekam un tiem, kas jau kristījušies, atkrītot no īsta Dieva savai dvēselei par postu. Non differt lacrimas amaritudo cordis (I 11), tiem pašiem salaspiliešiem viņu sveicinot ar Jūdāsa sveicienu un sirdi: „Esi sveicināts, rabi", un aizmirstot, ka viņš uz viņu pašu lūgumu un rūpēs par viņu dvēseli, lai tās izglābtos no Dieva dusmām, nav atstājis viņus un nav braucis prom uz Vāciju. Lībiešiem pieķeroties velnam un cietībā novēršoties no tā Kunga, Meinards tomēr ab incepto non desistit (I 6), turpinot darīt tā darbu, kas viņu sūtījis. Bez viltus pats būdams, viņš arī nedomāja, ka velna kalpu vārdos var slēpties viltība. Credit innocens omni verbo (I 11), lībiesiem soloties kristīties un atrunājot viņu no braukšanas prom uz Vāciju.

Meinarda centieniem un darbiem atbilda viņa dzīve un āriene, kas iedvesa cieņu un godbijību. Fuit vir vite venerabilis et venerande caniciei . . . (I 2).

Viņš arī mira kā Dieva bērns: pie memorie Meinardus episcopus post multos labores et dolores, kad juta, ka pienākusi ir pēdējā stunda, likās gultā un drīz pēc tam diem clausit extremum (I 14). Viņš arī tika apbedīts planctu et lacrimis (II 1).

Bīskaps Bertolds bija reverenda persona (II 1). Kā īsts Dieva kalps viņš sākumā aiz pazemības atsacījās, kad viņu izraudzīja par Meinarda pēcnācēju uz bīskapa krēsla. Difficilis quidem primitus ad eundum exhibetur,*) sed metropolitani victus precibus, predicationis onus aggreditur (ib.). Pirmo reiz viņš bez kaŗa spēka, Domino se commitens (II 2), brauca uz lībiešu zemi. Otrreiz, kad tas ieradās ar krusta kareivjiem, viņš krita kā svētmoceklis**) un tika saplēsts gabalos.

Īsts un venerabilis (III 1) Dieva dēls bija bīskaps Alberts, kas bija Livonijas baznīcā visu ticīgo vadonis un gans.

Nelokami un stipri bīskaps Alberts pieķērās Dievam. Arvien viņš bija in Dei timore et orationibus (X 8), un viņa sirds vien-

*) Vita Rimberti, II, p. 89 Rimberts, kad viņam paziņoja, ka pēc Anskarija nāves viņam būs jāiejem archibīskapa krēsls, reniti coepil, ad tantum ministerium nec viribus nec meritis se idoneum esse proclamans.

**) X 6: Horum corpora . . . opposita sunt tumbe episcoporum Meynardi et Bertoldi, quorum . . . secundus martyr, ut supra dictum est, ab eisdem Lyvonibus occisus occubuit.

mēr bija fiduciam habens in Domino (X 8)*), nevis uz piļu stiprumu vai kaŗa spēka daudzumu**). Ceļā, kur viņš devās ad Dominum confugiens, iter et negocium ipsi committens (XIV 4), viņu pavadīja paļāvība uz Visspēcīgo. Šinī paļāvībā viņš, arvien sv. Jaunavas zemi Domino committens (IV 4), brauca uz Vāciju. Alberts, lai arī cik bija lielas briesmas, kas draudēja, nekad nebaidījās pro Deo pati (VII 1), kas arī katram cilvēkam ir jādara***).

Pieķerdamies no visas sirds Dievam, bīskaps Alberts savā valstiskajā darbā dzinās vienīgi pēc tā, izsakoties ar vidus laiku literatūrā iemīļoto Vulgātas frāzu[1]), quae Dei sunt, un visur pildīdams viņa prātu, visus spēkus ziedoja Kristus un sv. Jaunavas zemes labā, nemeklēdams quae sua sunt.

Biežajos braucienos uz Vāciju bīskaps Alberts nevis savā labā, bet turp pro diversis ecclesie negociis vadit (XII 1). Vācijā viņš, ejot un sludinot daudzās vietās un colligens peregrinos et predicans eis remissionem peccatorum (XXII 1), nosūtīja viņus uz Livoniju, ut starent pro domo Domini in die prelii, defenderent ecclesiam novellam ab impetu paganorum (ib.). Tā tad peregrīnus bīskaps vāca, lai viņi kaŗos cīnītos par tā Kunga namu un aizsargātu jauno baznīcu un lai viņi paši iegūtu sev grēku piedošanu, nevis lai ar viņu zobenu iekaŗotu jaunas zemes un jaunus mesliniekus.

Ar šo bīskapa Alberta darbību saskanēja viņa centieni pašā Livonijā. Še viņš bija arvien Livonijas baznīcu promovere ac defendere sollicitus (XIII 4)[2]) Tā tad bīskaps karevjus vāca, iesāka un veda kaŗus, lai Jēzus Kristus slavu un godību celtu augstumos un lai aizsargātu sv. Jaunavas zemi pret ienaidniekiem, bet nevis lai iegūtu laicīgus labumus.

Vadīdams visus notikumus sv. Jaunavas zemē, bīskaps Alberts arī rūpējās par to, lai tur valdītu taisnība un miers, šie abi ievērojamie faktori sv. Augustīna mācībās. Tā viņš, kā redzējām[3]), Autīnas strīdus laikā, atbildēdams atkritušiem lībiešu vecākiem, kas sūdzējās, ka Kristus kareivji viņiem atjēmuši laukus, pļavas un naudu, apsolīja atdot viņiem visu netaisni atjemto, bet to, kā viņi taisnīgi pelnījuši, neatdot, kas viņiem pajemts viņu pārkāpumu dēļ. Tāpat viņš apspriedēs ar kaimiņu valdniekiem centās strīdīgos jautājumus izšķirt, vadoties no taisnības viedokļa, piem. jautājumu par lībiešu nodevām u. c. sarunās ar Polockas ķēniņu[4]).

---

*) Pseidocyprianus: Justitia vero regis est . . . per omnia in Deo confidere...

**) Orosius VII 42, 8: . . . maledictus utique, quia spem, suam posuerat in homine.

***) Pseidocyprianus: Justitia vero regis est . . . cuncta adversaria patienter ferre . . .

[1]) Phil. 2, 21.

[2]) Pseidocyprianus: Justitia vero regis est . . . ecclesias defendere . . . patriam fortiter et iuste contra adversarios defendere . . .

[3]) Skat. 39. un 40. l. p.

[4]) Skat. 40. l. p.

Bīskapa rūpes par mieru izpaužas visskaidrāki nosacījumos, kuŗus viņš diktē Visvaldim, kad pēdējais pēc Ģercikas iejemšanas bija ieradies pie viņa Rīgā. Izjemot vienu,*) pārējie četri nosacījumi tieši vai netieši ietveŗ prasību, kas radītu mieru, ja to izpilda. Vispirms: Si paganorum consorcia deinceps vitare volueris (XIII 4), jo pagāni arvien rada nemieru un sabiedrība ar viņiem dod tik to pašu; otrs: ut per eos ecclesiam nostram non destruas, trešais: simul et terram Ruthenorum tuorum christianorum per Letones non vastaveris**), ceturtais: nobiscum iugi pacis conformitate congaudeas. Tā tad bīskaps šinīs sarunās ir bijis kā īsts gans pacificus, kas rūpējas par mieru.

Livonijas iekšējā dzīvē bīskaps Alberts visas lietas kārtoja un vadīja ar lielu rūpību un cītību. Kad Kokneses pils nāca viņa rokās, viņš aizbrauca turp, lika to nocietināt un rūpīgi apsargāt, et bene dispositis***) (XIII 1), atgriezās uz Rīgu. Arvien papriekš dispositis omnibus, que disponenda erant (XVIII 1) Livonijā, tad tik bīskaps brauca uz Vāciju vākt jaunus peregrīnus. Tāpat uzlikto pienākumu atgriezt pagānu tautas studiose amministrans (VIII 1), viņš netaupīja spēkus Livonijas baznīcas labā. Tā Alberts, strādādams tam Kungam un celdams viņa godību augstumos, intollerabilem fere laborem sustinet (ib.).

Bīskaps Alberts, pretēji Polockas ķēniņam, kas raudzījās uz pavalstniekiem kā uz vergiem, bija saviem pakļautiem itkā tēvs. Viņš tēvišķīgā gādībā atviegloja pēdējo nastas un tēvišķīgi uzjēma atkal par dēliem tos, kas ģeķībā bija atkrituši no viņa. Pavalstnieku godāts viņš arī baudīja visur tēva priekšrocības[1]).

Bīskapam arvien skuma sirds, kad kaujās ar kristītā vārda ienaidniekiem krita viņa kareivji. Pēc kādas kaujas par savēju nāvi viņš plurimum esset contristatus (XIV 4).

Ar mīlestību un lēnību bīskaps Alberts izturējās pret tiem cilvēkiem, ar kuŗiem viņš nāca satiksmē. Lēnā garā viņš deva pavēles. Tā viņš saviem ļaudīm un Kristus kareivjiem iussitque et rogavit (XXII 1) Kokneses pilskalnu nocietināt, kad Vesceka šo pili bija nodedzinājis un aizbēdzis uz krievu zemi. Atgriezies kādreiz no Vācijas un atradis Rīgā sev priekšā izdzīto Pliskavas ķēniņu, viņš deva pēdējam dāvanas in caritate (XVI 1) un lika pietatis studio sufficienter (ib.) viņu apkalpot. Ar lielāko laipnību bīskaps Alberts uzjēma Kokneses ķēniņu, kad pēdējais ieradās pie viņa Rīgā[2]).

Žēlsirdīgi bīskaps Alberts izturējās pret tiem, kas ģeķībā bija atkrituši pagānismā un atkal, nākuši pie īstā prāta, atgriezās

*) XIII 4 ... Si regnum tuum ecclesie beate Marie perpetua donatione conferre volueris, ut a nostra manu iterum recipias ...

**) Īsti vidus laiku garā bīskaps Alberts rūpējas vienīgi, lai miers valdītu tur, kur dzīvo kristītie: ecclesiam nostram non destruas un terram Ruthenorum ... christianorum non vastaveris ...

***) Otto ep. Fris. VII 19. Tāpat ķeizars Lotarijs omnibusque in Gallia et Germania bene compositis expeditionem rursus in Italiam edixit.

[1]) Skat. 44. l. p.

[2]) Skat. 44. l. p.

pie Dieva. Lībieši pēc nesekmīgas cīņas Dabreļa pilī lūdza žēlastību, apsolīdamies Kristus vārdu atkal piejemt un vairs no tā neatkrist. Misertus autem eorum (XVI 4) bīskaps aizliedza kaŗa spēkam ieiet pilī, lai lūdzējus neapkautu un lai daudzas dvēseles neaizsūtītu uz elli. Par pārkāpumiem, ko šie lībieši bezdievībā bija pastrādājuši, bīskaps Alberts, pretēji dāņiem, kas tādos gadījumos uzlika divkārtējas pat trīskārtējas nodevas, prasīja tik modicam summam argenti (ib.). Arī vēlāk pēc šīs apgrēcības bīskapa lībieši baudīja viņa žēlsirdību un ex misericordia ipsius (XVI 5) viņiem bija jādod par agrāko laiku mazākas nodevas.

Bīskaps Alberts, pretēji sv. Jaunavas ienaidniekiem, kas solījumus un pat zvērastus nekad nepildīja, turēja arvien savus solījumus. Viņš bija apsolījis Kokneses ķēniņam atbalstu cīņā pret leišiem. Memor eciam episcopus promissi, quod ei promisit (XI 8), un nosūtīja uz Koknesi divdesmit kaŗavīrus un visu citu, kas bija vajadzīgs pils aizsardzībai.

Sevišķi skaidri bīskapa Alberta pārsvars krietnībā par sv. Jaunavas ienaidniekiem izpaužas konfliktā ar Polockas ķēniņu Voldemāru un Lundas virsbīskapu Andreju. Polockas ķēniņš apspriedē, kas notika Polockā, nostādamies pret Dieva pavēli, ar draudiem un glaimiem lepnībā prasīja, lai Albeits pārtrauc lībiešu kristību, jo, proti, viņa varā esmot savus vergus kristīt vai atstāt nekristītus. Bet bīskaps, kā īsts Dieva bērns, magis Deo obediendum iudicavit quam hominibus, magis regi celesti quam terreno (XVI 2). Un Dievs ir pavēlējis, sacīdams: „Eita! māciet visas tautas, kristīdami tās Dieva Tēva, Dēla un sv. Gara vārdā!“ Šai Dieva pavēlei klausīdams, bīskaps Alberts noraidīja grēcīgā ķēniņa prasību un se neque ab incepto desistere, neque predicationis officium, kas ir viņam pāvesta uzlikts, negligere constanter affirmavit (ib.). Noraidīdams ar īstu constantia animi prasību, kas runāja pretim Dieva gribai, bīskaps turpretim nepretojās ķēniņam, ja viņa prasība saskanēja ar tā Kunga pavēli, un piekrita labprāt tam, que iustitia dictabat (ib.). Proti, lībieši agrāk bija maksājuši meslus ķēniņam. Un Alberts, paklausīdams Dieva gribai, neque regi tributa sua dari prohibebat (ib.), jo svētos rakstos sacits: „Dodiet ķeizaram, kas ķeizaram pieder, un Dievam, kas Dievam pieder.“ Alberta pārākumu krietnībā sajuta šis ķēniņš. Pēc konflikta, kas draudēja izvērsties par kaŗu, novēršanas, ķēniņš pirmais transiens ad episcopum, et tamquam patrem spiritualem salutans veneratus est. Similiter et ipse (sc. rex) tamquam filius ab eo receptus est (ib.), kā tas arī no īsta Dieva bērna sagaidāms šādos apstākļos Ar Lundas virsbīskapu Andreju bīskapam Albertam bija strīds dažu Igaunijas zemju dēļ. Uz priesteŗu Pētera un Indriķa aizrādījumu, ka vīna dārzs Ģervā ir stādīts ar sv. Jaunavas karoga palīdzību, peregrīnu centību un rīdzinieku pūliņiem, virsbīskaps, nostādamies grēcīgā Dānijas ķēniņa savtīgo un pasaulīgo interešu pusē, atbildēja, ka visa Igaunija, kā rīdzinieku iekaŗotā, tā neiekaŗotā, pieder Dānijas ķēniņam, ko viņam piešķīruši rīdzinieku bīskapi. Tālāk Andrejs, nosūtījis uz Rīgu sūtņus, pavēlēja, lai nokārušos viņa ķekarus (t. i. ietecējušās vīna

ogas) neuzlasot (t. i. lai rīdzinieki neuzlasa tos augļus, ko dāņi itkā būtu izaudzējuši) un lai nesūtot priesteŗus spredikot pa igauņu zemes kaktiem. Bīskaps Alberts, Livonijas valdnieks, nesaka vis, ka Igaunija pieder viņam. Tomēr katram ir zināms, ka auglis pieder tam, kas dārzu ir ietaisījis, kas kociņus stādījis un kopis. Tāpēc virsbīskapam rescripsit Rigensis episcopus, proti, venerabilis Albertus, vineam ipsam Estiensis ecclesie pluribus annis ante tempora Danorum a suis iam dudum plantatam, sanguine multorum et bellorum incommodis multis excultam (XXIV 2). Tā tad ir skaidrs, kam ir tiesības uz Igauniju. Uz virsbīskapa aizrādījumu, lai nesūtot priesteŗus spredikot pa igauņu zemes kaktiem, biskaps Alberts atbildēja, ka sacerdotesque suos non in angulis Estonie, sed in media Gerwa, verum eciam in Wironia et usque in faciem ipsius archiepiscopi comparuisse (ib.), t. i. ka viņš sūta priesteŗus spredikot droši un atklāti, bet nevis slepeni un itkā pa kaktiem.

Biskaps Alberts, pretēji ķēniņam Vescekam, kas Tērbatā biedrojās ar visādiem ļaundaŗiem un noziedzniekiem, pulcināja ap sevi gudrus un krietnus vīrus. Viņa padomnieki bija boni*), prudenti**) un discreti***) vīri. Tāpat viņš, raudzīdamies, lai Kristus ienaidnieki neiebruktu un neizpostītu Livonijas baznīcu, bija labvēlīgs tādiem vīriem, qui se murum pro domo Domini die ac nocte ponerent (XI 3).

Raceburgas bīskaps Filips bija vīrs stabilis et constans (XIX 6), un krietnībā viņam nebija līdzīga. Stipri jo stipri viņā dega Christi desiderium (ib.), un šīs ilgas nekad nerima, nec in prosperis, nec in adversis (ib.). Filips devotissimus erat in religione (XVII 1), un dievlūgšanā nevieņs sv. Jaunavas kalps nebija tik dedzīgs un neatlaidīgs kā viņš. Viņš līdzīgi sv. Mārtiņam oculis ac manibus in celum semper intentus, invictum ab oratione spiritum vix unquam relaxabat (XVII 1)[1]). Viņš nebija atraujams no dievlūgšanas ne kārtējās lūgšanas stundās, ne ugunsgrēka un kauju laikā, ne arī tad, kad viņš bija ceļā sargam, izpildot pēdējam savu pienākumu, proti, ut nec etiam ordinem silencii sui ante matutinalem cursum et ante horam diei primam finitam unquam interrumpere vellet, sive in incendio Rigensi, quando incensis omnibus fugatus est a domo sua, sive inter ipsos hostes in mari, sive tercia vice quando a vigile graviter vulneratus est, cum esset in muro nocte in orationibus suis (XIX 6). Tāpat viņš bija orans die ac nocte (XIX 5), kad vētra kuģus, braucot no Livonijas uz Vāciju, iedzina niknāko kristītā vārda ienaidnieku sāmiešu ostā, kur kristītiem bija jāiztura ārkārtīgi stiprs uzbrukums. Še nu izglāba ticīgos nevis šķēps, bet Filipa lūgšanas. Viņš, acis un rokas uz debesīm pacēlis, orabat ab igne presenti liberari (ib.), kad kuģim peldēja virsū degoši

*) XXIV 4 Et visum est ei (sc. ep. Alberto) bonorum virorum consilio...

**) XVI 4 Episcopus vero, requisito consilio . . . prudentum suorum . . .

***) X II4 . . . habito consilio cum discretioribus suis. . .

[1]) W. Bilkins, Die Spuren etc., 37. l. p.

koki un draudēja tos aizdedzināt. Un lūk. tūlīt vējš mainījās un aizdzina degošos kokus prom! Kad pēc pārciestās vētras un izglābšanās no Kristus ienaidnieku rokām nonāca Gotlandē, tad Filips, nostājies pie altaŗa, pateicās Dievam, sācīdams: Transivimus, Domine, per ignem et aquam et eduxisti nos in refrigerium. Quoniam probasti nos Deus, igne nos examinasti, sicut examinatur argentum. Induxisti nos in laqueum, posuisti tribulationes in dorso nostro, imposuisti homines super capita nostra. Liberasti nos Domine de omnibus periculis nostris et reduxisti nos super hanc firmam petram (XIX 6)*). Lūgšanas vārdi rāda, ka vētru un ienaidniekus Dievs ir uzsūtījis, lai Filipu pārbaudītu un padarītu viņu stiprāku ticībā, nevis lai sodītu viņu par grēkiem.

Raceburgas bīskapa Filipa darbos izpaužas visur mīlestība. Viņš izdalīja pārtiku in caritate (XIX 6), kad tā ceļā, uz Vāciju atgriežoties, sāka aptrūkt. Kareivjus amando, garīdzniekus docendo, lībiešus un vāciešus magne pietatis caritate fovendo (XVII 1), kā īsts labais gans viņš vadīja visas lietas, izpildīdams bīskapa Alberta vietu, kamēr pēdējais atradās Vācijā. Tik vienīgi šis krietnais vīrs, kas dega ilgās pēc Kristus un sēja ar saviem darbiem mīlestību, radīja sv. Jaunavas zemē, izpildot bīskapa Alberta vietu, mieru**). Et respiravit ecclesia diebus istis aliquantum a bellorum incommodis (XVII 1), kaut gan apstākļi bij nelabvēlīgi, jo vienmēr radīja bailes lībiešu un igauņu ļauno nodomu viltus māchinācijas, kas arvien bija vērstas pret vāciešiem un Rīgu.

Raceburgas bīskaps Filips arī aizmiga laimīgā nāvē. Et implevit tandem Dominus desiderium ipsius, et misit eum eodem itinere in Veroniam, ubi modica infirmitate correptus, Domino spiritum suum commendabat (XIX 6). Viņa dvēsele nonāca tur, kur viņš vēlējās. Habebat enim magnum desiderium ad petram, qui Christus est, veniendi . . . (ib.). Dedit ergo Deus ei locum, quem optavit, firmum et stabilem in petra. Cuius anima Christo, et memoria ipsius maneat in benedictione (ib.). Uz Raceburgas bīskapa Filipa kapa parādījās eņģeļi un citas parādības, no kā redzams, ka viņš bija īsts Dieva dēls***).

Modenas bīskaps Vilhelms, kad viņš kā pāvesta lēgāts ieradās sv. Jaunavas zemē, nenodarbojās vis še ar pasaulīgām lietām, bet sēja, kā jau īsts Kristus kalps, Dieva vārdu, jaunkristītos stiprinādams ticībā, neticīgos aicinādams pie Dieva un pašus pestīšanas vārdu nesējus brīdinādams, lai viņi tiem,

---

*) Šī un vēl viena (skat. XIX 5) ir vienīgās lūgšanas, kuŗu saturu Indriķis atstāsta.

**) Pseidocipriāns: Ecce quantum iustitia regis (t. i. kad valdnieks pilda savus pienākumus) saeculo valet, intuentibus perspicue patet: Pax populorum est . . . etc.

***) Et vidit Veronensis quidam in visione columpnam tamquam fulgur splendentem de trans Alpibus venientem et ibidem se ad quiescendum deponentem. Et alii visiones similes angelicas ad sepulchrum eius se videre testati sunt (XIX 6).

Pie Raceburgas bīskapa Filipa nāves Indriķis kavējas ilgāki kā pie citu Dieva izraudzīto nāves.

kas kristījušies, neuzliek pārāki smagi tā Kunga jūgu un ar to viņus neatrauj no kristītā vārda.

Kamēr Modenas Vilhelms uzturējās Livonijā, viņam par visu vairāk dega sirds par jaunkristīto dvēseles likteni. Par jaunkristītiem sollicitus (XXIX 3) un viņus videre desiderans (XXIX 5) Vilhelms apmeklēja daudzas vietas sv. Jaunavas zemē. Kur viņš ceļodams apstājās, tur jaunkristītiem monita salutaria vite eterne prebens, nomen aperuit eis Jesu Christi (XXIX 7) un viņiem spredikoja pestīšanas vārdus, ut eos in fide catholica fortificaret (XXIX 3) un tā viņus in Dei servitio confortavit (XXIX 5), lai viņi nestu fructumque bonum (ib.). Bīskaps, jaunkristītos pamācīdams, lika pie sirds, ne unquam a fide domini nostri Jesu Christi discederent (XXIX 3), piekodinādams viņiem, ne . . . neglectis baptismi sui sacramentis ad paganismum redirent (ib.), un brīdināja, ut . . . infidelitatis . . . consilia devitarent (XXIX 7). Tāpat viņš arī krievu sūtņus pamācīja, fidem eorum eciam multis exhortationibus roborando (XXIX 4).

Modenas Vilhelms arī rūpējās par Kristus vārda tālāku izplatīšanu. Zemgaliešu kungu Vestardu viņš multis disceptationibus et sermonibus longis ad fidem invitavit Jesu Christi (XXIX 4). Gotlandē viņš sēja Dieva vārdu, aicinādams ticīgos jemt krusta zīmi ad faciendam vindictam de perversis Osilianis (XXX 1), kam arī sekoja šīs tautas kristīšana.

Modenas Vilhelms arī pašus kritītā vārda nesējus pamācīja, lai viņi tā Kunga jūgu nepadara par pārāk smagu un ar to jaunkristītos nepiespiež atkrist elkkalpībā, bet lai pamācīdami stiprina viņus ticībā. Odempes pilī viņš brīdinādams aizrādīja, nec Theuthonici gravaminis alicuius iugum importabile neophytorum humeris imponerent (XXIX 3) un Koknesē vāciešus pamācīja, lai viņi saviem pakļautiem fidem Christi sedulo docendo, consuetudines christianas inducerent et ritus paganorum abolerent, et tam exemplis eorum bonis quam verbis eos instruere docerent (XXIX 5)*).

Atrazdams par vajadzīgu lībiešus, igauņus, vāciešus, ordeņa brāļus, krievus un citus pamācīt, viņš vienīgi latviešus collaudavit (XXIX 3), fidemque eorum et constantiam commendans (ib.), jo viņi paši un bez kaŗa spaidiem piejēma Kristus vārdus, no tiem nekad neatkrita un nesa arī paši ticību citām tautām, nebaidīdamies no svētmocekļu nāves**). Vendiem viņš doctrine sue fidelia monita — vienkārši — non subtraxit (ib.), jo arī viņi bija pazemīgi priekš kristīšanās un no ticības nekad neatkrita.

---

*) XXIX 3 Et semper fratres militie, nec non et alios Theuthonicos, in aliis provinciis commonitos habebat attentius, ut Lyvones et Letthos et alios neophytos, docentes fidem christianam onusque suave Jesu Christi humeris eorum imponentes, tam in decimis quam in aliis causis parcerent eis, ne gravati nimium ad infidelitatem redirent. XXIX 3: Similiter et fratribus militie doctrine sancte monita devotus ibidem impendens, docebat eos ne subditis suis, stultis Estonibus illis aut in decimis accipiendis aut in aliis quibuscunque causis nimium graves existerent, ne per talem occasionem iterum ad paganismum redire cogantur.

**) Lēgāts vienīgi viņiem cum l e t i t i a l e t a m . . . domini Jesu Christi doctrinam predicavit, et sepius passionem ejusdem domini Jesu commemorans, l e t o s eosdem quam plurimum l e t i f i c a v i t (XXIX 3).

Modenas Vilhelms rūpējās arī, lai Livonijā valdītu miers. Odempes pilī viņš vāciešus skubinādams skubināja, quatinus benigne commorantes, mala non suscitarent ad invicem (XXIX 3). Viņš nosūtīja sūtņus pie dāņiem un sāmiešiem, quatinus bella removentes pacem ipsius acciperent (XXIX 4).

Vilhelms bija taisns tiesnesis, kas izsprieda tiesu tā, kā to prasīja pati sūdzības lieta. Viņš katram atbildēja secundum causam et querimoniam ipsius (XXIX 4), kad pie viņa ieradās vācieši, lībieši un latvieši, prasīdami tiesu dažādās lietās. Mīlēdams patiesību, viņš par visu, kas bija noticis Livonijā ziņoja pāvestam, rerum veritatem (XXIX 2) aprakstīdams.

Visu, ko viņš darīja, to darīja ar cītību. Metsepolē un citur kristīgo ticību viņš diligenter enodavit (XXIX 3). Siguldas lībiešiem viņš omni studio piekodināja neatkrist pagānismā.

Uzticīgs sv. Jaunavas kalps bija Salaspils draudzes gans mūks Sīfrīds. Uzlikto pienākumu viņš pildīja ar lielu cītību un rūpību. Sīfrīds, in Dei servicio die ac nocte persistens (VII 9), savā draudzē curam animarum... devotissime peragit (ib.).

Šis svētais*) vīrs arī aizmieg laimīgā nāvē. Pēc ilgu gadu pūliņiem, Deo felicem terminum vite sue imponente (ib.), viņš aizvēra savas acis.

Priesteris Alobrands arī bija īsts Dieva bērns. Viņš Turaidā fideliter (X 15) izpildīja soģa amatu, zādzības un laupīšanas savaldīdams un netaisni pajemto atdodams, un tā viņš lībiešiem viam iuste vivendi demonstravit (ib.). Iedams pats pa taisnības ceļiem, viņš ar to bija pretmets grēcīgiem soģiem Godfrīdam un Voldemāram, kas, kā redzēsim, netaisni tiesu spriezdami, rūpējās vairāk par savu maku kā par taisnību. Strādādams tā Kunga vīna dārzā, viņš par visiem vairāk ar vārdiem pamācīja citus iet pa taisnības ceļiem**), un turot acu priekšā Dieva dusmas, rūpēties par dvēseles pestīšanu***).

Uzticīgs sv. Jaunavas kalps bija arī Lēdurgas priesteris Godfrīds. Kad sāmieši ielauzās viņa draudzē, viņš kā jau labais gans arvien to dara, oves suas luporum faucibus eripere cupiens (XVI 7), savāca lībiešus un dažus bīskapa Alberta kalpus, pats succinxit se armis bellicis suis et induit se lorika sua, tamquam gygas (ib.), un aizdzina sirotājus no sava ganāmā pulka zemes.

No tiem kristītiem, kas bija ģeķi, atšķīrās ar savu gudrību Šedas konventa loceklis Jānis. Viņu, šo virum mansuetum, discretum et prudentum in omnibus viis suis (XIII 3), bīskaps Alberts atveda uz Livoniju un uzticēja viņam sv. Māras baznīcas vadību.

Sevišķi ievērību pelna svētmocekļi, jo nav šaubu, ka viņi par ciešanām sajem algu, ieiedami svētmocekļu sabiedrībā debesīs. Tam Kungam strādādami un mocekļu nāvē mirdami, viņi ar sa-

*) VII 9:... Deum benedicunt, qui in sanctis suis talia facit miracula.

**) XVIII 2.

***) XVI 4 un XIV 5.

vām asinīm ir slacījuši tā Kunga vīna dārzu un tāpēc viņi pēc īsajām laicīgajām ciešanām bauda debesīs mūžīgās līksmības priekus. Vispirms minams ir cisterciešu ordeņa priesteris Frederiks no Cellas. Viņa mokas bija sevišķi smagas un ilgas. Ar to, ka viņš sirsnīgi lūdza Dievu, viņš atgādināja Raceburgas bīskapu Filipu. Tā viņš pūpolu svētdienā noturēja svinīgu dievkalpošanu, tā Kunga ciešanas mistēriju multis lacrimis celebrans, et exhortationis verbum de cruce Domini dulcibus monitis astantibus ministrans (XVIII 8). Kad viņu Sāmsalas pagāni saķēruši sāka nežēlīgi mocīt, viņš (cum) in celum intentus orationum suarum ad Dominum... funderet laudes, et gratiarum ageret actiones (ib.). Frederiks tika nežēlīgi mocīts. Apsmietam viņam tika pāršķelta naglām (clavis) galva un mugura, aiz nagiem smails un ciets koks aizdzīts, miesa gabalos saplosīta, un pats uz uguns uzlikts, ar cirvi starp pleciem sakapāts un nokauts. Viņa miesa tika atdota zemes zvēriem un nebija, kas to apbedī. Tā viņš, diversis... tormentis (ib.) mocīts, aizceļoja uz debesīm in martyrum consorcium... absque omni dubio (ib.). Līdz ar viņu tās pašas mokas izcieta viņa māceklis un vēl daži ticīgie.

Cisterciešu priesteris Segehards ar citiem ticīgiem tika nonāvēts uz Misas. Šo svētmocekļu negocium sanctum erat, eo quod vocati venerunt ad baptizandum paganos vineamque Domini plantandum (XXIII 4). Tā kā viņi tā Kunga vīna dārzu sanguine suo plantaverunt (ib.), tad viņu dvēseles in martyrum societate sine dubio cum Christo gaudebunt (ib.). Priesteris Salomons ar tulku Teoderiķi un dažiem citiem, kuŗus nokāva Lembits ar saviem ļaudīm, pro fide Christi occubuerunt et in martyrum... consorcium transmigraverunt (XV 9). Reizā ar viņiem krita tulks Filips, dzimis leitis. Viņš sicut martyrii particeps factus est, sicut beatitudinis eterne compos fieri meruit (ib.). Salaspils priesterim Jānim (viņš bija dzimis vironietis) tika nocirsta galva un miesa sadalīta gabalos. Tā viņš post laboris sui cursum... pro fidei confessione... per martyrii palmam ad vitam pervenit eternām (X 7). Igaunijas bīskaps Teoderiķis, qui gladiis impiorum in Revele iugulatus in Martyrum, ut speramus, consortium transivit (XXII 1). Ģerviešu soģis Hebs tika crudeli martyrio nomocīts (XXVI 6). Viņa miesa tika saraustīta, sirds izcepta un apēsta, miesa atdota suņiem un debess lidoņiem apēst.

Uzticīgs sv. Jaunavas kalps bija Kristus kareivju mestrs Vennons. Viņš mira laimīgā nāvē, jebšu viņu nokāva slepkavas roka. Un sepulto cum magno planctu fideli ac pio magistro (XIII 2), Kristus kareivji viņu paturēja svētā piemiņā.

Pēc Vennona noslepkavošanas non minus pium ac benignum et omnibus virtutibus repletum (XIII 2) Volkvīnu iecēla viņa vietā. Pielikdams visus spēkus, lai Kristus godību celtu augstumos, viņš exercitum Domini ducendo atque regendo, preliabatur prelia Domini cum leticia (ib.).

Kristus kareivju starpā īsts Dieva dēls bija Arnolds. Viņš bija vir valde religiosus et semper orans (XV 1). Pie Vilandes

pils aplenkšanas, nocte ac die laborans (ib.), viņš netaupīja pūles, lai Kristus slavu un godību celtu augstumos. Arnolds šinī kaŗā, izlaizdams garu uz kaujas lauka, mira laimīgā nāvē un in martirum consorcium transmigravit (ib.). Tā viņš quod oravit, hoc, sicut speramus, invenit (ib.).

Īsts Dieva dēls arī bija Alberts no Lauenburgas. Viņu Dominus hactenus posuerat in pharetra sua, tamquam sagittam electam, ut tempore oportuno mitteret eum (XXI 1) uz Livoniju atbrīvot savu baznīcu no ienaidnieku rokām.

Sv. Jaunavas ienaidnieks bija grēcīgais soģis Godfrīds. Chronista Indriķa brīdinājums soģiem*) ir attiecināms pilnīgi uz viņu, jo tiesu viņš sprieda taisni otrādi, kā tā ir spriežama**). Viņš, tiesu spriežot, inique egerat pervertendo iudicium et pauperes opprimendo et iniquos iustificando et neophitos corrodendo (XI 4). Tā viņš, izsakoties pāvesta Gregorija VII. vārdiem***), nebija iustitie defensor, bet depredator. Godfrīds piederēja pie tiem soģiem, par kuŗiem mūsu chronists saka, ka viņi amatu izpildot, visvairāk rūpējoties par sava maka piepildīšanu[1]). Spriezdams tiesu un izšķirdams ļaužu ķildas, viņš pecuniam et munera collegit plurima, et modicum offerens episcopo sibi plura retinuit (ib.). Piepildījās arī Indriķa brīdinājums: viņš postea morte turpissima defunctus est (ib.).

Otrs grēcinieks sv. Jaunavas kalpu starpā bija Kristus kareivis Vikberts. Viņš savu sirdi ad amorem seculi magis quam ad religionis disciplinam inclinaverat (XIII 2). Dzīvodams starp Kristus kareivjiem un viņus dedignans (ib.), šis grēcinieks šo savu biedru starpā multas ipse discordias seminavit (ib.).

Vikberts tamquam Judas inter fratres ad modicum tempus conversatus, sive tamquam lupus inter agnis (ib.), jebšu Kristus kareivji viņu pēc apcietināšanas un apsolīšanās paklausīt bīskapam Albertam un brāļiem priecīgi un ar pagodināšanu bija nosūtījuši uz Rīgu un uzjēmuši itkā pazudušo dēlu atkal savā sabiedrībā. Viņa ļaunā Jūdāsa daba lauztin lauzās uz āru un fraudis sue fictam conscientiam dissimulare nesciens, diem oportunam exspectabat, quando cordis sui maliciam adimpleret (ib.). Šī sirds ļaunuma dzīts viņš nokāva mestru Vennonu un priesteri Jāni.

Savu grēcīgo darbu dēļ viņš mira briesmīgā nāvē. Pēc laicīgas tiesas sprieduma viņu crudeli morte interemerunt (ib.).

Starp jaunkristītiem latvieši bija paši īstākie Dieva dēli. Jau priekš kristīšanās viņi, vitam christianorum approbantes (X 3), nenicināja pēdējos, kā piem. lībieši un igauņi to darīja. Viņi arī necīnījās pret Dievu un viņa izredzētiem un necentās

*) Skat. 66. l. p.

**) Par to Indriķis izsakās ar priestera Alobranda vārdiem; Oportebat... iudicia iusta iudicare et vera, non opprimendo pauperes, nec res eorum auferendo, nec neophytos nostros conturbando... (XVIII 2).

***) Register, II 5, p. 131, l. 11—12.

[1]) X 15: qui magis pro burse sue impletione quam iusticie Dei intuitu huiusmodi advocacie officium exercuerunt.

kavēt Kristus ticību izplatīt un viņa godību celt augstumos. Nealkdami pēc kristīto asinīm, bet otrādi, proti, eorum salutem affectantes (ib.), latvieši nerisināja paši ļaunus nodomus pret viņiem un arī nesekoja viņu ienaidnieku aicinājumiem pievienoties viņiem, lai ar kopīgiem spēkiem izdeldētu šos Kristus kalpus. Viņi nevien neieradās pie Ogres ad colloquium perfidie (ib.), kad viņus turp kopā ar bīskapu Albertu un lībiešiem aicināja grēcīgā Polockas ķēniņa sūtņi, kas uz pagānu pamudinājumu bija sūtīti uz Livoniju viltībā ar miera vārdiem, un Kokneses krievu diakons Stefans, arī Kristus ienaidnieks*), bet viņi arī vero nec venerunt nec nuncios miserunt (X 12) pie šī ķeniņa, kad pēdējais uz to pašu bezdievju pamudinājumu bija iebrucis Livonijā, un kaŗojot pie Salaspils, aicināja viņus un turaidiešus doties kopā ar krievu kaŗa spēku uz Rīgu, lai izpostītu šo Dieva pilsētu un izdeldētu kristīto vārdu šinī zemē, kamēr lībieši, kas arvien turējās neticības cietībā, ieradās uz apspriedi un arī ar prieku sapulcējās pie ķēniņa, gribēdami labprāt būt par palīgiem Kristus ticīgos iznīcināt. Latviešu dvēseles nelokāmība, nostājoties pret kristītā vārda ienaidnieku nodomiem, bija tik stipra, ka viņi ar dāvanām, ko deva krievi, flecti nequeunt ad malum Theuthonicis inferendum (X 3).

Latvieši, multas iniurias sustinentes a Lyvonibus et Estonibus (XII 6), jau priekš kristīšanās izbaudīja daudz ciešanas no šiem Kristus ienaidniekiem un vēl neatdzemdināti ar svēto ūdeni viņi bija humiles (ib.) un šo bezdievju despecti (ib.), tāpat kā Dieva dēli (un pat viņu baznīca) arvien daudz cieta no vajātājiem, bija pazemīgi un pēdējo nicināti**). No otras puses, jau šinī laikā viņi bija par pretmetu lībiešiem un igauņiem un nevien ar to, ka, necīnīdamies pret Dievu, atzina par labu viņa kalpu dzīvi un ka bija pret pēdējo iznīcināšanu, bet arī ar to, ka viņiem nepiemita nekristīto tautu netikums — lepnība.

Latvieši bija par pretmetu lībiešiem un igauņiem arī ar to, ka viņi nenovērsās no kristītā vārda. Viņi magis gaudebant de adventu sacerdotum (ib.), apsveikdami šos Kristus kalpus ar sirdi, nevis ar viltu, kā piem. igauņi, un vienīgi viņi cum gaudio verbum Dei recipiunt (XI 7), kad viņiem sludināja priecas mācību. Viņi arī sponte et absque bellorum perturbatione (XXIX 3) piejēma sv. kristības dāvanas, tāpat kā vendi, kas bija pazemīgi, un tie sāmieši, kas ieradās pie Kristus kalpiem paši un pazemīgi nākdami. Kā priekš kristīšanās, tā arī pēc tam, kad ar kristīšanos bija tapuši par Dieva dēliem, latvieši bija pazemīgi***). Nedodami vietu sirdī lepnībai un velnam, viņi nekad neatkrita no Dieva un nunquam more Lyvonum et Estonum baptismi sacra-

*) To, ka Stefans ir Kristus ienaidnieks, norāda Indriķa vārdi: alium tamen quam prothomartyrem (X 3).

**) Cf. Otto ep. Fris. IV 4, p. 189: Dominus ergo civitatem suam de illo populo ad gentes transferens primo humiliari, contempni, multis malis atteri, iuxta quod scriptum est: Flagellat omnem filium, quem recipit, voluit.

***) XXIX 3 Modenas Vilhelms humilitatem ... eorum collaudavit.

menta violaverunt (ib.), tāpat kā vironieši un ģervieši, kas bija pazemīgāki par citiem igauņiem.

Kā priekš kristības sakramentu piejemšanas negāja latvieši ar sv. Jaunavas ienaidniekiem kopīgus takus, tā arī pēc kristīšanās viņi noraidīja katru saprašanos ar pēdējiem, zinādami, ka starp kristītiem un bezdievjiem neque . . . unum cor et una anima neque forma pacis firma esse poterit (XII 6), tāpat kā Kaupo, kas pēc kristīšanās atstāja Turaidas pagānus. Novērsdamies no Kristus ienaidniekiem, latvieši pēc kristības saplūda ar citiem Dieva dēliem par vienu sirdi un vienu dvēseli, piem. Tālibalda dēliem pēc latiņu ticības piejemšanas bija ar sv. Jaunavas kalpiem cor unum et anima una (XVIII 3). Jau priekš kristīšanās atzīdami Dieva dēlu dzīvi par labu, latvieši, tapuši par pēdējo brāļiem, eodem iure et eadem pace (par šiem kristīgas valsts galveniem piederumiem) omnes simul gauderent (XII 6), būdami ar to par pilnīgu pretmetu igauņiem, kas nicināja taisnību un mieru*).

Saplūduši ar sv. Jaunavas kalpiem par vienu sirdi un vienu dvēseli, latvieši, Jēzus Kristus vārdu igauņiem un citām tautām lete portantes (XXIX 3), cītīgi pildīja tā Kunga gribu un pavēli. Tā Kunga kaujās bieži viņi kāva Kristus ienaidniekus tik ilgi, kamēr tapa viņiem fesse manus et brachia (XII 6); dodamies kādu vasaru daudzas reizas uz igauņu zemi, viņi gribēja ar šiem bezdievjiem tik ilgi kaŗot, kamēr vai nu viņi ieradīsies lūgt mieru un kristību, aut omnino eos exstirpare de terra (XIX 3). Tā viņi, cīnīdamies par Kristus godu un slavu, bija cītīgi sv. Jaunavas kalpi**).

Šinīs kaujās viņi multos de gente sua propter . . . fidem christianam occisos in martyrum . . . consortium transmiserunt (XXIX 3). Piem. pie Jumeras četrpadsmit sagūstītie latvieši tika vai nu dzīvi sadedzināti, vai nomocīti, uz muguras ar šķēpiem krustus uzgriežot***).

Pazemības un pacietības dēļ vienīgi latvieši tika slavēti un ar priecas mācību iepriecināti[1]).

Jebšu latvieši dedzīgi ņēma dalību tā Kunga kaŗos, nesdami kristīto vārdu pagāniem, tad tomēr varonībā viņi nevarēja mēroties ar vāciešiem. Kādreiz kad latvieši, vācieši un lībieši dzinās pakaļ Novgorodas un Pliskavas ķēniņu kaŗa spēkam, quicunque (Lyvonum ac) Lettorum in colliculum fluvii, ubi acies erant ordinate, pervenit, visa multitudine exercitus Ruthenorum, statim, quasi clava percussus in facie, retrorsum abiit, et dorsa vertens reversus est in fugam (XXII 3), vienīgi tik vācieši palika stāvam un nebēga.

Kādreiz arī latvieši apgrēkojās. Māras kalpiem iebrūkot pirmo reizi Rotalijā, viņi, kas bija tāpat kā lībieši crudeliores

*) Skat. 95. l. p.

**) XXV 2: . . . Lettos . . . beate Virginis servos, qui nomen Christi filii sui deportaverunt hactenus ad alias gentes, et adhuc portabunt . . .

***) Skat. 95. l. p.

[1]) Skat. 81. l. p.

aliis gentibus (XVIII 5), necīnījās saudzēdami, bet cenzdamies vairāk izliet asinis un nescientes, tamquam servus ewangelicus, conservi sui misereri, populum innumerabilem interfecerunt, et nonnullos ex mulieribus et parvulis trucidantes, per campos et villas nemini parcere voluerunt (XVIII 5)*).

Īsti Dieva dēli bija latvieši Tālibalds, Rūsiņa brālis, Drivinalda brālis un Roboams. Tālibalds christianus fuit, et de fidelium Lettorum numero (XIX 3); atsacījies no velna un viņa darbiem un piejēmis svētās kristības sakramentus, viņš nekad pēdējos neapsmēja, neatkrita pagānismā un nedeva vietu sirdī velnam. Viņš mira svētmocekļu nāvē neticīgo igauņu nomocīts uz sārta. Par šīm smagajām laicīgajām ciešanām spera-

*) Šie chronista Indriķa vārdi par latviešiem psicholoģiski ir neizprotami. Kāpēc viņš latviešus, kas taču bija pazemīgi priekš un arī vienmēr pēc kristīšanās un vienīgie izpelnījās pāvesta lēgāta uzslavu, še noliek cietsirdībā (cietsirdība ir Kristus ienaidnieku netikums) blakus lībiešiem, kas lai gan bija kristīti, arvien, kā redzēsim, bija neticības žults pilni? Kā gan kristītā vārda ienaidnieks rotalietis var būt conservus viskrietnākam Dieva dēlam latvietim? Starp Kristus ienaidnieku un Dieva dēlu taču ir tāda pati plaisa, kāda ir starp Belialu un Kristu (Skat. XXX 1. Sv. Augustīns neatrod par iespējamu pat Platonu nolikt līdzās kaut kādam kristītam. Skat. De civ. Dei II 14, p. 70, l. 20). Kā jau parasts, pie šī kara gājiena vainīgi arī pagāni rotalieši: qui numquam pacem cum Rigensibus facere curaverunt (XVIII 5). Šinī kara gājienā visi Māras kalpi (vācieši, latvieši un lībieši) nebija saudzīgi un viņu kara darbībā ir saskatāms savāds asums. Ubi cum venirent, diviserunt exercitum suum per omnes vias et villas, et invenerunt omnes viros et mulieres et parvulos et omnes homines a magnis ad minores in villis suis, nullis rumoribus de adventu exercitus premunitos, et percusserunt eos in ira sua, et occiderunt viros omnes. — — Similiter et omnis exercitus primo die et secundo et tercio fugientes Estones in omnibus locis insequuti sunt, et interfecerunt hac et illac, donec fessi deficerent tam ipsi quam equi eorum. Tunc tandem quarto die convenerunt simul omnes in unum locum cum omni rapina sua, et compellentes equos et pecora multa, et mulieres et parvulos et puellas ducentes secum et spolia multa, cum gaudio magno reversi sunt in Lyvoniam, benedicentes Dominum pro vindicta facta in nationibus. Et confuse sunt gentes et fecerunt ploratum et ululatum magnum. Estonia quoque plorans filios suos, consolari non potuit, quia et hic perditi sunt et in futura vita, et maxime pre multitudine interfectorum, quorum non erat numerus. Nav saprotams, kāpēc un kādu grēku dēļ bija vajadzīgs chronistam atdalīt līdz ar lībiešiem arī latviešus un sacīt, ka viņi ir cietsirdīgāki par citām tautām un ka viņi kā bībeliskais kalps neapžēlojoties par savu kalpu, ja jau visi sv. Jaunavas kalpi kāva dusmās līdz roku nokusumam un apkāva bez skaita daudz rotaliešus, tā kā pēdējie nevarēja norimt raudās. Izskaidrojumu tam nedod arī tas apstāklis, ka viņi nokāvuši dažas (nonnullos) sievietes un mazuļus, jo tas tika darīts arī citos iebrukumos (skat. piem. XXIII 7), pie tam chronikā nav aizrādījumu tam, ka Indriķis būtu bijis ieskatos, ka pagānu sievas un bērni jāsaudzē, vienīgi ir aizrādījumi, ka sirotāji to mēdza darīt. Šinī iebrukumā latvieši nesaudzīgāki par citām reizām nevarēja izturēties — ar rotatiešiem viņiem antagonisms nevarēja būt, jo viņu robežas nesagāja kopā, pie lam šis ir pirmais iebrukums Rotalijā. Šī chronista nelabvēlība nevarēja rasties arī no tam, ka Tālibalda dēli nolaupītos trīs Livonijas sudraba talentus neizdalīja kopīgi ar citiem, kā Dieva dēli to parasti dara, bet omnia retulerunt in Beverin, jo šis grēks ir uzkraujams šiem dēliem, nevis visiem latviešiem. Vidus laikos un arī Indriķis apvaino grēkā valdniekus un vadoņus, nevis tautu un pavalstniekus, piem. velna kalps ir tik Visvaldis, bet viņa tauta kā kristīta ir saudzējama (XIII 4), tāpat vainojami atkrišanā no Dieva ir Ako uu citi Salaspils vecākie, nevis salaspilieši (X 8, 9). Sv. Jaunavas sodu sajem vienīgi ķēniņi un vecākie. Skat. Herzfeld, 24. l. p.

mus animam ipsius lete pro tanto martyrio in eterna leticia in sanctorum martyrum societate gaudere (ib.).

Rūsiņa brālis un Drivinalda brālis, šie uzticīgie sv. Jaunavas kalpi, krita cīņā par Kristus godību, quorum memoria sit in benedictione et anime eorum requiescant in Christo (XXIII 9).

Kad ugauņi aplenca Beverīnu, Roboams nokāpa no pils, cīnīdamies šo Kristus ienaidnieku vidū, nokāva divus un neievainots atgriezās atpakaļ pilī pie savējiem, Deum collaudans pro speciali laude tali, quam sibi Dominus de paganis contulit (XII 6), bet nevis lielīdamies, ka pats ar saviem cilvēka spēkiem būtu šo varonību veicis.

Rūsiņš, tāpat kā citi latvieši un viņu kungi, priekš kristīšanās necīnījās pret Dievu un viņa kalpiem un nenovērsās no kristītā vārda, bet labprātīgi kristījās un pēc tam varonīgi cīnījās pret Kristus ienaidniekiem, nesdams tā kopā ar citiem sv. Jaunavas kalpiemJēzus Kristus vārdu neticīgo zemē, un tā Kunga kaŗos bija pat Leththorum fortissimus (XII 6). Tomēr viņam pēc kristīšanās nebija kā citiem latviešiem, piem. Roboamam, dvēseles nelokamības, un viņš, atsacījies no velna un viņa darbiem un piejēmis svētās kristības dāvanas, nepieķērās pazemībā tam Kungam ar visu sirdi, bet drīz, lepodamies ar saviem darbiem un dzīdamies pēc slavas pie cilvēkiem, apgrēkojās un tapa par sv. Jaunavas nelabojamu ienaidnieku. Kādreiz, atgriezies kopā ar citiem sv. Jaunavas kalpiem no sekmīga kaŗa gājiena igauņu zemē, kamēr citi, kā arvien to ticīgie*), piem., kā nupat redzējām, Roboams, zinādami, ka ne viņi ar saviem vājajiem cilvēka spēkiem ir guvuši uzvaras, bet tas Kungs viņiem tās piešķīris, slavēja to Kungu, viņš, izsakoties ar Freisingas bīskapa Ottona vārdiem, elatus successibus**) atdarīja savu muti un lepnības pilns sacīja: Filii . . . filiorum meorum nunciabunt ea filiis suis in tertiam et quartam generationem, que operatus est — pats savā runā, minot savu vārdu, uz sevi norādidams — Russinus in Saccalanensium funeribus (ib.). Tā viņš, izsakoties pāvesta Gregorija VII. vārdiem***), Dei honorem negligendo, meklēja sev slavu pie cilvēkiem, uzskatīdams pastrādātos darbus par savu nopelnu.

Rūsiņš, ielaidis lepnību sirdī, slīdēja grēkā arvien dziļāk.

---

*) De civ. Dei XIV 28: Illa (scil. civitas terrena) in se ipsa, haec (scil. civitas coelestis) in Domino gloriatur; illa enim quaerit ab hominibus gloriam, huic autem Deus, conscientiae testis, maxima est gloria; illa in gloria sua exaltat caput suum, haec dicit Deo suo gloria mea, et exaltans caput meum. Rseidocipriāns: Justitia vero regis est . . . prosperitatibus animum non levare . . .

Helmolds, L. I 20: Statimque (sc. Godescalcus) ad conquirendum s i b a apud D e u m g l o r i a m e t h o n o r e m animum intendens Slavorum populos, quos christianitatis olim susceptae oblivio iam tenebat, ad recipiendam credulitatis gratiam et ad gerendum ecclesiae curam suscitare studuit. Ib. L. I, 3: Hac itaque in bellis victoria potitus fortissimus Karolus non in se, sed in domino Deo exercituum confisus est, fortia gesta sua gratiae ipsius adiumentis attribuens. Skat. arī piemērus 30. un 31. l. p.

**) Otto ep. Fris. VII 25, p. 350. l. 6.

***) Register, IV 2.

Pie viņa piepildījās pāvesta Gregorija VII. vārdi, ka periculosum ir honorem suum Christi honori praeponere*). Kad divkosīgie un svaidīgie lībiešie, šis odžu dzimums, atkrita no Dieva un atgriezās, kā sūņi pie vēmekļa, atkal pie saviem elkiem un cīnījās Dabreļa pilī pret Kristus ticīgiem, viņu starpā atradās arī Rūsiņš un tur arī viņš krita Kristus kareivju bultas ķerts. Tas bija sv. Jaunavas sods**).

Zemgalieši bija sv. Jaunavas ienaidnieki, kas centās, kā visi neticīgie to dara, kavēt Kristus ticību izplatīt un viņa godību celt augstumos, neatzīdami Radītāju un cīnīdamies pret kristīto vārdu. Kā visi pagāni***), tā arī viņi kalpoja saviem dieviem un priekš kaujām upurēja tiem un izlūdzās no šiem neīstajiem dieviem palīdzību un labvēlību. Tā viņi a diis suis futura requirunt, mittentes sortes et postulantes favorem deorum suorum u. t. t. (XII 2), nonākuši kopā ar vāciešu kareivjiem kaŗa gājienā uz leišu zemi pie pēdējās robežām. Kalpodami saviem neīstajiem dieviem, viņi, kā jau sacīju, cīnījās pret kristīto vārdu. Redzot zemgaliešu ferocitatem contra nomen christianum (XXII 4), Kristus kareivjiem bija jāpārtrauc Mežotnē šī vārda sludināšana.

Uz kaujas lauka nekristītie zemgalieši nevarēja varonībā mēroties ar ticīgo kareivjiem. Daudzi zemgalieši, tremefacti et pugnare non audentes (IX 3), centās atvirzīties ad tutiora loca (ib.), bet tanī pašā laikā daži vācieši lauztin lauzās kaujā, teikdami, ka labāk ir par Kristu ar slavu mirt nekā kauna kārtā bēgt, kad šim apvienotam kaŗa spēkam, kas bija novietots paslēptuvē, tuvojās leišu vecākā Svelgata ļaudis, atgriezdamies no sirojuma igauņu zemē.

Mežotnieši, šī divkosīgā[1]) cilts, que verborum suorum oblita, fidem Christi respuit, baptismi gratiam irrisit, paganorum ritibus iterum contaminari non timuit (XXIII 8), bija visgrēcīgākie zemgaliešu starpā, jo viņi, jebšu paši bija piekrituši kristīties un apjēmušies turēties kopā ar sv. Jaunavas kalpiem, kas uz viņu pašu lūgumu bija aizsūtīti kā palīga spēki pret leišiem uz Mežotni, atkrita, kā lībieši un igauņi to mēdza darīt, no Dieva, un neskatoties uz to, ka starp kristīto un pagānu nevar būt viena sirds un viena dvēsele, apvienojās ar neticīgajiem un nocietināja šo savu pili, kad vācieši, redzēdami savu nedrošo stāvokli, bija to atstājuši un aizgājuši uz Rīgu.

Vestards arī bija Krisus ienaidnieks, kas novērsās no viņa vārda. Viņš infidelitatis sue duritia verba salutis non intelligens, et nondum baptismum recipiens, sed iterum de futuro promittens (XXIX 4), neieguva īsto gudrību un netapa par Kristus kalpu brāli ne šinī dzīvē, nedz arī nākošā. Bija gan iespējams

*) Register, III 10.

**) Sv. Jaunavas sodīto aprakstā mēs redzam arī Rūsiņu: Nonne Russinus Lettorum senior, in castro Dabrelis occubuit?

***) I 6: Semigalli, pagani vicini...

[1]) Pēc Mežotnes iejemšanas ticīgie slavēja Dievu de vindicta facta in gente illa prevaricatrice (XXIII 8).

viņā saskatīt visai teicamo constanciam animi (IX 2), bet tā nevarēja būt īsta krietnība, jo nebija saistīta ar Dieva bijāšanu, un sv. Augustīns būtu teicis, ka tā ir krietnība sine pietate*).

K u r š i arī bija sv. Jaunavas ienaidnieki, jo viņi bija naidīgi Kristus vārdam**) un iebruka arī viņas zemē***). Ticēdami saviem dieviem, viņi priekš kaujām auxilium deorum suorum et tempus oportunum sortibus suis requirebant (XIV 5). Kalpodami šiem neīstajiem dieviem, viņi par īsto Dievu izdomāja aplamības, sacīdami, se ab illo Deo christianorum commedi atque consumi (ib.).

Laiks vēl arī nebija nācis, quo Deus illius gentis vellet misereri (XVIII 5), un tāpēc netika piejemts kāda lībieša priekšlikums virzīt kaŗa spēku uz viņu zemi un netika arī turp nests Kristus vārds.

S ē ļ i arī bija sv. Jaunavas ienaidnieki no sākuma, jo viņu pils bija visu laiku par patvērumu pagāniem leišiem, kad pēdējie devās uz viņas zemi sirot vai atgriezās no sirojuma uz mājām. Kad sv. Jaunavas kareivji bija sēļu pili aplenkuši un nodarījuši lielus zaudējumus, tad viņi padodamies apsolījās piejemt kristības sakramentus, izraidīt leišus un christianis se per omnia spondent obedire (XI 6). Solījumu viņi arī pildīja, bija paklausīgi un neatkrita elkkalpībā.

V e n d i izturējās pret sv. Jaunavas kalpu svētajiem nodomiem tāpat, kā latvieši. Viņi arī bija cietuši vajāšanas. Viņi, a Winda repulsi (X 14), apmetās pie Vecā kalna, kas bija Rīgas tuvumā, et inde iterum a Curonibus effugati pluresque occisi (ib.), aizgāja pie latviešiem. Viņi nebija lepni un nepretojās sv. Jaunavas kalpiem, kad pēdējie ieradās pie viņiem Jēzus Kristus godu celt augstumos, bet gan gavisi sunt de adventu sacerdotis (ib.), jo humiles erant eo tempore et pauperes (ib.).

L ī b i e š i, šī cilts, kas bija perfidissima (X 15), indomita et paganorum ritibus nimis dedita (IX 13), bija sīvi sv. Jaunavas ienaidnieki, jo ar visu savu neticības cietību viņi centās kavēt Kristus vārdu izplatīt un celt augstumos viņa godību. Šie bezdievji nevien gribēja Dieva vīru priesteri Teoderiķi diis suis immulare (I 10) un nevien izdomāja par viņu aplamības, sacīdami, ipsum solem commedere (ib.), bet viņi aklībā ticēja pat, ka koka zarā iegriezta cilvēka galva ir kristīto Dievs un ka viņš uzsūtīs viņiem plūdus un epidēmijas.[1])

Netaisnība šo Kristus ienaidnieku starpā valdīja augstākā mērā. Katrs lībietis proximo suo quod habebat auferebat (X 15), un viņu bezdievības sekas bija violencia, rapina, furta et hiis similia (ib.). Viņi nevien cits citam netaisnības augļus lika baudīt, bet to pašu darīja arī tiem, kas centās viņus izraut no mūžīgās pazušanas. Tā viņi garīdznieku mantu furtim et violenter (II 9) aiznesa.[2])

---

*) Skat. 7. l. p.

**) XIV 1 . . . nominis Christi inimici . . .

***) Skat. XIV 5.

1) Skat. 24. l. p.

2) Skat. līdzīgus piemērus 38. l. p.

Piekerdamies stūrgalvīgi saviem neīstajiem dieviem, lībieši ar īstu bezdievju divkosību izturējās pret sv. Jaunavas kalpu centieniem viņus atdzemdināt par Dieva dēliem un glābt no mūžīgās pazušanas. Viņi bija solījušies, proti, mendaciter (I 6), tapt un arī būt par Dieva dēliem un šo solījumu bija apstiprinājuši divreiz ar zvērastu,*) bet kad tas bija jāpilda, tad tie, kas bija kristīti, recidivant (ib.) un tie, kas vēl nebija atdzemdināti, fidem suscipere detrectant (ib.). Ar savu stūrgalvību un divkosību šie bezdievji nodarīja Meinardam daudz sirdsēstus. Viņi, paredzēdami kaŗa spēka atvešanu, dolis et lacrimis et, aliis multis modis (I 11), sacīdami, tik intentione non simili (ib.), ar sv. Mārtiņa mācekļu vārdiem, ar ko šie krietnie vīri izteica bažas, svētajam tēvam mirstot, par savu dvēseli, kas nupat paliks bez gana: Cur nos, pater, deseris? Aut cui nos desolatos relinquis (ib.), centās atturēt Meinardu no braukšanas prom, kad pēdējais, redzēdams misijas darba nesekmību, posās atgriezties uz Vāciju. Bet tūlīt viņi savā sirds ļaunumā apsveica Meinardu salutatione et animo Jude, sacīdami: Ave, rabbi (ib.), kad viņš, noticēdams viņu vārdiem, bija nolēmis nebraukt prom, un arī solījumu kristīties šie bezdievji non implent (ib.).

Kad tas Kungs viņus ar savas mīlestības uguni bija uzmodinājis no elkkalpības un grēka miega**) un viņi bija atsacījušies no velna un viņa darbiem un apsolījušies in Deum credere (X 14), tad tomēr daudzi nemainīja grēcīgo dabu un bija arvien duplici corde et inconstantes (XVI 4) un increduli corde, et dura facie (XVI 3), īsti genimina vipperarum (XVI 4), kam vienmēr fraudes in corde meditantur (ib.). Tie, kas bija in perfidia sua durantes (X 12), jebšu jau kristīti, tomēr arvien rebelles erant et increduli (IX 11); viņi, perfidie felle repleti (XVI 4), tamquam canes ad vomitum (II 4), atgriezās no ticības pagānismā, domādami ģeķībā svēto baptismatis aquam nomazgāt ar vienkāršu aqua fluminis (II 8). Tā lībieši, pretēji latviešiem, bieži baptismi sacramenta violaverunt (XXIX 3). Šie bezdievji, pagānismā atgriezdamies, nevien Kristus ticību irridebant (IX 8), bet arī in contemptu Dei altissimi (XV I4) saviem agrākiem elkiem pēc veca paraduma kāva lopus un upurēja suņus un āžus, nedomādami nemaz, kā viņi varēs izbēgt no Dieva dusmām.

Atkrituši elkkalpībā, šie neticīgie centās, pat dažreiz ar martiriju, piespiest arī citus atkrist no Dieva. Tā šis odžu dzimums spieda ticīgos Kirjānu un Lajānu fidem Christi postponere (X 5). Neticības žults un ļaunuma pilni šie Kristus ienaidnieki tā sašuta, ut . . . maius esset odium amore, quo ante dilexerant (ib.), kad šie krietnie Dieva dēli atsacījās atkrist elkkalpībā, un abus viņus nomocīja smagās mocībās***).

*) Skat. I 5, 6.

**) Skat. 61. l. p.

***) X 5. Hinc est quod commumi Lyvonum conspiratione, ligatis circa pedes funibus per medium sunt dilacerati. Quos acerrimis penis afficientes, viscere extrahentes, crura et brachia dilaceraverunt . . .

Lībieši, tāpat kā visi sv. Jaunavas ienaidnieki*), radīja apstākļus, kas spieda Kristus ticīgos nevien mierīgai misijas darbībai pievienot šķēpu, bet arī bieži ķerties pie ieročiem, lai nestu viņiem atmaksu. Piem. šie bezdievji daudzus Bertolda ļaudis equis pabula querentes occiderunt (II 5) tanī laikā, kad bija noslēgts miers, un tā viņi radīja pirmo asiņaino sadursmi ar Kristus kalpiem**).

Lībieši nevien paši radīja karu, bet savā sirds ļaunumā arī citus gumdīja uzbrukt sv. Jaunavas kalpiem. Viņu sūtņi, kam os maledictione et amaritudine plenum est (X 1), ieradušies pie Polockas ķēniņa, tur blanda ac fraudulenta locutione (ib.) centās visu, quecunque dolose fingere aut dictare poterant (ib.), teikt par bīskapu Albertu un viņa ļaudīm. Tā šie bezdievji asinskārībā ķēniņa sirdi un dvēseli vairāk mudināja ad bella struenda, nevis ad pacem faciendam (ib.), un uz bīskapa sūtņu miera piedāvājumu viņi nec eos pacem velle nec servare proclamant (ib.)***).

Bez kavēšanās lībieši pievienojās sv. Jaunavas ienaidnieku ļaunajiem nodomiem, gribēdami, lai ticīgie tiktu iznīcināti viņu zemē. Ne tikdaudz gribēdami paklausīt ķēniņa gribai quantum perdicioni fidelium Christi deservire parati (X 3), viņi ieradās uz apspriedi pie Ogres, kurp viņus bija aicinājuši Polockas ķēniņa ļaudis. Viņi omne consilium querebant cottidie (X 12) kopā ar Polockas ķēniņu, aplencot Salaspili, kā Kristus kalpus, kas bija pilī, iznīcināt un nodot krievu rokās.

Neticības un grēcīgo darbu dēļ Dievs viņus vairākas reizas pārmācīja, izlietadams par soda rīksti dažreiz citus kristītā vārda ienaidniekus. Tā tas Kungs viņu neticību pazemoja, lai viņi taptu ticīgāki[1]), kad rotalieši ar citiem igauņiem ielauzās viņu zemē un izpostīja Metsepoli un citus novadus. Kādu citu reizi par soda rīksti bija epidēmija[2]), kad rūgtā nāvē nomira daudzi viņu vecāki[3]).

Bija arī lībieši, kas in sua steterunt fidelitate (XVI 4), kas nekad nesekoja divkosīgajam odžu dzimumam un neatkrita no Dieva. Ar laiku arī visi lībieši bija nākuši pie īstā prāta, bija

---

*) Skat. 48. un 49. l. p.

**) Sapulcējušies kaujas gatavībā, lībieši prasīja Bertoldam, kāpēc viņš atvedis ir karа spēku. Respondit episcopus causam, quod tamquam canes ad vomitum, sic a fide sepius ad paganismum redierint (II 5). IV 6 Episcopus (sc. Albertus) autem sciens Lyvonum maliciam et videns, se sine auxilio peregrinorum in gente illa non posse proficere, nosūtīja Teoderiķi uz Romu pēc krusta karа pilnvarām, ko brālis arī dabūja. Ib. Šis pats brālis, previdens . . . perfidiam Lyvonum et multitudine paganorum non posse resistere, nodibināja Kristus kareivju brālību.

***) XIV 5 Lyvones quidam de Adia, iamdudum baptizati, perfidie sue felle repleti, abierunt in Curoniam un sagumdīja kuršus uzbrukt Rīgai.

[1]) Skat. 32. l. p.

[2]) Skat. XV. 7.

[3]) Aprakstīdams sv. Jaunavas sodus, chronists jautā: Nonne omnes seniores Thoreidenses, qui perfidi dicebantur, tempore pestilentie cecidelunt et mortui sunt? XXV 2.

nabagi (garā) un uzticīgi sv. Jaunavas kalpi, kas cītīgi nesa viņas dēla vārdu pagāniem*).

Lībiešu starpā visļaunākie sv. Jaunavas ienaidnieki bija turaidieši, kas visnaidīgāki izturējās pret viņas kalpiem. Šie bezdievji, vēlēdamies, lai Kristus ticīgie tiktu iznīcināti, gavisi (X 12) un statim (ib.) ieradās pie Polockas ķēniņa, kad šis kristītā vārda ienaidnieks, aplencot Salaspili, aicināja viņus palīgā. Tāpēc arī pax eis denegatur (X 13), jo viņi filii pacis esse nescientes pacem omni tempore disturbabant (ib.), uzbrukdami gan rīdziniekiem, gan Kaupam, kas bija visticīgākais lībietis, nodarīdami viņam daudz ļauna, piem., visu viņa mantu ar uguni iznīcinādami, laukus pajemdami un bišu kokus izpostīdami.

Arī tad, kad turaidieši bija kristīti, viņiem arvienu bija infidelitatis ... consilia cum Estonibus ... occulta (XIII 5) pret Kristus ticīgiem.

Kristus ienaidnieki bija arī Salaspils lībieši, kas stūrgalvīgi cīnījās pret kristīto vārdu. Viņi bija Meinardam solījušies kristīties, prasīdami, lai viņiem uzceļ pili, bet kad bija jākristās, tad, oblita iuramenti mentita est iniquitas sibi (I 9), nekristījās neviens. Nebēdādami par dvēseli, tā viņi de dolis lucra reportant (I 7).

Ar kristīšanos sirds viņiem tomēr nelabojās. Viņi, immemores sacramentorum susceptorum, obliti baptismi, fide obiecta (X 6), drīzi ķērās kopā ar citiem lībiešiem pie ieročiem, lai kristīto vārdu iznīcinātu savā zemē, pie tam viņi bija auctores malorum (X 9). Aplencot Salaspili, viņi, quorum pedes veloces ad effundendum sanguinem (X 7), izdarīja lielu grēku, proti, sagūstījuši savu priesteri Jāni, viņi nocirta viņam galvu un corpus reliquum membratim dividunt (ib.). Tā viņi svētmocekļa nāvē nokāva to, kas daudzus viņu starpā bija atgriezis ab ydolorum cultura (ib.)

Arī vēlāk viņi risināja savas cogitationes pessimas (XVI 3), gribēdami pievienoties citiem lībiešiem, kas bija sazvērējušies Kristus vārdu izdzīt no savas zemes.

Salaspiliešu vecākie semper fuerunt infideles (X 4). Viņi bija tocius mali exquisitores (ib.), kad Polockas ķēniņš ar sūtņiem aicināja lībiešus un latviešus uz neticības apspriedi pie Ogres. Viņi arī Ikšķiles lībiešus secum vocant (ib.), braukdami uz šo apspriedi un gribēdami arī viņus sagumdīt uz šo grēku.

Jaunkristīto valdnieku starpā Kaupo bija fidelissimus (XXI 2)**). Nekad viņš nebija divkosīgs, nekad neatkrita elkkalpībā un nepinās ar bezdievjiem, bet relictis eis (X 13), vienmēr gāja kopīgus takus ar Kristus ticīgiem. Tā Kunga kaujas un kaŗa gājienus viņš numquam neglexit (XXI 2).

Kaupo arī mira laimīgā nāvē, pieminēdams Dievu, piejem-

*) XXV 2. ... pauperes dico Lyvones ... beate Virginis servos, qui nomen Christi filii sui deportaverunt hactenus ad alias gentes, et adhuc portabunt nobiscum.

**) Skat. X 10.

dams dievmaizi. Ievainots kādā kaujā, viņš fideliter passionem Domini commemorans, sumptisque dominici corporis sacramentis, in sincera confessione christiane religionis emisit spiritum (ib.).

Īsti Dieva dēli bija Ikšķiles lībieši Kirjāns un Lajāns. Viņi constantes in dilectione Dei fidem susceptam se omni caritatis affectu amplectere profitentur (X 5), kad citi lībieši mocīdami centās viņus piespiest atsacīties no Kristus ticības.

Viņi mira laimīgi svētmocekļu nāvē.*)

Starp divkosīgajiem salaspiliešiem bija arī daži īsti Dieva dēli. Tāds bija Lembevalds un arī daži citi. Viņi, fideles se exhibentes (X 8) un optantes magis christianorum quam suorum perfidorum Lyvonum profectum (ib.), aizbrauca uz Rīgu un deva bīskapam Albertam padomu, kā aizstāvēties pret citiem lībiešiem, kas bija sapulcējušies Salaspilī grēcīgos nodomos pret kristīto vārdu.

Igauņi bija tādi paši sv. Jaunavas ienaidnieki, kādi bija lībieši; nullam inter Estones paganos et Lyvones differenciam affirmantes (VII 2), peregrīni izteica savu pareizo spriedumu par viņiem.

Arī igauņi kāva vēršus un citus lopus, diisque suis immolantes (XV 3), un pielūdza šos neīstos dievus. Stāsta pat, ka šo pagānu zemē Vironijā esmot dzimis lielais sāmiešu dievs Tarapita un no turienes aizlaidies uz Sāmu zemi**).

Sv. Jaunavas ienaidnieku starpā igauņiem piemita visvairāk lepnums, šis visļaunākais bezdievju netikums***). Kā visi lepnie, tā arī igauņi centās savā sirds ļaunumā kavēt Kristus ticību izplatīt un viņa godību celt augstumos, pieķerdamies neticības cietībā saviem neīstajiem dieviem. Vīlandes pils igauņi, Deum ac nomen christianorum omnino audire dedignantes (XV 1), nepiejēma Kristus kalpu aicinājumu atmest neīstos dievus. Odempes igauņi, nolentes audire verba salutis (XIII 5), ar draudiem noraidīja priesteŗa Alobranda aicinājumu kristīties[1]).

Kavēdami Kristus ticību izplatīt un viņa godību celt augstumos, igauņi arī bieži iebruka Livonijā. Kā sv. Jaunavas ienaidniekiem krieviem, tā arī šiem bezdievjiem bija consilia . . . semper mala . . . et omni dolo plena (XXII 8). Ļaunuma pilni, kas lauztin lauzās uz āru, viņi arvien dolosis malarum cogitationum machinationibus (XVII 1) meklēja mala contra Theuthonicos et Rigensem civitatem (ib.).

---

*) X 5: . . . ligati circa pedes funibus per medium sunt dilacerati. Quos acerrimis penis afficientes, viscera extrahentes, clura et brachia dilaceraverunt, de qui, non est dubium, quin cum sanctis martyribus pro tanto martyrio vitam receperint eternam.

**) Skat. XXIV 2.

***) XV 3: Et ita quiescere fecit. Dominus superbiam eorūm (scil. Estonum), et arroganciam forcium humiliavit. XXIII 10: . . . superba Harionensium corda . . . XVI: . . . Estones adhuc collo incedere erecto . . .

[1]) Rotalieši, kas bija christiani nominis inimici un rebelles, christianorum leges adhuc recipere contradicunt (XIX 8). Vācieši aplenktiem Leoles pils igauņiem paziņoja, ka viņi grib tos vienīgi kristīt. Quod abhorrentes (XVIII 7), šie pagāni noraidīja Kristus kalpu piedāvājumu.

Igauņi, tāpat kā vienmēr visi Kristus vārda ienaidnieki, bija vainīgi pie ilgo un smago kaŗu izcelšanās starp viņiem un sv. Jaunavas kalpiem. Viņi sūtņu vārdus lepnumā parvipendentes, nichil iuris impenderunt (XII 6), kad prasīt taisnību par nodarīto netaisnību, latvieši, kas, pretēji šiem Kristus ienaidniekiem, pazemīgi un nicināti bija, kristījās labprātīgi un pēc kristīšanās mīlēja īsto, svēto mieru un taisnību, kopā ar Cēsu Bertoldu bija nosūtījuši sūtņus pie viņiem uz Ugauniju. Igauņu sūtņi tāpat no lepnuma contempnentes et pacem Lethorum et iniuste sibi ablata restitutionem dedignantes, Lettis per omnia contradicunt (ib.), kad pēdējie otrā apspriedē kopā ar priesteri Indriķi un Bertoldu tāpat rūnāja, vadoties no miera un taisnības viedokļa. Viņu sūtņi sine aliqua forma pacis (ib) atstāja apspriedi, ar šķēpiem draudēdami. Šie sv. Jaunavas ienaidnieki bija jau agrāk rīdziniekiem nodarījuši daudz netaisnības, nicinājuši un izsmējuši viņu sūtņus, negribēdami atdot netaisnīgi pajemto*). Atbildēdami ar taisnības, svētā miera un Kristus kalpu nicināšanu un ar draudiem noraidīdami taisnīgos pieprasījumus atdot atpakaļ, ko netaisnā ceļā bija piesavinājušies, šie kristītā vārda ienaidnieki radīja apstākļus, ka bija jāķeŗas pie ieročiem un jānes, piesaucot Dievu, ar uguni un zobenu atmaksa par netaisnību.

Radījuši kaŗus, šie Kristus ienaidnieki sazvērējās savā starpā, lai būtu viņiem cor unum et anima una (XIV 8) pret kristīto vārdu. Bieži šinīs ilgajos kaŗos visa igauņu zeme sevire cepit (XIX 1). Iebrukuši sv. Jaunavas zemē, igauņi, šī gens perversa**), Kristus kalpus improperantes (XIV 8), apgānīja viņu svētumu, in ecclesia nocte locantes equos suos, et alias nequitias suas ibidem exercentes (XXVII 1). Ilgajos kaŗos šie kristīto vajātāji bieži svētmocekļu nāvē nomocīja sagūstītos kareivjus Kādreiz sagūstījuši četrdesmit gūstekņus, viņi dažus dzīvus sadedzināja, dažiem uz muguras ar zobenu uzgrieza krustu, un tā viņi šos Kristus kalpus crudeli martirio cruciaverunt (XIV 8).

Nelīdzēja tomēr visi šo bezdievju pūliņi. Viņu lepnība tika apklusināta***) un viņu lepnās sirdis pazemotas pie ticības[1]), un tā šie Kristus ienaidnieki de improperio conticuerunt (XIV 10).

Arī pēc kristīšanās šie praevaricatores[2]) nelabojās un neticības žults pilni bieži baptismi sacramenta violaverunt (XXIX 3).

Padodamies sāmiešu gumdījumam, kas bija izpostījuši dāņu pili un izdzinuši reizā ar dāņiem kristīto vārdu no savas zemes,

*) XII 6: Rigenses igitur ad memoriam revocantes eciam suas iniurias et bona innumerabilia quondam suis mercatoribus ab Ugaunensibus ablata . . . presertim cum et ipsorum nuncii pro eisdem bonis mercatorum, sepius ab Ugaunensibus contempti et irrisi redierunt nolentibus iniuste ablata restituere.

**) XXVII 2 . . . et de perverse gentis (sc. Estones) illius iterum subiugatione . . .

***) XV 3: Et ita quiescere fecit Dominus superbiam eorum (scil. Estonum), et arroganciam forcium humiliavit.

[1]) XXIII 10: . . . Deum benedicentes, eo quod eciam superba Harionensium corda ad fidem christianam humiliavit.

[2]) XXVII 13: . . . ut fieret vindicta de prevaricatoribus (sc. Estonibus)...

igauņi atkrita no kristītā vārda, un orta sunt mala in terra (XXVI 4) un motus factus est atque turbatio (XXVI 5).

Sakalieši savas sirds viltīgos nodomus, kas viņus dzītin dzina uz ļaunu, iam amplius dissimulare non valentes (XXVI 5), apkāvuši Vīlandes pilī Kristus kareivjus, viņu kalpus un tirgotājus, devās uz baznīcu, non orationum, sed sanguinem fundere querentes, non missarum sacramenta desiderantes, sed requiem Jesu Cristi disturbare cupientes, scilicet Cain iniquitatem secum deferentes (ib.). Dodami roku in dolo (ib.), viņi apsolīja mieru, lai izviļinātu no baznīcas ielenktos neapbruņotos Kristus kareivjus. Vispirms viņi nokāva savu soģi Mauritiju, kā vilki uz viņu statim irruentes (ib.), kad viņš pirmais iznāca no baznīcas. Pēc tam sekoja citu ticīgo apkaušana. Viņi Ģervas soģi Hebu un citus ticīgos crudeli martyrio cruciaverunt (ib.)*). Nokāvuši savu soģi Jāni un citus Kristus kalpus, tērbatieši uzsēdināja priesteri Hartviku uz trekna vērša muguras un savu dievu voluntatem sorte requirebant (ib.), vai upurēt priesteri, vai vērsi. Savā sirds ļaunumā viņi pat nokautos neapglabāja**). Šie bezdievji, tāpat kā lībieši, kas svētīto ūdeni gribēja nomazgāt ar vienkāršu upes ūdeni, se et domos suas et castra lavantes et scopis purgantes, centās savā zemē kristības sakramentus iznīcināt. Izdzinuši kristīto vārdu no savas zemes, sakalieši savā sirds ļaunumā ar sūtņiem paziņoja Kristus ticīgiem, ka viņi ar visiem spēkiem turēsies pie saviem dieviem un kristīgo ticību nepiejems, donec puer unius anni vel cubiti remaneret in terra (XXVI 9).

Atkritēji tomēr tika uzvarēti un daudziem tika nocirsta galva, ut fieret vindicta de prevaricatoribus et in infidelibus illis nationibus (XXVII 13). Un tā igauņi tapa par uzticīgiem sv. Jaunavas kalpiem.

Gaudent . . . et Estones baptizati (XXX 1), pošoties kopā ar citiem sv. Jaunavas kalpiem kaŗa gājienā uz Sāmu salu, lai turp nestu kristīto vārdu. Tā igauņi, nākuši pie īstā prāta, strādāja kopā ar citiem Kristus kalpiem tā Kunga vīna dārzā, slacīdami to ar savām asinīm.

Igauņu starpā visgrēcīgākie bija s ā m i e š i. Neticības cietībā pieķerdamies saviem neīstajiem dieviem un lielajam dievam Tarapitam***), kas bija vienkāršs klucis[1]), un ar lozi cenzdamies izzināt šo dievu gribu[2]), šie hostes Christi (XXIII 9) kavēja sirdīgāki par citiem igauņiem viņa ticību izplatīt un viņa godību

*) XXVI 6 . . . dilacerantes viscera eorum, et extrahentes cor Hebbi adhuc vivum de ventre suo, et assantes ad ignem et dividentes inter se comederunt illud.

**) Viņi corpora interfectorum canibus corrodenda per campos proiciunt, ponentes, sicut scriptum est, morticinia servorum tuorum escas volatilibus celi, carnes sanctorum tuorum bestiis terre, fundentes sanguinem ipsorum tamquam aquam, et non erat, qui sepeliret (Ps. 78, 2. 3.; XXVI 5).

***) XXIV 5: . . . dicebant indigene magnum deum Osiliensium natum, qui Tharapita vocatur, et de loco illo in Osiliam volasse.

[1]) XXX 1: nemus.

[2]) XX 9: . . . sorte deorum suorum requirebant voluntatem.

celt augstumos. Iebrukdami bieži sv. Jaunavas zemē, šie perversi*) kristītā vārda ienaidnieki, kam mentes bija pessimae**) un consilia arvien maligna***) pastrādāja še daudz grēka darbus. Sastapuši kādreiz Gaujas grīvā Frederiku no Cellas, cisterciešu mūku, viņi kā plēsīgi vilki irruebant super eum (XVIII 8), sagūstīja un diversis eum ibi tormentis cruciaverunt (ib.)[1].

Izpostījuši dāņu pili, akmeni uz akmens neatstādami, šie grēcinieki kristītos de finibus suis eiecerunt (XXVI 4) un arī confortaverunt Estones (ib.), lai arī viņi kristīto vārdu iznīcina savā zemē, un tā šie kristītā vārda ienaidnieki piepildīja ar darbiem savas machinationes pessimas (XXVI 5). Sāmieši vienmēr piekopa multas miserias et nequitias (XXX 1) ar gūsteknēm, sievietēm un jaunavām, illudentes eas (ib.) un jemdami par sievām, katrs divas, trīs jeb vairāk. Tā šie ļaundaŗi[2]) nežēloja kristītas sievietes godu, licitantes sibi illicita (ib.), jo pagānam nav piederīga savienošanās ar kristītu sievieti tāpat, kā nav coniunctio conveniens Christi cum Belial (ib.).

Beidzot pienāca arī laiks, kad arī šo ļaundaŗu lepnība tika lauzta. Sv. Jaunavas kalpi, ieradušies pie Monas pils, atraidīja šo noziedznieku miera piedāvājumu, jo viņu vārdi bija fraudibus plena (XXX 4), un viņi turpia (ib.) runādami, nemaz nevēlējās īsto, svēto un mūžīgo mieru. Šie ļaundaŗi, likdami cerību in castri sui firmitate (ib.), kristīgo asinis bibere sitientes (ib.) un gribēdami darīt citas nequitias (ib.), nemaz sirdī nevēlējās laboties un savas parašas pravas derelinquere (ib.). Viņu fraudes et scelera (ib.) dēļ viņus nevarēja kristīt, un viņi bija pelnījuši magis occidi (ib.) nekā atdzemdināšanu ar sv. kristības dāvanām. Tāpēc arī pax ab eis fugit et ultio sola venit (ib.). Nelīdzēja Tarapitas piesaukšana — pils tika iejemta un šie ļaundaŗi nokauti. Vox in Rama! ploratus et ululatus confusionis et perditionis paganorum (ib.).

Ne tik sīvi pretojās sv. Jaunavai Valdijas pils sāmieši. Viņi humiles se reddunt (XXX 5), runāja miera vārdus un lūdza kristības sakramentus[3]), kad tuvojās sv. Jaunavas kalpi.

---

*) XXX 1: . . . ad faciendam vindictam de perversis Osilianis.

**) XXX 4: . . . (Osilienses) donum sacri baptismi suis pessimis mentibus non meruerunt . . .

***) XXIV 7: . . . in consiliis eorum (sc. Osiliensium) malignis.

1) XVIII 8: Kamēr šis Dieva vīrs lūdza to Kungu, viņi caput et dorsum utriusque clavis suis percucientes, irridebant dicentes: Laula! Laula Pappi, secundum quod scriptum est (Ps. 128, 3. 4): Supra dorsum meum fabricaverunt peccatores. Post hec acuentes ligna dura et sicca, et incutientes inter ungues digitorum ipsorum et carnem, et membratim et punctatim laniantes, ignem opposuerunt, et crudeliter cruciaverunt. Et tandem securibus suis inter medium scapularum eos secantes interfecerunt, . . . proicientes corpora eorum, sicut scriptum est (Ps. 78, 2. 3): Carnes sanctorum bestiis terre, effuderunt sanguinem eorum tamquam aquam in circuitu Jerusalem, et non erat qui sepeliret. Šī ir vissmagākā mocība, kāda vien ir pastrādāta sv. Māras zemē.

2) XXX 1: . . . ut fiat vindicta de malefactoribus (sc. Osilianis).

3) Pēc kristīšanās šie sāmieši pilnīgi pārvērtās. Fiunt Osiliani Waldenses filii obedientie, qui quondam filii superbie (ib.). Qui quondam lupus, modo fit agnus. Qui quondam persecutor christianum, modo fit confrater (ib.).

Bija arī dažu Igaunijas kiligundu iedzīvotāji ar īstiem Dieva dēlu tikumiem. Ticēdami, ka ir tikai viens kristīto Dievs, tam Danorum quam Theuthonicorum (XXIV 1), viena ticība un viena kristība, vironieši piejēma kristības dāvanas no dāņiem, kas bija viņiem kaimiņos, nostādamies ar to augstāku par pašiem ticības nesējiem, kas aiz dziņas valdīt*) sanāca vironijas un citu zemju dēļ savā starpā konfliktā, cenzdamies viens otram pa priekšu aizsūtīt uz šīm zemēm priesteŗus, lai ar iedzīvotāju kristīšanu dabūtu tās sev.

Ģervieši un vironieši, cum ipsi sunt homines simplices et humiliores aliis Estonibus (XXVI 5) nesekoja apostantiem, neatkrita elkkalpībā un neaiztika savus priesteŗus.

Arī sāmiešu starpā bija daži, kas bija pazemīgi, nepretojās Dievam un kristījās sponte et venientes humiliter (XXX 6).

Visgrēcīgākais igaunis bija Lembits, kāds Sakalas vecākais. Viņš bija perfidissimus (XVIII 7) un tāpēc pilnīgs pretmets Kaupo, kas, kā redzējām, bija pats ticīgākais. Viņš nevien ar saviem ļaudīm svētmocekļu nāvē nokāva priesteri Salomonu un tulkus Teoderiķi u Pilipu, bet arī kristīgās ticības likumus, ko bija solījušies mūžīgi glabāt, perfidie sue dolis violaverunt (XVIII 7). Lembits krita kaujā no Veko rokas, sajemdams ar to sv. Jaunavas sodu.**)

Leiši bija Kristus***) un viņa vārda ienaidnieki[1]). Viņi, christianorum nomen abhorrentes (VIII 1), nevien neatsacījās no velna un viņa darbiem, bet arī bieži iebruka sv. Jaunavas zemē un tāpēc arī ar to bija viņas ienaidnieki.

Leišiem, tāpat kā visiem kristītā vārda ienaidniekiem, bija vienmēr consilia mala (XIII 4). Viņi arvien runāja verbis fraudulentis (XVIII 9), un vienmēr bija jāuzmanās, lai viņu subtilitas (XIII 1) nepieviltu. Arvien viņi par noslēgto mieru non curantes (XVII 2), iebruka sv. Jaunavas zemē Tāpēc nekad nevarēja palaisties uz to, ka miers bija noslēgts, bet arvien bija jātura acīs viņu audacia (XII 2) un daudz jādomā par viņu ferocitatem (XXIII 3), kas arvien bija vērsta contra nomen christianum (ib.).

Leiši arī bija quasi . . . crudeliores aliis gentibus (XI 5), tā viņi kādreiz quasi lupi rapaces (V 4) uzklupa ticīgo zvejniekiem un atjēma viņiem drēbes. Viņi sicut agiles ad bellum, sic veloces efficiuntur ad fugam (XI 5), un viņu varonība kaujās neatbilst viņu biežajiem kaŗa gājieniem.

Sv. Jaunavas ienaidnieks bija arī leišu vecākais Svelgats.

---

*) XXIV 5: . . . litigantibus aliis (scil. Theuthonicis et Danis) pro terrarum dominantibus . . .
Cf. E. Bernheim, 42. l. p.

**) Numquid non Lembitus . . . cum aliis senioribus suis perfidis in Sackala a Rigensibus interfecti ceciderunt . . . (XXV 2).

***) IX 3. Leišiem atgriežoties no sirojuma igauņu zemē uz savu zemi un tuvojoties paslēptuvē novietotam kristīgo un zemgaliešu kaŗa spēkam, daži vācieši Conradum aggrediuntur militem instanter deprecantes, ut ipsi primum cum hostibus christi prelium ineant.

[1]) XI 6: . . . Lethones inimicos nominis Christi . . .

Dodamies gar Rīgu sirojumā uz igauņu zemi, viņš lielījās šo Dieva pilsētu kādreiz izpostīt, piebilzdams lepnībā: Vix enim pulvis civitatis illius pupillo populi nostri sufficiet (IX 1). Tomēr šis grēcīgais nodoms nenotika. Atgriežoties no sirojuma, Svelgatam uzbruka kristītie un zemgalieši, viņa kaŗa spēku sakāva un pašu nokāva. Tas bija sv. Māras sods. Numquid non Suellegaten . . . per servos suos Lyvonenses interfecit (XXV 2)?

Krievi, jebšu bija kristīti, tomēr bija sv. Jaunavas ienaidnieki, jo ar saviem darbiem centās kavēt Kristus ticību izplatīt un viņa godību celt augstumos. Viņi, tāpat kā visi kristītā vārda ienaidnieki, bija lepnības gara pilni. Piem., novgorodieši bija homines elationis tumore repleti (XXI 1), kas, in superbia sua nimium arrogantes (ib.) un nostādamies pret Dievu, centās Livonijas baznīcu izpostīt. Krievu consilia arvien bija mala (XXII 8) un omni dolo plena (ib.). Tāpēc arī bija jābaidās, lai viņu dolositas (XIII 1) nenodarītu ko ļaunu.

Krievi arī nepildīja tā Kunga gribu un pavēli un nenesa viņa vārdu tautām, kas klīda maldu tumsā; viņi nāca šurp ar kaŗa spēku nevis Kristus, bet laicīgās mantas labad, viņi meklēja, izsakoties ar vidus laikos iemīļoto Vulgātas frāzu, quae sua sunt, non que Jesu Cristi*). Viņu baznīca, kas bija neauglīga un neražīga, kā mēs jau redzējām**), centās pakļaut zemes cerībā iegūt meslus un laupījumu, bet nevis tās atdzemdināt Jēzus Kristus ticībā. Krievu ķēniņiem bija paraša, iekaŗojot kādu tautu, nevis pievienot viņu kristīgai ticībai, bet pakļaut sev, lai iegūtu meslus un naudu***). Iejēmuši Odempes pili, viņi tik quosdam (XIV 2) kristīja, un sajēmuši quadringentas marcas nogatarum (ib.), aizgāja uz savu zemi, apsolīdamies atsūtīt priesteŗus, kas lai atdzemdinātu odempiešus ar svēto slacīšanu, bet to tomēr neglexerunt (ib.). Polockas ķēniņš, sajēmis naudu no Ikšķiles pils lībiešiem, cessat ab obsidione (VII 7) un tā viņš pasaulīgās mantas labad atsacījās turpināt pils iekaŗošanu, nostādamies ar to pretmetā vāciešiem, kas, kā zinām, noraidīja aplenkto Leoles pils aizstāvju naudu[1]). Mīlēdami paši pasaulīgo mantu, krievi ar tās palīdzību, proti, dāvanām, centās panākt savus grēcīgos nodomus pret sv. Jaunavas kalpiem[2]).

Sv. Jaunavas ienaidnieks bija arī Polockas ķēniņš Voldemārs. Viņam arvien bija occulta consilia (X 2), un tos viņš baidījās in lucem prodire (ib.). Šis Kristus ienaidnieks, blanda loquens verba (X 3), bija viltīgs runā. Ķēniņš ārēji izrādījās itkā in columbe specie, bet patiesībā ledit ut anguis in herba (ib.). Sūtņus viņš sūta ar miera vārdiem in dolo (ib.) pie sv. Jaunavas kalpiem; tāpat viņš in dolo (XIV 9) piejem pēdējo

*) Phil. 2, 21.

**) Skat. 30. l. p.

***) Skat. 26. l. p.

[1]) Sakt. 71. l. p.

[2]) X 3: Lethi . . . muneribus eciam sibi a Ruthenis oblatis flecti nequeunt ad malum Theuthonicis inferendum.

uzaicinājumu slēgt mieru. Kur kaŗa varmācība ir nespēcīga, tur arvien dolum machinatur (X 3). Neraugoties uz to, ka starp kristīto un pagānu nevar būt viena sirds un viena dvēsele, tomēr placuit regi consilium perfidorum (XIX 10), un viņš gāja ar šiem bezdievjiem kopīgus takus un kopīgi ar viņiem Livonijas baznīcu arvien querebat disturbare (ib.).

Ķēniņa grēcīgā daba visskaidrāki izpaužas apspriedē ar bīskapu Albertu*). Nostādamies pret Dieva gribu, kas ir pavēlējis nest viņa vārdu visām tautām, viņš prasīja no bīskapa, ut a Lyvonum baptismate cessaret (XVI 2), un lepnībā arvien norādīdams uz sevi un nolikdams savu varu augstāk par Dieva gribu, viņš apgalvoja, ka in sua esse potestate servos suos (ib.) līdziešus kristīt vai nekristīt. Pēc tam ķēniņš modo minarum asperitatibus (ib.) izteica šo grēcīgo prasību, bet nevis lēnīgā garā, kā sv. Jaunavas kalpi to dara. Viņš arī nepiekrita verborum iustis rationibus (ib.) un noraidīja līdziešu vārdā izteikto bīskapa prasību, lai atbrīvo viņus no krievu jūga, ka nebūtu jākalpo diviem kungiem. Visas Livonijas pilis un pašu Rīgu sē flammis tradere comminatus (ib.), viņš sašutis pavēlēja kaŗa spēkam iziet no pils un simulans (ib.) virzīja to pret sv. Jaunavas kalpiem.

Ķēniņš arī mira grēcinieku nāvē, sajemdams sv. Jaunavas sodu. Viņš subito cecidit et expiravit, et mortuus est morte subitanea et improvisa (XIX 10)**).

Sv. Jaunavas ienaidnieks bija rex magnus Nogardie Mystes l a w e (XV 8), jo arī viņš iebruka viņas zemē***). Arī šis bezdievis, tāpat kā Polockas ķēniņš, dzīdamies pēc laicīgās mantas un nedomādams par pagānu dvēseli, pārtrauca kaŗa darbību, kad Varboles pils aizstāvji piesolīja viņam septingentas markas nagatarum (ib.). Viņš arī sajēma sv. Jaunavas sodu, jo pēc iebrukuma Livonijā viņam statim (XXV 2) atjēma valsti un pašu turpiter (ib.) pavalstnieki izraidīja no valsts.

Sv. Jaunavas ienaidnieks bija arī nākošais Novgorodas ķēniņš. Arī šis grēcinieks iebruka viņas valstī un par to statim (XXV 2) viņu nākošā gadā nokāva tatāri.

Ķēniņu starpā pats grēcīgākais bija Ģercikas ķēniņš V i s v a l d i s, kas ar saviem grēcīgajiem darbiem bija pretmets Raceburgas bīskapam Filipam. Viņš bija kristītā vārda et maxime (kas ir pats ļaunākais) Latinorum inimicus (XIII 3), neraugoties uz to, ka taisni pie šīs jeb katoļu ticības valdniekam ir jāturās, kā to uzsveŗ daudzreiz Dieva vīri[1]). Izsakoties Freisingas bīskapa Ottona vārdiem[2]), Visvaldis peccatum peccato pievienoja. Viņš filiam potentioris de Lethonia duxerat uxorem (ib.), atļaudamies

*) Skat. 78. l. p.

**) XXI 2 Nonne exacerbavit quando regem magnum Voldemarum de Plosceke venientem in Lyvoniam cum exercitu subitanea morte percussit?

***) Skat. XXII 2—6.

[1]) Pseidocyprianus: Justitia vero regis est . . . fidem catholicam in Deum habere . . . Skat. arī Werdermann, 24. un 25. l. p.

[2]) Otto ep. Fris. III 18.

darīt to, kas nav atļauts, jo kā Kristus nevar savienoties ar Belialu, tā kristītais ar nekristīto*). Viņš bija quasi unus ex eis (ib.) (pagāniem leišiem) un vienmēr ar viņiem omni familiaritate coniunctus (ib.), kaut gan kristītam jānovēršas no pagāna un jāzin, ka nevar būt starp abiem viena sirds un viena dvēsele. Visvaldis pat dux exercitus eorum frequenter existebat, et transitum Dune eis et victualia ministrabat (ib.), ejot šiem ļaundariem sirojumos uz Krieviju, Livoniju un Igauniju, neskatoties uz to, ka kristītam valdniekam ir jācīnās ar visiem spēkiem pret grēciniekiem un jāaizsargā valsts**). Pie tam viņš, semper inimicicias et bella contra Rigenses exercens (ib.), darīja arī daudz ļauna latviešiem un lībiešiem***). Slēgt miera līgumu ar rīdziniekiem no lepnuma contempnens (ib.), viņš bez kaŗa nebija piedabūjams atsacīties no saviem grēcīgiem darbiem.

Visvalža dēļ viņa valstī valdīja visļaunākie apstākļi[1]).

Viņš arī sajēma sv. Jaunavas sodu[2]).

Kokneses ķēniņš Vesceka ir ierindojams starp lielākiem sv. Jaunavas ienaidniekiem, jo viņš nodarīja daudz ļauna viņas zemei un ļaudīm. Viņš, kā tas arvien ir Livonijā, bija vainīgs, ka starp viņu un sv. Jaunavas kalpiem, proti, Lielvārdes Danielu, izcēlās kaŗš, jo viņš (cum) plura inferret hominibus istius incommoda (XI 8), un jebšu arī pēdējais, kā to ticīgie parasti mēdz darīt, vispirms vairākas reizas viņu miera labā brīdināja, (cum) a tali inquietatione non cessaret (ib.), radīdams ar to apstākļus, ka aiz nepieciešamības viņam bija jāuzbrūk.

Viņš ārīgi leta quidem facie, licet dolos meditaretur in corde (XI 8), atgriežas no Rīgas uz Koknesi ar bīskapa Alberta palīga spēkiem un visu citu vajadzīgo pils nocietināšanai un aizsardzībai pēc tam, kad viņš uz bīskapa pavēli bija atbrīvots no gūsta, uzjemts pie bīskapa ar goda parādīšanu un dāvanām. Kad viņš ieradās Koknesē, tad neticības viltus viņu tā pārjēma, ka viņš to ilgāk sirdī abscondere non potuit (XI 9) un uz viņa lūgumu atsūtītos Kristus kalpus viņš dolo ac fraude nimia mortificavit (XIII 1), īstā miera radītāja mieru infrigendo (XXVIII 3).

Sajēmis vēlāk no novgorodiešiem savā kundzībā Tērbatu, Vesceka pievienoja grēkam jaunus grēkus, tāpat kā Visvaldis. Viņš nevien disturbabat (XXVIII 1) ar tērbatiešiem visu zemi visapkārt un devastavit (XXVII 5) visas zemes, kas pret viņu sacēlās, no Vaigas līdz Vironijai un no Vironijas līdz Ģervai, bet arī

*) Skat. XXX I.

**) Pseidocipriāns: Justitia vero regis est . . . impios de terra perdere . . . ecclesias defendere . . . patriam fortiter et iuste contra adversarios defendere . . . Otto ep. Fris, Prologus libri quarti: Altera (sc. persona, proti ķeizars) gladium materialem contra hostes ecclesiae, pauperes ecclesiasque Dei ab incursione malorum defendendo . . . portat.

***) XIII 4 Et recordatus omnium malorum, que rex de Gercike cum Letonibus, Rigensi civitati et Lyvonibus et Lethithis intulerat . . .

[1]) Skat. 107. l. p.

[2]) XXV 2: Numquid non regem Wissewaldum de Gercike, qui Rigenses spoliavit igne et gladio satis humiliavit?

ļecit contra christianos mala omnia, que potuit (ib.). Kā varmāks viņš rīkojās, dzīdamies pēc laicīgās mantas: kas nebija nodevuši meslus, exercitum contra eos direxit (XXVII 5). Ar vienu vārdu, viņš bija in laqueum et in diabolum magnum (XXVIII 2) sakaliešiem un citiem tuvējiem igauņiem.

Vesceka, pretēji bīskapam Albertam, kas izraudzījās gudrus un labus vīrus par palīgiem, pulcināja ap sevi visādus grēciniekus un ļaudaņus*). Tērbatā bija sapulcināti visi malefici (XXVIII 3) no tuvējām zemēm un traditores et interfectores fratrum suorum (ib.), kas bija visu ļauno nolūku inventores (ib.) un rebelles**) (pret Dievu). Šie bezdievji, fiduciam habentes in castro suo supradicto firmissimo (ib.), no lepnuma contempnebant (ib.) kristīto mieru un querebant mala (ib.) arvien kristītiem.

Vesceka, šis radix antiqua malorum omnium (XXVII 5), sajēma Tērbatā sv. Jaunavas sodu***).

Sv. Jaunavas ienaidnieks arī bija izdzītais Pliskavas ķēniņš Voldemārs. Viņš multa metebat que non seminaverat (XVII 4), izpildīdams soģa amatu sv. Jaunavas zemē. Dzīdamies vairāk pēc maka piepildīšanas nekā pēc Dieva taisnības, viņš apspieda nabagus, jēma viņu mantu un jaunkristītos spieda atkrist no Kristus ticības elkkalpībā[1]).

Topot viņam atkal par Pliskavas ķēniņu, Livonijas baznīcai resuscitatus est novus adversarius (XX 3).

Sv. Jaunavas ienaidnieki bija arī dāņi, jo viņi centās kavēt viņas dēla ticību izplatīt un viņa godību celt augstumos. Viņi bija ieradušies še, lai iegūtu laicīgu labumu, proti, dominium, nevis lai strādātu Kristus labad. Dānijas ķēniņa vīri, ieradušies pie sv. Jaunavas kalpiem, kas bija sakāvuši sāmiešus un hariešus, slavēja Dievu par piešķirto uzvaru pār pagāniem, addentes insuper totam Estoniam regis esse Dacie (XXIII 10). Dāņi arī sagumdīja hariešus uzbrukt ģerviešiem, lai pēdējie iebiedēti atkristu no rīdziniekiem et ipsorum dominium et baptismum reciperent (XXIV 2). Harieši arī paklausīja un kaŗoja ar ģerviešiem tik ilgi, kamēr viņi piejēma dāņu dominium ac baptismum (ib.). Nevien ķēniņa vīri, bet arī priesteŗi strādāja sava ķēniņa laicīgo interešu labā. Viņi totam terram ad manus regis Danorum preocupare studebant (ib.), cenzdamies aizsteigties ar kristības sakramentiem Igaunijā visur rīdzinieku priesteŗiem priekšā.

---

*) Cf. Herzfeld 50. l. p.

**) XXVIII 3: Et miserant episcopi nuncios ad regem in Darbetam, rogantes, ut recederet (sc Vetseka) a rebellibus illis, qui erant in castro, qui baptismi sui sacramenta violaverant, qui fidem Jesu Christi reiciendo ad paganismum redierant, qui fratres militie, confratres ac dominos suos, alios interficiendo, alios captivando, de terminis suis expulerant, qui vicinas omnes provincias ad fidem Jesu Christi venientes despoliando cottidie vastaverant.

***) Numquid non rex Viesceka, qui viros episcopi in Kukenois quondam mortificaverat, crudeli morta postmodum . . . Tharbete interiit?

[1]) XVIII 2: Priesteris Alobrands viņam pārmēt: Oportebat te, . . . rex, qui iudex hominum esse meruisti, iudicia iusta iudicare et vera, non opprimendo pauperes, nec res eorum auferendo, nec neophitos nostros conturbando magis a fide Christi facere deviare.

Dzīdamies pēc laicīga labuma, dāņi arī radīja disturbatio. Ģervieši un vironieši bija ar rīdziniekiem atjaunojuši mieru un apsolījušies neatkrist pagānismā, bet par to viņus dāņi disturbabant postea (XXVII 6), uzbrukdami bieži ar kaŗa spēku. Vironijas igauņu vecākais Tabelins a Danis suspensus est (XXIV 1) par to, ka bija piejēmis kristības sakramentus no rīdziniekiem. Dāņi arī pastrādāja daudz varmācības pie sv. Jaunavas kalpiem un piesavinājās viņas un viņas kalpu mantas. Kad priesteris Teoderiķis ieradās Ģervā un Vironijā, kur viņš jau agrāk bija izdalījis kristības sakramentus, dāņi comprehenderunt eum cum servo suo, et auferentes eis equos et omnia, que habebant, despoliatos remiserunt in Lyvoniam (XXIV 6). Kad rotalieši, kas bija apsolījušies arvien kalpot Livonijas baznīcai, nodeva meslus priesterim Salomonam, venientes Dani abstulerunt omnia et remiserunt eum despoliatum in Lyvoniam (ib.).

Dāņi arī ar smagiem sodiem grib iegūt sev vairāk laicīgo mantu. Viņi rēveliešu, hariešu un vironiešu vecākiem, kas bija stājušies sakaros ar pagānu sāmiešu sirotājiem, duplicem censum vel triplicem, quem ante dare solebant, imposuerunt... satisfactionesque multas et graves acceperunt ab eis (XXIV 7), rīkodamies ar to pretēji bīskapam Albertam, kas lībiešiem uzlika tik nelielu soda maksu par to, ka viņi bija atkrituši elkkalpībā.

Dzīdamies pēc kundzības par zemēm un pēc laicīgās mantas, dāņi strādāja nevīžigi tā Kunga vīna dārzā, tāpat kā krievi. Neskatoties uz to, ka Dieva žēlastības dāvanas var pasniegt vienīgi priesteŗi un kā atdzemdināms ar tām ir tik tas, kas grib tapt par Dieva dēlu, viņi, kā jau redzējām,*) svētīto ūdeni iedeva pašiem pagāniem, pavēlēdami apslacīt ar to savas sievas un bērnus. Dāņu lielo nevīžību raksturo Reineveras ciema vecākā vārdi: „Kad bijām Jolgesimas ciemā, tur kāds dāņu priesteris klāstīja savus ticības sakramentus, kristīja kādus mūsējos, et dedit nobis aquam sanctam, et reversi sumus ad proprias villas, et cum eadem aqua aspersimus unusquisque nostram familiam uxores et parvulos...“ (XXIV 5).

Sv. Jaunavas ienaidnieks arī bija Dānijas ķēniņš (Voldemārs II), jo viņš kavēja viņas kalpiem darbu tā Kunga vīna darzā. Viņš nevien Livoniju dominio suo turbare voluit (XXV 2), bet arī nosūtīja sūtņus uz Romu, kas non modicum negotium ecclesie Lyvonensis ir curia Romana disturbabant (XXIV 4). Mēs jau redzējām, ka viņa kalpi rūpējās visvairāk par to, lai viņam iegūtu Igaunijā jaunas zemes. Viņš arī sajēma sv. Jaunavas sodu.**)

Pret sv. Jaunavu grēcīgā Dānijas ķēniņa savtīgo nolūku labā strādāja arī Lundas virsbīskaps Andrejs. Naidīgu rīcību pret sv. Jaunavu mēs redzam konfliktā, kas norisinājās ap

*) Skat. 42. l. p.

**) Minēdams sv. Jaunavas soditos, chronists jautā: „Numquid eciam non regem Danorum, si dicere fas est, qui Lyvoniam dominio suo turbare voluit, longa et mirabili per manum paucorum captivitate turbavit (XXV 2)?

Ģervu. Pēters un Indriķis, rīdzinieku priesteŗi, virsbīskapam paskaidroja, ka šī zeme ir rīdzinieku varā un pats šis vīna dārzs ir stādīts ar sv. Jaunavas karogu, peregrīnu centību un rīdzinieku pūliņiem. Sed archiepiscopus idem totam Estoniam, sive a Rigensibus expugnatam, sive nondum adhuc subiugatam regis Dacie esse dicebat . . . (XXIV 2). Nosūtījis sūtņus uz Rīgu, viņš pavēlēja, ne racemos dependentes colligerent (ib.), itkā rīdzinieki tiektos pēc augļiem, kas jau ietecējušies un kas nebūtu viņu pašu stādīti un audzēti. Viņš arī pavēlēja, nec sacerdotes suos in angulis Estonie ad predicandum miterent (ib.), aizliegdams ar to Kristus vārdu nest pagāniem.

Godeskalks, kas bija atbraucis uz Rīgu kā Dānijas ķēniņa iecelts soģis šīm zemēm, arī bija sv. Jaunavas ienaidnieks. Še visi bija pret viņu, un viņš recessit . . . confusus a Lyvonia (XXV 2). Jūŗā viņš proiectus est a vento contrario, kas bija sv. Jaunavas sods*).

Zviedru ķēniņš Jānis, cupiens aliquas partes in Estonia ac dominatum adipisci (XXIV 3), bija braucis šurp, lai iegūtu laicīgu labumu, nevis lai cīnītos par Kristus godību. Viņš aizbrauca nesodīts.

Sv. Jaunavas sodu gan sajēma tie zviedri, kas bija atbraukuši līdz ķēniņam Jānim. Viņi bija apmetušies ar sv. Jaunavas karogu pakļautā Rotalijā, par to viņus apkāva pagāni sāmieši**).

Bīskaps, kas bija kopā ar zviedriem, arī krita no pagānu zobena et in martyrum . . . consorcium commigravit (XXIV 3).

Dieva kalps nebija arī kāds zviedru hercogs, jo arī viņš dzinās vienīgi pēc laicīgās mantas. Viņš pat nekristīja vironiešus, kad tie paši vēlējās, bet accepto potius tributo ab eis (I 13), uzvilka būŗas un aizbrauca, nedomādams, kā šie pagāni un viņš pats izbēgs no Dieva dusmām.

Pārlaižot acis pār visu sacīto, redzam, ka chronists Indriķis, smeldams galvenām kārtām garīgo barību no sv. Augustīna ideju garā sacerētās vidus laiku baznīcas literatūras, raugās uz šejienes vēsturiskiem norisinājumiem, tautām un personām caur šo ideju rāmjiem un charaktrizē to darbus un tikumus pēc šīs literatūras paraugiem Vācieši, šejienes notikumu risinātāji, pēc viņa uzska-

*) Et quia fortassis contra voluntatem ipsius, qui ventis imperat, venerat in Lyvoniam, ideo non immerito venti contra eum insurrexerunt, et sol iustitie non illuxit ei, eo quod Mariam matrem eius offenderat . . . quapropter et ipsa certam ipsi viam non ostendit (ib.).

**) Minot tos, kas bija sajēmuši sv. Jaunavas sodu, chronists jautā: Suecos eciam . . . qui Rotalienses provincias beate Virginis vexillo subiugatas intraverunt, numquid non ipsi ab Osiliensibus interfecti sunt (XX V 2)? Nebūdams visai drošs, vai zviedrus sv. Jaunava ir sodījusi, chronists šaubīdamies iesprauž: numquid audebo dicere (ib.). Pielaizdams pretrunu, viņš ļauj zviedriem tomēr mirt laimīgā nāvē, jo viņi taču krita no pagānu rokas: Ceteri (t. i. tie, kas neaizbēga no Leoles pie dāņiem) omnes in ore gladii corruerunt, quorum memoria in benedictione et anime eorum requiescant cum Christo (XXIV 3).

tiem ir Dieva dēli, kas uzticīgi kalpo sv. Jaunavai, nesdami viņas dēla vārdu pagāniem, glābdami pēdējo un savas dvēseles no mūžīgās pazušanas. Veltīdams viņiem savas simpatijas, chronists tomēr arī attaisno savus vārdus, ka viņš non hec (t. i. chroniku) adulationis ... gratia (XXIX 9) rakstījis, un rāda, ka viņu starpā ir daudz sv. Jaunavas ienaidnieku, kas jaunkristītiem uzliek pārāk smagu Kristus jūgu un spiež ar to viņus atkrist no Dieva un grēko arī citādā veidā un kam tāpēc ir jābīstas no viņas soda — bezdievju briesmīgās nāves. Chronista aizsardzību, redzam, iemanto vienīgi jaunkristītie, bet pagāni un apostanti to nebauda un nebauda, jāpiezīmē, arī saudzību viņu un viņu darbu aprakstīšanā. Krievi, dāņi, zviedri un viņu ķēniņi ar saviem ļaudīm, dzīdamies vienīgi pēc pasaulīgā labuma, cenšas kavēt Kristus ticību izplatīt un viņa godību celt augstumos un iemanto tāpēc sv. Jaunavas sodu un chronista nelabvēlību. Šejienes tautu starpā vienīgi latvieši jeb letgaļi pazemībā labprātīgi tapa un arī arvienu palika par Dieva dēliem, pacietīgi nesa Kristus vārdu pagāniem un daudzi mira svētmocekļu nāvē, vienīgi ar to iemantodami chronista un Modenas Vilhelma labvēlību. Ir nepareizs dažu vēsturnieku uzskats*), ka Indriķis simpatizējis viņiem tāpēc, ka pats ir viņus kristījis un dzīvojis viņu starpā; no šīm simpatijām nav slēdzams, itkā viņš pats būtu bijis letgalietis. Lībieši un igauņi no lepnuma un neticības cietībā novērsās no kristītā vārda un pēc kristīšanās, sv. sakramentus zaimodami, atkrita bieži elkkalpībā, iegūdami visnaidīgākos chronista vārdus, bet tapušas abas par uzticīgiem sv. Jaunavas kalpiem, iemantoja viņa labvēlību, proti: lībieši, tāpat kā letgaļi, ir pauperes, ko nedrīkst apspiest, un sv. Jaunavas kalpi, kas nes viņas dēla vārdu tautām**), un igauņi priecājas, kad pošas nest kopā ar citiem ticīgiem kristību sāmiešiem***). Tā tad pret lībiešiem un arī igauņiem naidīgs chronists ir tikmēr, kamēr viņi nav tapuši par uzticīgiem sv. Jaunavas kalpiem, nevis vispāri naidīgs, kā to domā daži vēsturnieki[1]). Kurši, zemgalieši, izjemot mežotniešus, un leiši, jebšu arī novērsās no kristītā vārda, tomēr neiemantoja asu chronista naidu, jo viņu starpā Kristus vārds netika sēts, un viņi tāpēc neapgrēkojās pret sv. kristības sakramentiem. Mežotniešiem, kas pēc kristīšanās atkrita atkal pagānismā, chronists veltī smagus vārdus; pret sēļiem viņš ir vienaldzīgs, jo viņi sīvi nepretojās sv. Jaunavas kalpiem un pēc kristīšanās ar viņiem nebija sadursmju.

Kā vidus laiku cilvēks, kas dzīvo reliģiskā pacilātībā, veltīdams tam, kas pēc viņa domām kalpoja sv. Jaunavai, skatoties pēc viņa darba svarīguma, labvēlību, Indriķis centās saskaņā ar to viņa darbus tēlot jo spožās krāsās, dažreiz pat spožākās kā mūsu dienās politiķis savas grupas piederīgā darbus, un no otras

*) Skat. Holtzmann, 176. l. p. un Hildebrand, 50. l. p.

**) Skat. 91. un 92. l. p.

***) Skat. 96. l. p.

[1]) Holtzmann, ib. un Hildebrand, ib.

puses, sajuzdams pret katru, kas viņa uzskatos bija sv. Jaunavas ienaidnieks, sevišķi pret pagānu un apostantu, lielākā vai mazākā mērā, skatoties pēc viņa grēcīgo darbu smaguma, pretīgumu, viņš centās, tēlojot viņu darbus, lietāt tumšas krāsas, dažreiz pat ar lielāku aizrautību kā mūsu dienu politisks rakstnieks par savu lielāko ienaidnieku politikā. Iepazinušies ar vidus laiku vēstures filozofijas galveniem pavedieniem un ar Indriķa uzskatiem un zināmi, kam viņš rakstīdams būtu centies piedēvēt svētus darbus un, otrādi, grēkus un noziedzības, vadīdamies no labvēlības vai pretīguma jūtām, mēs esam ieguvuši līdz ar chronikas dziļāku izprašanu iespēju noskārst, kur mums jāizturās ar paļāvību vai kritiski pret viņa datiem. Aplūkosim dažus piemērus. Ar paļāvību jāizturās pret datu, kas ir pretrunā ar chronista uzskatu. Piem., zināmi, ka Dievs un viņa dēli veic savus darbus kaŗos ar nedaudzu rokām, mums nav jāšaubās, ka uz Mežotni devās quatuor milia Theuthonicorum et alia quatuor Lyvonum et Letthorum (XXIII 8), jebšu vidus laikiem un šejienes apstākļiem tas ir stipri liels kaŗa spēks. Tāpat liela ticamība ir datam, ko neskaŗ viņa uzskati jeb kas ir ārpus viņa uzskatiem, jo tas nevar būt šā vai tā izpuškots, vadoties no pēdējiem. Maz jāšaubās par viņa vārdiem, ka Vestards a Lethonibus debellatus et depredatus sepe fuerat in omnibus confinibus Semigallie (XII 2), jo leišu uzbrukumu sekas nav minētas kā Dieva sods viņam un neticīgā valdnieka ciešanas no ienaidnieku uzbrukumiem netiek slavinātas. Kritiski jāraugās uz datu, kas saskan vai kam ir līdzība ar parastiem vidus laikos uzskatiem. Mēs nevaram burtiski ticēt chronista vārdiem, ka lībiešu starpā priekš kristīšanās valdījušas violencia, rapina, furta u. t. t. (X 15), zinot, ka pēc vidus laiku uzskatiem bezdievju starpā nemīt taisnība un ka to laiku chronikās grēcīgām tautām parasti piedēvē zagšanu un laupīšanu*). Kritiski jāraugās arī uz Indriķa vārdiem, kur viņš sniedz ziņas par dāņu priesteŗu darbības veidu, kristot pagānus, jo tur ir izteikta parastā nevīžība, ko chronisti bieži piedēvēja ienaidniekiem.

Pārejot pie latviešu jeb letgaļu stāvokļa tēlojumiem chronikā, jāsaka vispirms, ka chronists raugās labvēlīgi uz viņiem jau no paša sākuma, itkā viņi būtu bijuši jau tad sv. Jaunavas kalpi, izbīda viņus no citu šejienes tautu vidus lasītāju acu priekšā un noliek daudzreiz viņus par pretmetu lībiešiem un igauņiem, lai nostādot viņus spožā gaismā, rastos ēna uz abām pēdējām tautām. Šis ir ļoti svarīgs apstāklis, un tāpēc arī viņu stāvokļa un darbu tēlojumos atrodam īpatnējus elementus.

Apskatīsim vispirms viņu stāvokli, kāds tas ir tēlots XIII 4. Chronistam še jāpārvar sevišķas grūtības tāpēc, ka jārāda, sekojot parašai, nevien kaŗa izcelšanās iemesli, nostādot par vainīgo ķēniņu Visvaldi, bet arī jāattaisno vidus laiku lasītāju acīs bīskapa Alberta uzbrukums kristītam valdniekam, ar ko pēc to laiku mā-

*) Skat. 38. l. p.

cībām kaŗot tak nevarēja*) un kuŗa zemē Kristus vārds arī nebija jānes, un jāparāda pat tā nepieciešamība, jebšu arī no chronikas iepriekšējām nodaļām nav redzama kāda lielāka ķēniņa agresivitāte pret viņu, un jāsaskaņo tas ar viņa tradicionālajām rūpēm par Livonijas baznīcas robežu pabīdīšanu un aizsargāšanu**). Lai pārvarētu šis grūtības un rādītu apstākļus, kas uzbrukumu attaisno, viņš no vienas puses, tēlo Visvaldi, kā redzējām***), par visgrēcīgāko ķēniņu, kas arvien ir bijis ienaidnieks kristītam vārdam, sevišķi latīņu, apprecējis, pats kristīts būdams, pagānieti, nav novērsies no Kristus ienaidniekiem, nav cīnījies pret viņiem un aizsargājis valsti un baznīcu, bet bijis draudzīgās attiecībās ar bezdievjiem un pat par vadoni viņiem kaŗa gājienos, devis pārtiku un palīdzīgs bijis pie pārcelšanās pār Daugavu, dodoties sirojumos, un no otras puses, viņš rāda ķēniņa grēcības ļaunās sekas valstī[1]). Erant eciam tunc Lethones in tantum omnibus gentibus in terris istis existentibus dominantes, tam christianis quam paganis, ut vix aliqui in villulis habitare auderent, et maxime Lethti. Qui relinquentes domos suas desertas tenebrosa silvarum semper querebant latibula, nec sic quidem eos evadere potuerunt; nam insidiando eis omni tempore per silvas eos comprehenderunt, et aliis occisis alios captivos in terram suam deduxerunt et omnia sua eis abstulerunt. . . . et erant Lyvones et Lethti cibus et esca Lethonum, et quasi oves in fauce luporum, cum sint sine pastore. Ģercika bija vienmēr in laqueum et quasi in dyabolum magnum visiem, kas dzīvoja šaipus Daugavai. Vārdos cum sint sine pastore ir ielikts visa tēlojuma smaguma punkts: tā Kunga avīm nav gana, jo visai grēcīgais Visvaldis nav gans, un tāpēc viņām arvien uzklūp vilki — pagāni leiši. Sniegdams Visvalža grēcīgo darbu un viņa valsts ļauno apstākļu tēlojumu, Indriķis dod stiprus motīvus, kas vidus laiku lasītāju acīs attaisno bīskapa Alberta uzbrukumu, parāda tā nepieciešamība un parāda arī, ka tas atbilst viņa rūpēm par Livonijas baznīcas pabīdīšanu un aizsardzību, proti: tā Kunga avīm nav gana un viņas tāpēc atrodas itkā vilka rīklē, zinot to, bīskapam bija jāuzbrūk, jāatbrīvo avis un jāpievieno viņas citām avīm. Ja, pat vairāk: pats Dievs viņu sūtīja uzbrukt[2]). Šis kaŗš bija tāpēc tā Kunga kaŗš, nevis netaisnība (iniuria).

---

*) De civ. Dei XV 5 . . . boni vero et boni si perfecti sunt inter se pugnare non possunt.

**) H. Chr. XIII 4 . . . episcopus, semper ecclesiam Lyvonensem promovere ac defendere sollicitus . . .

***) Skat. 100. un 101. l. p.

[1]) Pseidocipriāns: Qui vero regnum secundum hanc legem non dispensat, multas nimirum adversitates imperii tolerant. Idcirco enim saepe pax populorum rumpitur . . . Servitia populorum praepediuntur, multi et varii dolores prosperitatem regni inficiunt . . . hostium incursus provincias undique vastant . . . etc. Cf. Herzfeld, 45. l. p.

[2]) XIII 4 Misso igitur pastore, liberavit Deus oves suas Lyvones et Lethtos iam baptizatos a faucibus luporum . . .

Novērtējot apstākļus Visvalža valstī, vispirms jāmin, ka ar to smagumu ir gribēts attaisnot cits notikums un tāpēc tie bija jātēlo tik smagi, lai tiešām šo nolūku sasniegtu. Uz tendenci lietat še stipras krāsas norāda arī tas, ka chronists pie Visvalža grēcīgo darbu aprakstīšanas kavējies visilgāki, salīdzinot ar citu ķēniņu grēcīgo darbu aprakstīšanu, un ka še ir vienīgais gadījums chronikā, kur pats Dievs sūta bīskapu doties kara gājienā. Apskatot pašus apstākļus, jāsaka, ka še, izvirzot lasītāju acu priekšā mierīgu iedzīvotāju bīstamo stāvokli, tiešā veidā parādīts tas, kas netiešā veidā bieži chronikā ir saskatāms, proti, ka iedzīvotāji no mājām iebēg meža slēptuvēs, kad sirotāji nejauši uzbrūk, un ka tur viņus ienaidnieks, kas pazīst labi apstākļus, uzmeklē, apkauj var aizved sev līdz, pajemot visu vērtīgo mantu. Par tēlojuma otru pusi, kur ir sacīts, ka lībieši un latvieši ir bijuši leišiem barība un ēma un viņi ir bijuši itkā avis vilku rīklē, jāsaka, ka tā ir sacerēta pēc Vulgātas sišeta*) un ka vidus laikos parasti mēdza Dieva bērnus nosaukt par avīm un viņu ienaidniekus par vilkiem. Teiciens, ka latvieši visvairāk (et maxime) baidījušies dzīvot savos ciematos, ir izskaidrojams, ka autors, izbīdot viņu, šo visistāko Dieva dēlu, ciešanas, ir cerējis vislabāki parādīt lasītājiem, ka Albertam bija jāuzbrūk un jāatbrīvo tā Kunga avis, jo visvairāk cieta taču vislabākās, pie tam šādus izbīdījumus Indriķis mīl lietāt**). Atmetot ar nodomu sabiezētās krāsās, jāsaka, ka šinī tēlojumā ir izteikts tas pats, kas XII 2. nodaļā par Vestardu, proti, ka viņš a Lethonibus debellatus et depredatus sepe fuerat.

Par latviešu ciešanām, ko rada neticīgo tautu uzbrukumi, chronists runā vēl divās vietās: XI 7: utpote a Lethonibus sepius vastati et a Lyvonibus semper oppressi (ar citu vārdu: debellati***) un XII 6: et multas iniurias[1]) sustinentes a Lyvonibus et Estonibus. Abi šie dati izteic to pašu, kas, kā nule redzējām, ir sacīts XII 2. nodaļā par Vestardu. Tas, ka Indriķis izpuško un vairākas reizas tiešā veidā rāda latviešu ciešanas no šejienes savstarpējiem karjem, ir izskaidrojams ar to, ka ciešanas pēc vidus laiku uzskatiem ir daudzināmas un slavējamas tāpat, kā labie tikumi. Neaizmirsīsim, ka Igaunijas un Livonijas baznīcas ciešanas viņš tēlo vēl smāgākām krāsām[2]); tiešā veidā par sv. Māras ienaidnieku igauņu, lībiešu un leišu ciešanām viņš nekur nerunā. — Rakstīdams, ka latvieši ir bijuši humiles (XII 6), Indriķis grib rādīt, ka viņiem piemitis pats svarīgākais Dieva bērnu tikums;

*) Skat. W. Bilkins, Die Spuren etc, 24. un 25. l. p.

**) XIII 4 Visvaldis bija kristītā vārda ienaidnieks et maxime Latinorum. XVI 4 bīskaps Alberts saka uz atkritušo lībiešu sūtņiem, ka viņi par izsmieklu visiem kristītiem et maxime in contemptu Dei altissimi ir upurējuši āžus un citus dzīvniekus saviem dieviem un nosvieduši pēdējos no pils visa kara spēka priekšā.

***) Skat. V. Biļķins, Kā jāsaprot chronista Indriķa vārdi „a Lyvonibus semper oppressi."

[1]) Skat. 51. l. p.

[2]) Skat. 45. l. p.

despecti (ib.) viņi bija tāpēc, ka bezdievju dabā ir visu nicināt, kas ir sakarā ar Dievu.

Nepazīdams vidus laiku chroniku garu un pārprazdams apskatīto Indriķa chronikas datus par latviešiem, Bīlenšteins nepareizi slēdz, ka lībieši ir bijuši unbestritten herrschende Race*), tāpat arī maldas, piekrizdami viņam, Krodznieks**) un Eberts***); nepareizi rīkojas Transehe-Roseneks[1]), kad viņš vārdus „pazemīgi un nicināti" ved sakarā ar latviešu politiskās patstāvības zaudēšanu, jo pēdējā jēdziena nemaz chronikā nav.

---

*) Bīlenšteins, 360. l. p.

**) J. Krodzneeks, Latwijas wehsture, II. d., 46. l. p.

***) Ebert, 557. l. p.

[1]) Transehe-Roseneck, Die Entstehung der Schollenpflichtigkeit in Livland, 493. l. p.

Satura rāditājs.

lp. p.

Izlietāto grāmatu saraksts . . . . . 3— 4
Priekšvārds 5
Ievads . . . . . 7—10

Pirmā daļa.

Sv. Jaunavas kalpi, viņu darbi un centieni . . . . . 11—23
Miers (14—17), Dieva mīlēšana (17—18), novēršanās no pagānu dieviem (18), nedzīšanās pēc laicīgās mantas (19—20), sv. Jaunavas valstība un Livonijas baznīca (22—23).

Sv. Jaunavas ienaidnieki, viņu darbi un centieni . . . . . 23—30
Pagāni (23—26), citi sv. Jaunavas ienaidnieki (26), dzīšanās pēc laicīgā labuma (26—27), disturbatio (28—29), krievu un citas baznīcas (29—30).

Pazemība (30—32) un lepnība (32—33). Nicināšana (33) . . . . . 30—33
Paklausība (33—34) un nepaklausība (34) . . . . . 33—34
Simplicitas (34—35), divkosība un viltība (35—37) . . . . . 34—37
Taisnība (37—40) un netaisnība (40—41). Patiesība un nepatiesība (41) 37—41
Cītība un nevīžība . . . . . 41—42
Pastāvība un nepastāvība . . . . . 42—43
Žēlsirdība (43), lēnigums un draudi (43—44), laipnība un pagodināšana (44) un izlūgšanās (44) . . . . . 43—44
Biskaps Alberts kā pavalstnieku tēvs (44—45). Varmācība sv. Jaunavas ienaidnieku zemē (45) . . . . . 44—45
Ciešanas . . . . . 45—46
Remdinājums, prieks, apjukums un bēdas . . . . . 46—48
Sv. Jaunavas kalpu un ienaidnieku attiecības pret karu . . . . . 48—53
Lūgšanas spēks . . . . . 53—54
Sv. Jaunavas kalpu un ienaidnieku apzīmējumi . . . . . 54—55
Sv. Jaunavas kalpu un ienaidnieku nāves veids . . . . . 55—57
Secinājums . . . . . 57—58

Otra daļa.

Dievs (59—64), sv. Jaunava (64—66), Jēzus Kristus (66—68), Dieva eņģeļi (68) . . . . . 59—68
Velns, daimons un pagānu dievi . . . . . 69—70
Vācieši . . . . . 70—84
Rīdzinieki (71—72), Kristus kareivju ordenis (72), priesteri (72), peregrīni (72—73), tirgotāji (73), grēcīgie vācieši (73—74), chronikas autors (74), Meinards (74—75), Bertolds (75), bīsk. Alberts (75—79), Raceburgas bīsk. Filips (79—80), Modenas Vilhelms (80—82), mūks Sifrīds (82), priesteris Alobrands (82), priesteris Godfrīds (82), Šeldas konventa loceklis Jānis (82), svētmocekļi (82—83). Vennons (83), Volkvīns (83), Arnolds (83—84), Alberts no Lovenburgas (84), soģis Godfrīds (84), Vikberts (84).

Lp. p.

Latvieši . . . . . 84—89
Tālibalds, Rūsiņa brālis, Drivinalda brālis un Roboams (87—88), Rūsiņš (88—89).

Zemgalieši . . . . . 89—90
Mežotnieši (89), Vestards (89—90).

Kurši 90

Sēļi 90

Vendi 90

Lībieši . . . . . 91—94
Turaidieši (93), Salaspils lībieši (93), Kaupo (93—94), Kirjāns, Lajāns un Lembevalds (94).

Igauņi, ... 96—98
Sāmieši (96—97), Valdijas pils sāmieši (97), vironieši. ģervieši, Lembits (98).

Leiši, Svelgats . . . . . 98—99

Krievi, Polockas ķēniņš Voldemārs (99—100) . . . . . 99—102
Novgorodas ķēniņi (100), Visvaldis (100—101), Vesceka (101—102), Pliskavas ķēniņš Voldemārs (102).

Dāņi, Dānijas ķēniņš (103), Lundas virsbiskaps Andrejs (103) Godeskalks (104) . . . . . 102—104

Zviedru ķēniņš Jānis, zviedri, zviedru biskaps un zviedru hercogs . 104

Secinājumi . . . . . 104—109

[1-]

LATVIJAS NACIONALA BIBLIOTEKA
0304030450